

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

10 Kasım 2023 Cuma
16'ncı Toplantı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, vefatının seneidevriyesinde Gazi Mustafa Kemal'i ve silah arkadaşlarını rahmetle yâd ettiğine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki üslubuna ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyon salonunda çekim yapılması konusunda alınan karara ve izinsiz bir şekilde çekim yapan danışman hakkında işlem yapılmasına ilişkin açıklaması

5.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi görüşmelerinin soru-cevap bölümünde Bakanın konuşması esnasında çıkan tartışmaya ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, ölümünün 85'inci yılında Büyük Önder Atatürk'ü ve silah arkadaşlarını saygıyla andığına ilişkin açıklaması

2.- Adıyaman Milletvekili Resul Kurt'un, Sivas Milletvekili Ulaş Karasu'nun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki şahsına yönelik bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi görüşmelerinin soru-cevap bölümünde Bakanın yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri

- a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
- b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
- c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü
- ç) İklim Değişikliği Başkanlığı
- d) Türkiye Çevre Ajansı

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

16'ncı Toplantı
10 Kasım 2023 Cuma

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.37'de açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,

Vefatının seneidevriyesinde Gazi Mustafa Kemal'i ve silah arkadaşlarını rahmetle yâd ettiğine ve Komisyonun bugünkü gündemine,

İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki üslubuna,

İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Komisyon salonunda çekim yapılması konusunda alınan karara ve izinsiz bir şekilde çekim yapan danışman hakkında işlem yapılmasına,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi görüşmelerinin soru-cevap bölümünde Bakanın konuşması esnasında çıkan tartışmaya,

İlişkin açıklama yaptı.

İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli,

Ölümünün 85'inci yılında Büyük Önder Atatürk'ü ve silah arkadaşlarını saygıyla andığına,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi görüşmelerinin soru-cevap bölümünde Bakanın yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Adıyaman Milletvekili Resul Kurt, Sivas Milletvekili Ulaş Karasu'nun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki şahsına yönelik bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının,

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün,

Meteoroloji Genel Müdürlüğünün,

İklim Değişikliği Başkanlığının,

Türkiye Çevre Ajansının,

Görüşmeleri tamamlanarak,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının,

Tapu ve Kadastro Genel M¼d¼rl¼g¼n¼n,
Meteoroloji Genel M¼d¼rl¼g¼n¼n,
¼klim Değişikliği Başkanlığının,
2024 yılı b¼t¼çeleri ve 2022 yılı kesin hesapları kabul edildi.

16/10/2023 tarihli ve 32341 sayılı Resm¼ Gazete’de yayımlanarak y¼r¼rl¼ęe giren 153 sayılı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’yle kurulan Kentsel D¼n¼ř¼m Başkanlığının b¼t¼çesine ilişkin, teklifin (A) ve (B) işaretili cetvellerinin ilgili yerlerinde değişiklik yapılması hakkındaki ¼nergeler kabul edildi.

Komisyon g¼ndeminde g¼r¼ř¼lecek başka konu bulunmadığından, 2024 yılı b¼t¼çelerini g¼r¼řmeye devam etmek i¼in 13 Kasım 2023 Pazartesi g¼n¼ saat 11.00’de toplanmak ¼zere toplantıya 21.25’te son verildi.

10 Kasım 2023 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.37

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 16'ncı Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, vefatının seneidevriyesinde Gazi Mustafa Kemal'i ve silah arkadaşlarını rahmetle yâd ettiğine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gündeme geçmeden önce, vefatının seneidevriyesinde cumhuriyetimizin banisi ve Meclisimizin ilk Başkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları ile vatanımız uğruna fedakârca şehit ve gazi olan tüm kahramanlarımızı rahmetle, minnetle yâd ediyorum.

Gündemimizde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü ve İklim Değişikliği Başkanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Türkiye Çevre Ajansının Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Şimdi, müzakerelere başlamadan önce, salonumuzda bulunan Bakan Yardımcılarımızdan başlamak suretiyle kamu kurumlarımızın temsilcilerinin ayağa kalkarak kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

MURAT BAKAN (İzmir) – Başmüzakereci yok mu Sayın Başkan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi de Sayın Türelî, sizin herhâlde bir söz talebiniz var.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, sizden sonra Sayın Bakana söz vereceğim.

Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, ölümünün 85'inci yılında Büyük Önder Atatürk'ü ve silah arkadaşlarını saygıyla andığına ilişkin açıklaması

RAHMÎ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızın önderi, cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 85'inci ölüm yıl dönümü. Cumhuriyetimizin 100'üncü yılını kutladığımız bugünlerde "Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır." diyen Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetin ve devrimlerinin daima savunucusu olacağımızı bir kez daha ifade etmek istiyorum. Ölümünün 85'inci yılında Büyük Önder'imiz Atatürk'ü ve silah arkadaşlarını saygıyla, minnetle ve özlemle anıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de konuşmasını yapmak üzere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız Sayın Mehmet Özhaseki'ye söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (*)

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı

d) Türkiye Çevre Ajansı

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyelerimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Geçtiğimiz 29 Ekim tarihi itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti bir asrı devirmiştir. Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları Türkiye Cumhuriyeti'ni kurarak bizlere emanet etmiştir. Ben bu anlamda cumhuriyetimizin 100'üncü yılını, yeni yaşını kutluyorum. 100'üncü yılımızı Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Türkiye Yüzyılı hâline getirmek için, inşallah, canla başla çalışmaya devam edeceğiz.

Yine, bugün 10 Kasım. Çanakkale'de kahramanlaşıp Sakarya'da destanlaşan Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk Başkanı ve cumhuriyetimizin banisi Mustafa Kemal Atatürk'ün ebediyete irtihalinin yıl dönümü. Ben bu vesileyle Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü ve silah arkadaşlarını rahmetle, minnetle yâd ediyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın ve bağlı kuruluşlarımızın gerçekleştirdiği faaliyetler ile 2024 yılı bütçe teklifi, 2022 yılı kesin hesabı ve 2022 yılı Sayıştay Raporu hakkında bilgi sunmak üzere huzurlarınızdayım. Bu vesileyle hepinize saygılar sunuyorum.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2024 yılı bütçe teklifinde Bakanlığımızın bütçesi 271 milyar 741 milyon 383 bin TL, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bütçesi 8 milyar 160 milyon 971 bin TL, Meteoroloji Genel Müdürlüğünün bütçesi 3 milyar 592 milyon 599 bin TL, İklim Değişikliği Başkanlığının bütçesi 178 milyon 814 bin TL olarak belirlenmiştir. Kentsel Dönüşüm Başkanlığımızın ilk kuruluş bütçesi de bugünkü görüşmelerde takdirinize sunulacaktır.

* (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri 20/10/2023 tarihli 4'üncü Toplantı Tutanağı'na ektir.

Önce şehirle ilgili birkaç konuyu dile getirip şehirlerimiz ve sonra da çevre konusunu, iklim değişikliği konusunu dilim döndüğünce anlatmak istiyorum. Bizim hedefimiz sağlam, sıfır atık uyumlu, yeşil ve akıllı şehirler inşa etmektir. Bizim medeniyetimizde şehir çok önemli bir yere sahip. Çok fazla parametreye sahip olduğu için şehrin kesin bir tanımını yapmak güç. Zira şehir bir taraftan hayat, ekonomi, tarım, sanayi, ticaret demek; aynı zamanda da sosyal ilişkiler, din, tarih, kültür, turizm demek. Bu bakımdan bilim dalları arasında en fazla ortak alan kabul edilen temalardan bir tanesi de şehirdir.

Ünlü tarihçi, geleneksel sosyolojinin kurucusu İbni Haldun şöyle bir şehir tanımı yapar: “Şehirler medeniyetin doğduğu, geliştiği, bütün insanlığa fayda sağlamak için yayıldığı yerlerdir.” İbni Haldun burada medeniyeti merkeze alarak aslında şunun altını çizer: Bir şehir ancak özgün kültürü, ticareti, ekonomik ağı, tarihi, mimarisi; kısacası özgün kimliğiyle birlikte var olabilir. Bu yoksa orada teknik olarak bir kentten bahsetsek de medeniyet izi taşımadığı için ona şehir diyemeyiz.

Ben bu açıklamadan hareketle diyorum ki: “Şehir ve insan birbirinin aynası ve aynıdır. Bir şehre bakış atmak aslında bir insana, bir millete, bütün insanlığa bakmak demektir.” Yine bir bilim insanı der ki: “Şehirler de onlara anlam katan insanlar gibi canlı organizmalardır. Zamanı geldiklerinde doğarlar, büyürler, gelişirler. Tıpkı bir insan gibi şehre iyi bakılırsa ömrü uzar; aksi takdirde zamanla ölüme, yok olmaya doğru ilerler.”

Şehirler bakım ve ihtimam isterler; eğer bir şehre gözünüz gibi bakar, yatırım yapar ve onu bayındır hâle getirirseniz büyürler, gelişirler ve kıyamete kadar yaşarlar, tabiri caizse gülbüz olurlar. Ancak bakım yapmaz ve ihtimamla yaklaşmazsanız dünyanın en kadim şehri de olsa nafîle; o mega şehirler önce küçük şehirler hâline gelirler, sonra ilçe ve belde gibi daha seyrek nüfuslu bir noktaya evrilirler. Kaderlerine terk edildiklerinde ise tarihten silinip giderler.

Bir şehir tarihçisi yaptığı araştırmalardan sonra şöyle söylüyor: “Şehirlerin geleceklere, o şehirleri yöneten yerel yöneticilerin ufuklarıyla doğru orantılıdır. Onlar ne kadar ufuk sahibi olurlarsa; hedefler koyup, o hedeflere doğru iç dinamikleri harekete geçirip gayret ederlerse, şehirler de o oranda büyürler ve gelişirler.”

Şehirlerimiz özellikle 1950’den sonra sosyolojik, demografik, kültürel ve iktisadi olarak değişmeye başladılar. Özellikle 1950’den sonra kırsaldan şehirlere, şehir merkezine doğru yoğun göçler, bu göçler neticesinde kontrolsüz hareketler meydana gelmeye başladı ve birçok sorunu da beraberinde getirdi. Bunların başında ise şüphe yok ki gecekondulaşma ve çarpık kentleşme var. 1990 öncesinde hızlı bir şekilde gerçekleşen bu gecekondulaşma süreci, sağlıksız, altyapısı eksik ve kimliksiz şehirleri de ortaya çıkardı.

Bu durum biraz partilerüstü bir konudur, siyasetin üstünde tutulmasında fayda vardır çünkü “şehir” demek “insan” demektir. Bu bakımdan şehirlerin istikbali ile insanların istikbali de doğru orantılıdır. İşte biz bu anlayışla insanı merkeze alan, önce hizmet belediyciliği, sonra sosyal belediycilik, daha sonra da yaşanabilir marka şehirler hedefiyle hareket ediyoruz.

Burada benim bir gerçeği mutlaka ifade etmem gerekiyor. Bizim her birimizin unutmadan, aklımızdan çıkarmadan ve zihnimizin altında alt başlık olarak bulunması gereken bir konuyu mutlaka izah etmek istiyorum, o da: Türkiye bir deprem ülkesidir. Alpler’den Himalayalar’a doğru uzanan hat üzerinde deprem riski taşıyan 5 ülkeden 1’i. Bu gerçeklikten hareketle çalışmalarımızı da sürdürüyoruz.

Topraklarımızın yüzde 66’sı, nüfusumuzun ise yüzde 71’i birinci ve ikinci dereceden deprem riski altında. Son bir asırda denizlerimiz dâhil olmak üzere 226 tane 6 ve üzeri deprem meydana geldi; karada meydana gelen deprem sayısı ise 60’dan fazla ve bu depremler neticesinde 130 bin canımızı toprağa verdik.

Türkiye'yi tehdit eden deprem afetinin tam 3 büyük fay hattı var. Bu zonlar tarih boyunca Anadolu'yu tehdit etmiş ve ne yazık ki pek çok yıkıma da neden olmuştur: 1) Kuzey Anadolu Fay Hattı, 2) Doğu Anadolu Fay Hattı, 3) Ege Bölgesi Fay Hattı. Arkadaşlar, zaten yansıda gösteriyorlar. Yüzyıllar boyunca kırılmalar neticesinde oradaki bu fay hatlarının kırılması neticesinde kopkoyu işaretlerin ortaya çıktığını da hep beraber görebiliyoruz. Tarih boyunca da hep bu 3 hat üzerinde daha çok deprem meydana gelmiş. Bu konuda bir örnek vermek gerekirse 1939 Erzincan depremi, 1942 Niksar, 1943 Tosya, 1944 Bolu, 1957 Abant, 1967 Adapazarı, 1999 Gölcük depremi ve Marmara'ya kadar ulaştığını görüyoruz.

Yine, "yüzyılım" da dense şahsi kanaatimi söylüyorum, binyılın afetinde aynı noktadan doğarak yani Van Gölü civarından doğup güneye doğru inen diğer fay hattı da yüzyıllar boyunca aynı çizgide kırılmıştır. Örnek, son yaşadığımız 2 büyük deprem yani Kahramanmaraş depremi. 6 Şubatta yaşadığımız bu deprem, kayıtlara Malazgirt'ten bu tarafa yurt tuttuğumuz bu topraklarda bin yılda yaşadığımız en büyük felaket olarak geçti. Doğrudan ve dolaylı olarak 18 şehrimize zarar verdi, 14 milyon insanımızı da etkiledi. Depremin ilk dakikasından itibaren devletimiz sadıkdı, afet bölgesindeydi. Sayın Cumhurbaşkanımız saat 04.17'de herkesten önce harekete geçmişti ve her şehre bakanlar, valiler, kaymakamlar görevlendirildi, devletin bütün imkânları seferber edildi. Ben de o dönemde AK PARTİ Yerel Yönetimler Başkanı olarak 809 belediyemizi o bölgeye görevlendirdim. Ancak şunu net olarak söyleyelim: Bütün bir millet ayaktadı ve birçok belediye oraya hizmete koştu; hepsinden Allah razı olsun, teşekkür ediyoruz.

Deprem bölgesinde 6 milyondan fazla bölüm içeren 2 milyon civarında yapının hasar tespiti yapılmıştır. Zaman zaman itirazlarla bazı değişiklikler olsa da 680 bin konut, 170 bin dükkân, depo, ahır gibi tek katlı bağımsız bölümlerin ağır hasar aldığını ve kullanılamaz hâle geldiğini tespit ettik. Ortaya çıkan maliyet ise -sadece yapım maliyeti olarak söylüyorum- 110 milyar dolar civarında. İnşallah gece gündüz demeden çalışıp bütün bu hasarların altından kalkacağız. Hiç kimse merak etmesin, en kısa sürede vatandaşlarımızın evlerini, güvenli konutlarını yapıp kendilerine teslim edeceğiz, biz de görevini yapmış olmanın mutluluğu içerisinde olacağız.

En son durumu izah edecek olursam: Afetten zarar gören illerimizde TOKİ Başkanlığımız, Emlak Konut, Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüz eliyle şu anda 200 bin konuttan fazlasına başladık, inşaatlar hızla devam ediyor; yıl sonuna kadar 46 bin konutumuzu teslim edeceğiz. Bakanlık olarak bütün imkân ve kabiliyetlerimizle bölgedeyiz, önceliğimiz deprem bölgesi. Bir taraftan konut ve iş yerlerini yaparken bir taraftan da altyapı projelerini hazırladık. Aynı zamanda, İller Bankası aracılığıyla yeniden inşa çalışmalarını kapsamında temin ettiğimiz 1,3 milyar avro yani 40 milyar TL değerinde finansmanı deprem bölgesindeki yerel yönetimlere kullanıyoruz. Şu tabloya bakacak olursak hangi illere ne kadar ayrıldığını görebilmemiz mümkün. Bunlar, evet, bizim tarafımızdan uzun vadeli olarak alınan bir kredi ama belediyelerimize hibe olarak biz bunları veriyoruz.

Bir taraftan rezerv alanlarda bu konutlara başlarken bir taraftan da afetten zarar gören şehirlerimizde konutlar yapmaya ve zemini müsait olan yerlerde Yerinde Dönüşüm Projemizle vatandaşlarımıza Bakanlığımızın denetiminde, TOKİ'nin güvencesiyle kendi evlerini yerinde yapma imkânını sunuyoruz. Yerinde Dönüşüm Projemizde -Sayın Cumhurbaşkanımızın da kararıyla- hibe ve kredileri şu şekilde güncelledik: Konutlar için 1,5 milyon lira; yarısı hibe, yarısı kredi. Köy evleri için aynı şekilde 1,5 milyon lira; yarısı kredi, yarısı hibe. Ahırlı köy evleri için 750 bin TL hibe, 1 milyon TL kredi; iş yerleri için de 400 bin TL hibe, 400 bin TL de kredi verilecek. Krediler iki yıl ödemesiz olmak üzere on yıl vadeli ve faizsiz olacak. Başvurular e-devlet üzerinden ve il müdürlüklerimizden

yapılabilir. Hibe ve kredilerin yüzde 10'u peşin, geriye kalanını ise -bu peşinatı avans olarak veriyoruz- inşaatın ilerleme seviyesine göre takviyelemeye devam ediyoruz. Şu anda Yerinde Dönüşüm Projemize e-devlet üzerinden başvuran vatandaşlarımızın sayısı 240 bini bulmuş durumda.

Buralarda bizim dikkat etmemiz gereken konular var, bunları da “dört kırmızı çizgi” diye her yerde ifade ediyoruz: Bir, fay hatlarının, fay kırıklarının üzerinde yapılaşma olmayacak; iki, sivilaşmanın olduğu zeminlerde de yapılaşmaya asla izin verilmeyecek; üç, dere yatakları imara açılmayacak; dört, mimarlık ve mühendislik hizmetlerinde sıfır tolerans uygulanacak. Yerinde Dönüşüm Projemizin her bir safhası, ruhsattan meskene kadar Bakanlığımızın denetiminde, TOKİ'nin güvencesinde olacak. Ayrıca, biz yeni bir karar daha aldık, o da şehirlerimizin meydanlarını ve en önemli prestijli caddelerini Bakanlık olarak resen biz yapacağız. Bir şehrin sembolü merkezleridir, kent meydanlarıdır. Bu meydanlar yüzlerce sene yaşayacak ve kartpostallara, şiiirlere, şarkılara konu olacak. İnşallah burada imar faaliyetlerimizden sonra şehir merkezlerinin çeperlerindeki zemin etütleri yapılmış, güvenli alanlarda vatandaşlarımız da yerinde dönüşümle kendi konutlarını yapmış olacaklar.

Ayrıca, Kentsel Dönüşüm Şurası'nda birtakım tavsiye kararları alındı ve köy evlerimizi çelikten inşa etmeye karar verdik; en az 100 bin köy evimizi çelikten, ara duvarlar da taş yünüyle yalıtımı sağlanmış, iklim dostu ve sıfır atık uyumlu olarak inşa edeceğiz.

Ben kentsel dönüşüm konusunda da birkaç bilgi vermek istiyorum: İlk “kentsel dönüşüm” sözcüğü 2012 yılında ortaya atılmış “Afetlere Hazır Türkiye” hamlesiyle başlayan bu hareketle Türkiye genelinde birçok yapı stoku yenilenmektedir. Şöyle bir genel rakamla giriş yapmak istiyorum: Ülkemizde 31 milyon konut, 5 milyon ticari alan bulunmaktadır ve ülke genelinde 6 milyon bağımsız birim şu anda risk altında gibi gözüküyor ve 2 milyon bağımsız birimin de acilen dönüşmesi gerekiyor. 2012'den itibaren bugüne kadar kentsel dönüşüm projeleriyle Türkiye genelinde 2 milyon 200 bin bağımsız bölümün dönüşümünü tamamladık. Şu anda da Türkiye genelinde 400 bin bağımsız bölümün dönüşümü devam ediyor ve 480 milyar TL civarında da bu konuda kaynak kullanıldı.

İstanbul'a gelecek olursak 6 milyon konut, 1,5 milyon ticari alandan oluşan, toplam 7,5 milyon ortalama bağımsız bölüm bulunmaktadır. 600 bin bağımsız bölümün acil dönüşümü icap ediyor. 2012'den bugüne kadar kentsel dönüşüm projeleriyle İstanbul'da 800 bin bağımsız bölümün dönüşümünü tamamladık, şu anda da 170.941 bağımsız bölümün dönüşümü devam ediyor ve İstanbul için 127 milyar civarında da bir finans ayrıldı. İstanbul'da acil dönüşmesi gereken 600 bin konut başta olmak üzere, riskli 1,5 milyon bağımsız bölümü inşallah beş yıl içerisinde dönüştürüp afetlere karşı dirençli bir hâle getirmek için gayret ediyoruz. İstanbul'da açıkladığımız bir proje vardı, Yarısı Bizden Projesi; bu projeye bugüne kadar 1 milyon 233 bin bağımsız bölüm sahibi müracaat ettiler. Ancak bina içerisinde bazen azınlıkta kaldıkları için yüzde 100 anlaşma sağlayan binalardan başlayacağız. Bunların sayısı da 14 bin, yaklaşık 72 bin bağımsız bölüme denk geliyor. Daha sonra yüzde 67'yi sağlayan, üçte 2'yi sağlayanlarla da devam edeceğiz.

İstanbul'un dönüşümünü inşallah şu dört adımda tamamlamak istiyoruz: Bir, kentsel dönüşüm çalışmalarını bu yeni yasayla daha hızlı bir şekilde devam ettireceğiz; iki, Yarısı Bizden Kampanyamızla en az 200 bin konutu dönüştüreceğiz; üç, rezerv alanlarda en az 350 bin güvenli ve sağlam konut inşa edeceğiz; dört, kentsel dönüşümün önündeki engelleri kaldıracak yasayla da bunun çok hızlı olacağını düşünüyoruz.

Ancak bir gerçeği de sizlerle paylaşmak istiyorum: Kentsel dönüşümün aslında üç paydaşı var, kanunun ana mantığı da durmadan buna işaret eder. Zaten iki ayrı dalda kentsel dönüşüm yapılabilir; biri Bakanlığımızla temas hâlinde olup, iş birliği içerisinde olup, gerek kiralardan gerekse rezerv alanlardan istifade ederek devam etme yolu, diğeri de Belediye Kanunu'na göre her belediye başkanı

kendi yasasına göre kentsel dönüşümü çok rahat yapabilir. Buradaki üç paydaştan elbette ki birincisi Bakanlık; düzenleyici, aynı zamanda elbette ki orada belediyelere, vatandaşa yardımcı olucu konumda; ikincisi belediye; üçüncüsü de vatandaş. Afet bölgesinin yeniden imar ve inşası da bu üç sacayağı üzerinden ilerliyor. Biz her ne kadar büyük bir çabayla gece gündüz demesek ve çalışsak da maalesef bazı yerel yönetimler, özellikle bazı belediyeler yeteri kadar emek sarf etmiyorlar, durumun ciddiyetinden uzak bir şekilde hareket ediyorlar. Kolaycı bir söz bulmuşlar: “Biz rantsal dönüşüm istemiyoruz.” Ben de onlara dönüp her seferinde diyorum ki: Allah’ınızı severseniz rantsal dönüşüm yapmayın; elinizde yasa var, imkân var, kentsel dönüşüm yapmak için ortaya çıkın; doğru program yapın sonuna kadar destek. Burada sizlerin de huzurunda söz veriyorum ama riskli bir iş, kolay değil. Biraz düşünelere gitmek kolay, cenazelere gitmek kolay, sokaklarda gezmek kolay. Ne yazık ki bazı belediye başkanı arkadaşlarımız deprem kapısına geldiği hâlde kımıldamadan bir polemik konusuyla bu işi götürmekte de devam ediyorlar. Bu da işin en üzücü tarafı.

Efendim, bir hafta kadar önce -son olarak da zannederseniz salı günüydü- Kentsel Dönüşüm Başkanlığı kuruldu. Sayın Cumhurbaşkanımızın 16 Ekim 2023 tarihli kararıyla da kamu tüzel kişiliğini haiz, hazine yardımı alan, özel bütçeli, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı Kentsel Dönüşüm Başkanlığımız kuruldu. Bu yapı içerisinde 3 tane genel müdürlük ihdas edildi. Aslında çok yeni bir birim oluşturmadık. Önce Marmara Bölgesi’ne hizmet etmek için özel bir birim oluştu -ki kendi içimizde ikiye ayırmış olduk birimimizi- sadece Marmara Bölgesi’yle ilgilenecek; ikincisi, tüm Türkiye’yle ilgilenecek; üçüncüsü de buraya kaynak temin edecek, dönüp durmadan Maliyeye “Bize para verin de bu işi yapalım.” demeyecek, kaynak oluşturmaya gayret edecek. Bu düzenlemeyle birlikte kentsel dönüşüm sürecine yeni bir soluk getirmiş olduk. Yine, hazineye yük oluşturmadan hem ülkemizdeki sağlıklı yapıları yenileyeceğiz hem de konut sıkıntısına karşı alternatif bir çözüm üretmiş olacağız.

Bu arada İstanbul’da Sayın Cumhurbaşkanımızın da teşvikleriyle 15-17 Eylül arasında 110 uzmanın katılımıyla 6 komisyonla Deprem Gerçeği ve Kentsel Dönüşüm Şurası toplanmış oldu. Onların, bize, çok önemli görerek, altını çizerek söyledikleri birkaç başlık var. Orada akademisyenler vardı, uzmanlar vardı, belediyelerimizden uygulayıcılar vardı, sivil toplum örgütleri vardı. Dışarıdan katılmak isteyen “Ben de katılmak istiyorum.” diyerek bizlere ulaşan herkesi de dâhil ettik. Çıkan kararların en önemlileri;

- 1) Kentsel dönüşüm artık yüzde 50+1’le yapılmalı,
- 2) İnşaat ruhsatı yüzde 50+1’le alınabilmeli,
- 3) Kentsel dönüşüm için yapılan tebligatlar e-devlet üzerinden bildirilmeli, yapıların kapılarına asılmalı ve muhtarlıklarda ilan edilmeli,
- 4) İstanbul’daki kentsel dönüşümü kolaylaştırmayı amaçlayan Yarıyı Bizden Kampanyası’nın uygulanabilmesi için “mali yardım” hükmü mutlaka kanuna eklenmeli,
- 5) Kentsel dönüşüm davalarının hızlıca çözülmesi için ara buluculuk sistemi devreye alınıp ihtisas mahkemeleri kurulmalı.

Ve neticesinde kanunda epeyce değişiklik oldu. Sizler de bunu takip ettiğiniz için ben bu bölümdeki 10 madde hâlinde burada belirlediğimiz kanundaki değişiklikleri de sıralamadan geçmek istiyorum. Yazılı olarak zaten sizlerde metin var arkadaşlarım.

Bunun yanı sıra, Toplu Konut İdaresi eliyle yirmi yılda 1 milyon 305 bin sosyal konut ürettik, 38 bin de sosyal donatıyı yaptık, yaklaşık 5 milyon vatandaşımızı ev sahibi yaptık. Çok şükür, son deprem döneminde de gördük ki eskiden biraz küçümsenen, bazen dalga geçilen, tahfif edilen TOKİ sınıfı geçti, yüzümüzün akıyla orada vatandaşlarımızın da gururu oldu.

81 ilin tamamında şu anda 898 şantiyede hâlihazırda 240.634 konut ve sosyal donatının da inşaatı devam ediyor. 250 bin sosyal konut projesi kapsamında yapılması planlanan konut sayısı 266.973'tür. Bugün itibarıyla 61.210 konutun ihalesi yapıldı, geriye kalanlar için de planlamalar devam etmektedir.

İlk Evim Arsa Projesi kapsamında 131.988 adet müstakil parsel için planlama çalışmaları devam etmekte olup hak sahipliği kuraları çekilmiştir. 103 bin adet müşterek arsa hissesi için planlama çalışmaları devam etmekte olup hak sahipleri kuraları da çekilmiştir bunların.

İlk İşyerim kapsamında da Türkiye'nin farklı il ve ilçelerinde 40 adet proje yürütülmeye devam etmektedir.

Ayrıca, Bakanlığımıza bağlı birkaç birimle ilgili de rakamlar vermek istiyorum. Birisi yapı denetim. Ülke genelinde şu anda 469 bin adet bağımsız işe ait olmak üzere, 800 milyon metrekare inşaat alanının denetimi devam etmekte ve denetçi olarak belgelendirilen mimar ve mühendislerimizin 15.500'ü aktif olarak bu denetimlerde görev almaktadır. Denetim faaliyetlerini hâlen Bakanlığımızdan belgeli 2.250 adet yapı denetim kuruluşu yürütmektedir. Bakanlığımızda inşaatlarda kullanılan betonlardaki hata, kayıp kaçak oranlarının sıfır veya sıfıra yakın hâle getirilebilmesi amacıyla betonun çiple takibi için kurduğumuz Elektronik Beton İzleme Sistemi'ni ülke genelinde 2018'de uygulamaya başladık. Bu tarihten itibaren beş yıllık süreçte tamamlanan 405 bin bina ile devam eden 469 bin adet inşaatın toplamda 33 milyon adet taze beton numunesi alınarak deneylere tabi tutulmuştur. Bu çipleri de artık yerli üretmeye başladık.

Ayrıca, müteahhitlerimizi sınıflandırdık. Onları kendi aralarındaki gruplara göre, yeterliklere göre de iş yapmasını sağlayacak bir ortama kavuşturduk.

Ayrıca, enerji performansı normal binalara göre bir üst sınıfta olan ve yenilenebilir enerji kullanan, şehircilik literatüründeki adıyla "Neredeyse Sıfır Enerjili Bina" konseptine aşamalı olarak geçiş başlattık. İlk aşamada 5 bin metrekarenin üzerindeki binalar için zorunluluk getirdik. 2023 yılı başından itibaren 5 bin metrekarenin üzerindeki binalar için nSEB kapsamında enerjisinin en az yüzde 5'ini yenilenebilir enerjiden karşılama ve Enerji Kimlik Belgesi sınıfı en az B olma zorunluluğu getirdik.

Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kurulmuş ve kamu kurumları arasında veri paylaşımını kolaylaştırmış olduk. Kamu kurumlarına ait 520 veri katmanına ilgililerin erişimi ve paylaşımı kolaylaştırılmış, kamuda bürokrasinin azaltılması, dijital devlete geçiş yolundaki hedeflere bir adım daha yaklaşmışır.

Akıllı şehir stratejisi ve eylem planlarını hazırlayarak yerel yönetimlerimize rehberlik hizmeti sunulmaktadır. Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı'nı Hayata Değer Katan Yaşanabilir ve Sürdürülebilir Şehirler vizyonu ile devam ettiriyoruz.

Ayrıca, yerel yönetimler birimizde genel bütçe vergi gelirlerinden 2002 yılında sadece 4,7 milyar TL kaynak aktarılırken 2022 yılında bu rakam 270 milyar TL'ye, 2023 yılı Eylül ayı itibarıyla da 328 milyar TL'ye ulaşmış bulunmaktadır. Merkezî bütçeden aktarılan bu paylar belediyelerde herhangi bir ayrıma gidilmeksizin objektif bir kriterle devam ettirilmektedir.

KÖYDES Projesi kapsamında 2022 yılında 3,1 milyar TL ödenek kullanılmış, 2023 yılında da bu miktar 3,8 milyar TL olmuştur.

Millî Emlak faaliyetleri olarak vatandaşlarımızın mülkiyet sorununu çözmek amacıyla yürüttüğümüz 2/B hazine arazileri ile hazineye ait tarım arazilerinin satışından 2023 yılında 15 bin TL olmak üzere, 1 milyon 32 bin hak sahibine tapularını teslim ettik. Hazine taşınmazları üzerinde üretim yapan çiftçilerimizin tarımsal üretim desteklerinden yararlanabilmesi için ecrimisille kullandıkları yerlerin sözleşmeyle kullanılmasını sağladık ve şimdiki kadar da 80 bin çiftçimizle 1,3 milyar metrekare hazine taşınmazı için ecrimisil olarak ödedikleri bedelin yarısı üzerinden kira sözleşmesi imzaladık.

Çevre ve iklim değişikliği tarafındaki çalışmalarımıza gelince, bugün ülkemiz iklim krizinin ağır sonuçlarıyla karşı karşıya kalmaktadır: Karadeniz Bölgemizde seller, Akdeniz ve Ege'deki yangınlar, Marmara Denizi'ndeki müsilaj, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da artan kuraklık iklim değişikliğinin en somut göstergesi olarak önümüzde duruyor.

Bilimsel araştırmalara göre, son dönemde dünya sıcaklığının ortalama 1 derece arttığı, eğer 2 derece artarsa dünyada gıda krizinin başlayabileceği, 3 derece arttığında ise dünyanın yaşanmaz bir hâle gelebileceği öngörülmektedir.

İklim değişikliğinin en büyük sebebi ise Sanayi Devrimi'yle başlayan büyük şehirleşme, çok üretim ve çok tüketim neticesinde ortaya çıkan kirliliktir, özellikle çevrede oluşan kirliliktir. Dünyayı kirleten ülkeler sınıflamasına baktığımız zaman bu konuda ABD'nin, AB'nin, Çin'in ve Hindistan'ın Türkiye'den çok fazla ve kat kat dünyayı kirlettiklerini söyleyebiliriz.

Değerli Komisyon üyeleri, dünya bir denge üzerine yaratılmış, bu denge bozulduğu zaman felaketler de arka arkasına geliyor. Eğer doğayı tahrip ederseniz, atmosferi kirletirseniz tabiat da sizden âdeta intikam alıyor. Biz bu tahribatı onarıp yeniden dengeyi tesis etmeye çalışıyoruz. Ülke olarak iklim değişikliği ve çevre sorunlarıyla mücadeleyi her zaman siyasetüstü ve sınır tanımayan konular olarak ele alıyoruz, hatta iklim değişikliğini artık ülkelerin birer güvenlik meselesi olarak gördüklerini biliyoruz. Ortak evimiz dünyanın geleceği için Türkiye olarak ulusal ve uluslararası ölçekte bütün adımları atıyoruz, bu bağlamda Paris İklim Anlaşması ve Avrupa Yeşil Mutabakatı'yla başlayan ekonomilerde yeşil dönüşüm süreci Türkiye'yi de oldukça yakından ilgilendiriyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Akbelen'de olduğu gibi mi Sayın Bakan? O ağaçları kesiyorsunuz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, devam edelim.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ara ara yapar böyle şeyler.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ara ara değil, her gün yapar.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Ben bu konuda tecrübeliyim, hiç merak etmeyin arkadaşlar. Hiçbir şey beni tahrik etmez, insicamımı bozamaz. Bu arkadaşlar atıklarıyla kalırlar, bunların da ne yaptıklarını biliriz biz zaten, boş verin siz, yeri gelince konuşuruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Akbelen'i hatırlatmak...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Bu konudaki faaliyetlerimizden bahsedecek olursak...

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Burada resimler var Sayın Bakan.

CAVİT ARI (Antalya) – Doğayı tahrip ettiniz, her şeyi bitirdiniz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – ...bir, biz de ülke olarak Paris İklim Anlaşması'na taraf olduk, yeşil dönüşüm için taahhütlerde bulunduk.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Sondan 5'inci...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Değerli Başkanım, hiç uyarmanıza gerek yok, her şeyi söyleyebilirler, topluca slogan da atabilirler, o da serbest.

Devam ediyoruz, biz ülke olarak verdiğimiz sözlere riayet ediyoruz, bu anlamda kararlı çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakan...

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Akbelen'i hatırlatmak saygısızlık mı?

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan, şehirleri mahvettiniz, iktidarınız döneminde şehirler rezil duruma düştü başta İstanbul olmak üzere.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Değerli arkadaşlar, siz konuşacaksınız, cevap vermeyecek miyim? O zaman sessizce bekleyin, saygılı olun.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Sayın Bakanım, Akbelen bu hâle...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Saygılı olun. Süren geldiği zaman konuşursun, elinden alan yok, merak etme. Sonuna kadar konuşursun sana sıra geldiğinde, hiç merak etme.

EDİZ ÜN (Edirne) – Akbelen'i hatırlatmak saygısızlık mı Sayın Bakan?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Onu da söyleyebilirsin, canın ne istiyorsa onu söyleyebilirsin, serbest; tamam mı?

CAVİT ARI (Antalya) – Hiç yakışmıyor Sayın Bakan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Sayın Bakan konuşmasını tamamlasın, sonra sizlere söz vermeye başlayacağım.

Sayın Bakanım, siz devam edin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Evet, iyi oldu ya, uykusu gelenlerin uykusu kaçtı arkadaşlar.

Ülke olarak...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakan...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Dur ya, biraz sonra patatesten bahsedersen, sakın ol ya, biraz sakın ol ya.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Patates bitti artık, Konya 1'inci oldu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, bir saniye.

Değerli arkadaşlar, bakın, daha yeni başladık, gece boyu buradayız, arkadaşlarımızın bir kısmı da Genel Kurulda zaten; biz burada, onlar Genel Kurulda. Daha uzun sürecek, lütfen sükûneti tesis edelim.

Sayın Bakanım, ilave beş dakika veriyorum, buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Ben çevre konusunda yapılan çalışmalardan birkaç ana başlıktan bahsedeceğim:

1)Paris İklim Anlaşması'na taraf olduk.

2) İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı'yla 541 adet eylem ve bu eylemlerden sorumlu kuruluşları belirledik.

3) Doğal ekosistemi koruyacak olan yeşil dönüşüm aynı zamanda refah artışını da sağlayacağı için bu konuda iklim kanununu hazırladık ve durmadan güncellemeye devam ediyoruz.

4) Millet bahçeleri yapıyoruz; hedefimiz 100 milyon metrekareye ulaştırmak, şu anda 81 milyon metrekaredeyiz.

5) Korunan alan miktarlarını artırıyoruz, yutak alanları yüzde 12,71'e çıkardık.

6) Denizlerimizin temizliğine önem gösteriyoruz, bu konuda dünya 3'üncüsüyüz, mavi bayraklı plaj sayısında sayımız 551'e yükseldi.

7) Hedefimiz yeşil dönüşüm, bu konuda bir taraftan yeşil dönüşümü gerçekleştirirken yeşil sertifika vermek için gayret ediyoruz. Özellikle, önümüzdeki yıllarda ihracatçılarımızı bekleyen büyük bir tehlike var, bu konuda da bütün sanayicilerimizi uyarmaya da devam ediyoruz.

8) 2002 yılında 15 olan katı atık düzenli depolama tesis sayımız 2023 yılı itibarıyla 93'e çıktı, şu anda vatandaşımızın neredeyse yüzde 90'ına düzenli katı atık depolama tesislerinden hizmet vermeye devam ediyoruz.

9) İklim kriziyle mücadele için çevrenin korunması da tabii ki şarttır, bu anlamda Sıfır Atık amiral gemimiz olarak tarif edebileceğimiz bir projedir. Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde bir küresel çevre hareketi ve dünya markası hâline gelen Sıfır Atık'la bugüne kadar 172 bin binada Sıfır Atık Yönetim Sistemini hayata geçirdik ve 19,5 milyon kişiye eğitim verdik. Yapılan bu çalışmalarla 2017'de yüzde 13 olan geri kazanım oranı yüzde 35'e yükseldi, inşallah 2035'te de yüzde 60'a çıkarmayı hedefliyoruz. Proje başlangıcından bu yana 45,5 milyon ton geri kazanılabilir atık Bakanlığımızdan lisans almış işletmelere işlenerek ekonomiye kazandırılmıştır. Toplanan atıklardan 96 milyar TL ekonomik kazanç sağlanmış, 432 milyon ağaç kurtarılmış, 108 milyon varil petrolden de tasarruf edilmiştir.

Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendi'yle birlikte Türkiye'nin dünyaya taşınan bir markası olan Sıfır Atık uluslararası takdirler ve ödüller almaya devam etmektedir. Türkiye'nin iklim değişikliğiyle mücadelesinde ve sürdürülebilir kalkınma planları kapsamında sunduğu Sıfır Atık kararı, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 2022 yılının Aralık ayında kabul edilmiştir. Bununla birlikte, 30 Mart gününün Uluslararası Sıfır Atık Günü olarak ilan edilerek tüm dünyada kutlanması kararlaştırılmıştır. Kurulan Sıfır Atık Danışma Kurulunun Başkanlığını yine Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendi yürütmektedir. Son G20 Liderler Zirvesi sonuç metninde de Sıfır Atık'a yer verilmiştir. Yine, son düzenlenen Birleşmiş Milletler zirvesinde ise Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Guterres ve Emine Erdoğan Hanımefendi tarafından iklim kriziyle mücadele kapsamında Küresel Sıfır Artık İyi Niyet Beyanı imzalanmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımız da bütün dünyayı sıfır atık seferberliğine davet etmiştir. Bu anlamda, sıfır atık projesi dögüsel ekonomiye katkıları kadar özellikle Türkiye'nin de dünyaya kazandırdığı bir marka olmuştur.

Yine, çevre konusunda atık su arıtma tesislerinde büyük bir ilerleme kaydedilmiş, neredeyse 2000'li yılların başında sadece 100'lü rakamlarla ifade edebileceğimiz bir atık su arıtma tesisimiz varken bugün için atık su arıtma tesisi sayısı 1.209'a yükselmiştir.

Denizlerimizde aynı şekilde denetim hızla devam etmektedir.

Hava emisyon yönetimi portalı aracılığıyla da ulaşım, sanayi ve evsel ısıtma kaynaklarına bağlı emisyon envanteri hesaplamalardan hava kalitesi haritaları üretilmektedir. Şu anda 386 sanayi tesisine ait 764 bacada kirletici parametreleri 7/24 takip etmekteyiz. Bu konuyla ilgili de elimizden gelen her türlü faaliyeti gösteriyoruz. Çölleşme ve erozyonla mücadelede de arkadaşlarımız büyük bir gayret içerisinde ve bu mücadelede de epeyce yol aldıklarını biliyoruz.

İller Bankası vasıtasıyla belediyelerimize altyapı konusunda kaynak oluşturmaya devam ediyoruz. Bu konuda bütün imkânlarımızı onlar için seferber ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, açıyorum.

Toparlayınız sözlerinizi lütfen.

Buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Peki efendim.

Diğer taraflar zaten arkadaşlara dağıttığımız, yazdığımız metinlerde var. Gerek Tapu Kadastro Genel Müdürlüğümüzün gerek Meteoroloji Genel Müdürlüğümüzün yapmış olduğu faaliyetlerle ilgili birkaç ana başlığı da buraya koymuş bulunduk.

Sayın Başkan ve Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, sayın milletvekillerimiz, değerli basın mensupları; hedefimiz çevreyi korurken yatırım ortamının iyileştirilmesi ile sosyal donatı ve yeşil alanlarıyla yaşanabilir, sağlıklı ve afetlere dirençli şehirlerin oluşturulmasıdır.

Bu vesileyle, sözlerime son verirken Değerli Komisyon üyelerimize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. 2024 yılı bütçemizin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Saygılarımı sunuyorum efendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de müzakerelere başlayacağız.

Önce parti grupları adına, sonra Komisyon üyeleri, daha sonra da Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizin söz taleplerini karşılayacağız; sonrasında on beş dakika süreyle Sayın Bakana soru kısmına geçeceğiz, sonrasında da Sayın Bakana otuz dakika müzakerelerin değerlendirilmesi için ve soruların cevaplandırılması için bir zaman tanyacağız.

Bugün aynı zamanda cuma günü, dolayısıyla şöyle bir ara vereceğiz -onu da söyleyeyim size programımızı yapmanız açısından- yaklaşık 12.20 civarı veya 12.30 civarından 14.00'e kadar -geçtiğimiz haftalardan Komisyon üyelerimiz biliyorlar- ara vereceğiz.

Şimdi ilk söz Cumhuriyet Halk Partisi Grubunda. Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsü Sayın Türeli'yle konuştuk, kendisinin talebi üzerine Sayın Zeybek'e on iki dakika ve Sayın Bakan'a da sekiz dakika şeklinde söz verilmesini uygun gördü.

Sayın Zeybek, ilk olarak sizden başlıyoruz.

Buyurun.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; öncelikle, bugün ölümünün 85'inci yıl dönümünde Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ü ve onun silah arkadaşlarını saygıyla, özlemle, minnetle ve rahmetle anıyorum.

Değerli arkadaşlar, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesini görüşüyoruz ama biz geçen yıl burada 2023 yılı bütçesini de görüşmüştük ve o bütçeyi de sizden önceki Sayın Bakan Kurum açıklamıştı, bize de çok güzel bir kitapçık içinde de bazı doneler vermişti. Neydi bu? 2023 yılı bütçesinde Türkiye'de kira artışlarının durdurulacağı müjdelenmişti; kitapçıkta da var yani "Öyle bir uygulama yapacağız ki Türkiye'de kira artışlarını durduracağız." dendi. Bırakın durdurmayı, kira artışları uctu; şehir merkezlerinde asgari ücretin altında kiralık ev bulmak mümkün değil.

Başka ne müjdelendi? İlk Evim Projesi'yle 500 bin, sonra 1 milyona çıkan rakamlarla insanların ev sahibi olacağı müjdelendi. Yine, kitapçığımızın içinde 263.663 konutun teslim edileceği vadeditiliyor.

Tabii ki bütün bunların yanında da değerli arkadaşlar, 6 Şubat tarihindeki Kahramanmaraş merkezli depremle birlikte Türkiye kentsel dönüşüm, kentsel yenileme ve Bakanlığın çalışmaları, ilgili kurumların çalışmaları açısından yepyeni bir sürece girdi.

Şimdi, bütün bunlarla ilgili vad edilen rakamlar var: İki yıl içinde 680 bin yıkılmış binanın yerine yenisinin yapılacağı söyleniyor. Evet, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesine baktığımızda geçen yıl ile bu yıl bütçelerinde cari transferlerde ve yatırımlarda çok önemli bir artış var. Ama Sayın Bakan, en son yaptığımız ihalede aşağı yukarı 100 bin dolara -2 milyon 800 bin TL- 3+1 konutu mal ediyorsunuz; bütçeye bakıyorum, 247 milyarlık bir yatırım konmuş; bunun karşılığında bırakın vad edilen binaları, bunun onda 1'inin ancak yapılma ihtimali var. Önce, Türkiye'deki depremden mağdur olmuş insanlarımıza bizim gerçeği olduğu gibi söylememiz gerekir. Bütçe olanaklarınız içinde siz kur korumalı mevduat dolayısıyla 400 bin mevduat sahibine 1 trilyon lira kaynağı aktaracak parayı buluyorsunuz ama 6 milyondan fazla insanı ilgilendiren deprem bölgesindeki evleri yıkılmış olan yurttaşlar için koyabildiğiniz toplam rakam 247 milyar TL.

Yine, dönüyorsunuz, İstanbul için ve Türkiye için 6 milyon riskli konutun dönüşmesinden bahsediyorsunuz ki bunun yapılabilmesi için yine ortalama 100 bin dolarlık bir maliyet koyduğumuzda öngörülecek olan rakamlar ile bütçenin içine koyduğunuz rakamların arasındaki uçurumu dikkatinize çekmek istiyorum. Niye bunu söylüyorsunuz? Çünkü değerli arkadaşlar, kentsel dönüşüm sürecinin doğru yürütülebilmesi için kamusal alanlardan elde edilen rantın kentsel dönüşümdeki mağdur olmuş yurttaşlara aktarılması gerekir.

Şimdi, bakın, sizin Bakanlığınızın çok iyi bildiği bir bölge; siz rezerv konut sahası ilan ediyorsunuz ve buralardan milyarlarca liralık rant elde ediyorsunuz ama bu rantlar nereye aktarılıyor? Mesela, Kemerburgaz; 2010 yılında 14 milyon dolara satın alan Sayın Demirören'in arazisini 2018 yılında Ziraat Bankası 315 milyon dolara kamulaştırıyor, 14 milyon-315 milyon dolar. Sonra Ziraat Bankasının kamulaştırdığı bu yerle ilgili kamusal zararını gidermek için de bu bölgeyi Bakanlık olarak rezerv konut sahası ilan ediyorsunuz. İşte, sizin rezerv konut sahası diye ilan ettiğiniz yerde yaptığınız villaların arasındaki binalar, 2-3 milyon dolara daire satacaksınız. Sizin dünyanızda, sizin yönetim anlayışınızın içinde yoksullarla ilgili bir düzenleme yok ki; yabancı yatırımcıların, Türkiye'de son dönemde zengin olmuş insanların, üst gelir gruplarının yaşam alanlarını planlıyorsunuz. 2 katlı villa bölgesinde yaptığınız binalara bakın, 2 katlı villa bölgesi bunlar. 6 katlı binalar geçiriyorsunuz ve bunları "rezerv konut sahası" adı altında yapıyorsunuz.

Öylesine ilginç işler yapıyorsunuz ki Bakanlık olarak pazartesi günü mahkemenin iptal ettiği dosyayla ilgili perşembe günü yeni planı askıya çıkaracak kadar da mahirsiniz ama 2981 sayılı Yasa'yla mağdur olmuş, bundan dolayı imar planları yapılamadığı için hazine ya da belediye arazileri üzerindeki mülklerini satın almaktan mahrum bırakılmış mahalle birliği dediğimiz İstanbul, İzmir, Türkiye'nin her yerindeki milyonlarca gecekondulu mağdurunun sorununu çözmek için yirmi beş yıllık süre doldu. 31 Mayıs tarihinde bunlarla ilgili süre dolmasına rağmen; AK PARTİ Grubunda Sayın Akbaşoğlu, Sayın Celal Adan, bizler, hepimiz bu sorunun çözüleceğini vadedmemize rağmen, hâlâ ilgili maddeyi ek bir madde olarak kentsel dönüşüm yasasının arkasına ilave ederek gecekonduda yaşayan yurttaşların sokak rayiç bedelleri üzerinden tapularına sahip olmasıyla ilgili düzenlemeyi getirmediğiniz ve bu manada ciddi bir problem devam ediyor.

Şimdi, Sayın Bakan, Türkiye’de iki tane problem var, sizi de çok yakından ilgilendiriyor. Zaten konuşmanızın içinde ağırlıklı olarak şehircilik ve deprem riski taşıyan bölgeleri aldınız, çevreyi neredeyse kenara bıraktınız. Benim kentim İstanbul’un bir su problemi var. Şu anda, bugün itibarıyla İstanbul’un su rezervlerinin oranı yüzde 16,67; Avrupa yakasındaki su rezervi oranı yüzde 7,75. Zaten yüzde 6’nın altında barajlardan su çekmek mümkün değil. Şimdi soruyorum -sizin yetki alanınıza giriyor veya girmiyor- ben size: Ne oldu Melen Barajı? 2014 yılında temeli atılan, 2018 yılında bitirilecek olan, 2020’de, 2022’de “Tamamlıyoruz, bitiriyoruz.” dediğiniz, İstanbul’a 700 milyar metreküp su vereceğini söylediğiniz Melen Barajı’nın ihalesi de iptal edildi, ortada duruyor. İklim krizinin bu kadar yoğun olduğu bir bölgede İstanbul gibi 15 milyonluk bir kentin -siz onu birtakım projelerle 20 milyonluk bir kente büyütmeyi düşünüyorsunuz- günlük ihtiyacı olan su miktarı 3 milyon metrekübün üzerine çıkmış durumda, İstanbul’a yılda 1,5 milyar metreküp su lazım. Bu suyun rezervlerden karşılanma oranı düşük, mutlaka bir barajdan karşılanması gerekir. Soruyorum: Ne oldu Melen Barajı? Melen Barajı’yla ilgili yatırım yapma yetkisi Bakanlığınıza ait olmasa bile Devlet Su İşlerinde, siz de bu konularla ilgili AK PARTİ’nin başkanlığını yaptığınızı söylüyorsunuz. Niçin talimat vermiyorsunuz? Neden ihalenin iptal edilmediği meselesi üzerine gitmiyorsunuz? Neden İstanbul gibi Türkiye’nin en büyük kentinin su ihtiyacının giderilmesi konusunda adım atmıyorsunuz? Yani bir proje bile yapılabilmiş değilsiniz. Çatlamış olan baraj orada duruyor, bari orayı müzeye çevirin, insanlar da gitsin, 315 milyon, 320 milyon dolarlık bir yatırımın nasıl çöpe dönüştüğünü size anlatsınlar.

Yine, bakın, buraya yasalar geliyor, düzenleme geliyor. Türkiye’de çok ciddi kentsel dönüşüm mağdurları var. Başta sizin sabık Esenyurt Belediye Başkanınızın yapmış olduğu yanlış uygulamalar yüzünden sadece Esenyurt’ta 30 binden fazla kentsel dönüşüm mağduru var. “Çarpık kentleşme” diyorsunuz, çarpık kentleşme değil; “plansız kentleşme” diyorsunuz, plansız kentleşme de değil. 5 katlık yere 15 kat ruhsat vermiş, kat irtifakı onaylamış, tapuya tescil ettirmiş. Bir arazi üzerine, 3-4 blok yapılacak olan yere 7-8’inci blokları plana işletmiş, vaziyet planını işletmiş, kat irtifakı kurdurmuş. Vatandaşlar da gitmişler, irtifak tapularını almışlar ama ortada bina yok ya da aynı daire üzerinde birden fazla insanın mağduriyeti var. Ne zaman siz kentsel dönüşüm mağdurlarının sorunlarını çözmeye ilgili bir yasal düzenlemeyi getireceksiniz? Ya, gerçekten İstanbul’da ve Türkiye’nin bütün büyük şehirlerinde arazisini bu biçimde kaybetmiş olan, evine ulaşamamış olan insanların sorununu çözmek sizin açınızdan Suriye’den gelmiş olan mültecilerin sorununu çözmek kadar değerli değil mi? Onları düşündüğünüz kadar kendi T.C. kimlik numaralı vatandaşlarınızın sorununu çözmeyi neden gündeminize almıyorsunuz?

Yerel yönetimleri şikâyet ediyorsunuz. Değerli arkadaşlar, yerel yönetimlerin payı binde 41. Neyi artırdınız da şimdi siz 2002’yle kıyaslıyorsunuz Sayın Bakan? 2002 yılında Türkiye’de ekmeğin fiyatı ile bugünkü ekmeğin fiyatı bir mi? Yanlış açıkladığımız TÜİK rakamları yüzünden belediyelerin en temel geliri olan emlak vergilerinden alınacak değer artışları bile artık komik hâle geldi. 10 milyonluk bir evin emlak değeri... Bugün -belediyelere gidin, AK PARTİ’li belediyelere sorun, diğer belediyelere sorun- piyasa değeri 10 milyon olan bir gayrimenkul belediyelerde sizin belirlediğiniz yıllık emlak artış oranları üzerinden gittiğimizde üç yıl içinde 500 bin liralara düştü. İnsanlar 500 bin, 600 bin TL üzerinden 10 milyonluk evin emlak vergisini ödüyorlar; bunun üzerinden belediyelerin yatırım yapmasına imkân veriyorsunuz.

Bakın Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; kentsel dönüşümün bir numaralı düşmanı enflasyondur. Siz Bakanlık olarak ihale yapamıyorsunuz; TOKİ ya da diğer kurumlar ihaleye çıkıyor, belediyeler ihaleye çıkıyor, hiçbir ihalenize kimse girmiyor çünkü yanlış belirlenmiş olan katsayılar, yanlış belirlenmiş olan birim fiyatlar üzerinden artık müteahhitler iş yapma olanağı kalmadı. Eskiden iktidarlara sırtını dayan müteahhitlerin çok para kazandığı bir dönemi yaşarken şimdi devletten ihale alan, kamudan ihale

alan müteahhitlerin iflas ettiğini görüyoruz. Niye? Şimdi söylüyorum size: Şubat ayında ilk yaptığımız, Gaziantep ve Hatay’da yaptığımız deprem konutlarının ihalesi 1 milyon 350 bin TL’ydi, daha ağustos ayının sonuna geldiğimizde 2 milyon 850 bin TL’ye çıktı. Peki, ben soruyorum: Yani şubat ayında 1 milyon 350 bin TL’yle ihale alan müteahhit daha 6’ncı ayına gelmeden, işinin tamamını bitirmeden bu bedellerle bunun nasıl altından kalkacak? Çünkü siz gerçek enflasyon rakamlarını maliye politikalarınız gereği, siyaset gereği gizlediğinizde belki bundan 15 milyon emekliyi kandırabilirsiniz, ücretli çalışanları kandırabilirsiniz ama siz ihale yapan insanları kandıramazsınız, piyasayı kandıramazsınız; kandıramadığımız için de kamunun açtığı ihalelerin çok büyük bir çoğunluğuna ya hiç kimse girmiyor ya da eşik değerinin çok üzerinde teklif verdikleri için ihaleler gerçekleşmiyor.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; şimdi deprem bölgesiyle ilgili bir düzenleme geldi, Kentsel Dönüşüm Başkanlığı kuruldu. Şimdi çok ilginç Sayın Başkan, burada bütçeleri söylüyorsunuz, hâlâ bugün Komisyona geldiğimizde Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bütçe rakamı yazılmamış ve “Burada takdirlerimize sunacağız.” diyorsunuz. Tekrar söylüyorum: Bu bütçenin içine konmuş olan rakamlarla birlikte siz Türkiye’deki ne 6 milyon riskli konutu ne İstanbul’daki 2 milyon riskli konutu ne de... Deprem bölgesinde elektrik tesisatı kapatılmış olan hane sayısı 950 bin; 680 bin -resmî rakam olarak- yıkılmış ya da yıkılacak evden bahsediyorsunuz. Siz bu rakamlarla, Türkiye’de, deprem bölgelerindeki sadece enkazı kaldıracabilirsiniz ya da TOKİ’nin başlamış olduğu, diğer kurumların başlamış olduğu konutları bitirebilirsiniz. İlk Evim Projesi’yle “kaynak” dediniz, gitti; “Evi olmayanlara ev vereceğiz.” dediniz, gitti. Sayın Bakan, 2020 yılında Elâzığ depremi sonrasında toplanan deprem komisyonunda biz ortalama 3+1 evin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Zeybek, sözlerinizi tamamlamak için size bir dakika ilave süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Tamamlıyorum.

120 ile 150 bin TL arasındaki bir maliyetle konutların yapılacağını öngörüydük arkadaşlar, daha üç yıl önce, 2020 yılı içinde. Avcılar Belediye Başkanımız geldi, Türkiye Büyük Millet Meclisinde komisyonda sunum yaptı. 120 bin ile 150 bin TL arasında 3+1 konut yerine, şimdi 2 milyon 800 bin ile 3 milyon TL arasında bir bedel. Bakın, topluma bilgi verirken şunu öngörmeniz gerekir: Bu kadar vadettiğiniz konutu yapacak ustanız var mı, boyacınız var mı, tesisatçınız var mı, vinç operatörünüz var mı? Olmadığı için, arz talep dengesi dengelenemediği için, üstelik çimento ve demir ihracatında da “Aman döviz gelsin.” diyerek bir düzenleme yapmadığımız için hazır beton fiyatlarında, demir çelik fiyatlarında, bütün inşaat girdi fiyatlarında olağanüstü artışlar ortaya çıkmıştır. Bakanlık olarak Türkiye’de dünyayla rekabet eden en temel sektörünüz olan müteahhitlik sektörünün bile neredeyse üçte 1’i sizin iktidarınız döneminde iflas etmiştir ve sektörden çıkmıştır. Yapabileceğiniz çok fazla bir şey olduğuna inanmıyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Zeybek, Plan ve Bütçe Komisyonunda, müzakereler sonunda göreceksiniz, burada siyasi partiler önergelerle bütçe aktarımı, ilavesi, artışı, eksisi yapabilirler. Dolayısıyla Kentsel Dönüşüm Başkanlığıyla alakalı...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – “Ama kabul edilmez.” diyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Komisyonun takdirinde. Dolayısıyla Kentsel Dönüşüm Başkanlığıyla alakalı da burada milletvekilleri bütçe ekleyebilirler, azaltabilirler.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Memnuniyetle ekleriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Dolayısıyla, bence müzakerelerin sonunu bekledikten sonra bu konuda net bir ifade kullanmak daha doğru olur.

Süreniz sekiz dakikadır Sayın Bakan.

Buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hoş geldiniz.

Sayın Bakan, konuşmanıza şehirler üzerine bir tiratla başladınız, İbni Haldun’dan alıntı yaptınız, 14’üncü yüzyılın bir İslam düşünürü. 14’üncü yüzyıldan bugüne dünya çok değişti Sayın Bakan; o zaman ne fosil yakıtlar vardı ne sera gazı emisyonu vardı ne plastik vardı ne plastik atıklar vardı ne de dünyada, Pasifik’in ortasında “7’nci kıta” diye adlandırılan, plastik atıklardan oluşan bir kıta vardı. Dolayısıyla, 14’üncü yüzyılın bakış açısıyla bugünün sorunlarını çözemezsiniz. Dünya bugün bir varoluş sorunuyla karşı karşıya; bunu ben söylemiyorum, Stephen Hawking söylüyor, diyor ki: “Yüzyılın sonuna kadar eğer karbon emisyonu düşmezse dünya bir ateş topuna dönüşecek ve bu gezegen hepimiz için yaşanmaz bir yer hâline gelecek. Biz başka gezegenlerde koloniler kurmak zorundayız.” Ama ne Bakanlığın bundan haberi var ne de sizin haberiniz var. Ben sekiz yıldır milletvekiliyim, iklim kriziyle ilgili en zayıf sunumu siz yaptınız açıkçası.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Sadece tahrik etmemek için cevap vermiyorum ama bu sözlerinizin hepsinin cevabını biraz sonra tek tek veririm, o yüzden heyecanlanmayın.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakan, cevap vereceksiniz en son, zamanı gelince verin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Özellikle benim şahsıma yönelmeyin, ortaya devam edin.

MURAT BAKAN (İzmir) – Tahrik olmayın, tahrik olmayın.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Her sözümün arkasındayım, kelimesi kelimesine.

MURAT BAKAN (İzmir) – Siz ekleyeceksiniz herhâlde Sayın Bakanın konuştuğu süreleri süreme?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Bakanım, zaten cevap vereceksiniz en sonda, bırakın arkadaşlar konuşsun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Zaten o da onu söylüyor, diyor ki: “Beklerseniz hepsine cevap vereceğim.”

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii, tabii.

CAVİT ARI (Antalya) – E, anladık biz de onu.

ORHAN YEGİN (Ankara) – “Beklerseniz hepsine cevap vereceğim.” diyor.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamam, biz de onu diyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

MURAT BAKAN (İzmir) – Ya, Sayın Bakanın tercüme ihtiyacı mı var? Söyledi, biz de anladık. Sen niye taciz ediyorsun kardeşim?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan, bir saniye...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Bakan Bey konuşurken de aynısını yaptılar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım, müzakereleri sağlıklı bir şekilde yapacağız.

Sayın Bakan, devam edin.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakan, Bakanlığımız Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ama siz yerel yönetimlerden geldiğiniz için sadece şehircilik perspektifiyle bakıyorsunuz. Yanınızda da -uzun yıllardır çalışıyoruz beraber, kanunlarda beraber çalışıyoruz- Fatma Varank var, değerli bir bürokrat arkadaşımız ama İklim Başmüzakerecisi sordum ben burada çünkü kendisini tanıtırken “Bakan Yardımcısı” olarak tanıttı. İklim Başmüzakereciliği Bakan Yardımcılığından çok daha önemli bir pozisyon. Amerika Birleşik Devletleri, eski Dışişleri Bakanı John Kerry’i İklim Başmüzakerecisi, İklim Özel Temsilcisi olarak atadı. Dünyada politika ajandasının en üstünde, bu bakanlıkların hepsinin üzerinde artık iklim politikaları var; artık enerji politikaları belirlemiyor dünyanın politika ajandasını, iklim politikaları belirliyor. Niye? Çünkü bir varoluş sorunuyla karşı karşıyayız. Siz tüm Bakanlıklar arasında koordinasyonu yürütmek zorundasınız. Burada daha önce Mehmet Emin Birpınar’ı çok eleştirdim ama bir mükteşabatı vardı, dünyada bu anlamdaki gelişmeleri takip ediyordu, iklim kriziyle ilgili makaleler yazıyordu. Şimdi Fatma Hanım İklim Başmüzakerecisi oldu, bir açıklamasını duymadım İklim Başmüzakerecisi olarak. COP28 var önümüzde Dubai’de. Biz önceki 2 COP’a Parlamento olarak, Çevre Komisyonu olarak, Murat Kurum... Murat Kurum’u da çok eleştirdim, o da bu konuda sizden ilerideydi. Parlamento, Çevre Komisyonu olarak biz gittik, COP’larda ülkemizi temsil ettik, oradaki gelişmeleri takip ettik. Yirmi gün sonra Dubai’de Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’nin Taraflar Konferansı var; Parlamento’ya ne bir davet var ne de bir açıklama var, hiçbir şey yok.

Bakın, iklim kriziyle ilgili bu bütçede ne var Allah aşkına? Bütçenizde hiçbir şey yok. Avrupa Birliği 2023 yılında 2 trilyon euro bütçe ayırdı, bütçenin yarısı iklim kriziyle mücadele... Burada binde 13 -benim gördüğüm, siz açıklarsınız, farklı bütçeleri birleştirerek belki sayıyı artırabilirsiniz- bütçe var. Buraya, sunumunuza koymuşsunuz, millet bahçeleri de... Hani kek yiyip yuvarlanacağımız yerleri iklim kriziyle mücadele alanı olarak görüyorsunuz ve koyduğunuz yerlerin yarısı da beton, millet bahçeleri beton! Yani siz Bakanlık yaptınız, Belediye Başkanlığı yaptınız, Allah aşkına gidin Avrupa’da bir parka, parkların içinde beton var mı, eser miktarda vardır. Niye? Çünkü doğal hayat orada gelişsin diye. Parkların, millet bahçelerinin yarısına beton dökmüşsünüz; bunu iklim kriziyle mücadele çerçevesinde sunumunuza koymuşsunuz.

Şimdi, dünya yeni bir karbonsuz ekonomik sisteme gidiyor. Bu, Türkiye için riskler de barındırıyor, fırsatlar da barındırıyor. Sizin sorumluluğunuz sadece Bakanlığımızın içindeki iklim değişikliğiyle ilgili Başkanlık değil, siz sanayi politikalarında da iklim kriziyle ilgili mücadeleden sorumlusunuz, enerji politikalarında da sorumlusunuz. Enerji Bakanlığı hâlâ kömürlü termik santral projeleri planlıyor “Kömürden çıkmayız, enerji çeşitliliği.” diye, bununla ilgili sizden hiç ses yok. Sanayi Bakanlığı; elektrikli otomobillerle ilgili işte Togg vesaire yapıldı ama oradaki vergi yükünü artırdınız, onunla ilgili attığınız bir adım yok, onunla ilgili bir bilinciniz yok açıkçası.

Bakın, yine burada, kitapçığımızda yutak alanların arttığından bahsetmişsiniz. Yutak alanlar nedir Sayın Bakan, biliyor musunuz? İki tür yutak alan var; biri ormanlar. Ormansızlaşmayla ilgili biz Glasgow’da sözleşmeye imza attık; önceki Bakanınız ve şimdiki Bakan, ikisi de cari açığı orman ürünleri satarak kapatacağını söyleyen kişiler. Yani ormanı biz hayat alanı olarak, yaşam alanı olarak görüyoruz, her 2 Orman Bakanı da -önceki ve de şimdiki- cari açığı kapatacak kereste yongası olarak görüyor; aramızda böyle bir fark var. Sizin bununla ilgili düşünceniz ne? Bu alanda siz yine öncü olmak zorundasınız, iklim politikalarıyla ilgili hem Orman Bakanlığının hem Sanayi Bakanlığının hem

Enerji Bakanlığının politikalarını yönlendirecek durumda olmalısınız. Yani yanlış anlamayın, Fatma Hanım -tekrar söylüyorum- kıymetli bürokrat ama bu iş, onun yapacağı bir iş değil, İklim Değişikliği Başmüzakereciliği; ya siz üstleneceksiniz ya da bu işi yapabilecek bir arkadaşı buraya getireceksiniz.

Şimdi, sulak alanlar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Doğru bir yaklaşım değil bu yani hakikaten.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sulak alanlarla ilgili de düşüncemi söyleyeyim. Buraya “yutak alanlar” demişsiniz...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yani bunun kriteri ne size göre?

MURAT BAKAN (İzmir) – Sen sıran gelince konuşursun Yaşar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye... Bir saniye...

MURAT BAKAN (İzmir) – “Sulak alanlar” demişsiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ayıp! Yani karşındakini aşağılamasın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Arkadaşlar, hatibimiz konuşmasını tamamlasın lütfen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ama olsun, orada “Bir kadının yapabileceği bir iş değil.” diyerek aşağılıyor yani.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır canım, “kadın” değil yani...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ne kadar kaba bir üslup!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bu, siyasi bir eleştiri ya, lütfen. Lütfen, böyle konuşmalar yapmayın. Bu, siyasi bir üslup.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye değerli arkadaşlar...

ORHAN YEGİN (Ankara) – “Yaşar, sen sus.” Bu nasıl kaba bir üslup!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – İzmir Milletvekilleri, karşılıklı konuşuyorlar onlar, 2 İzmir Milletvekili; sen girme, kendi aralarında bir sohbetleri var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, değerli arkadaşlar, Sayın Türelî...

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki üslubuna ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan, şimdi, ben burada sizlere hitap ediyorken “sayın”la ve soyadınızla veya isminizin tamamıyla konuşuyorum, size “Murat” diye hitap etmiyorum. Konuşma üslubu, İç Tüzük madde 67: “Kaba ve yaralayıcı sözler söyleyen kimseyi Başkan temiz bir dille konuşmaya davet eder.”

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakan, Sayın Mehmet Muş, burada kırıcı, yaralayıcı bir üslup var mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir müsaade eder misiniz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Siz Grup Başkan Vekilliği yaptınız, Allah aşkına! Benimle aynı ilin milletvekili arkadaşım, ismiyle hitap etmemde bir beis yok.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bence o değil, bir aşağılama var yani.

MURAT BAKAN (İzmir) – Siz bunu öyle görebilirsiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan, bir müsaade eder misiniz bana. Benimle bile münakaşa ediyorsunuz.

Şimdi, ne Genel Kurulda ne komisyonlarda... Arkadaşınız olabilir, arkadaşlık hukukunuzdan kaynaklı o konuşmayı yaparsınız ama ben sizi bu saygı çerçevesinde görüşlerinizi ifade etmeye davet etmekle görevliyim. Dolayısıyla, benimle bu tartışmaların içerisine girmeyin, ben size İç Tüzük'ün maddesini hatırlattım, buna uygun şekilde yapıyorum. Dışarı çıkarsınız, arkadaş olarak "Yaşar" "Murat" diye konuşursunuz ama benim gördüğüm, burada arkadaşımız incindi, onun için müdahale ettim.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

d) Türkiye Çevre Ajansı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Lütfen, sizin sürenize ilave vereceğim, sözlerinizi tamamlayın.

Buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – İncinsen de hiç incitme diyorum Sayın Yaşar Kırkpınar'a.

Evet, sulak alanlarla ilgili de son olarak düşüncelerimi ifade edeyim. Sulak alanlar yani "karbon yutak alanları" demişsiniz burada, sulak alanlar. Siz Burdur Gölü'nün durumunu biliyor musunuz? Sayın Bakan, Burdur Gölü dikkuyruklu örneklerin üreme alanıydı, ne Burdur Gölü kaldı -üçte 2'si gitti- ne dikkuyruklu örnekler kaldı. Ereğli Sazlıkları... Dünyada kuşlar uluslararası bir anlaşma yapsa kuzey yarım kürede Ereğli Sazlıklarını seçerlerdi. Ereğli Sazlıkları yok; yüzde 60'ı, 70'i yok oldu. Yani hocanın maya çaldığı göl, Akşehir Gölü kurudu. Siz neden bahsediyorsunuz? Yani Türkiye'de en kıymetli sulak alanlarımız "Barajlar, göletler yapacağız." diye -Sayın Veysel Eroğlu'nun da kabahati vardır burada- yok oldu.

Bakın, gördünüz mü şu kitapçığı Sayın Bakan?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MURAT BAKAN (İzmir) – Bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika daha veriyorum, toparlayın lütfen.

MURAT BAKAN (İzmir) – Tamam.

Şu kitapçığı gördünüz mü? Bakın, yüzlerce sayfalık bir kitapçık. Bu kitapçık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, AK PARTİ'li milletvekillerinin, CHP'li milletvekillerinin, tüm siyasi parti milletvekillerinin ortak ürettiği bir kitapçık, Meclis araştırması komisyonu raporu. Burada sizinle ilgili bir sürü sorumluluk var, bir tanesini yerine getirmediniz. Soru önergesi verdim. Bakın, ismi "Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirler." Şu tedbirlerden bir tanesini almadınız. Açın,

bürokratlarınıza sorun. Burada, bu Meclis, yasama organı... Anayasa'yı değiştirirken "güçlü yasama" diyordunuz. Yasama organından gelen bir şeyi -başında da Veysel Eroğlu vardı, eski Bakanınız- ya, Allah rızası için bürokratlarınız şuradan bir kelimeyi okuyup şuraya, sunumunuza işlemez mi "şunu da yaptık, bunu da yaptık." diye, hiçbir şey yok burada.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın bakan, teşekkür ediyorum.

Şimdi HEDEP Grubundan İzmir Milletvekili Sayın İbrahim Akın.

Sonra bir de İYİ Parti Grubuna dönüp bir ara vereceğim bugün biliyorsunuz malum...

Buyurun lütfen.

Sayın Akın, süreniz yirmi dakikadır.

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Sayın Bakan, sayın milletvekilleri; hepinizi sevgiyle selamlıyorum.

Evet, bugün bir bütçe görüşmesi yapıyoruz. Bir yasal düzenleme tarif edeceğiz ve ortaklaştırmaya çalışacağız ancak iki gün önce bu Meclisin iradesine ve Anayasa Mahkemesinin iradesine dair Yargıtay kararlarıyla ilgili dün yaşadığımız tartışma maalesef bizim açımızdan üzücüdür. Buradaki tartışmaları ne kadar yaparsak yapalım, hangi yasal düzenlemeleri icra etmeye çalışırsak çalışalım, maalesef, şu anda, bir siyasi erkin arkasında olduğu bir Yargıtay kararıyla durumumuz başka bir noktaya geçmiştir. O nedenle bu tartışmaları yaparken bir halkın iradesini, milletin iradesini temsil eden vekillerin iradesinin gasbedildiği, tehdit altında bulunduğu bir süreci yaşadığımızı görüyoruz.

Biz bu tarihi araştırırken geriye dönüp baktığımızda Almanya'nın 31-40 dönemlerinde yaşanan devletlerin durumuyla ilgili değerlendirme yapan bir yazara gittiğimizde şunu görüyoruz: Bir norm devleti var, bir de tedbir devleti var. Şu anda maalesef bizim norm devleti özelliklerimiz neredeyse askıya alınmış durumda ve tedbir devleti egemenliği altında her türlü hukuksuzluk yaşanmaya başlanmış durumda. Bu alınan kararın tesadüfen 4-5 yargıçın aldığı karar olduğunu düşünmüyoruz; arkasında, yıllardan bu yana sürdürülen Anayasa'yı tanımama hallerinin sonuçlarının olduğunu düşünüyoruz ama özellikle AKP ve MHP milletvekillerini uyarmak istiyoruz. Bu, döner döner sizi de vurur; eğer hukuk tanımaz, adalet tanımaz işlevlerini yerine getirmez hâlde göz yumarsanız geleceğiniz, geçmişte Türkiye tarihinde yaşanan tarihlerin benzeri olur diye ifade etmek istiyorum ve şimdi konuya girmek istiyorum.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Kendinize bakın, aynaya bakın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Biz niye aynaya bakacağız? Bizimle ne ilgisi var?

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Evet, şimdi, konumuz...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bizimle ne ilgisi var konunun?

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Konunun çok bağlantısı var.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Temelli, bizimle ne ilgisi var? Yargı bir karar vermiş.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sizi düşünmeye davet ediyor. Niye aynaya bakıyorum?

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Bağlantısını şöyle ifade edeyim arkadaşlar...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Laf atıyorsunuz, tartışmanın içine çekiyorsunuz, bir şey söylendiğinde de "Ne alakası var?" diyorsunuz.

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Hayır, Sevgili Milletvekilim...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – "Aynaya bakın." diyor da "Ne alakası var?" diyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Doğru söylüyor, tartışmanın içine çekiyorsunuz çünkü.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Ne zaman darbecilerden yana olmuşuz biz? Ne zaman darbelere destek vermişiz? Ne alakası var? Her zaman darbelerin karşında olmuşuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hepimiz darbelere karşıyız değerli arkadaşlar. Demokrasimizi güçlendireceğiz.

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Sözlerime devam etmek istiyorum. Bu sözümün de eksilmemesini rica ediyorum Sevgili Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Şimdi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz ve bu görüşmeler sırasında bizim önümüze getirilen tablolar ve şimdye kadar yaşadıklarımızdan gayet güzel bir tarz, bir ön reklam izlemesi gibi görünüyor durum ama bizim yaşadığımız, hayatımızın içinde geçen süreçlerin çok daha başka olduğunu yaşayarak görüyoruz. O nedenle bu söze başlamadan Bakanlığın görevlerini hatırlatmakta fayda var diye ifade etmek isterim. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görevi, çevrenin korunması, iyileştirilmesi ile çevre kirliliğinin önlenmesine yönelik prensip ve politikaları tespit etmek, standart ve ölçülebilirliği geliştirmek, programlar hazırlamak; bu çerçevede eğitim ve araştırma projelerini, eylem planlarını ve kirlilik haritalarını oluşturmak, bunların uygulanması esaslarını tespit etmek ve izlemek; iklim değişikliğiyle ilgili iş ve işlevleri yerine getirmek olarak değerlendirilebilir.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Numan Kurtulmuş’un bir sözüyle başlamak istiyorum. Bundan bir hafta önce Numan Kurtulmuş “Dünya kimsenin babasının malı değil, insanlığın ortak mirasıdır, eğer böyle düşünürseniz nehirlerden zehir akıtmazsınız, üç beş dolar fazla kazanacağız diye uzayı çöplüğe çevirmezsiniz.” diyor ve devam ediyor. Bu sözlerin altına biz de imza atıyoruz.

Evet, şu anda, yaşadığımız süreç yalnız bunlardan biraz farklı. Bu iktidar ve Bakanlığınız ortak evimiz olan dünyayı, ekolojiyi, doğayı ve çevreyi bırakın korumayı, âdeta bu evi talan ediyor diye bir yaşam pratiği içindeyiz. Bakın, biz demiyoruz, Sayıştay raporları önümüzde, Sayıştay raporları, 2019, 2020 ve 2021’de Bakanlığın görevini yapmadığını ifade ediyor ve uygulamalar sırasında denetim yapılması gereken işlerin yapılmadığını söylüyor, istisnai kuralların genellikle genel kural hâline getirildiğini söylüyor; örneğin, afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi konusunda, belediyelerin denetlenmesi konusunu yapmadığını söylüyor; örneğin, ihalelerle ilgili, özellikle her türlü ihalelerle ilgili 21(a) maddesine göre yapılması gereken işi, istisnai olarak ani ve beklenmeyen olağanüstü acil koşullarda yapılması gereken ihaleler şeklinde yürüttüğünü söylüyor ve bu konuyla ilgili çeşitli pratikler var. Örneğin, kayyım belediyelerin tamamen istisnai koşullarda ihaleler yapmış ve bu çerçevede hareket etmiş olduğu gözüküyor ve sizlerde de bunların bilgisi var. Örneğin, araçlarla ilgili, araçların yerli marka araç olması gerektiğini söylemesine rağmen Bakanlığın kullandığı araçların birçoğu aslında bu mevcut koşulları ihlal ediyor.

Yine, Bakanlığımıza 2024 bütçesinden pay istiyorsunuz ama geçmişin hesabını vermediğinizi düşünüyoruz. Bakanlığın bütçesinde 5 milyar 319 milyon 617 bin lira civarında açık var. Bu açığın neden ve nerelere harcandığı konusunu merak ediyoruz. Ayrıca, 2024 bütçesinde “Sermaye Transferi” başlığı altında, Bakanlığınızın bütçesinde en büyük miktar olan bir kalem var. Bu sermaye transferinin nerelere yapıldığı konusunu sormak istiyoruz.

Bakanlığınızın bugüne kadar çevreyi koruma adına kayda değer ne yaptığıyla ilgili kaygılarımız çok büyük ve bu konuda, özellikle çevre tahribatı konusunda yapılanları birazdan tek tek size anlatmak istiyoruz. Bunun için, iktidarınızın çevre, doğa, ekolojik ve şehircilik politikalarına bir bakmak istiyoruz;

mesela, ağaçlarla ilgili kısımda, doğasını korumaktan başka derdi olmayan Akbelen İkizköylüler bölge halkına karşı TOMA'larla, coplarla, biber gazıyla kolluk saldırısı olurken 780 bin metrekare orman alanı kesildi hem de altı günde; öylesine yapıldı ki bütün bölgedeki kesim araçları ve ekipleri getirildi, kısa sürede yapıldı. İnanın, gidin oraya, görün; şu anda bu ormanlık alanı yani Akbelen'in etrafında bulunan ormanlık alanı bir grup asker koruyor ve şu anda herhangi bir güvenlik sorunu yok ama asker konuşlanmış durumda ve oradaki köylüler şu anda bu askerlerin kime hizmet ettiği konusunu çok açık bir şekilde soruyorlar. Köylüler giriş çıkışta kontrol altına alınıyor, köylere girilememiş durumda ve inanın oradaki tabloda, Erdoğan'ın da açıklamasıyla köylüler terörist ilan edildi. Bu köylüler bizim insanlarımız -bize oy veren insanlar falan değil- hepsi daha çok muhafazakar kökenli insanlar ve inançlarıyla, kimlikleriyle orada yaşamaya çalışıyorlar. Bakın, terörist ilan edilen anneye bakın arkadaşlar; Zehra anne. Bakın, bu Zehra anne ne yapıyor? 86 yaşında, yanında torunuyla beraber çamın kesilmemesi, ağacın kesilmemesi için mücadele ediyor. Biliyorsunuz, Akbelen meselesi Meclisin olağanüstü toplanmasına ve bu kadının da buraya gelip konuşmasıyla beraber gündem olmasına sebep oldu. Ben sizden bunun bir örnek olarak değerlendirilmesini ve Akbelen'in, Türkiye'nin her tarafına yayılmaya başladığını ifade ederek sizlerin vicdanlarına seslenmek istiyorum.

Keza, bu şirketin yani Limak şirketinin her yerde yaptığı işler belli, bunlar aynı zamanda Muğla Marmaris'te millî parkı şu anda talan etmeye çalışıyorlar. Arkadaşlar, millî park, 2021 yılında ÇED raporu olumsuz verilmesine rağmen -46 bin metrekarelik inşaat- ÇED'e valilik vasıtasıyla itiraz ediliyor, sonra 270 bin metrekarelik inşaatla dönüştürülüyor ve bütün bölge yani o bölgenin bütün kıyısının, bu parkı neredeyse işgal etmiş durumda. Görüntü olarak güzel parklar yapabilirsiniz, yeşili gösterebilirsiniz ama yeşili göstermek başka bir şey, havayı, doğayı koruyacak bir yeşili korumak başka bir şey, ormanı korumak başka bir şey.

Yine, Dikmece'de yaşanan bir durum var. Dikmece'de şu anda o mücadelede başarılı oldu; zeytinler korundu, proje iptal edildi ama Yargıtayın yaptığı yasa tanımazlık hâlinin üç gün sonra orada da tekrar gerçekleşmesi ihtimalinden korkuyoruz çünkü bu ülkede artık hukuk kalmadığını düşünüyoruz.

Ayrıca, Şırnak'ta 37 ormanlık alan yakıldı ve 68 alanda aynı şekilde orman kesimi var. Burada kamyonlarla, tırlarla... Yakıldıktan sonra bu ağaçlar kesildi ve şimdi neredeyse ormansızlaştırma yaşanıyor orada. İnsanlar bu ormanların yakılmasını engellemeye çalıştı, görüntüler var. Askerler de insanların ormanların yakılmasını engellemesini engellemeye çalıştı. Vatandaşımız soruyor: Bu Orman Bakanlığı, bu Çevre Bakanlığı bizim haklarımızı mı koruyacak yoksa bu şirketlerin haklarını mı koruyacak? Bu bakımdan şöyle bir resim var, bunu göstereyim, videosu da var -özellikle söyleyeyim- askerlerin yaktığına dair. Şöyle bir orman yangını sürekli orada oluyor, videoyu da görenler vardır.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Nerede oluyor?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Nerede?

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Şırnak, Şırnak...

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Bu videoyu da arkadaşlara izletebilirim.

Şimdi devam ediyorum...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Nerede olmuş?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Asker nerede yakmış?

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Şırnak maden ormanında...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Nerede yakmış, söyleyin de anlayalım ya!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Asker ormanı niye yaksın, böyle bir şey olmaz ki ya!

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – İftira, iftira...

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Yine AKP ve MHP iktidarıyla Hakkâri Zap'ta ve Hakkâri'nin diğer ilçelerinde 3 tane baraj yapıldı, bu barajlar güvenlik gerekçesiyle yapıldı ve o bölgedeki bütün iklim değişikliğine ve çevredeki su faaliyetlerinin kirlenmesine de sebep oldu. Bu HES'lerin hâlâ daha devam ettiğini de buradan ifade etmek isterim.

Yine dünya miraslarını korumakla ilgili Bakan uzunca sözler kurdu. Hevsel var Diyarbakır'da ve Hevsel Bahçesi şu anda tahrip edilmiş durumda, bu miras el değiştirmiş durumda, çamur hâline gelmiş durumda. Bunun da sebebi tamamen oradan alınmak istenen kum ve bu kumlarla beraber inşaat şirketlerine ucuz kum temin edilmesi için yapılmış işlemlerden biri.

Yine Botan Çayı'yla ilgili ilginç bir durum var. Burada AK PARTİ'nin belediyesi var. Bu belediye daha önce AB destekli, yine özel olarak desteklenmiş entegre katı atık bertaraf tesisinin kullanılmaması için özellikle çalışıyor; anlaşılır gibi değil ve bunun da özellikle Bakan tarafından bilinmesini rica ediyoruz.

Yine Batman'da bir gelişme var. Batman ve Diyarbakır arasında Kulp ilçesinde Zore Çayı üzerinde Maya Enerji Üretim Şirketi tarafından 67 bin 450 metrekaarelik alanda HES yapılmaya çalışılıyor. 2014 yılından bu yana "ÇED Olumlu" kararı vermesine rağmen, iptal etmesine rağmen burası kurlsuz ve kanunsuz bir şekilde devam ediyor.

Şimdi, başka bir şeye gelelim arkadaşlar. Dün ve evvelsi gün yine Bergama'da... Biliyorsunuz Bergama -çevre hareketi bakımından- 2004 yılından bu yana, özellikle siyanürlü arama meselesiyle ilgili, siyanür arıtma sistemiyle ilgili bir merkez hâline getirilmiştir ve örnek teşkil etmiştir. Bergama çevre hareketi de dünyaya mal olmuş bir harekettir ama şimdi orada yine Akbelen'e benzer bir gelişme var. Yine yutak alanı olarak en önemli yerlerden biri olan, yaklaşık yüz elli-iki yüz yıllık ağaçların kesildiği bir durum var. Ama ne için kesiliyor ağaçlar biliyor musunuz arkadaşlar? Bu ağaçlar tamamen güneş enerjisi yapmak için kesiliyor. Güneş enerjisi gibi bir anlamda dönüşüm olan enerjiyi bile artık savunabilecek hâlimiz yok. Bakın, göstereyim ağaçları, ağaçlar bunlar Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Bergama mı dediniz?

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Evet, Bergama'nın köyünde.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Özel mülk mü orası?

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Burası Bergama'nın köyü olan kamusal bir alan. Belediye AK PARTİ'de, belediyeye para kazandırmak için yapılan bir işlem. Bakın, bunun hemen çok yakınında, 2 kilometre uzağında meraya ait yerler var, hiçbir ormanlık yok, sıfır. Orada çok rahat yapılabilecek güneş enerjisi getiriliyor... Bu yüz elli-iki yüz yıllık ağaçlar kesiliyor ve bu ağaçlar şu anda yani tarihî, gerçekten -Murat Bakan söyledi- yutak alanı bakımından çok önemli değere sahip ama hiç kimse Türkiye'nin ekolojik hayatını, iklim hayatını düşünmeden böyle bir çalışma yapıyor; bunun da bilinmesini istiyorum. Evet, Bergama'yı da geçiyorum.

Şimdi, yine Kastamonu'dan bir hikâye var arkadaşlar, burası da çok enteresan, onu da söyleyeyim. Bu Kastamonu'daki Acacia Madencilik diye bir şirket Hanönü'nün hemen dibinde, bu ilçenin yaklaşık 1 kilometre sınırında bir havuz yapmış durumda. Bu havuz 5 milyon metreküp hacimli bir baraj. Bu barajda her türlü kimyasal atık var ve bu barajın altı maalesef deprem alanı, deprem olduğundan dolayı da sızmalar var burada. Biz, 15 Kasım'da buraya gideceğiz, orada bir çalışma yürütülüyor. Burasının, bu kentin yani Hanönü ilçesinin nüfusu ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya. ÇED raporu açısından gerçekten itiraz edilmesine rağmen, Hanönülülerin kendi tespitlerini yaptırmasına rağmen... Dünya

Sağlık Örgütü, Avrupa Birliğinden kendi aldığı numunelerle sularının artık içilmez hâle geldiğini tespit ettiriyorlar ve bunun için de itirazları yürütmeye çalışıyorlar. Özellikle bunun da bu kenti ve bu ilçeyi tehlikeye atması bakımından bilinmesini istiyoruz.

Şimdi, asıl meseleye gelelim. Yani bu ülkede gerçekten, özellikle Muğla ve Ege inanılmaz bir tahribat içerisinde. Muğla'nın Kemerköy, Yeniköy ve Yatağan Termik Santralleri maalesef Valiliğinin kontrolünde ve yasa tanımaz bir şekilde devam ediyor. Burası 2005 yılından itibaren hem bizim kendi iç hukukumuzda hem de Avrupa açısından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi açısından "kullanılmaz" "yapılmaz" diye kanunen yasaklanmış bir yer arkadaşlar. Bu 3 tane termik santral bu yasaklamaya rağmen yani "Halk sağlığı ve insanların yaşamları risk altındadır." denilmesine rağmen kural dışı ve kanunsuz bir şekilde devam ediyor ve burası öylesine tahribat yaratıyor ki şu andaki Milas'ı, Yatağan'ı, Bodrum'u susuz bırakmış durumda ve size şimdi rakamlar vereceğim.

Şimdi, burası gerçekten ilginç, onu da şurada söylemek isterim, göstermek isterim. Bakın, burası, yine Valilik tarafından, bir dönem, yeterince arıtma yapılmadığı için, baca arıtması yapılmadığı için, bölgeye zarar verdiği için, çok yaygın hastalık yaptığı için kapatılmış bir santral ve sonra tekrar tedbir alınarak açıldığı söyleniyor. Ayrıca, unuttuğum bir şeyi tekrar söyleyeyim: Şurası Hanönü arkadaşlar, sevgili Bakan, bakın, hemen dibinde, şehrin dibinde. Özellikle görmenizi istiyorum: Şurası ile şurası arasında yürüyerek 1 kilometre ama aynı zamanda su akışı açılan 500 metre.

Şimdi, gelelim tekrar Kemerköy, Yeniköy Termik Santrallerinin yarattığı tahribata. Okuyarak ifade etmek istiyorum: Burası, mesela, -Yeniköy, Kemerköy Santrali- Milas'ın toplam kullandığı bir yıllık sudan 2,5 kat daha fazla su kullanıyor.

Yine, Yatağan'ın suyuna göre 7,5 kat, bu Yatağan Termik Santrali su kullanıyor ve Bodrum, örneğin, geçen on gün susuz kaldı. Bodrum'un susuz kalmasının temel nedeni, bu Akbelen'den geçen kaynakların, suyun kazılmasına bağlı olarak su kesintisine sebep olması. Yani doğal olarak -bizim, Çevre Bakanlığının birinci görevi- suların öncelikle insanların ve canlıların yaşamları için, en son termik santral ve benzeri türdeki şeyler için kullanılmalı gerekiyor.

Bir başka iddiayı söyleyeyim orasıyla ilgili. Yine, ilginç bir şekilde -bu santrallerin hepsi- DSI'den aldıkları suyun parasının verilmediği iddia ediliyor, bunun araştırılmasını istiyoruz özellikle. Yani askerler orada bu şirketlerin bekkiliğini yapıyor, bizim su kanallarımızın suyu kesiliyor, aynı zamanda su parası verilmiyor, vatandaşın susuz kalmasına sebep oluyor; bu kadar doğanın katledildiği bir durum başka bir ilde sanırım yok. Dolayısıyla Muğla'da aklımıza gelen şey şu: Muğla'yı acaba yok mu saymak istiyorsunuz, öldürmek mi istiyorsunuz? En azından, Erdoğan'ın küçük sarayının da orada olduğunu unutmadan bakarsanız Muğla'ya, iyi olacağını söylemek istiyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Erdoğan'ın sarayı ne ya?

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Evet, Cumhurbaşkanının sarayı var orada.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ayıp ya!

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Cumhurbaşkanı değil mi Erdoğan?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sizin ne maksatla söylediğinizi...

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Şimdi, evet, şehircilik uygulamasıyla ilgili kısma gelelim.

Şimdi, şehircilik uygulamanız ise en az çevre koruma faaliyetleri kadar zarar verici. 2018'de Hükümetinizce çıkartılan imar affını size hatırlatmak isterim. Ruhsata aykırı yapılan, yapı kayıt belgesi verdiğiniz imar affını en son 2018 genel seçimlerinden önce yürürlüğe soktunuz. O dönemde Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'du. Şimdi, 7 milyon 400 bin kişinin bundan yararlandığı söylendi ve

şubat depreminin yaşandığı 10 ilde, imar affi kapsamında tam 294.166 yapıya bu belgelerin verildiği gözükte ve maalesef, bu belgenin verildiği inşaatların çoğu yıkıldı ve insanların bunun altında kaldı. En acı şey -buradan başsağılığı diyorum- 275'inci gün, bu yıkım altında kalan insanların birinin cesedi bulundu. Şimdi, buradan deprem meselesine başka bir arkadaşım değinecek ama ben 2'nci gün deprem bölgesine gittim, geçen dört gün dolaştım, 3'üncü turumu yaptım deprem bölgesinde; inanın, sizin söylediğiniz rakamlarla alakası olmayan bir hayat var orada. Mesela, Hatay'da hiçbir bina yapılmış durumda değil şu anda ve insanların çadırda kalır hâldeler ve Hatay'daki bütün sivil toplum örgütlerinin her türlü itirazına rağmen maalesef hiçbir değişiklik yapılamamış durumda.

Bir başka şeyi ilginç olarak daha çok gözüme çarptığı için söyleyeyim. Malatya'ya gittik, Malatya Belediye Başkanı daha önce "2 katlı binanın bile yapılması mümkün değildir." diye rapora itiraz eden çevre mühendisleri ve mimarların üzerinden iptal ediyor projeyi yani "Burası batık alan, tarım alanı, burada bu iş yapılamaz, kayısları öldürerek de bu işin yapılması uygun değildir." diyor, daha önceki Başkan iptal ediyor ama geçen dönemdeki Başkan da -üç yıllık binalar var orada- buraya 8 kat ile 13 kat arasında bina yapıyor ve bu binaların hepsi şu anda deprem hasarı görmüş durumda ve sadece Malatya'da, yıkılması beklenen 45 bin tane bina olduğu söyleniyor. Şimdi buradan seslenmek istiyorum, arkadaşlarımız değinecekler: Deprem sadece binalarımızı yıkmadı, aynı zamanda bu yıkılma sürecinde korkunç zararlar verdi. Hatay Tabip Odamızın açıklamalarına dikkatinizi çekmek istiyorum. Bu aynı zamanda bizim açımızdan yıkıcı bir durum, insanlarımızı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akın, mikrofonunuzu açacağım, size bir dakika vereceğim, lütfen toparlayın. Sonra sözü Sayın Kocamaz'a vereceğiz ve araya girmem lazım, olur mu?

Buyurun.

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Şimdi asıl meseleye geldik ama benim dakikam kalmamış.

Şimdi, afet riskli alanlarla ilgili Sayın Bakanın özellikle rezerv yapı alanının değiştirilmesine bağlı olarak deprem bölgesi ve İstanbul'la ilgili kısmı özellikle söylemek isterim. Bu bizim açımızdan, tamamen yoksulların mallarına el koymak, insanların mülkiyet hakkının gasbedilmesini sağlamak ve sözde "Bir an önce bu kentlerde dönüşüm yapacağız." diye insanların büyük mağdur edilmesini sağlayacak bir durumdur, büyük toplumsal yara açılması söz konudur. İstanbul gibi çok ciddi bir şekilde deprem bölgesi olan yerde elbette yerel yönetimlerle, aynı zamanda odalarla, sivil toplum örgütleriyle iş birliği yapılması lazım ama kentsel dönüşüm altında yapılmak istenen rantal dönüşümün büyük miktarda insanların kamusal olarak kendi mülkiyetine el konulmasına sebep olacak bir durum yaratacağını düşünüyoruz, bu konuda özellikle uyararak istiyoruz.

Diğer taraftan, iklim yasasıyla ilgili bir konudan bahsettiniz. Evet, iklim yasasıyla ilgili sizden duymadık ama ticaret odasından aldığımız belgeler var, onları da maalesef...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akın, teşekkür ediyorum.

AHMET AKIN (Balıkesir) – Ama bir dakika daha rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akın, zamanımız yok.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Araya giren oldu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Aslında bir şey yapmadılar araya girerken.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Siz beş dakika söz verin, araya gidelim ondan sonra, yetişmeyecek zaten.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şöyle: Sayın Temelli, söz vereceğim, ondan sonra gideceğim araya.

Toparlayın lütfen Sayın Akın.

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Tamam.

Şimdi, özellikle şunu söylemek isterim: Bu iklim yasasıyla ilgili konu hakkında yaygın bir şekilde bir hazırlık var; çeşitli ülkelerin yapmış olduğu hazırlıklardan derlenmiş, sivil toplum örgütlerinin Meclise önereceği bir yasa teklifi var, bunun özellikle değerlendirilmesini istiyoruz.

Bu sıfır atık meselesine çok takıldım, ona değinmek istiyorum. Evet, bu sıfır atık meselesi dünya çapında tartışılan bir konu ama şunu söylemek isterim: Sayın Erdoğan'ın başkanlığında yapılan bu mesele...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akın, teşekkür ediyorum. Toparlayın diye verdim, yeni konular açın diye değil.

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Evet, evet, bitireceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kocamaz'a söz vereceğim.

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Maalesef, bizim ülkemiz çöp bakımından 3'üncü ülke hâline gelmiş durumda ve aynı zamanda Avrupa Birliği'nin çöplerinin yüzde 35'inin geri dönüşümü bu ülkede yapılıyor. Bu mudur Sıfır Atık meselesiyle uygulanan ve bizim gerçekten "amiral gemisi" diye bahsettiğimiz proje bu mudur? Bu konunun da ısrarla takipçisi olacağımızı... Ve tekrar uyararak istiyorum

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, şimdi Sayın Kocamaz'a geçeceğim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- *Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ancak, Sayın Cumhurbaşkanı köylüleri "terörist" diye ilan etmedi Sayın Akın, bunu bir kere belirtmek isterim; bu, çok ağır bir itham, bunu ispatlamanız gerekiyor.

İkinci konumuz: Anayasa'nın 169'uncu maddesi "Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz." der. Şimdi burada diyorsunuz ki: "Askerlerin yaptığı söyleniyor." Şimdi "asker"den kastınız ya Türk Silahlı Kuvvetlerinin birlikleridir ya da Jandarma birlikleridir. Siz, şimdi elinizdeki bu iddianızı çıkaracaksınız, yazılı bir hâle getireceksiniz, ben de takipçisi olacağım; bakalım, hangi asker orman yakmış, hangi jandarma orman yakmış, beraber...

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Videoyu göndereceğiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Video değil arkadaşlar, somut delillerinizi bulacaksınız, onları...

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Somut, somut.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Suç duyurusu yapılmış zaten.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Suç duyurusu da varsa ben de takip edeceğim.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Tamam, tabii.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, dolayısıyla buradan işte, onlar yapıyor...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Asker elbisesi giymiş birisi girerek yakıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben baktım az önce, daha önce de bu propaganda yapılmış ve bunları, arkadaşlar, bölücü terör örgütüne yakın bazı hesaplardan yapılan paylaşımlar ile yakın bazı sitelerden yapılmış propagandalar olarak gördüm. Meclis kayıtlarına oradan alıp “Böyle söylüyorlar.” şeklinde değil... Milletvekili zan üzerine konuşmaz, ya somut bilgiyle konuşur... İtham ettiğiniz bu ülkenin Silahlı Kuvvetleri. Anayasa’da diyor ki: “Af çıkmaz.” Şimdi, getireceksiniz bunları değerli arkadaşlar, beraber takip edeceğiz. Bakalım, yakmış mı, yakmamış mı? Ama olmayan bir şey üzerinden bir propagandayı kabul etmiyorum değerli arkadaşlar.

Teşekkür ediyorum.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Tutanaklara geçsin diye...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, teşekkür ediyorum.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Tutanaklara geçsin diye Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – “Türk Silahlı Kuvvetleri orman yaktı.” diye bir cümle geçmedi.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Geçti.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – “Asker” dedi.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Asker kim?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Suça bulaşmış asker, polis olabilir ve bunun da belgesi var. Yoksa orada “Türk Silahlı Kuvvetleri” diye bir kavram geçmedi.

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Asker fotoğrafta var.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Asker kıyafeti giymiş birileri de yapabilir.

İBRAHİM AKIN (İzmir) – Suç duyurusunda bulunduk.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri...

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

d) Türkiye Çevre Ajansı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kocamaz, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakika.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, basınınızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanımıza tekraren aldığı görevinde başarılar diliyorum.

Bugün vefatının 85'inci yılında andığımız ve hâlâ aradığımız, cumhuriyetin banisi Büyük Atatürk'ü saygıyla, rahmetle, minnetle yâd ediyor; ruhu şad, mekânı cennet olsun diyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın 2024 yılı bütçesinin şimdiden ülkemize, milletimize, Bakanlığımıza hayırlı olmasını temenni ediyor, verdiği bilgiler için de Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum.

Önemli bir Bakanlığımızın bütçesini görüşüyoruz. Açıkça belirtmek gerekirse memleketin ne kadar sorunu varsa âdeta bu Bakanlığımızın bünyesinde buluşmuş, çözüm bekler hâle gelmiştir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılında 24 milyar 321 milyon 48 bin TL olan bütçesi 2024 yılı için 271 milyar 741 milyon 383 bin TL'ye yükseltilmektedir. Böylesine büyük bir kesime hizmet eden Bakanlık için bu bütçe de yetersizdir. İklim Değişikliği Başkanlığının bütçesi 154 milyon 182 bin TL'den 178 milyon 814 bin TL'ye yükseltilmektedir. İklim Değişikliği Başkanlığı için daha fazla bütçe ayrılmasını bekledik ama maalesef burada göremedik. Sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliği için ayrılan 178 milyon 814 bin TL'lik bütçenin 64 milyon 196 bin TL'si personel maaşları, 7 milyon 156 bin TL'si de zaten SGK prim ödemelerine gitmektedir. Bu durumda sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliği için geriye yalnızca 107 milyon 461 bin TL kalacak, Bakanlık açısından bu bütçeyle iklim değişikliği mücadelesi oldukça zorlaşacaktır; âdeta Başkanlığa kuş kadar bir bütçe ayrılmıştır.

Çevre ve iklim değişikliği gibi küresel konular artık büyük önem kazanmış ve etkilerinden kurtulmak tüm dünyanın sorunu hâline gelmiştir. Dünya nüfusu 7 milyar 924 milyona yükselerek 8 milyara dayanmıştır. Artan nüfus artışına bağlı olarak doğal kaynaklar bugüne kadar acımasız bir şekilde kullanılmakta ve dünyada tüketim çılgınlığı yaşanmaktadır. Hızlı nüfus artışı, plansız kentleşme, endüstrileşme ve doğal kaynakların insafsızca kullanımı çevreyi hızla kirletmiş ve geri dönüşü olmayan bir noktaya getirmiştir. Çevre kirliliği ve iklim değişikliğinden tüm canlılar, öyle veya böyle, bir şekilde etkilenmektedir. Dünyanın her köşesinde hissedilmeye başlayan çevre sorunları artık sınırları aşmış ve ulusal olmaktan çıkarak uluslararası bir meseleye dönüşmüştür. Doğal çevre aşırı yapılaşma ve üretim amaçlı olarak tahrip edilmektedir. Ne yazık ki gelecek nesiller için güzel ve yaşanabilir bir çevre kalmamıştır. Nesli tükenen ve tehlike altında olan hayvanların bitkilerin ve balık türlerinin sayısı iyice azalmıştır. Birleşmiş Milletler Çevre Programının (UNEP) 2022'de yayımlanmış olduğu raporda, çevre kirliliğinin Covid-19'dan daha fazla can kaybına neden olduğu açıklanmıştır. Ayrıca, Covid-19 dünyada 5 milyon 900 bin insanın can kaybına yol açarken haşere ilacı, plastik ve elektronik atıklar ile bu atıkların sebep olduğu çevre kirliliği nedeniyle her yıl en az 9 milyon kişi hayatını kaybetmektedir.

Çevre kirliliği Türkiye'de de had safhaya ulaşmıştır. Türkiye'de çok küçük alanlarda yapılan çevre temizliği etkinliklerinde bile tonlarca çöp ortaya çıkmaktadır. Özellikle tek kullanımlık plastikler çevrenin en büyük düşmanı hâline gelmiştir. Zaman zaman yasaklanmış olsa da Türkiye birçok Avrupa Birliği ülkelerinden hâlâ plastik çöp ithalatı yapmaktadır. Türkiye 2021 yılında Avrupa'nın en büyük plastik atık çöplüğü hâline gelmiştir. Avrupa Birliği ülkeleri katı atıklarının yaklaşık yarısını Türkiye'ye göndermiştir. Avrupa Birliğinin 33 milyon ton katı atığının 14,7 milyon tonu Türkiye tarafından alınmıştır. Böylece 2021 yılında ithal edilen katı atıkların miktarı 2004 yılına göre tam 3 kat artmıştır. Türkiye'ye çöpünü gönderen Avrupa Birliği mikroplastik içerikli ürünlerin kullanımını da yasaklamıştır. Avrupa Birliği iklim tehlikesini dikkate alarak yeşil mutabakat ve dijital dönüşüme yönelmiştir. Sanayiden teknolojiye, tarımdan lojistiğe kadar ekonomi kuralları tamamen değişmeye başlamıştır. Bu kapsamda Avrupa Birliği yakın gelecekte ticarete karbon salımı kriterlerini dikkate alacağını açıklamış, ayrıca Avrupa Birliği karbon salımını 2030 yılına kadar yüzde 50 azaltmayı, 2050 yılında da sıfır karbon salımı konusunda kendisi için yeni bir hedef belirlemiştir.

Türkiye, ihracatının yarısını Avrupa Birliği ülkelerine yapmaktadır. Ülkemiz Avrupa Birliği hedeflerinin gerisinde kalmamalıdır. Türkiye zaman kaybetmeden yatırım, üretim, istihdam politikalarında Avrupa Birliğini örnek alarak köklü bir değişikliğe gitmek zorundadır. Paris Anlaşması'nda yer alan Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı'nda Türkiye, emisyon artışını 2030'a kadar yüzde 21 azaltma taahhüdünde bulunmuştur. Avrupa Birliği bu oranı 2030'da yüzde 50 azaltmayı, 2050 yılında da sıfırlamayı planlarken Türkiye'nin taahhüt etmiş olduğu bu hedef yetersizdir. Açıklanan bu hedefle Türkiye, iklim değişikliği mücadelesi konusunda da dünyanın gerisinde kalacaktır. Şimdi bizler belki çok fazla etkilenmiyoruz, belki de tam anlamıyla iklim krizini hissetmiyoruz fakat gelecek nesiller, torunlarımız ve onların çocukları çok daha fazla hissedecekler. Biz gerekli önlemleri bugünden almazsak yarınlarda çok daha fazla sıkıntılar çekeceğimizi özellikle belirtmek istiyorum.

Bakın, Türkiye dört yıldır aşırı kuraklık yaşıyor. Buna karşılık bazı şehirlerimizde aşırı yağışlarla ve sel felaketleriyle karşılaşyoruz. Beş-on dakika içinde gerçekleşen aşırı yağışlarda insanlarımız hayatlarını kaybediyor ve büyük maddi hasarlar meydana geliyor. İklim değişikliği her yerde etkisini göstermeye başlamıştır. Türkiye en çok emisyona sahip 20 ülke arasında gösterilmekte ve ayrıca iklim değişikliğinden en çok etkilenecek coğrafyada yer almaktadır. Ne yazık ki Türkiye tüm bu gelişmelere duysuz kalmakta ve hâlen nükleer santral ve çimento fabrikası yatırımlarına izin vermekte ya da hedeflemektedir. Türkiye Sıfır Atık Projesi'nde bile henüz istenilen seviyeye maalesef ulaşamamıştır. Market poşetlerinin ücretli yapılması tek başına yeterli olmamıştır. Kısmen de olsa market poşetlerinden kurtarılan çevre, endüstriyel atıklarla ve çimento fabrikalarının çevreye verdiği zararlarla kirletilmeye devam edilmektedir. Müsilajla koskoca Marmara Denizi'ni kirlettik, yüz yılda çevre konusunda ülkemizin gelmiş olduğu nokta bu; bundan daha büyük bir kirlilik olabilir mi? Denizlerimizi, ormanlarımızı ve kıscası doğayı kirlettik. Ormanlarımız ve yeşil alanlar önce HES projeleriyle, daha sonra da altın aramak amacıyla tahrip edilmekte, insanlar ve hayvanlar için yaşanacak sağlıklı bir çevre bırakılmamaktadır.

Türkiye'de bugün günlük kişi başı üretilen çöp miktarı 1 kilograma yaklaşmıştır. Böylece ülkemizdeki günlük çöp miktarı 80 bin tona ulaşmış, 80 bin ton çöpün sadece 45 bin tonu işlenebilmekte ve dönüştürülebilmektedir. Buna karşılık henüz 35 bin ton çöpü dönüştüremiyoruz ve ekonomiye kazandıramıyoruz. Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi daha evden çıkarken evsel atıkları ayrıştırmanın bir yolunu bir an evvel bulmalıyız. Tabii ki evsel atıklarla ilgili başta yerel yönetimlerimiz olmak üzere bazı çalışmaların yapıldığını biliyoruz. Yerel yönetimler belli noktalarda bu atıkları topluyor ama tek başına bu faaliyetler yeterli olmuyor. Ülkemizde de en azından depozito uygulamaları bir an önce başlatılmalıdır.

Sayın Bakanım, Sayın Başkanım; insan kaynaklı atıkların yanı sıra tarımsal ve endüstriyel atıklar da çevreyi kirleten en önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Endüstriyel atıkların derelerden sonra denizlerimizi, göllerimizi nasıl kirlettiğine hep beraber şahit oluyoruz. Mersin Limanı açıklarında gemilerin sintine ve yağ benzeri atıklarıyla denizlerimizi kirlettiğini de maalesef görüyoruz. Ülkemizde hava, su ve toprak kalitesini korumak her geçen gün zorlaşmaktadır, alınan yanlış siyasi kararlar yüzünden çevre kirletilmeye devam etmektedir. Yeşil Mutabakat'a ve Paris Anlaşması'na imzalar atılmasına rağmen çimento fabrikaları ve kömürle enerji üreten tesisler rahatlıkla ÇED raporu alabilmektedir. Gelişmiş ülkelerin kapattığı çimento fabrikaları artık üçüncü dünya ülkelerine kaydırılmaktadır. Çimento fabrikaları ve inatla, ilan edilmiş turizm bölgelerinin tam ortasına yapılan Akkuyu Nükleer Santrali şimdiden Mersin'in başına dert olmuştur. Türkiye verimli tarım arazileri ile

ormanlık alanlara çimento fabrikası kurmaktan, kurdurmaktan acilen vazgeçmelidir. Aksi takdirde Türkiye'nin -bırakın 2050 yılında sıfır karbonu- 2030 yılında yüzde 21'lik emisyon hedefine bile ulaşması zor görünmektedir.

Güzel Mersin'imize yeni bir çimento fabrikası daha kurulmak istenmektedir. Önceki çimento fabrikalarının kurulması sırasında olduğu gibi Tarsus'a yapılması planlanan bu yeni çimento fabrikasının yapılmaması için de mücadele veriyoruz. Şimdilik, Tarım İl Müdürlüğü ÇED raporuna olumsuz görüş bildirmiş ve işlem durdurulmuş gibi görünüyor ancak yerel seçimler için mi yoksa yapımı tamamen mi durduruldu, bu konuda Mersin'de kafalar hâlâ oldukça karışıktır. Bu projeden tamamen vazgeçilmeli, seçim öncesi bunun garantisi Hükümet tarafından Mersin halkına verilmelidir. Ben burada Sayın Çevre Bakanımıza o bölgede yaşayan ve feryat eden vatandaşlarımızın ricasını iletiyorum. Tarsus'a yapılması planlanan çimento fabrikası ve ham madde sahaları kurulacağı alana çok yakın 11 adet yerleşim yeri, köy ve mahallenin bulunduğu ormanlık alanda kurulmak istenmektedir.

Mersin önemli bir tarım, üretim şehri olmasının yanı sıra aynı zamanda önemli bir turizm şehridir. Bu bakımdan doğal güzellikleri, bağları, bahçeleri ve ormanları korumak durumundayız. Daha önce Silifke Yeşilovacık'ta yapımına engel olunamayan çimento fabrikasının çevreye vermiş olduğu zararlar ortadadır. Bu çimento fabrikasına karşı bölgede büyük bir tepki var, nedeni ise bölgedeki tarım alanlarına ve çevreye verdiği zararlardır. Bu yüzden çoğu gelişmiş ülke, çimento fabrikası gibi yüksek emisyon yayan, havayı ve çevreyi kirleten yatırımları kendi ülkesinde kurmaktan vazgeçmiştir. Mesela Fransa'da çimento fabrikası kurulması tamamen yasaklanmıştır. Bu durum karşısında Fransa, İtalya ve Almanya gibi ülkeler kendi ülkelerine kurmak yerine çimento fabrikası yatırımlarını Türkiye'ye kaydırmaya çalışmaktadır. Türkiye'de kurulan ve üretim yapan çimento fabrikalarının yarısı özelleştirme kapsamında yabancıların yani Fransız, İtalyan ve Alman firmaların eline geçmiştir. Ülkemizdeki çimento fabrikalarının sayısı da her geçen yıl daha da artmaktadır. 2022 rakamlarına göre ülkemizde bugüne kadar 77 adet çimento fabrikası kurulmuş, neredeyse her ilimize 1 çimento fabrikası düşmektedir. Çoğu fabrikanın üretime başladıktan sonra -bu kısım çok çok önemli- kapasite artırımına gittiği, daha fazla kömür yaktığı düşünüldüğünde durum daha da vahim bir hâl almaktadır. Önce hülleyle fabrika kuruluyor, arkasından kapasite artırımını yapıyor ve bir fabrika oluyor kısa sürede iki fabrika; bu durumda fabrikada kullanılan kömür miktarı artıyor, buna bağlı olarak çevre kirliliği de daha öncekine göre 3-5 katına çıkmış oluyor. Bu durum yatırım bölgesinde büyük bir kirliliğe ve ekonomik kayıplara yol açıyor.

Türkiye en büyük can kayıplarını ne yazık ki bu son depremde verdi. Deprem öldürmez, bina öldürür; bunu hepimiz yıllardır söylüyoruz fakat iktidar yirmi bir yıldır bu konuda gereğini ve üzerine düşeni maalesef yeterince yapmamıştır. Geçmişte yaşanan depremlerden maalesef ders çıkarılmamıştır. Son yaşadığımız Kahramanmaraş depreminde binaların çoğu teker teker yıkılırken bazı binaların sapaşğlam ayakta kalabildiği görülmüştür; demek ki depremden korunmanın tek yolu Japonya'da olduğu gibi sağlam binalar yapmaktan geçiyor.

Çok yakında yaşadığımız 6 Şubat depremi tüm ülkemizi derinden etkilemiştir. Bu depremden 11 ilimiz doğrudan etkilenirken yapılan geç müdahale sonucu -bizzat ben ilk gün o bölgeye gittim, maalesef ilk iki üç gün Hatay'da o enkazlara el bile atılmamıştı- ölü sayısı artmış, ne yazık ki resmi rakamlara göre 50 binden fazla vatandaşımız hayatını kaybetmiştir.

Geçmişten bu yana yaşanan depremlere rağmen AKP iktidarı tarafından kaynak üretmek adına imar barışı çıkarılmış, bunun ne kadar yanlış bir karar olduğu son depremde yaşanan olaylarla acı bir şekilde görülmüştür. Gazi Meclisimizde alınan son kentsel dönüşüm yasasının ne kadar önemli ve çözüm odaklı olduğunu birçok eksiğine rağmen görüyoruz. Ama esas olay, bu kanunun çıkması, bundan sonra yapılacak uygulamalarda net olarak görülecektir.

Deprem anında ve sonrasında kurumlar arasında büyük koordinasyonsuzluk yaşanmış; 1,5 milyon insanımız evsiz kalmıştır. Depremın üzerinden bugüne kadar dokuz ay geçmesine rağmen depremin yaşandığı illerde eksiklikler tamamlanamamış, hayat hâlâ normale dönmemiştir. Bu süreçte yaşanan koordinasyonsuzluk deprem sonrasında enkaz kaldırılması sırasında da yaşanmış, bu nedenle de kayıplarımızın sayısı artmıştır. Kayıpların birçoğu hâlâ bulunamamıştır. Her kapıyı çalmalarına rağmen deprem bölgesinde anneler, babalar hâlâ çocuklarına, aileler yakınlarına ulaşamamıştır.

Ağır hasarlı binaların yıkım işleri de deprem illerinde kontrolsüz ve bilinçsiz bir şekilde yapılmaktadır. Az önce Adıyaman İl Başkanımızla görüştüm, ağır hasarlı binaların yıkılması çalışmalarında ancak yüzde 20'ye ulaşıldığını söyledi. Yıkım yapan operatörlerin bazıları yıktıkları binanın enkazı altında kalarak hayatlarını kaybetmekte, buradan da anlaşılacağı üzere, ağır hasarlı binaların yıkım işlemi yavaş ve kontrolsüz bir şekilde sürdürülmektedir. Bugüne kadar yıkımı yapılamayan binalar vatandaşlar için büyük bir risk oluşturmaktadır.

Depremzedeler yazı çok zor geçirmiş, hâlen içme suyu konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Deprem bölgesinde yıkılan ve ağır hasarlı okullar nedeniyle eğitim de sancılı başlamıştır. Birçok yerde okullar birleştirilmiş, eğitime konteynerlerde devam edilmektedir. Sağlık konusunda da sorunlar yaşanmakta, bulaşıcı hastalıklar yüzünden depremzedeler zor günler geçirmektedir. Kış kapıya dayanmıştır. Bırakın kalıcı konutları, geçici prefabrik konutlar konusunda bile sorunlar vardır. Sayın Bakanın açıklamalarından da biliyoruz; kalıcı konutların kasım ve aralık ayı içinde teslim edilmeye başlanacağını söylemişti, inşallah depremzede vatandaşlarımız havalar iyice soğumadan sıcak yuvalarına kavuşurlar.

Sayın Bakanım, büyük İstanbul depremi için de zaman iyice daralmıştır. Uzmanlar kentsel dönüşüm konusunda her gün iktidarı uyardırmaya çalışıyor. İstanbul'da olası bir büyük depremde 60 binden fazla konutun yıkılacağı ve yıkılan konutlarda 100 binden fazla insanın hayatını kaybedeceği belirtilmektedir. İstanbul'da kentsel dönüşüm bekleyen binlerce bina bulunmaktadır. Özellikle 99 depremi öncesi eksik çimento ve demirle birlikte deniz kumu kullanılarak yapılan binalar ayakta durmakta zorlanmaktadır. İstanbul'da kentsel dönüşüm bekleyen çoğu bina artık alarm veriyor. Son yıllarda kendiliğinden yıkılan binalara hep birlikte şahit oluyoruz. Bu nedenle İstanbul'da bir an önce dönüşüm hız kazanmalı, dayanıksız binalar yıkılmalı, bu kapsamda mevcut yapılar tek tek gözden geçirilerek teste tabi tutulmalı, olası İstanbul depremine hazır hâle getirilmelidir.

Kentsel dönüşüm yasası Hükümet tarafından ancak 2012 yılında çıkarılabildiği. Bu konuda büyük zaman kaybı yaşanmıştır. Başta mülkiyet hakkı ve finansman sorunu olmak üzere yaşanan sorunlar yüzünden kentsel dönüşümde bugüne kadar yeterli ilerleme maalesef sağlanamamıştır, rakamlar da zaten bunu açıkça ortaya koymaktadır. 99 depreminin tüm acılarına rağmen kentsel dönüşüm yasasıyla birlikte bugüne kadar, on yılda ancak 2 milyon 200 bin bağımsız bölüm dönüştürülebilmektedir. Bu konuda yola çıkılırken, Bakanlık, 6 milyon 700 bin riskli konut tespit etmiş ve dönüştürülmesine karar vermiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kocamaz, sözlerinizi tamamlamak üzere mikrofonunuzu açıyorum.

Buyurun lütfen.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) – Bugüne kadar dönüştürülen konut sayısı dikkate alındığında hâlen 4 milyon bağımsız bölüm ve buralarda yaşayan milyonlarca insan kentsel dönüşüm beklemektedir. Eğer bugünkü hızla gidilirse geriye kalan konutların dönüştürülmesi en az yirmi yıl alacaktır; İstanbul’un yirmi yılı değil yirmi gün bile beklemeye zamanı yoktur.

Sayın Bakanım, seçim bölgemiz Mersin’le ilgili birkaç konuyu da dile getirerek konuşmamı bitirmek istiyorum. Çevre Koruma Kurulu Silifke’de insanların ekmeğiyle oynamaktadır. Kuş Cenneti civarındaki köylüler perişan hâledir. Söküm ve Kurtuluş Mahallelerinin büyük bir kısmı kendi mülklerindeki arazilerinde ekim dikim yapamıyor. 400 nüfuslu köyün 300’ü mahkemelik durumda. İşin enteresan tarafı, bu köylülere devlet destek veriyor, üretim yaptıkları için de Ziraat Bankası kredi veriyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kocamaz, toparlayalım lütfen.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) – Bitiriyorum, bitiriyorum.

Devletin kurumları birbirinden habersiz; devletin kurumlarının bir kısmı üretimi desteklerken Çevre Koruma Kurulu “Arazileriniz Kuş Cenneti’ne yakın, bu bölgeler sit alanı ilan edildi.” diyerek üretim yapan insanları, gariban köylü üreticileri mahkemeye verip hapse atıyor. Buradaki mahallelerimizde arazi sahibi olan, üretim yapan insanlar arazilerine ekim dikim yapamaz ise ne yiyip ne içecekler? Bu araziler sit alanı ilan edilmiş ise kamulaştırılarak vatandaşlara bedellerinin ödenmesi gerekmez mi?

Son olarak, TOKİ, birçok ilimizde olduğu gibi Mersin’de de hak sahiplerini mağdur etmiştir. Üç yıl önce kuraları çekilmesine rağmen, 2 bin konutun yapımıyla ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Bu konuyu da bilgilerinize sunmak istedim.

Yeterli olmasa da Bakanlık bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyor, hazırını saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, saat 13.00’te yemek olacaktır, 14.00’e kadar görüşmelere ara veriyorum. 14.00’te toplandığımız zaman Saadet Partisi Grubuyla müzakerelere devam edeceğiz. Saat 13.00’te milletvekillerimizi, Bakanımızı, Bakan Yardımcılarımızı, kurum başkanlarımızı perdeli salona davet ediyorum.

Buyurun lütfen.

Kapanma Saati: 12.33

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.04****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın milletvekilleri, 16'ncı Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum. Ayakta olan bürokrat arkadaşlarımızı, milletvekillerimizi oturmaya davet ediyorum.

Müzakerelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Şimdi de Saadet Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Doğan Demir.

Sayın Demir, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

DOĞAN DEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; bugün Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü sonsuza uğurladığımız gün. Ebedî Başkomutanımız Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü aramızdan ayrılışının 85'inci yılında saygı, sevgi, minnet, rahmet ve özlemle anıyorum.

Ülkemizin çevre sorunları her geçen gün kendini daha da fazla hissettirmektedir. Bununla beraber, ülke olarak en büyük sorunumuz, çevre sorunlarına geri dönülemez duruma gelene kadar tedbir almayı ve müdahale etmeyişiştir. Son noktaya gelene dek hiçbir çevre sorununa karşı müdahalede bulunmuyoruz. Bunun en bariz örneği denizlerimizdeki müsilaj sorunudur. İstanbul Boğazi'ndeki geri dönüşü olmayan çevre sorunu otuz yılı aşkın süredir devam etmekte. Ormanların korunmasını ve madencilik faaliyetlerini düzenleyen yasalar 2001'den bu yana defalarca kez değişikliğe uğradı. Bakınız, en bariz örneği Akbelen Ormanları hâlâ katledilmekte. Ne uğruna, kim için? Dünya küresel iklim kriziyle mücadeleye girmiş, bizim ülkemizde ormanlar birilerine peşkeş çekilerek yok ediliyor, zeytinlikler talan ediliyor. Ne için? Söзде enerji üretimi için, yandaş firmalar için. Yazıktır, gūnahtır. Her yıl şaibeli bir şekilde ormanlarımız cayır cayır yakılmakta, doğa ve tüm canlıların yaşam alanları tahrip edilmektedir. Orman alanlarının azalması, erozyon ve biyoçeşitlilik kaybı endişe verici boyuta ulaşmış durumdadır.

Türkiye'nin çevre sorunları toplumumuzun ve gelecek nesillerin yaşam kalitesini etkileyen önemli bir konu. Hava kirliliği özellikle büyük şehirlerimizde nefes almayı zorlaştırıyor. Sanayileşme ve artan araç kullanımı bu sorunu derinleştiriyor. Alınmayan önlemler nedeniyle deprem bölgemizde her yağmurda resmen çamur yağıyor insanların üzerine. "Nasılsa musluğu açtığımızda su geliyor." bakış açısı her geçen gün azalan su kaynaklarımızı daha da azalır duruma getirmektedir. Öte yandan, su kaynaklarımızın kirlenmesi, tarım ilaçları ve plansız kentleşmeyle de birleşerek ekosistemimizi tehdit etmektedir.

Deprem bölgesinde oluşturulan hafriyat alanları için geçirimsiz bir depolama tesisi oluşturulmadı. Bu şu demek: Bu moloz yığınlarının içinde türlü çeşit kimyasal atıklar yer altı sularına karışacak, yağmur sularıyla süzülüp toprağa karışacak. Bu ne kadar büyük bir tehdit, tahmin bile edemezsiniz. Olası bir bulaşıcı hastalık riskine davetiye çıkarmak demektir bu.

Deprem bölgesinde “Bir ayda yeni binalar dizeceğiz.” diye övündünüz fakat bir ayda bir personelin zemin etüt raporu ancak tamamlanır. Göz göre göre insanları yine depreme dayanıksız, iyileştirme yapılmamış zeminlerde, beton yığınları içine hapsedeceksiniz. Ülkemizin bir deprem ülkesi olmasına rağmen yürürlüğe sokulan 6 Şubat 2023 tarihinde büyük kayıplar vermemize neden olan depremde ortaya çıkan tablodan da anlaşılacağı üzere Bakanlığınızın ve iktidarın imar barışı politikasının ne denli zararlı sonuçlar ortaya çıkardığını maalesef görmüş bulunmaktayız. Sağlıklı bir şekilde bina deprem dayanıklılık testleri ve titiz bir şekilde yapı denetim kontrolleri yapılmadan “imar barışı” adı altında kusurlu ve ruhsatsız yapıların kullanımına izin verilmiştir. Bu süreç içerisinde, yapı kayıt belgeleri için başvuruda bulunarak ücret yatıran vatandaşlarımızın bir kısmının yapı kayıt belgeleri iptal edilmiş veya yatırmış oldukları ücretler geri ödenmemiştir. Son imar barışı düzenlemesinin bulunduğu 3194 sayılı Kanun’un 16’ncı geçici maddesinde, yapı kayıt belgesi almak için ödenen miktarın, belgenin iptal edilmesi hâlinde geri ödenmesine ilişkin herhangi bir hüküm de bulunmamaktadır. Yapı kayıt belgelerinin iptal edilmesi ve yatırdıkları ücretlerin iade edilmemesi sebebiyle mağduriyet yaşayan vatandaşlarımız çözüm arayışı içerisindeyler. Üstelik mağduriyetlere sebep olan bu işleyiş aynı zamanda Anayasa’mızın 125’inci maddesinde bulunan “İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.” hükmüne de aykırı bir işleyiştir. Yine, aynı süreç içerisinde başvuruda bulunan ve yapı kayıt belgeleri onaylanan milyonlarca vatandaşımız ise tapularını alamamışlar ve mağdur olmuşlardır. Vatandaşlarımızın mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik hiçbir adım atılmamış ve bilgilendirilmemişlerdir.

Ülkemizin, dahası dünyanın en önemli şehirlerinden biri olan İstanbul’umuz, bilindiği üzere, yakın bir gelecekte deprem tehdidiyle karşı karşıyadır. Yer bilimcilerimizin, jeoloji mühendislerimizin yapmış olduğu araştırmalar, hesaplamalar ve ölçümler sonucunda olası bir depremde maalesef ki İstanbul’umuz yerle bir olma riski içerisindeydir. Ülkemizdeki en büyük fay hattının yani Kuzey Anadolu Fay Hattı’nın geçtiği İstanbul’da bilim insanlarımız 2000 yılında ilk kez 50 bine 1 ölçekli Marmara Denizi’nin fay haritasını çıkarmış ve çıkarılan harita durumun ne kadar kötü olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur. Ülkemiz nüfusunun yüzde 25’inin yaşadığı İstanbul’da, yapılan araştırmalara göre, kentte bulunan yapıların sadece yüzde 1’inin yıkılması durumunda dahi 500 bin insanımızın hayatı tehlikeye girecek durumdadır. Hâl böyleyken İstanbul’umuzda maalesef ki binaların yüzde 25’i riskli, bu dilimin içindeki yüzde 25’inse çok riskli durumda olduğu yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır. Kuzey Anadolu Fay Hattı’nın Silivri’den İzmit’e kadar olan kısmı büyük bir gerilme içerisinde olup bu kısım tek parça hâlinde deprem ürettiği takdirde 7,2; 7,6 büyüklüğünde bir depremin olacağı ve yaklaşık iki dakika kadar süreceği yine yapılan araştırmalar sonucu ortaya konulmuştur. Deprem riskinin yani sıra Marmara Denizi’nin dibinde olası bir kayma durumunda İstanbul’umuz 5 ile 8 metre arasında dalga boyuna sahip bir tsunami tehdidi altındadır.

Olası bir depremde ilçelerimizi değerlendirecek olursak Bakırköy’ün Florya ve Yeşilköy tarafları, Eyüpsultan’a bağlı Kemerburgaz tarafları, Zeytinburnu, Büyükçekmece, Kartal’ın sahile yakın kısımları, kil tabakası üzerinde bulunan ve sürekli kaymaların gerçekleştiği Avcılar ilçemiz, Tuzla, Maltepe sahili ve sahile yakın yerleşimler, çok fazla dolgu yapılmış olan Beşiktaş, Adalar zemin olarak sağlam olsa da çok güçlü bir sarsılmaya maruz kalacağı için en riskli ilçelerimiz arasında yer almaktadır.

Öte yandan gayrisafı yurt içi hasıla bakımından en büyük paya sahip olan İstanbul’un olası bir deprem sonrası uğrayacağı ekonomik zararla ülkemiz ekonomik olarak büyük bir çöküşle burun buruna gelebilir. Tekstil, sanayi, lojistik ve daha birçok sektörün İstanbul’dan beslendiğinin gerçeğini de göz önünde bulundurduğumuzda vermiş olduğum örnekler mübalağa değil, sugötürmez bir gerçektir.

Olası bir deprem anında çıkacak yangınlara yönelik bir eylem planı var mıdır? Kötu bir zeminde yer alan yeni havalimanının depremle birlikte hasara uğraması ihtimalinde hava ulaşımı bölgede ne şekilde sağlanacaktır? İstanbul'da bulunan hastanelerin depreme dayanıklılığı ve zemin güçlendirmeleri ne durumda? Deprem sonrası İstanbul'a dışarıdan ve İstanbul içinde ulaşımaya yönelik tedbir alınıyor mu? Çarpık ve sık kentleşmenin hâkim olduğu dar sokaklara sahip yerleşimlere deprem sonrası nasıl müdahale edileceğine yönelik eylem planınız var mıdır? Olası bir deprem ve yapılan araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda arama kurtarma çalışmaları konusunda yapılan hazırlıklar ne durumda? İstanbul depreminin olması hâlinde bölgede arama kurtarma çalışmalarında ekiplere yardımcı olacak arama-kurtarma köpekleri var mıdır? Deprem sonrası çıkacak kaotik durumlara yönelik asayişli sağlamak adına hazırlık var mı? Deprem sonrası toplanma alanları yeterli midir? Bu alanlar kaç kişilik alanlar, kaç kişilik çadıra ve kaç kişinin barınmasına imkân tanıyacaktır? Deprem sonrası özellikle içme ve temizlik amaçlı kullanılabilir su ve diğere temel besin maddelerinin halka temini konusunda bir hazırlık var mıdır?

İstanbul nüfus yoğunluğu, jeolojik yapısı ve önemiyle Türkiye'nin en kritik şehirlerinden biridir. Büyük bir deprem riski barındıran bu metropol kentte kentsel dönüşüm ve depreme hazırlık hayati önem taşımaktadır. İstanbul'un karşı karşıya olduğu bu durum sadece yapısal güçlendirmelerle değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve çevresel politikalarla da ele alınmalıdır. İstanbul'daki mevcut yapıların çoğu deprem standartlarına uygun değildir. Bu durum hem can hem mal güvenliği açısından ciddi riskler taşır. Acil kentsel dönüşüm programı, öncelikli riskli binaların tespiti, güçlendirilmesi veya yıkılıp yeniden yapılması üzerine odaklanmalıdır. Burada yerel halkın mağdur edilmemesi, tarihi ve kültürel dokunun korunması, şeffaf bir süreç yönetimi esas alınmalıdır. İstanbul'un nüfus yoğunluğunun azaltılması ve daha dengeli bir demografik yapıya kavuşturulması deprem riski yönetmede önemli bir stratejidir. Bu amaçla ekonomik, sosyal teşvikler yoluyla nüfusun diğere bölgelere dağıtılması ve böylece hem İstanbul'daki yoğunluğun azaltılması hem de diğere şehirlerin kalkınmasının desteklenmesi gerekmektedir. Tersine göç politikaları insanların İstanbul dışındaki şehirlere taşınmaları için gerekli altyapıyı, iş imkânlarını ve yaşam kalitesini artırıcı önlemler içermelidir. Çoğunlukla ekonomik kalkınma ve sanayileşme hedefleri çevresel sürdürülebilirlikten daha ağır basıyor. Bu eğilim doğal kaynakların aşırı ve plansız kullanımına, hava ve su kirliliğinin artmasına, biyoçeşitlilik kaybına ve ekolojik dengenin bozulmasına yol açıyor. Ekonomik büyüme ve çevresel sürdürülebilirlik arasında dengeli bir yol izlenmeli, çevresel adalet perspektifinde hareket edilmelidir. Ekolojik kaynakların korunması ve gelecek nesillere aktarılması ulusal politikaların temel bir parçası olmalıdır. Çevresel bilincin artırılması ve eğitim sistemlerinde çevre bilgisi konularının güçlendirilmesi sürdürülebilir bir toplum yapısının oluşturulmasında kritik rol oynamaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'nin çevre politikalarının sadece uluslararası baskılara yanıt olarak değil, kendi iç dinamiklerine, gerçek ihtiyaçlarına ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uygun şekilde şekillendirmesi gerekmektedir; bu, sadece ekolojik bir zorunluluk değil, aynı zamanda, sosyal ve ekonomik bir ihtiyaçtır.

Öte yandan, Türkiye son yıllarda, Avrupa ülkelerinden artan oranlarda ithal edilen atıkların nihai durağı hâline gelmiştir. Resmî istatistiklere göre, Türkiye'nin ithal ettiğı atık miktarı son birkaç yıl içinde önemli oranda artış göstermektedir. Örneğin, 2019 yılında İngiltere'den Türkiye'ye yapılan plastik atık ihracatı bir önceki yıla göre yüzde 17 artarak 210 bin tonu aşmıştır. Benzer şekilde, Almanya ve İtalya gibi diğere Avrupa ülkelerinden yapılan atık ihracatı da benzer bir eğilim izlemiştir. İthal edilen atıkların büyük bir kısmı, düzgün bir şekilde işlenmemekte veya uygun olmayan koşullarda depolanmaktadır; bu durum, yerel çevre ve halk sağlığı açısından ciddi riskler taşımaktadır. Atıkların yakılması veya düzensiz depolanması sonucunda hava, su ve toprak kirliliği artmakta, bu da ekolojik

dengeye ve insan sağlığına zarar vermektedir. Atık ithalatı kısa vadeli ekonomik kazançlar sunsa da uzun vadede çevresel temizlik ve rehabilitasyon için gerekli olan ekonomik yükü artırmaktadır. Ayrıca, bu durum, Türkiye'nin kendi atık yönetim sistemini zayıflatmakta ve sürdürülebilir atık yönetimi politikalarının gelişimini engellemektedir. Türkiye'nin, atık ithalatını sınırlayan katı düzenlemelere ve etkili denetim mekanizmalarına acil ihtiyacı vardır. Atık ithalat konusundaki yasal boşlukların kapatılması ve uluslararası standartlara uygunluğun sağlanması gerekmektedir.

Bakınız, bu sorunlarla başa çıkmak için hâlâ umut var. Sürdürülebilir enerji kaynaklarına yönelme, geri dönüşüm alışkanlıklarını artırma ve çevre dostu teknolojilere yatırım yapma gibi adımlarla çözüm bulabiliriz. Ayrıca, toplum olarak çevre bilinci oluşturarak, küçük günlük alışkanlıklarımızı değiştirerek büyük etkiler yaratabiliriz. Devlet, iş dünyası ve bireyler olarak hepimizin sorumluluk alması gerekiyor. Çevre dostu politikaların desteklenmesi, sürdürülebilir prensiplerin benimsenmesi, eğitimle bilinçlenme süreci, Türkiye'nin çevre sorunlarına karşı etkili bir mücadele sağlayacaktır. Gelecek kuşaklara temiz bir çevre bırakabilmek adına birlikte çalışmak ve çözüm odaklı adımlar atmaya zorundayız, çevresel sorunlara karşı artık çok geç olmadan harekete geçmek zorundayız, iklim kriziyle mücadelede dünya ülkeleri arasındaki yerimizi almak zorundayız. Aksi hâlde, yarın çok geç olabilir.

Saygılarımla.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de Milliyetçi Hareket Partisi adına İstanbul Milletvekili Sayın İsmail Faruk Aksu'ya söz veriyorum.

Buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyor, başarılar diliyorum.

Bugün 10 Kasım. 10 Kasım, bir matem günü değil; aziz Atatürk'ü, düşüncelerini ve eserlerini anlama ve kavrama vesilesidir. Atatürk, Türklüğün medeni vasfı ve büyük medeni kabiliyetinin bundan sonraki inkişafıyla istikbalin yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacağından şüphe duymuyordu ve diyordu ki: "Bu söylediklerim hakikat olduğu gün dileğim şudur: Beni hatırlayınız." Elbette her zaman hatırlayacağız, her ortamda da hatırlatacağız. Vefatının 85'inci yıl dönümünde cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü rahmet, minnet ve saygıyla anıyorum; ruhu şad, mekânı cennet olsun.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; kentleşme politikalarının önemi başta barınma ihtiyacı olmak üzere, yaşanan afetler ve iklim değişikliği etkilerinin yoğun hissedilmesiyle, ayrıca, çevre hakkı bilincinin gelişmesiyle son yıllarda öne çıkmıştır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak, kentleşme politikamızın esasını yerleşimlerin afete duyarlı olması; doğal, tarihî ve kültürel varlıkların korunması ve yaşatılması; kentlilik kültürünün oluşturulmasına katkı sağlaması; su kaynaklarının ve çevrenin korunması; planlı, çağdaş, altyapılı, yaşanabilir kentler inşa edilmesi; yerel kalkınmanın sağlanması; hizmetlere erişimini kolaylaştırılması ve kentte yaşayan vatandaşlarımızın hayat kalitesinin artırılması oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, gerekli altyapıya sahip yeterli endüstri, teknoloji ve sanayi bölgeleri ile mali ve ticari merkezlerin oluşturulması; ülkemizin ekonomik sosyal ve çevre politikaları ile stratejilerinin mekânla ilişkilendirilerek insan odaklı, yaşanabilir ve üreten şehirlerin meydana getirilmesidir. Kentlerimizin ön plana çıkan ve kentin kimliğiyle özdeşleşen tarih, kültür, hizmet, ürün ve kaynak potansiyeliyle

markalaşmaları sağlanmalıdır. Uygun yer seçimi, konut ve sektörler için yeterli planlı alanların tahsisi, uygun malzeme ve teknoloji kullanımı, sürdürülebilir çevre ve her aşamada etkin denetim sağlıklı kentleşmenin vazgeçilmezleridir.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aksu, bir saniye...

Değerli milletvekilleri, bir uğultu var salonda; dolayısıyla, konuşan hatibin kendini ifade etmekte zorlandığını düşünüyorum. Sayın Bakan notlarını alıyor, lütfen sükûneti tesis edelim ki daha verimli bir çalışma ortamı sağlamış oluruz.

Buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Eğitim, sağlık, sosyal hizmet, kültür, ulaşım ve kentsel altyapı hizmetlerinin hızlı, güvenli, zamanında, ucuz ve erişilebilir bir şekilde sunulması diğer politikalarla birlikte kentleşme politikalarının da bir gereğidir. Sanayileşme ve göç nedeniyle kentlerdeki yığılmanın ve çarpık yapılaşmanın önlenmesi için kentleşme hızı ile arsa arzı ilişkisi kurulması arz sorununun çözülmesine katkı sağlayacaktır.

Vatandaşlarımızın en çok şikâyet ettiği konuların başında gelen imar mevzuatındaki karmaşıklığın giderilmesi ve sadeleştirilmesi, e-devlet sisteminin getirdiği otomasyon imkânlarından faydalanılarak bürokratik işlemlerin kolaylaştırılması gerekmektedir. Çeşitli kurumlar tarafından yürütülen imar yetkisiyle ilgili planlama ve uygulama süreçlerinde birlik sağlanarak farklı kent dokularının oluşmasının önüne geçilmelidir. Ayrıca, imar yetkisinin vatandaşımızın mağduriyetine sebep olan keyfi uygulamalara ve şehir rantlarının oluşmasına fırsat verecek şekilde kullanılmaması sağlanmalıdır. Bu doğrultuda planlama ve ruhsat süreçlerinde merkezî düzeyde denetimlerin sıkılaştırılmasını temin eden yeni bir imar rejimi oluşturulması yerinde olacaktır. Ayrıca, yapı denetim sistemi tekrar ele alınarak eksiklikleri giderilmeli ve her belediyede büyüklüklerine göre yeterli sayıda ve ünvanda teknik personel istihdamına önem verilmelidir.

Herkesin insanca yaşayabileceği bir konutunun bulunmasının insan haklarının bir gereği olduğuna inanıyoruz. Son yıllarda kira ve konut fiyatlarındaki gelişmeler de göz önünde bulundurularak konut kira ve satışındaki fiyat artışlarının enflasyon üzerindeki olumsuz etkilerinin giderilmesine yönelik konut arzını artırıcı ve konuta erişimi kolaylaştırıcı uygulamaların hayata geçirilmesi gerektiği, kalkınma planında da Cumhurbaşkanlığı yıllık programında da vurgulanmıştır. Ülkemizde konut sektörünün regüle edilmesi, aşırı fiyat artışlarının önüne geçilmesi ve sürdürülebilir konut finansman politikalarının geliştirilmesi amacıyla Bakanlığınızın koordinasyonunda kamunun düzenleyici, denetleyici, yönlendirici ve destekleyici rolü güçlendirilmeli; dar ve orta gelir gruplarının konuta ulaşabilirliğinin kolaylaştırılması sağlanmalıdır. Bu kapsamda hayata geçirilen 50 bin, 100 bin ve 250 bin sosyal konut kampanyaları memnuniyet verici olmuştur. Ayrıca, öncelikle muhtaç ve kimsesizler, şehit yakını ve gazilerimiz için devlet eliyle ve sosyal sorumluluk projeleriyle desteklenen sosyal konutlar üretilmesi, dar ve sabit gelirli vatandaşlarımıza yönelik konut finansman modellerinin yaygın ve ağırlık kazanması yerinde olacaktır. Özellikle İstanbul ve diğer büyükşehirlerdeki yabancılara yönelik satış ve kiralamaya ilişkin etkin bir denetim sistemi inşa edilerek kayıt dışılığa ve vergi kaybına sebep olan mevzuat eksikliğinin giderilmesi, uygulamaların denetlenmesi de fiyat artışlarını engellemeye yardımcı olabilecektir.

Değerli milletvekilleri, meydana getirdiği hasar ve can kaybı açısından deprem, yüzde 61'lik bir oranla Türkiye'de yaşanan afetler içerisinde 1'inci sırada yer almaktadır. Türkiye'nin yüzde 66'sı deprem riski olan alanlarda yer almaktadır. 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen ve "asrın felaketi"

olarak nitelendirilen deprem sonrasında devlet-millet iş birliğiyle yaraların sarılmasına ve deprem bölgesinin yeniden inşa ve ihyasına kararlılıkla odaklanılmıştır. 2023 yılında depremin yaralarını sarmak için bütçeden 762 milyar lira ödenek ayrılmış, 2024 yılı bütçesinden ise 1 trilyon 28 milyar kaynak ayrılması öngörülmüştür. Depremin yaklaşık maliyeti, Cumhurbaşkanlığı Strateji Bütçe Başkanlığının çalışmasına göre 104 milyar dolar olarak belirlenmişti. Sayın Bakanım, sunumunuzda sadece konutların yapımı için 110 milyar dolar ifade ettiniz. Bu durumda bu rakamın revize edildiğini anlıyoruz. Milliyetçi Hareket Partisi olarak önceliğimiz depremin yaralarının bir an önce sarılması, bu amaçla gerekli adımların hızla atılmasıdır.

Ülkemiz, üzerinde bulunduğu coğrafyanın jeolojik özellikleri ve iklim değişikliğinin etkileri nedeniyle depremlerin yanı sıra heyelan, sel, kaya düşmesi, kuraklık, erozyon, orman yangınları ve çığ gibi doğal kaynaklı birçok afet ve tehlikeye de maruz bulunmaktadır. On İkinci Kalkınma Planı'nda da afetlere dirençli yaşam alanlarıyla medeniyet temelli, akıllı ve sürdürülebilir şehirlerin tesis edilmesi öncelikli 5 ana eksen den 1'i olarak belirlenmiştir.

Afet yönetimi politikamız, afete maruz kalmadan önce tüm boyutlarıyla önlem alınması, yer seçiminin jeolojik etütlerle belirlenmesi, riskli alanların dönüştürülmesi ve doğal afetlerin zararlarının en aza indirilebilmesi temeline dayanmaktadır. Bu kapsamda, Türkiye'nin tamamını kapsayacak bir çalışmayla jeolojik etütler yapılarak fay hatları, dere yatakları, kıyı şeritleri, tarım alanları ve doğal yapılar gibi imara uygun olmayan alanlar tespit edilerek yerleşime kapatılmalı, üst ölçekli planların tamamlanması suretiyle yer seçiminde yaşanan karmaşa giderilerek düzenli kentleşmenin altyapısı oluşturulmalıdır. Afetlerin etkisini azaltmak için sağlıklı yer seçimi yapıldıktan sonra inşaatlarda yeterli, kaliteli malzemeyle uygun teknolojinin kullanılması, uygulamaların denetlenmesi ve vatandaşlarımızın bilinçlendirilmesini içeren bir bütünlük içinde politikalar üretilmeli, dünyanın depreme yönelik geliştirdiği teknolojilerden ve deneyimlerden faydalanılmalıdır.

Kamu kaynakları kentsel dönüşümlere yönlendirilirken afet bakımından en acil ve öncelikli yerlerden başlayarak kaynakların kullanılması, vatandaşlarımızı sıkıntıya düşürmeyecek şekilde mümkün olduğu ölçüde kendini finanse eden dönüşüm modellerinin geliştirilmesi, sürecin hızlı ve vatandaş odaklı sonuçlandırılmasını mümkün kılacaktır. AFAD ve Kızılay gibi kurumlarımızca fay hatlarında bulunan şehirlerin tamamında güvenli alanlarda depo ve lojistik merkezler, depremden etkilenenlerin toplanacağı açık alanlar ve barınma yerleri oluşturulmalıdır.

Cumhurbaşkanlığı yıllık programında kentsel dönüşümün şehir dokusuna, estetiğine ve kimliğine uygun şekilde yerinde dönüşüm anlayışıyla, yaşam kalitesini yükseltme ile kent aidiyetini ve yerel bağları güçlendirme amacı çerçevesinde farklı müdahale türlerini içeren bütüncül bir bakış açısıyla yürütülmesinin sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Biz de kentsel dönüşümde bu anlayışın hâkim olması gerektiğini düşünüyoruz. Başta İstanbul olmak üzere deprem riski taşıyan kentler ile sel ve benzeri afet riski taşıyan yerleşimlerin süratle dönüştürülmesi ertelenemez bir gerekliliktir.

Bununla birlikte dönüşüm süreçlerinde karşılaşılan zorlukların aşılması ilave mevzuat ve kapasite oluşturmayı gerektirmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulan Kentsel Dönüşüm Başkanlığını değerli bir adım olarak görüyor, bu hafta Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen 7471 sayılı Kanun'la birlikte dönüşüm sürecinin ilerletilmesinin daha kolay hâle geleceğini değerlendiriyoruz. Kanunla ülkemizin karşı karşıya olduğu afet riski karşısında 6306 sayılı Kanun kapsamında yürütülen afet riski odaklı dönüşüm uygulamalarına ilişkin süreçlerin hızlandırılması, dönüşüm uygulamalarına mali kaynak oluşturulması ve etkinliğin artırılması amaçlanmıştır. Kanunda hasar tespit iptal dosyalarındaki bazı sürelerin kısaltılması ve yargılama süreçlerinin hızlandırılması, depreme bağlantılı iş, dava, soruşturma ve kovuşturmalarda bilirkişi ihtiyacının ivedi şekilde

karşılanması dış finansman imkânlarının Kentsel Dönüşüm Başkanlığına ve krediye ilişkin anlaşmadaki amaca sadık kalınarak kullanılması yönünde düzenlemeler yapılarak dönüşüm uygulamalarının ivedilikle başlatılması ve tamamlanması öngörülmektedir.

Değerli milletvekilleri, insanın içine doğduğu çevre, insanın hayat boyu ayrılmaz bir parçası, koruyup gözetmesi mecburi olan ortak bir hazinesidir. Günümüzde çevre sorunları ile insan sorunlarını birbirinden ayırmanın mümkün olmadığı bir durum söz konusudur. Milliyetçi Hareket Partisi olarak çevre politikamızın esası, ekolojik dengenin sürdürülebilirliğine saygı duyarak herkesin temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının teminidir. Bize göre çevre demek, aynı zamanda vatan demektir ve milliyetçilik anlayışımızın ana eksenlerinden biri de çevreciliktir. Çevreye hürmet, huzurlu ve mutlu bir hayatın da ilk şartıdır. Bu doğrultuda çevre sorunlarını kalkınma-çevre koruma ikilemi yerine akılcı bir koruma kullanma ve geliştirmeyi öngören sürdürülebilir kalkınma modeliyle aşarak gelecek nesillere temiz, doğal ve kültürel değerleri korunmuş yaşanabilir bir çevrenin intikalini sağlayacak politikaların hayata geçirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Doğal, tarihî ve kültürel değerlerin kirlenmesini, tahrip edilmesini ve yok olmasını önlemek için çevre konusuna bilimi ve aklı esas alan, tarih, kültür, inanç ve millî menfaatlerimizle çatışmayan bir bakış açısıyla yaklaşılmalı, ekonomik ve sosyal politikalar ile çevre politikası arasında uyum sağlanarak insan sağlığı, ekolojik denge, kültürel, tarihî ve estetik değerler korunmalıdır. Tabii zenginliklerimize toplum olarak sahip çıkma anlayışının kuvvetlenmesi için çevre duyarlılığını geliştirecek unsurlara ağırlık verilmeli, bunun için medyanın toplumsal sorumlulukla yayın yapması sağlanmalı, ayrıca eğitim müfredatı zenginleştirilmelidir. Turizm, sanayi, tarım ve şehirleşmenin sağlıklı bir yapıya kavuşturulması için çevre düzeni planlarının ülke sathında tamamlanması, yatırım projelerinin yer seçiminde çevre duyarlılığına önem verilerek yatırımlarda çevre dostu teknoloji kullanılması koruyucu önlemler olacaktır.

Çevre duyarlılığını bir kültür hâline getirmek için çocuklarımızdan başlayarak erken yaştan itibaren bu kavramın eğitim süreçlerine dâhil edilmesi ve doğal kaynak kullanma bilincinin zihinlere yerleştirilmesi gerekmektedir. Çevre sorunları, kirlenmenin ortaya çıkmasından sonra çözümünü aranan sorunlar olarak değil, genel kalkınma planının bir unsuru olarak önceden belirlenen kıstaslar çerçevesinde ele alınmalı ve tatbik edilmelidir. Kıyı, deniz, akarsu, göl, yapay göl ve diğer sulak alanların çevresiyle ekosisteminin tamamını bütünlük içinde ele alan kıyı alanı planlaması ve yönetimi uygulanarak su, hava, toprak ve denizi birlikte dikkate alan entegre çevre politikaları geliştirilmelidir. Ülkemizin sahip olduğu biyolojik çeşitliliğin ve genetik kaynakların araştırılması, korunması ve ekonomik değer kazandırılması da son derece önemlidir. Su havzalarının korunarak su kaynaklarının kontrol altında tutulması, sulama kanalları ve diğer su yollarındaki su kayıplarını önleyici sistemlerin geliştirilmesiyle kuraklık ve çölleşmeyle mücadelede başarı sağlanabilecektir.

Küresel değer zincirinin yeni alanlarından biri hâline gelen ve büyük bir ekonomik potansiyel barındıran yeşil üretim stratejisi, muhtemel risklerinin önüne geçilerek hem ekolojik dengenin sağlanması hem de sürdürülebilir bir ihracat hedefi için öncelikli konulardan biri olmalıdır.

Enerji meselesinin artan önemi dikkate alınarak ülkemiz özellikle çevreye duyarlı enerji yatırımlarını desteklemelidir. Nüfusun sağlıklı ve güvenilir içme ve kullanma suyuna erişiminin sağlanması ve atık suyun insan ve çevreye sağlığına etkilerinin en aza indirilmesi, yer altı ve yer üstü su kaynaklarının kirlilikten korunması, hidrolojik dengeyi gözetecek şekilde kullanılması ve atık suların artırılarak tarım ve sanayide kullanılması teşvik edilmelidir.

Katı atık yönetimi etkinleştirilmeli, katı atık yönetiminde kaynak verimliliğinin ve çevresel sorumluluğun sağlanması temin edilmelidir. Bu kapsamda hem israfı önlemek hem de kaynaklarımızı verimli kullanmak için başlatılan Sıfır Atık Projesi başladığında yüzde 13 olan geri kazanım oranı 2021

yılı Ağustos ayı itibarıyla yüzde 22,4'e çıkarılmış, 2022'de yüzde 30,13'e yükselmiş, 2023 yılında ise bu oranın yüzde 35'e çıkması hedeflenmiştir. İnanıyoruz ki ülkemiz sahip olduğu kapasite ve bütüncül bir çevre politikasıyla, maruz kaldığı risk ve tehditleri bertaraf edebilecek yetkinliğe sahiptir.

Değerli milletvekilleri, iklim değişikliği 20'nci yüzyılın özellikle son çeyreğinde en çok konuşulan ve tartışılan çevre sorunu olmuştur. İklim değişikliği, insanlığı, görünürde sel, kasırga, kuraklık ve susuzlukla karşı karşıya bırakmaktadır ancak iklim değişikliği ve çevre sorunları toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel ve ahlaki boyutları olan karmaşık sorunlar yumağı hâline gelmiş, ülkelerin kalkınma ve refah seviyelerini etkileyecek önemli bir risk faktörü olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Küresel nitelikte bir tehdit olarak algılanan ve değerlendirilen iklim değişiklikleriyle hiçbir devletin tek başına mücadele edebilmesi ve kendini iklim değişikliğinin neden olduğu olumsuzlukların dışında tutabilmesi de mümkün değildir. Devletlerin, iklim değişikliğinin ortaya çıkardığı tehlikeli süreçten kurtulmaları ya da etkilerini sınırlandırmaları bir sorumluluk bilinciyle hareket etmelerini gerekli kılmıştır. Ülkemiz, coğrafi konumu ve gelişmekte olan ülke olması sebebiyle iklim değişikliğinden en çok etkilenen ülkeler arasında yer almaktadır. Bu sebeple, düşük karbon ekonomisine geçiş, sera gazı emisyonlarına sebep olan tüm sektörlerde yeşil dönüşümün sağlanmasıyla iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum kapasitesinin artırılması önem arz etmektedir.

29 Ekim 2021'de Bakanlığımızın adı "Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiş, eş zamanlı olarak İklim Değişikliği Başkanlığı kurulmuş, görev, yetki ve sorumlulukları tanımlanmıştır. İhtiyaca göre, bu yapıyı daha da güçlendirecek kurumsal kapasitenin artırılması da kuşkusuz mümkündür. İklim değişikliğiyle mücadelede 2053 yılında "net sıfır emisyon" hedefine ulaşılması doğrultusunda tüm alanlarda gerekli dönüşümlerin hızlı bir şekilde gerçekleştirileceği anlaşılmaktadır. İklim krizinin tesirlerini en aza çekmek için fosil yakıt kullanımını azaltarak yenilenebilir enerji kaynaklarını yaygınlaştırmak mecburiyeti bulunmaktadır ve Türkiye, bu alanlarda kaynak ve girişim zenginliğine sahiptir. İklim değişikliğine uyum politikaları kapsamında, şüphesiz, tarım, orman, su, gıda gibi konulara ilişkin tedbirlerin yanında ekonomik ve ticari hayat, uluslararası ilişkiler ve hukuk alanlarını da kapsayan uyum düzenlemeleri yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte, Türkiye'yi, iklim krizi kaynaklı düzensiz göç durumuna ilişkin olarak hedef ülke konumundan çıkarabilecek hazırlıklar da yapılmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave süre veriyorum Sayın Aksu.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Toparlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen, toparlayalım.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Son olarak, tapu ve kadastroyla ilgili de bazı hususları ifade etmek istiyorum. Kadastro, devletin asli işlerinden biridir. Mülkiyet hakkının esasını kadastro ve tapu oluşturmaktadır. Türkiye'nin hemen tüm bölgelerinde kadastro kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır. Günümüzde kadastro yenileme kapsamında önemli mesafeler alınmış, verilerin doğru tespiti adına yenileme çalışmaları da yürütülmüştür. Bununla birlikte, yeni belirlenen alanlar ile eskisi arasında farklılık olması, hukuki ihtilaflara ve kamu zararlarına yol açmaktadır.

Bunun dışında, veraset ve benzeri nedenlerle paylaşılmamış müşterek mülkiyet, hukuki bir mesele olmakla birlikte önemli sorunlara neden olan bir durumdur. Bunların çözümüne katkı sunacak, çözümü kolaylaştıracak, teşvikle destekleyecek yol ve yöntemleri Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğümüzün üretmesi yararlı olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aksu, buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Bu doğrultuda, mülkiyet hakkına saygılı, kronik hâle gelmiş yıllara sâri sorunların biriktirdiği çözümsüzlükleri giderebilecek, teşvik edici, uzlaştırıcı bir kadastro barışı çalışması yapılması, bu alandaki pek çok ihtilafın çözülmesini sağlayabilecektir.

Bunun yanı sıra, kamulaştırma, toplulaştırma ve imar uygulamalarının etkinliğinin artırılmasıyla piyasanın daha sağlıklı işlemlerini sağlamak üzere nesnel ölçütlere dayalı bir gayrimenkul değerlendirme sisteminin geliştirilmesi de büyük önem arz etmektedir.

Bu düşüncelerle, Bakanlığınız ve bağlı kuruluş bütçelerinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de AK PARTİ Grubu adına Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) – Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, Sayın Bakanım, Saygıdeğer Bakan Yardımcılarım, kurumlarımızın saygıdeğer bürokratları, yöneticileri ve değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2022 yılı kesin hesap görüşmeleri ve 2024 yılı bütçesinin milletimize, ülkemize hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

Ebediyete intikalinin 85'inci yıl dönümünde İstiklal Mücadelesi'nin Başkomutanı ve cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü rahmet ve hürmetle yad ediyorum. Bu toprakların vatan olması için mücadele eden Millî Mücadele'mizin tüm kahramanlarını, aziz şehitlerimizi, kahraman gazilerimizi rahmetle ve minnetle anıyorum. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün en büyük eseri olan Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında cumhuriyetimizi daha da ileriye götürmek, ona en büyük vefa borcumuzdur. Bu sebeple, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin toplandığı ilk günden bugüne kadar bu gayede çabalayan, emek veren tüm milletvekillerimize de şükranlarımı sunuyorum. Bu vesileyle, İstiklal Savaşı'mızın Başkomutanı ve cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü aramızdan ayrılışının 85'inci yıl dönümünde saygı, şükran ve rahmet anıyorum, mekânı cennet olsun diyorum.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 6 Şubat 2023 tarihinde yaşamış olduğumuz merkez üssü Kahramanmaraş olan ve birçok ilimizle birlikte Osmaniye'mizi de etkileyen, asrın felaketi olan depremlerde yaşamını yitiren vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, kederli ailelerine başsağlığı diliyorum. Yaşamış olduğumuz bu depremlerde Osmaniye ilimizde 1.010 vatandaşımız hayatını kaybetti. 6 Şubat depreminin olduğu tarihten bugüne kadar ilimizde yaklaşık 10 bin bina yıkıldı, bu da yaklaşık olarak 25 bin bağımsız bölüme tekabül etmektedir. Depremin ilk anından itibaren devletimiz, sivil toplum kuruluşlarımız ve Türkiye'nin her yerinden yardıma koşan, dualarını eksik etmeyen aziz milletimiz, bizleri bu zor zamanda yalnız bırakmadı. Yaşanan bu büyük afetin ardından, başta Valiliğimiz olmak üzere, AFAD, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız, belediyelerimiz, Toplu Konut İdaresi Başkanlığımız ve ilgili kurumlarımız koordineli bir şekilde çalışarak depremin açmış olduğu yaraların sarılması için tüm imkânlarını ilimize seferber etmişlerdir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız koordinesinde ilimizde 13.646 konut, 6.856 köy evi ve 3.650 ticari alan olmak üzere toplam 24.152 bağımsız bölüm inşa edeceğiz. İnşasına başlamış olduğumuz 5.501 konutun, inşallah, 1.389 tanesini bu yıl sonuna kadar teslim edip Osmaniye'li vatandaşlarımızın hizmetine sunacağız. Şu anda ilimizde, hâmdolsun, aç ve açıkta hiçbir vatandaşımız

bulunmamaktadır. Hayatın normalleşmesi adına, Hükümetimiz, tüm imkânlarını seferber etmektedir. Bu vesileyle, başta Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere, ilgili kurumlarımıza ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımıza sizlerin huzurunda bir kez daha teşekkür etmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli üyeler; asrın felaketi olarak ifade edilen 6 Şubat tarihinde yaşadığımız Kahramanmaraş merkezli depremler doğrudan 11 ilimizde, 124 ilçemizde ve 6.929 köy ve mahallemizde büyük bir yıkıma ve hasara sebep oldu. Depremlerden 120 bin metrekarelik bir alanda ve kış şartlarında 14 milyon insanımız etkilendi. Ayrıca, Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi kapsamına 7 il, 55 ilçe, 4.017 köy ve mahallemiz de alındı; toplamda 18 il, 179 ilçe, 10.946 köy ve mahallemiz depremden etkilenmiş oldu. Yaklaşık dokuz saat arayla meydana gelen 7,7 ve 7,6 büyüklüğündeki bu depremler, olağandışı ve dünyada ender görülen doğa kaynaklı afetlerdendi. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın hasar tespit verilerine göre, 680 bin konut, 170 bin dükkân, depo, ahır gibi bağımsız bölüm ağır hasar alıp kullanılamaz hâle gelmiştir. Yapılan araştırmalara göre depremin yol açtığı maddi zarar ise 110 milyar doların üzerindedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız bir önceki yılın bütçesine göre 2024 yılı bütçesi yüzde 994,10 oranında artışla bakanlıklarımız arasında bütçe artırım oranının en yüksek olduğu Bakanlıktır.

Yine, AFAD Başkanlığımız da 2024 yılı yatırım ödeneğinin yüzde 95'i tutarındaki 671,5 milyar Türk lirasını deprem bölgesindeki kalıcı konutların yapımı ve giderleri için harcayacaktır. Afet sonrası kalıcı konutların ilk temelini 28 Şubat tarihinde attık. İlk konutların teslimini de depremden sadece bir buçuk ay sonra 23 Martta Sayın Cumhurbaşkanının teşrifıyla gerçekleştirdik. Şu anda afet bölgesinde 200 bin konutun inşası devam etmektedir. Deprem bölgelerinde iklim dostu ve daha enerji verimliliği özelliği olan 100 bin köy evimizi hafif çelikten inşa edeceğiz. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın planlaması dâhilinde yıl sonuna kadar 41 bin konut ve 5 bin köy evinin inşaatını tamamlayarak hak sahiplerine teslim edeceğiz. İnşallah, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde güvenli, sağlam ve iklim dostu konutlar inşa etmeye devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bölge halkının talebi ve afet bölgesinde 850 bin bağımsız bölümü inşa edecek alanın bulunmasının güç olması sebebiyle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız tarafından yerinde dönüşüm projesi başlatılmıştır. Yerinde dönüşüm projesinde Sayın Cumhurbaşkanımızın kararıyla güncel hibe ve krediler şu şekilde güncellenmiştir: Konutlar için 750 bin TL hibe, 750 bin TL kredi; köy evleri için 750 bin TL hibe, 750 bin TL kredi; ahırlı köy evleri için 750 bin TL hibe, 1 milyon TL kredi; iş yerleri için 400 bin TL hibe, 400 bin TL kredi verilecek; iki yıl ödemesiz olmak üzere on yıl vadeli ve faizsiz olacaktır bunlar da.

Sayın Başkanım, değerli üyeler; ülkemizin sağlıklı ve güvenli yapı stokunu artırmak adına Hükümetimiz olarak kentsel dönüşüm çalışmalarımıza devam ediyoruz. Bu hafta Deprem Gerçeği ve Kentsel Dönüşüm Şurası'nın sonuç bildirgesinde yer alan kararlar doğrultusunda hazırlanan kanunumuz Gazi Meclisimizde kabul edilerek yasalasmıştır.

Türkiye genelinde yaklaşık 31 milyon konut, 5 milyon ticari alandan oluşan toplam 36 milyon bağımsız bölüm bulunmaktadır. Ülkemiz sathında yaklaşık 6 milyon bağımsız bölüm risk altındadır, 2 milyon bağımsız alanın acil dönüşmesi gerekmektedir. Türkiye genelinde 2012'den bugüne kadar kentsel dönüşüm projeleriyle 2 milyon 200 bin bağımsız bölümün dönüşümünü tamamladık, 400 bin bağımsız bölümün dönüşüm süreci ise hâlen devam etmektedir. 2012'den bugüne kadar Türkiye genelinde kentsel dönüşüm projeleri kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız 480 milyar TL değerinde kaynak kullanmıştır. Kentsel dönüşüm çalışmalarımızın merkezinde ülkemizin en büyük yerleşim yeri olan şehir-i İstanbul yer almaktadır. İstanbul'da 6 milyon konut

ve 1,5 milyon ticari alandan oluşan 7,5 milyon bağımsız bölüm bulunmaktadır. 600 bin bağımsız bölümün acil dönüşmesi gerekmektedir. 2012’den bugüne kadar 800 bin bağımsız bölümün dönüşümü tamamlandı, 170.941 bağımsız bölümün dönüşüm süreci de devam etmektedir. 2012’den bugüne kadar kentsel dönüşüm projeleri kapsamında 127 milyar 926 milyon TL değerinde yatırım gerçekleştirmiştik. İstanbul’da acilen dönüşmesi gereken 600 bin konut başta olmak üzere riskli 1,5 milyon bağımsız bölümü beş yıl içerisinde dönüştürüp afetlere karşı dirençli hâle getireceğiz inşallah.

Sayın Cumhurbaşkanımızın tensipleriyle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımıza bağlı Kentsel Dönüşüm Başkanlığı kurulmuştur. Kentsel Dönüşüm Başkanlığıyla kentsel dönüşüm çalışmalarımızı daha hızlı ve etkin bir şekilde yöneteceğiz. Yeni düzenlemelerle, inşallah, ülkemizi deprem başta olmak üzere afetlere karşı, daha hızlı bir şekilde, dirençli hâle getireceğiz. Bu yapı içerisinde 3 Genel Müdürlük oluşturulmuştur. Bir tanesi Marmara Bölgesi dışındaki diğer bölgelerde kentsel dönüşüm sürecini yürütecek olan Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğü, diğeri Marmara’daki kentsel dönüşüm sürecini yürütecek olan Marmara Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğü, öteki ise hazine arazilerinin tarama, tespit ve değerlendirme işlemlerini yaparak kentsel dönüşüme kaynak oluşturacak olan Taşınmaz ve Kaynak Geliştirme Genel Müdürlüğüdür. İnşallah, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde, bu müdürlüklerimizin koordinesinde Türkiye Yüzyılı’na yakışır, sağlam ve güvenli yapılar inşa edeceğiz. Hükümet olarak, aziz milletimizin içerisinde güvenle ve huzurla yaşayabilecekleri bu konutları inşa ederek, çevreye ve doğaya karşı duyarlı olma gayesiyle, gelecek nesillere daha temiz ve yaşanabilir bir dünya bırakmak gayreti içerisindeyiz.

Sayın Bakanım, değerli üyeler; Deprem Gerçeği ve Kentsel Dönüşüm Şûrası’nın sonuç bildirgesinde yer alan kararlar doğrultusunda hazırlanan ve bu hafta Gazi Mecliste kabul edilen kanunla birlikte;

1) Riskli yapı tespitinin ve tahliyesinin malik ve kiracılarca engellenmesi durumunda, tespit ve tahliyenin, mülki amirden alınacak yazılı izine, yapının kapısının çilingir vasıtasıyla açılması suretiyle yapılması,

2) Kanun kapsamındaki riskli yapıların bir an evvel tespit edilip yıktırılmasını sağlamak amacıyla, riskli yapı tespitine ve tahliyeye ilişkin tebligatların yapıların kapısına asılarak maliklere e-devlet kapısı üzerinden bildirilmek ve ilgili muhtarlıklarda ilan edilmek suretiyle yapılması,

3) “Yarı Bizden” kampanyasının uygulanabilmesi için -6306 sayılı Kanun’la- hak sahiplerine yapım için mali yardım yapılabilmesi,

4) Kanun kapsamındaki yapıların yıktırılmasından sonra arsa hâline gelen taşınmazlarda ortaklığın giderilmesi davası açılabilceği,

5) Dönüşüm uygulamalarının, hisseler oranında maliklerin salt çoğunluğuyla alacakları karara istinaden yapılacağı yani 50+1,

6) Maliklerin dönüşüm uygulamaları için ara buluculuk işi yapacak kuruluşların faaliyet gösterilebileceği,

7) Kaynak temin etmek amacıyla, yapılaşmaya esas arsa metrekaresinin yüzde 30’unun mülkiyetinin Bakanlığa devrine muvafakat edilmesi veya aynı miktarda değer Bakanlığa verilmesi,

8) Hak sahibinin borçlanma bedelini ödeyerek ödeyecek mali gücünün olmaması durumunda hak sahibine, hak sahibi evli ise hak sahibi ve eşine de bağımsız bölüm üzerinde oturma hakkı tanınması,

9) Dönüşüm alanlarındaki herhangi bir taşınmaz satılacak ise Bakanlığın bu taşınmazı öncelikli satın alma hakkının olması,

10) Kanun kapsamında yürütülen uygulamaların ivediliği gözetilerek, kanun kapsamında onaylanacak planların ilan, askı ve itiraz sürelerinin kısıtlanması sağlanacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımıza bağlı Toplu Konut İdaresi Başkanlığı eliyle son yirmi yılda 2 trilyon 978 milyar TL yatırımla 38 bin sosyal donatı ve 1 milyon 305 bin sosyal konut ürettik. Böylece, 5 milyon vatandaşımızı ev sahibi yapmış bulunmaktayız.

Ortak evimiz dünyamız iklim değişikliğinin ağır etkileriyle karşı karşıya; bu krizle mücadelemizi sürdürüyoruz. İklim değişikliğiyle mücadele kapsamında Paris İklim Anlaşması'na taraf olduk. Sayın Cumhurbaşkanımızın "2053 net sıfır emisyon" ve "yeşil kalkınma" hedefini ilan ettik. COP 27'de Ulusal Katkı Beyanı'mızı açıkladık. 2030 yılı için emisyon artışını azaltma hedefimizi yüzde 41 oranında ilan ettik.

Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendinin öncülüğünde başlayan Sıfır Atık Projesi'yle 172 bin binada sıfır atık yönetim sistemine başlandı. Yaklaşık 20 milyon kişiye eğitim verildi. Geri kazanım oranımız 2022 yılı sonu itibarıyla yüzde 30,13'e yükseltildi. 45,5 milyon ton atığın geri kazanımı gerçekleştirildi. Bunlardan 96 milyar TL gelir elde edildi. 432 milyon ağaç da kesilmeden kurtulmuş oldu. Aynı zamanda, 30 Mart Uluslararası Sıfır Atık Günü ilan edildi. Son BM Genel Kurulunda Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendi tarafından Küresel Sıfır Atık İyi Niyet Beyanı imzaya açıldı. "100 milyon metrekare millet bahçesi" hedefiyle iklim değişikliğine karşı Hükümetimiz güçlü bir mücadele yürütmektedir. Şu anda 81 şehrimizde 74 milyon 39 bin 363 metrekare alanda çalışmalar devam etmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız tarafından son yirmi bir yılda, çevre projeleri kapsamında, yerel yönetimlere 34 milyar 492 milyon destek sağlanmıştır. 2023 yılı itibarıyla belediye nüfusumuzun yüzde 89,9'una atık su hizmeti verilmektedir.

Deniz çöpleriyle mücadele kapsamında, Sıfır Atık Mavi Hareketi ve deniz çöpleri il eylem planlarının uygulanmasıyla birlikte bugüne kadar yaklaşık toplam 185 bin ton deniz çöpü toplanarak bertaraf edilmiştir. Denizlerimizin temizliğinin önemli bir göstergesi olan Mavi Bayraklı plaj sayımızı 2023 yılı itibarıyla 551'e yükselterek bu sayıyla dünyada 3'üncü sıradayız.

İklim değişikliği küresel bir kriz olarak tüm dünyada ve ülkemizde artarak etkisini göstermeye devam etmektedir. Bu kriz, ülkelerin alışkanlık ve önceliklerini ekonomik ve sosyal açıdan değiştirmektedir. Ülkemiz coğrafi konumu ve gelişmekte olan ülke olması sebebiyle iklim değişikliğinden en çok etkilenen ülkeler arasında yer almaktadır. Bu sebeple, düşük karbon ekonomisine geçiş, sera gazı emisyonlarına sebep olan tüm sektörlerde yeşil dönüşümün sağlanması ile iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum kapasitesinin artırılması önem arz etmektedir. Atıkların düzenli depolanması, kaynağında ayrıştırılması, enerji elde edilmesi ve geri kazanılması çalışmalarıyla atık ekonomiye kazandırılmaktadır. 2002 yılında katı atık düzenli depolama tesisi sayısı sadece 15 iken 2023 Ekim ayı itibarıyla 93'e ulaşmıştır. Bugün itibarıyla bu tesislerle 1.241 belediyede 69,5 milyon vatandaşımıza hizmet verilmektedir. Plastik poşet kullanımı salgına rağmen yaklaşık yüzde 62,5 oranında azaltılmış, bu azalmayla 760 bin ton plastik atık oluşumu engellenmiş ve yaklaşık 5,24 milyar lira tasarruf elde edilerek yaklaşık 31.500 ton sera gazı salımı da engellenmiştir.

Sayın Bakanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; sözlerimin sonunda, 2024 yılı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın ve bağlı kurumlarımızın bütçesinin aziz milletimize hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gülsoy, teşekkür ediyorum bu zamanlı konuşmanızdan dolayı, zamanı iyi kullanmanızdan dolayı. Böyle güzel örnekler de var değerli arkadaşlar.

Komisyon üyeleriyle devam edeceğiz.

Sayın Bakırlıoğlu, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz.

Sözlerime başlamadan önce, aramızdan ayrılışının 85'inci yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü hasretle anıyorum.

Sayın Bakanım, atık su arıtma hizmeti verilen nüfus oranı 2022 yılında 89,2'ymiş, 2023 hedefiniz yüzde 93 ancak gerçekleşme yüzde 90. Bu konuda hedef nedense bir türlü tutturulamıyor çünkü 2021 yılında yapılan bir komisyon çalışmasında Bakan Yardımcımız, aynı zamanda, Başmüzakerecimiz Mehmet Emin Birpınar vermiş olduğu bilgide 2020 yılı itibarıyla atık su arıtma hizmeti verilen nüfus oranının yüzde 89 olduğunu söylemişti, sene 2023, gerçekleşme yüzde 90. O zamanki hedef, 2023 yılında Türkiye'deki belediyelerin tamamındaki nüfusa atık su arıtma hizmeti verileceğiydi. Bu konuda bir arpa boyu yol alınmadığını görmekteyiz. Tabii, burada sanayi atık sularının arıtılması da çok önemli çünkü bu konuda da alınması gereken bir hayli yol var. Yine Bakanlığın verilerine göre, 2020 yılında OSB sayısı 312'ymiş, aktif OSB 223, atık su arıtma tesisi bulunan OSB de bu 223 tane aktifin yüzde 45'i. Bu OSB'lerden çıkan atık suyun yüzde 95'i Bakanlığa göre arıtmakta. Evsel atık suların yüzde 90'ını arıtıyoruz, OSB'lerimizdeki atık suların yüzde 95'ini arıtıyoruz yani böyle bir ülkede yer üstü sularının tertemiz olması lazım. Oysa yer üstü sularımıza baktığımız zaman sadece yüzde 37'si temiz, geri kalan yüzde 23'ü kirli, yüzde 40'ı çok kirli. Demek ki burada, atık su arıtma tesislerinin işletmesinde bir problem var.

Gene Bakanlığımızın 2017 yılında yapmış olduğu bir çalışma var; 1.127 atık su arıtma tesisi incelemiş Bakanlığımız, bunlardan sadece yüzde 45'inin çalışır durumda, iyi olduğunu yani 502 tanesinin çalışır durumda, iyi olduğunu, 471 tanesinin revizyona ihtiyacı olduğunu, 154 tanesinin ise yeniden yapılması gerektiğini söylüyor. Buradaki en büyük sıkıntı, işletilmemesinin sebepleri, mühendislik hatalarının olması, nitelikli personel ihtiyacı olması. Benim gördüğüm, burada, bu konuda mesafe katetmek için çok ciddi finansal desteğe ihtiyaç var; bu konuda atık su arıtma tesislerine elektrik desteği veriyorsunuz Bakanlık olarak ama bunların revizyonlarında, yeniden yapılanmasında ciddi finansman ihtiyacı olduğu da açık.

Şimdi, Sayın Bakanım, iklim değişikliğine neden olan küresel sera gazı emisyonlarının yüzde 46'sı kömür kullanımından kaynaklanmakta. Türkiye'de Şubat 2023 itibarıyla elektrik üretimi kaynaklarına göre baktığımızda yüzde 25'i ithal kömür, yüzde 14'ü yerli linyit kömür yani toplamda yüzde 39. 2020 yılında bu oran yüzde 35'ti, artmış, 2010 yılında bu oran yüzde 26'ydı, yüzde 26'dan yüzde 39'a kadar artmış, her sene artış var. Şimdi, dünya bir tarafa gidiyor, biz tam tersi bir tarafa gidiyoruz; dünya kömürden çıkıyor, kömürden çıkmaya hazırlanıyor fakat biz elektrik üretimindeki kömürün payını artırıyoruz. Paris İklim Anlaşması'na imza attık, On İkinci Kalkınma Planı'nda da ulusal katkı beyanımızı revize edeceğimizden bahsediyorsunuz, ortaya "2053 karbon nötr, karbon sıfır" hedefi koymuşsunuz ancak On İkinci Kalkınma Planı'na baktığımız zaman, On İkinci Kalkınma Planı'nda da yer alan 2053 hedeflerine baktığımız zaman da termik santrallerle ilgili, kömürden çıkışla ilgili tek bir ifade yer almamakta yani bırakın kömürden çıkışı, elektrik üretiminde kömürün payı her geçen gün artmakta, yeni termik santraller kurulmak istenmekte. Temiz kömür teknolojisinden bahsetmektesiniz

yani bütün dünya biraz evvel bahsettiğimiz kömürden çıkarken, henüz önümüzde bir plan yok ne yazık ki, farklı bir şey; zaten teknolojisi geçmiş olan termik santrallere kaynak yaratmak için Akbelen'de olduğu gibi ormanlara göz dikmiş durumdasınız, zeytinliklere göz dikmiş durumdasınız. Bir an önce -çünkü bundan kaçış yok- kömürden çıkış planımızı ortaya koymak lazım.

Tabii, bu termik santrallerin sera gazı etkisi çok fazla, bunun yanında çok ciddi hava kirliliğine sebebiyet vermekte. Yani şu anda milletvekili olduğum Manisa Türkiye'de hava kirliliğine bağlı ölümlerde 6'ncı sırada, havası en kirli olan 4'üncü ili konumunda. Avrupa'daki termik santrallerle kıyasladığımız zaman, kükürt dioksit emisyonlarına da bakıldığı zaman Avrupa'daki en fazla emisyon salan 3 tane termik santral Türkiye'de yer almakta; Soma; Kangal ve Seyitömer. PM10 değerleri açısından baktığımız zaman gene ilk 10'da 2 tane Türk termik santralini görüyorsunuz; Seyitömer ve Tunçbilek.

Şimdi, biliyorsunuz, özelleştirilen termik santraller vardı, bunların sayısı 13'tü ve bunlara 2020 yılının başına kadar süre verilmişti çevresel yatırımları yapmaları için, baca gazı filtrelerini koymaları için, daha sonra bir kanunla bu süre iki buçuk yıl artırılmıştı. O gün ben hatırlıyorum, Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekilleri, iktidar milletvekilleri alkışlamışlardı bu kararı; daha sonra tuhaf bir şey oldu, Cumhurbaşkanı Meclisin bu kararını, kanununu veto etti, arkadaşlar gene alkışlamıştı bu veto kararından sonra -neyse- ve bunların 6 tanesi kapatıldı. Şimdi, kapatılanlardan bir tanesi Soma'daki termik santral. Daha sonra bunlara geçici faaliyet belgesi verildi ve tekrardan çalışmaya başlatıldı. Şimdi, benim bildiğim, Soma Termik Santrali bu geçici faaliyet belgesiyle 2027 yılına kadar üretimine devam edecek ve bugüne kadar da baca gazı filtresiyle alkalı, çevreye uyumlu alkalı herhangi bir faaliyet yapmış, herhangi bir yatırım yapmış değil ve şunu bilin, yapmayacak da yapmaya niyeti de yok. Yani şu anki Soma Termik Santrali bırakın baca gazı filtresi için yatırım yapmayı, yapması gereken bakımları bile ne yazık ki yapmıyor. Şu an Soma çok ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya, patlamaya hazır bomba gibi neredeyse.

Ben şunu sormak istiyorum: Geçici faaliyet belgesiyle üretim yapan bu termik santraller bugüne kadar baca gazı filtreleriyle ilgili herhangi bir yatırım yapmışlar mıdır? Soma'daki durumu biliyoruz, diğerlerinin durumu ne? Bunlar hâlen daha insanları zehirlemeye devam ediyorlar mı?

Sayın Bakanım, bir diğer husus da haziran ayında ve eylül ayında Manisa'da 2 tane geri dönüşüm deposunda, geri dönüşüm tesisinde çok ciddi yangın çıktı. Bir tanesi on üç saat boyunca sürdü, zorlukla durdurulabildi ve Manisa'nın bütün ilçelerinde ve İzmir'de çok ciddi bir hava kirliliğine sebebiyet verdi. Bir tanesi de üç saatte kontrol altına alındı. Burada enteresan bir şey var; bu tesislerden bir tanesine zamanında ceza kesilmiş ve lisansı iptal edilmiş, o tesis kaderine terk edilmiş. O tesis oradaki atıklarla beraber yandı ve çok ciddi bir çevre felaketine sebebiyet verdi. Burada Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesinin bir raporu var, araştırmaya göre 2021 yılında en az 122 tesiste -buna benzer tesiste- 2022 Ocak-Ağustos döneminde de 79 tane tesiste buna benzer yangınlar çıkmış, çıkmaya da devam ediyor ve bu konuda da çok ciddi bir başıboşluk olduğu aşikâr, denetimin yapılmadığı aşikâr. Zaten Bakanlığımızın, Sayın Bakanın, çevre konusunda denetim yapma, ihbarlara cevap verme şansı yok çünkü Bakanlığınız bir tek il merkezlerinde örgütlenmiş, teşkilatlanmış durumda; ilçelerde herhangi bir örgütlenmeniz yok, personel sayınız çok az. Yaşadığım örnekler var, bir tane örnekten size bahsetmek istiyorum, şöyle bir örnekle karşı karşıya geldik: Manisa Gördes'te nikel zenginleştirme tesisi var ve buranın bir atık barajı var. Orada çıkan bir arızadan dolayı, atık barajının yaklaşık 200 metre altında bir dere var, oraya bütün gece boyunca atıklar deşarj edilmiş. Biz olay yerine gittik, hakikaten her taraf

böyle kıpkırmızı. Başlamış Deresi var bizde, o Başlamış Deresi yaklaşık bir gün boyunca kıpkırmızı akmış. Biz oraya gittik, oradaki İl Çevre Müdürüyle görüşmeye çalıştık. Ekipleri çağırdık, biz ekipleri bir türlü oraya getiremedik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlıoğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Geldiler, diyorlar ki: “Atık barajında herhangi bir çatlak yok.” Biz zaten onu iddia etmiyoruz, atık barajında bir çatlak yok ancak orada bir kaza olmuş, belli ve ciddi bir felaket var. O dereden bir türlü numune aldıramadık. Biz kendimiz aldık, akredite bir kuruma analiz yaptırmak için laboratuvara götürdük ve oradaki suda olması gereken değerlerin binlerce kat üzerinde kimyasal maddeler olduğunu ne yazık ki tespit ettik. Burada belki de Bakanlığın teşkilat yapısının değişmesi lazım. Şimdi buradaki sunumunuza bakıyorum, ağırlıkla hep inşaat, beton, şehirleşme... Yani burada iklim değişikliği ile çevreyi ayırmakta ve ona göre bir teşkilatlanmaya, örgütlenmeye gitmekte fayda olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlıoğlu, teşekkür ediyorum.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli hazırun; ben de hepimizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Vefatının 85’inci yıl dönümünde Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ü minnetle ve özlemle anıyorum; Millî Mücadele şehitlerimize de Allah’tan rahmet diliyorum, ruhları şad olsun.

Sayın Bakanım, ben bütçe kalemleriyle ilgili değerlendirmeden sonra tespitlerimizle ilgili, bütçeyle ilgili diğer detay konulara gireceğim. Genel bütçe içerisinde 271 milyarlık bir rakama sahip bütçe büyüklüğü açısından. Bu alt kalemlere baktığımız zaman -az önce kıymetli vekilim de ifade etti- İklim Değişikliği Başkanlığına ayrılan bütçe rakamının düşüklüğü benim de dikkatimi çekti; 178 milyon 814 binlik bir rakam. Yani bu, Bakanlığın bütçe büyüklüğü içerisinde on binde 6’lık bir rakama tekabül ediyor. Tabii ki iklimle ilgili, mücadeleyle ilgili bazı alt programlar var, o alt programlarda 10 milyarlık bir rakamı ben gördüm. Acaba bu rakam bu Başkanlığın altında değerlendirilse daha iyi olmaz mıydı? Siz o rakamı mutlaka vereceksiniz diye önceden söylemiş olayım. Fakat bu rakam da önceki yıllarda tam olarak kullanılmamış yani 2023’te Sürdürülebilir Çevre ve İklim Değişikliği Programı’na 4 milyar 569 milyonluk bir ödenek konulmuş fakat 1 milyar 350 milyonluk bir harcama yapılmış, bu yıl da 10 milyarlar çıkarmışsınız bu rakamı. Hakikaten çevre ve iklim çok çok önemli, bununla mücadele çok çok önemli. Bu Başkanlık olumlu bir Başkanlık, hem onun bütçesini hem de bu programla ilgili bütçeyi verimli kullanmak hakikaten önemli. Buradan bunu özellikle vurgulayalım. Bu bütçelerin... Siz de ifade ettiniz küresel ısınmayla ilgili, 3 derece ısındığı zaman dünyamız yaşanmaz hâle gelecek. Her şeyden önemlisi, sizin Bakanlığınız alanındaki iklimle ilgili bu bölümün ben çok çok önemli olduğuna inanıyorum Sayın Bakanım. Yani bütün gücümüzle, el birliğiyle hep beraber bütün dünya ülkelerinin buna gereken önemi vermesi lazım. Hayat yaşanmaz hâle geldikten sonra, sağlık elden gittikten sonra, dünya sıkıntılara girdikten sonra hiçbir şeyin anlamı yok; müsülajdan tutun da doğal afetlere, depremlere kadar her türlü sorunla baş etmemiz imkânsız olacak.

Yine, burada, bütçede eğitimle ilgili bir programınız var, temel eğitim; sıfır, hiçbir bütçe yok, geçen yıl da hiç konulmamış. Geçen yıl konulmadığı hâlde 337 milyonluk bir harcama olmuş, en azından yapılan harcama kadar enflasyon oranında artırıp buraya bir ödenek konulması gerekirdi diye düşünüyorum çünkü eğitimsiz hiçbir şey olmayacağını hepimiz biliyoruz.

Yine, sizin bütçe rakamlarınız arasında en büyük kalem cari transferler, 224 milyarlık bir rakam. Şimdi, Bakanlık bütçesinin yüzde 82'sine tekabül ediyor. Asıl burada dikkat çekici bir alt ödenek olayı var, bu cari transferler kaleminin altında 219 milyar 379 milyonluk bir rakam, kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler kalemi. Bu kalem cari transferlerin yüzde 80'ini oluşturuyor. 2023'te bu ödenek 2,855'miş yani 2,8 milyarmış; 6,2 milyar olarak harcama yapılmış. Şimdi, bakıyoruz, buradaki kalemlerden sadece birine hâkim olabildik, o da dış proje kredileri; 3,1 milyar. Bu kadar büyük bir tutarın nerelere kullanılacağını merak ediyorum; hangi kuruluşlara kullanılacak, niçin kullanılacak, bunu bizimle paylaşırsanız memnun oluruz, bunu özellikle ifade etmek istedim.

Sosyal belediyeçilik, hizmet belediyeçiliği, marka şehirler yaratmak, bunlar hakikaten önemli. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesi gelmişti buraya, bu bütçe içerisinde -sunum yapılırken- özellikle TÜBİTAK bünyesi altında, 22 üniversite, iş birliği içerisinde AFAD'la beraber, MTA'yla beraber -diri fay hatlarının sismolojik yapısının araştırılmasıyla ilgili bir platform kurulmuş. Kurulmuş fakat burada ödenek var mı yok mu, biz cevabını alamadık. Ben İçişleri Bakanlığımızın bütçesinde de ricada bulunmuştum, bu platforma lütfen ödenek aktarın. Bunu niçin söylüyorum? Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak da ödenek aktarın çünkü depremle mücadele, doğal afetlerle mücadele bizim için çok çok önemli.

Biz geçtiğimiz aylarda, kendi seçim bölgem Karabük'te bütün mülki erkânla beraber, belediyelerle, valilikle, sivil toplum kuruluşlarıyla beraber bir deprem çalıştayı yaptık. Karabük bölgesinde 35-40 kilometrelik bir Karabük fay hattını öğrendik, Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın haricinde; nüfusunun da yüzde 93'ü birinci ve ikinci derece deprem bölgesinde olan bir şehir olarak tespit edildi. Bu tür faylar Türkiye'nin muhtelif yerlerinde de var, bu fayların özelliklerinin araştırılması ve önlem alınması gerekir çünkü depremin nerede, ne zaman, nasıl olacağı hiç belli değil. Deprem bölgesinde yaşıyoruz, siz de ifade ettiniz, nüfusumuzun aşağı yukarı yüzde 71'lik bir oranıyla, coğrafik olarak da yüzde 66'lık bir oranıyla birinci ve ikinci derece deprem bölgesiyiz. Lütfen, buraya ödenek ayırıp bu fay hatlarını inceleyelim. Bin yıldır benim bölgemde, bu fayda yüksek bir deprem üretilmemiş, 2-3 şiddetinde deprem olmuş, orada deprem olmayacağını kimse garanti edemez. Diğer bölgelerde de böyle. 11 ilde yaşadığımız depremi biliyoruz, hakikaten çok sıkıntılı zamanlar, anlar geçirdik. Onun için bu konuya da özellikle önem vermenizi rica edeceğim.

İller Bankasının aldığı kredilerin belediyelere kullanılması önemli. 1,3 milyar avroluk yani 40 milyar TL'lik bir ödenekten bahsettiniz. Bu ödeneklerin, bu kredilerin, bu hibelerin daha da yükseltilecek belediyelerin desteklenmesi gerekir.

Yine, iklim kriziyle mücadelede önemli hususlardan biri de yenilenebilir enerjiye destek vermek. Şimdi, genel olarak bakıyoruz -İstanbul'dan örnek vereceğim çöpten enerji üretimiyle ilgili- İstanbul'da günde 20 bin ton çöp çıkıyor fakat yakma teknolojisi kullanılıyor. Yakma hem havayı kirletiyor hem de yeri kirletiyor çünkü... Bu uygulamanın kısa bir süre sonra, Avrupa ülkelerinde terk edildiği gibi ülkemizde de terk edilmesi gerekir yani ayrıştırma yöntemiyle çöplerin yüzde 95'inin kullanılabilirliği bir sisteme geçilmesi gerekir. Burada belediyeler ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığının lisanslama işlemlerinde uyumlu çalışması gerekir. Bu uyumun olmadığını görüyoruz. Bir de özellikle bu ayrıştırma yöntemini bulan, patentini bulan çok değerli bir Türk hocamız var, profesör

doktor, Türk; bu patenti dünyada tek. Bunun Türkiye genelinde bütün belediyelerde yaygınlaştırılması gerekir. Hiçbir siyasi parti ayrımı gözetmeksizin yaygınlaştırılmasının önemli olduğunu ifade etmek istiyorum.

Yine, imar afkarının, yapı kayıt belgesi uygulamalarının iyi olmadığını hep beraber gördük. Hayatını kaybeden bir sürü vatandaşımız oldu. Bu uygulamaların tekrarlanmamasını buradan özellikle vurguluyoruz.

Rezerv alanların tespitiyle ilgili burada uygulamada bazı sıkıntılar yaşayacağız. Hayatın devam ettiği alanlarda da rezerv alanı yapılabilecek, bir yer rezerv alanı ilan edildiğinde orada yaşayan insanlar üç ay içerisinde başka alanlara aktarılabilir. Uygulamada birtakım sıkıntılar olabilir, bunu buradan özellikle ifade etmek istedik.

Bir de tabii, deprem nedeniyle barınma, ihtiyaç, yiyecek, içecek, her türlü gider karşılanmaya çalışılıyor fakat bir taraftan da bu bölgelerde 350 projeye önem verilmiş yani ormanlar, meralar ve binlerce insanın geçimini sağladığı tarım alanlarına maden ocaklarıyla ilgili lisanslar verilmiş, 112 maden projesine onay verilmiş. Yani bunu doğru bulmuyoruz. Siz doğru buluyor musunuz? Bu konuların önleminin alınması gerekir.

Yine, önemli bir konu: Yeşil dönüşümü yakalamak istiyorsak atıkla mücadele etmemiz gerekir. Siz bunu da ifade ettiniz fakat bir taraftan bakıyoruz, özellikle ülkemize dünyanın bir ucundan çöpler geliyor, üstelik ülkemiz Avrupa'da en çok plastik üreten 2'nci ülke konumundayken. Ülkemizde şu an Avrupa Birliği ülkelerinden yılda 600 bin ton civarında plastik atık ithal ediliyor. Maalesef etkili bir atık yönetim stratejimiz yok. Toplanamayan, gömülen, depolanan her çöpün en sonunda gideceği yer denizlerdir. Eğer plastik bu hızla üretilmeye ve tüketilmeye devam edilirse ciddi bir plastik kirliliğiyle baş etmek mecburiyetinde kalacağız. Bunu da özellikle vurguladım.

Bir de kamu çalışanlarıyla ilgili olarak bir konuya özellikle değinmek istiyorum. Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde kamuda çalışan mühendis, mimar ve şehir plancılarının özel bir önemi bulunmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay, bir dakika uzatıyorum.

CEVDET AKAY (Karabük) - Hizmetlerin planlanması, projelendirilmesi, uygulanması ve denetlenmesinde görev ve sorumluluk alan meslektaşlarımız ülkenin sanayileşmesi, kalkınması ve gelişmesi açısından hayati önemi haiz meslekleri icra etmektedirler. Kamuda teknik hizmetler sınıfında yer alan mühendis, mimar ve şehir plancılarının ek göstergeleri ayrımsız şekilde yükseltilmelidir. Mühendis, mimar, şehir plancılarının yüzde 130 ile yüzde 150 olan ek ödeme oranları yüzde 180 ile yüzde 200 seviyesine yükseltilmelidir. Mühendis, mimar, şehir plancılarının bu haklı feryadına kulak verin diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Akay.

Sayın Temelli, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Komisyonun değerli üyeleri, değerli hazırun ve basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de hukuktan başlamak istiyorum. Yargıtayın Anayasa Mahkemesi kararına karşı almış olduğu kararın -karar dememek lazım, aslında bir tavır çünkü hukuki bir niteliğinin olduğunu düşünmüyoruz- aslında en önemli sorunlarımızdan birine tekabül ettiğini çok net söyleyebiliriz. Hukuk, bildiğiniz gibi toplumsal mutabakatın teminatıdır; toplumun bir arada yaşaması, parçalanmaması, toplumsal barışın sürdürülebilmesi için bir hukuka ihtiyacımız var ve hukuk devleti de bu teminatın güvencesidir. Oysa bugün gördüğümüz sahne hukuk devletine yönelik bir saldırdır. Hukuk devleti ayakta olmadığı sürece hiçbir icraatın başarıya ulaşma şansı yoktur, nitekim de sonuçlar bunu bize fazlasıyla göstermektedir.

Bugün yaşadığımız hukuksuzluklar, bugün yaşadığımız hukuk ihlalleri, yasa tanımazlıklar aslında toplumu ayırıştırıyor, çürütüyor ve ülkenin geleceği adına hepimizi fazlasıyla kaygılandırıyor. Hukuka, hukuk devletine, demokrasiye hep birlikte sahip çıkmak zorundayız, bütün icraatlarda sahip çıkmak zorundayız. Hepimizin aslında ortak bir derdidir bu ve bu derde, bu soruna hep birlikte çözüm üretmek zorundayız ki bunun da biricik adresi, en önemli adresi tartışmasız Meclistir. Eğer sistemde kuvvetler ayrılığı çalışmıyorsa, kuvvetler ayrılığının çalışmadığı bir yerde ister istemez sistem giderek otoriterleşir ve demokrasi adına ne varsa ortadan kaldırır, süpürür atar; buna karşı direnmeliyiz, buna karşı hep birlikte direnmeliyiz. Bugün hangi bakanlığın bütçesini görüşürsek görüşelim, hangi konuda konuşursak konuşalım eğer böyle bir zeminden yoksunsak aslında bir mutabakata, bir uzlaşmaya, bir çözüme ulaşmamız mümkün değildir, nitekim de ulaşmıyoruz.

Bakın, bugün en önemli sorunumuz demokrasi sorunu. Özellikle Bakanlığımız konusunda demokrasi meselesi çok daha farklı bir muhtevaya bürünüyor çünkü demokrasi dediğimiz şey öncelikle yerelerde inşa edilmesi gereken bir mesele. Aksi olduğunda neleri yaşadığımızı hep birlikte izliyoruz, görüyoruz. Bugün kentlerin demokratikleşmesi çok çok önemlidir. İnsanlık tarihî kent demokrasilerinden başlar, ulus devletlere gelir, üniter bir yapıya bürünür ama üniter yapının içinde de kentlerin demokratikleşmesini sağlayabiliriz. Bu illa ki “Üniter yapıyla çelişecek.” diye bir anlam ifade etmez, yeter ki biz doğrudan katılımı, yerel demokrasiyi, yerinden yönetimi önceleyelim, ancak o zaman demokrasimiz sağlam zeminlere oturabilir, ancak zaten o zaman hukuk devletini savunacak güçleri, direnci var edebiliriz ama bugün ülkenin üçte 1’i kayyumlarla yönetiliyor. Ülkenin üçte 1’inde kayyumlar varsa, umumi müfettişler varsa -yüz yıl önce olduğu gibi- o ülkede demokrasiyi nasıl inşa edeceksiniz? Edemiyorsunuz. Edemediğimiz için Yargıtayın almış olduğu bu kararlar karşı karşıya kalıyoruz, edemediğimiz için zaten bugün bir sürü hukuk garabetiyle, bir sürü anlamsız mahkeme kararıyla karşı karşıya kalıyoruz. Bu sadece yargıçların kabahatine indirgenemez, yargıçların hukuk dışına çıkmasına indirgenemez; eğer sistem kayyumu meşrulaştırıyorsa, kayyumu olağanlaştırıyorsa, kayyum rejimini içine sindiriyorsa o zaman yargı da o kayyumcu aklın izinden gitmeye devam eder, maalesef de öyle oluyor. Bu belki de sorunlarımızı neden çözemediğimize dair yanıtlar üretiyor.

Şimdi ben kayyum illerine takılıp kalmayacağım çünkü böyle olunca arkadaşlar diyorlar ki: “Siz bölgesel yapıyorsunuz.” Tam tersine, biz bir Türkiye partisi olarak Türkiye’nin bütün sorunlarıyla en fazla ilgilenen partiyiz ama sizin Bakanlığımız şahsında bunun aslında nasıl önemli yansımalarının olduğuna da vurgu yapmak istiyoruz. Bakın, Bakanlığımızın adı çok önemli: “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı.” aslında “iklim kriziyle mücadele bakanlığı” olmalı, zaten amaç bu. İklim değişikliğinin yarattığı tahribat belli. Peki, nereden geliyor bu iklim değişikliği krizi meselesi? Kapitalizmden geliyor çünkü bu aslında kapitalizmin krizidir, kapitalizmin yıkıcılığıdır. Bugünün kapitalizmi artık fabrika kapitalizmi değil kent kapitalizmidir ve kentleri ciddi anlamda yıkıma uğratmaktadır ve bunun içinde boğuşuyoruz. Eskiden Bakanlığımızın adı bu değildi, hatırlarsınız, sadece bayındırlıkla ilgilenirdi çünkü o zaman böyle bir kriz henüz kapıyı çalmamıştı ama neoliberal dönemde başlayan bu krizin etkileri bugün o kadar ciddi boyutlara ulaşmış durumda ki. Sayın Bakan, bilirsiniz, son dört dakikaya girdik, kıyamete dört dakika kaldı. Dünyayı öyle hızlı tükettik ki şimdi ne

yapacaksak bu dört dakika içinde yapacağız. Elli yıl sonra hiçbirimiz hayatta olmayacağız, elli yıl sonra mezarımızın başına gelenler bize hayır duası etmeyecekler çünkü onlara öyle bir cehennem bırakıyoruz ki. Bunu durdurmak gerekiyor. Bunu durdurmanın yolu aslında bizim çok kararlı bir şekilde bu çevre şehircilik ve iklim değişikliği ya da işte iklim kriziyle mücadeleyi önemsememizden geçiyor.

“Akıllı kentler” diyoruz “dirençli kentler” diyoruz, kentlere bir de bir sürü anlam yüklüyoruz. Kentleri akıllı yapan nedir? Kentleri dirençli yapan nedir? Orayı yöneten insanlardır; orada kolektif aklı, doğrudan yönetime katılımı sağladığımız sürece ancak o aklı açığa çıkartabiliriz. Bir kayyumcu zihniyetle bunu açığa çıkaramadığımızı öğrendik ama sadece Diyarbakır’da mı, Van’da mı öğrendik? Türkiye’nin her yerinde öğrendik. Bakın, bu akıllı kentler, dirençli kentler meselesi çok önemli. Bu akıldan kentleri yoksun bırakmamamızın yolu sermayenin boyunduruğundan kurtulmaktan geçiyor, kapitalizmin dayattığı ilişkilerden kentleri kurtarmaktan geçiyor, betonlaştırmaktan, kentleri yaşanamaz kılmaktan kurtarmaktan geçiyor.

Sayın Bakan, sizin de konuşmanızda altını çizdiğiniz önemli konular var ama öyle önemli çelişkilerin içinde bunları dile getiriyorsunuz ki. Mesela bir tarafıyla “sıfır atık” diyoruz ama öbür tarafıyla baktığımızda iktidar Gabar’daki petrole övünüyor. Bir tarafıyla diyorsunuz ki “Sayın Emine Erdoğan’ın katkılarıyla 108 milyon varil petrolden tasarruf yaptık Sıfır Atık Projesi’yle.” öbür taraftan Gabar’da petrol bulundu diye iktidarınız her gün şenlik düzenleyecek neredeyse. Bir tarafıyla “yeşil dönüşüm” diyorsunuz ama Yörük kentlerinin bir ucunda, Mersin’de nükleer santral, bir ucunda Muğla’da termik santral yapıyorsunuz. Enerji politikasıyla nasıl olacak da yeşil dönüşüm sağlanacak? Bu mümkün değil. Kentlerin yıkımı aslında tam da işte buradaki bu akılda saklı. Bu yıkımdan çıkabilmenin yolu aslında kentin tarihine, kentin aklına, kentin kültürüne dönmekten geçiyor. Depremle mücadelede rezerv alanları dile getirdiniz. Bakın, bu rezerv alan genişlemelerinin nasıl sonuçlar yarattığını en son Hatay’daki zeytinliklere yönelik -buradan yasası da geçti- o rezerv alan kullanımının aslında nasıl tarımsal alanlara, zeytinliklere yönelik bir saldırı olduğunu gördük ve ortada. Kent kendi genişleme yol ağında o tarihsel birikimiyle, kültürüyle ancak genişlemelidir. Yapay bir şekilde kentler büyütülemez, büyütüldüğünde iklim krizini de tetiklersiniz, kentsel yıkımı da hızlandırırsınız. Bakın, çok büyük bir havaalanı inşa ettik İstanbul’a, iktidar çok övündü. Evet, havaalanına Marmara Denizi üzerinden inerken bakın bakalım o Kuzey Ormanları ne olmuş. İnsanlar bir yerden bir yere daha hızlı ulaşsın diye bahsettiğim o elli yıl sonraki kuşakların aslında yaşam hakkını orada o ağaçları keserek ellerinden aldık. Evet, çok büyük bir havaalanımız var ama geleceğimizi imha ettiğimiz bir havaalanı var. Yine başka bir bölgeden bahsedeyim ben size, Trakya’dan. Trakya bugün Türkiye’nin en kirli bölgesidir, Ergene havzası en kirli bölgesidir. Trakya’daki insanların katlandığı kirlilik ciddi boyuttadır. Peki bu kirliliğin nedeni nedir? İşte çarpık sanayileşme anlayışıdır. Peki, bunda ısrar edeceksek -ki bakıyoruz, projeksiyonlarda bunu görüyoruz- bu kirlilikten nasıl kurtulacağız, bu krizle “çevre” dediğimiz meseledeki mücadeleyi nasıl hayata geçireceğiz? Bunu da görmek mümkün değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Temelli, açıyorum mikrofonunuzu, buyurun lütfen.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bitiriyorum.

Deprem önemli, çevre önemli, iklim krizi önemli ama buna hangi perspektiften yaklaştığınız da önemli; sermayeden mi yaklaşıyorsunuz, “iktidarda kalma uğruna her şey mubahtır” anlayışıyla mı yaklaşıyorsunuz yoksa emekten, demokrasiden, bu çoğulcu toplumun tarihinden mi yaklaşıyorsunuz? Süleymaniye’ye gitmişsinizdir Sayın Bakan; Süleymaniye bütün depremlere direndi, direnmeye devam

edecek çünkü orada Kayserili Sinan'ın aklı var, dolayısıyla orada ne Londra merkezlerinin ne New York merkezlerinin ne Tokyo merkezlerinin ne de Katar'ın aklı var, dolayısıyla da akıl bu topraklarda, bu toprakları var etmiş halkların bir arada yaşama iradesindedir.

Ben çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, grupların muvafakatiyle Komisyon üyesi olmayan 2 sayın milletvekilinin aciliyetlerinden dolayı kendilerine söz verip tekrar Komisyon üyelerimizden devam edeceğiz.

İlk olarak Ordu Milletvekili Sayın Seyit Torun.

Sayın Torun, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

SEYİT TORUN (Ordu) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, çok değerli bürokratlarımız, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, çok değerli milletvekilleri, sevgili hazırun; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce, vefatının 85'inci yılında cumhuriyetimizin kurucusu, Ebedî Önder'imiz Mustafa Kemal Atatürk'ü bir kez daha saygı, özlem ve şükranla anıyorum. Onun kurduğu cumhuriyet, Türkiye Cumhuriyeti; demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olma özelliğini hiçbir zaman yitirmeyecektir.

Sayın Bakanım, yıllarca büyükşehir belediye başkanı olarak görev yaptınız, ardından AK PARTİ yerel yönetimlerden sorumlu Genel Başkan Yardımcılığı yaptınız, şu anda da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımızsınız. Genel Başkan Yardımcılığınız esnasında da özellikle üzerinde durduğumuz 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası'yla ilgili konuşmuştuk; o zaman da üzerinde konuşalım, tartışalım, bir araya gelelim demiştik ama çeşitli nedenlerden dolayı bu bir türlü gerçekleşmedi. Büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki hem mali hem idari kaos devam ediyor. Gerçekten sıkıntı da her geçen gün artarak devam ediyor, ciddi bir yetki karmaşası var, gelir paylaşımında ciddi sıkıntılar var. Ayrıca, bildiğiniz gibi birçok yetki gaspı da söz konusu; Bakanlık, belediyelerin birçok yetkisini aldı, her gün de maalesef sorunlarla karşı karşıyayız. Hani 82 Anayasası'na "darbe anayasası" diyoruz ya hani onu değiştirmekten falan söz ediyoruz, bu yasa da bir Gökçek yarası, bu da bir darbe yarası aslında. Bu yasayı da sizin Bakanlığınızda bir an önce, hiç değilse yerelden gelen bir insan olarak, bir yönetici olarak, konuyu bilen birisi olarak bu konuda adım atmanızı açıkçası bekliyoruz.

İLBANK, Cumhur İttifakı bankası gibi oldu; 2021 yılında toplam 279 projeye yüzde 100 kredi desteği sağladı, bu kredinin tutarı 1,2 milyar liraydı. Yüzde 100 İller Bankası kredisiyle tamamlanan projelerden 43'ü büyükşehir belediyelerinin projelerine aitti; bu belediyelerin 42'si AK PARTİ'li, 1'i ise MHP'li belediyeydi. Bir başka deyişle hiçbir CHP'li büyükşehir belediyesi projesine yüzde 100 İller Bankası kredisi verilmemişti. Benzer şekilde, İller Bankası hibesiyle tamamlanan 102 belediye projesinin 99'u AK PARTİ, MHP ve kayyum idaresi belediyelerine aitti. Lütfen, yani bu konuda sizin vicdanlı bir insan olduğunuzu biliyorum, bu krediler ve hibeler dağıtılırken hiç değilse biraz hakkaniyetli olun. Sonuçta o belediyeler de vatandaşımıza hizmet veriyor, onlar da kaynak tüketiyor, onlar da zorluklar içerisinde. Bu konuda da bir an önce adım atmanızı bekliyoruz. İLBANK'ın yıllık faaliyet raporu bu yıl daraltıldı ve 2022 Faaliyet Raporu'nda hangi belediyeye ne kadar kredi ve hibe verdiği de açıklanmadı. Bunun da açıklanmasını bekliyoruz.

Afet riski altındaki alanların dönüştürülmesiyle ilgili düzenleme gerçekleşti. Bakanlık yetkinizi Meclisten geçirilen kanunla özel bütçeli bir başkanlığa devrettiniz. Umarım bu başkanlık bu yetkiyi gasbetmez; yapılan eleştirilere, değerlendirilen eleştirilere de kulak verir ve inşallah amacına uygun bir yapılanma olur.

Sayın Bakanım, 6 Şubat depremlerinde binlerce insanın hayatını kaybetmesini ve şehirlerin yerle bir olmasını bire bir yaşadık -ölenlere rahmet diliyoruz- fakat şehirlerin yerle bir olmasının Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği'yle nasıl bir ilişkisi olduğunu incelediniz mi? Bildiğim için size kısaca bir konuyu anlatmak isterim. "Yüzyılın felaketi" olarak değerlendirdiğiniz afetin, bilim insanlarımız tam kırk altı yıl önce bu felaketin geleceğini öngörmüşler. Türkiye'nin en önemli yer bilimcilerinden Esen Arpat'ın 1977 yılında bire bir bu felaketi tarif ettiğini makaleleriyle de öğrendik. "Bunun Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği'yle ne ilgisi var?" dersiniz şunu ifade etmek isterim: Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği'nde belirtilen kıstaslar Türkiye Deprem Tehlike Haritası'ndaki verilere göre uygulanmaktadır, ülkemizdeki bütün yerleşimler için bu haritalarda beklenen deprem ivmeleri yazılıdır. Bütün yurttaşlarımıza açık olan bu haritadaki deprem ivmeleri ile 6 Şubat depremlerinde ortaya çıkan o ivmeler arasında devasa farklılıklar bulunmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEYİT TORUN (Ordu) – Bir dakika daha kullanayım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

SEYİT TORUN (Ordu) – 6 Şubat depreminde gerçekleşen ivme ile Türkiye Deprem Tehlike Haritası'nda beklenen ivme arasında yüzlerce kata ulaşan bir fark ortaya çıkmıştır. Basitleştirerek anlatmak isterim; yönetmelik diyor ki: "1 birim şiddetinde deprem bekliyoruz, buna uygun bina yapmak zorundasın." Ama deprem 5-10 birim daha fazla şiddette gerçekleşiyor. Yani bir diğer deyişle, 6 Şubat'taki depremlerde Bina Yönetmeliği'ne uygun yapılan binaların çoğunun ayakta kalması mümkün değildir. Bakın, Hatay Defne'de ölçülen ivme, "PGA" dedikleri birimle ifade edilen ivme 1,347 birim ama sizin ölçtüğünüz PGA ise 0,4 yani arada neredeyse 3-4 katı fark var. Yani bu konunun bir an önce ele alınması, buna uygun binaların yapılması, tekrar deprem haritalarının güncellenmesi gerekiyor. Yapılmadığı takdirde, yapılan binalar da gerçekten...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Torun, teşekkür ediyorum.

Tamamlayın sözlerinizi.

SEYİT TORUN (Ordu) – Yani iktidar döneminizde hazırlanan Deprem Tehlike Haritası yanlışlarla dolu. Böyle hatalar varken istediğiniz yönetmeliği çıkarın, istediğiniz dönüşümü başlatın; deprem bölgelerinde yaşayan hiçbir yurttaşımızın can güvenliği yoktur. Ölüm ile yaşam arasındaki ince çizgiyi belirleyen deprem haritasını mutlaka değerlendirip inşaat yapımını da buna göre gerçekleştirmek durumundayız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Torun, teşekkür ediyorum.

Sayın Erol, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, sayın milletvekili arkadaşlarım, Bakanlığın değerli bürokratları; ben de hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Vefatının 85'inci yılında Ulu Önder'imiz Mustafa Kemal Atatürk'ü de saygı ve şükranla anıyorum.

Ben konuşmamı önce bir tespit, sonra öneriler üzerinde yapacağım çünkü ülkemizde iki deprem yaşandı; 2020 yılında “Elâzığ depremi” diye adlandırılan deprem ve 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli 11 ilimizi kapsayan bir deprem süreci yaşandı. Ben bu deprem sürecinde muhalefet partisinin milletvekili olarak ilimde yani bir kamu ortaklığının ve siyaset-kamu eş güdümünün sonuçlarının nasıl topluma doğru yansıdığı ve oradaki mağduriyetlerin çözüldüğü anlamında bilgilendirmek isterim.

2020 yılında Elâzığ’da bir deprem yaşadık ve bu deprem sonrasında toplamda 3 binamız yıkıldı ve 37 can kaybımız oldu ama ondan sonraki süreçte yaklaşık 25 bin konutun yapılma ihtiyacı doğdu ve bu üç yıl süre içerisinde (TOKİ) Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca çok hızlı bir şekilde, planlı bir şekilde 25 bin konut yapıldı. Biz önceleri bu konutların yeriyle ilgili, hızlı, alelacele yapılmasıyla ilgili -hatta Toplu Konut İdaresi Başkanımız burada mı bilmiyorum ama- eleştiriler de getirdik. Yani “Şehircilik anlamında biraz daha planlı yapabilir misiniz, daha düzenli olabilir mi, bu kadar aceleye ne gerek var?” dedik hak sahipliklerinin mağduriyetlerinin giderilmesiyle ilgili, bir yasal sürecin yayılmasıyla ilgili ama -Allah hiç kimseye yaşatmasın- 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli deprem sonrası anladık ki yani gerçekten Elâzığ’da eğer o TOKİ konutları, 25 bin konut yapılmasaydı Elâzığ’da bir Maraş gibi, bir Hatay gibi, bir Adıyaman gibi, Malatya gibi bir felaketle karşı karşıya kalabilirdik. Yani o süreçte gerçekten bizim eleştirdiğimiz konuların ve eleştirdiğimiz süreçle ilgili birtakım gelişmelerin, aslında, alınmış, 6 Şubat merkezli depremde yaşanacak bütün faciayı engellediği bir süreç olarak gördük. Buradan da hem Toplu Konut İdaresinin yöneticilerine, Başkanına, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın Sayın Bakanına, geçmişte Bakanlık yapan Murat Kurum Bey’e, hepsine teşekkür ederim.

Önerime gelince şunu söyleyeceğim: Hâlâ bölgede bir deprem beklentisi var Sayın Bakanım. Özellikle Pülümür-Tunceli, Tunceli-Pülümür-Ovacık fay hattı, Bingöl-Karlıova fay hattı o bölgede riskli alan yarattıran bir fay hattına sahip ve Elâzığ gerçekten depreme hazır bir şehir hâline geldi yani kötü bina stokunun giderilmesiyle ilgili TOKİ konutlarının çok hızlı pratik bir şekilde yapılıp yerleşime açılmasından sonra, çevre yollarımız, bağlantımız, Devlet Demiryolumuz, hava yolumuz, bölge müdürlüklerinin Elâzığ’da olması, depreme müdahaleyle ilgili bir tecrübesinin olmasından kaynaklı Elâzığ depreme hazırlıklı bir şehir hâline geldi. Ondan dolayı ki çevre illerinde olacak olası depremlerle ilgili Elâzığ Afet Bölge Koordinasyon Merkezinin bölge müdürlüğünün kurulmasını ve lojistik merkezinin de daha güçlü hâle getirilmesini öneriyorum çünkü Malatya’daki depremde yaşanan sorunların çoğu... Elâzığ Malatya’ya can suyu oldu ve biz Malatya’dan yaklaşık 60 bine yakın şu anda göç aldı ki yani müdahale edebilir bir şehir olarak Elâzığ’ın çevre illerde olası bir depreme karşı müdahalesiyle ilgili altyapısını güçlendirmesi gerektiği önerisini de size sunmak isterim.

Sayın Bakanım, benim ilimle ilgili değil ama Ankara Büyükşehir Belediye Başkanımız Mansur Yavaş Bey’in bir notu var, onu da sizin bilginize ve Komisyonun bilgisine sunmak isterim: 2010 yılında Çevre Bakanlığının uyarısıyla ve önerisiyle Ankara Tatlar Atık Su Arıtma Tesisinin kapasitesinin artırılmasıyla ilgili bir süreç başlamış Sayın Melih Gökçek’in belediye başkanlığı döneminde ama daha sonra 2019 yılında bu projeler, ÇED raporları tamamlanarak Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığından bu proje onaylanmış, yurt dışı finans kaynağı onaylanmış ama bunun hayata geçirilebilmesi için Belediye Meclisinin karar vermesi gerekiyor, AK PARTİ Grubu sürekli ret oyu verdiği için bu proje gerçekleşmiyor. Çevre Bakanlığının uyarısı, ikazı ve Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının onayına rağmen geçmiyor. Bu konuda da AK PARTİ Grubunun Büyükşehir Belediyesindeki grubuyla görüşerek bu sorunun çözümüne katkı sunarsanız teşekkür ederim.

2024 bütçenizin size, Bakanlığa ve ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Erol.

Sayın Ocaklı, buyurun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli üyeler; herkesi saygıyla selamlıyorum,

Sayın Bakanım, size bir soruyla başlamak istiyorum. Beni duyabiliyorsunuz herhâlde, değil mi Sayın Bakanım?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Duyuyorum ama sesinizi duyuyorum.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Sizi selamlıyorum, evet selamlıyorum.

Evet, Sayın Bakanım, sizin elinizde 51 dönüm bir yer olsa, 51 bin metrekare bir yer olsa oraya bakabilir miydiniz tek başınıza? Başınızla bana “evet” ya da “hayır” demeniz yeterli olur. Zor bir soru değil.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ne yapacağınıza bağlı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Nasıl duymak istediğinize bağlı.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Zor değil mi? Tabii, ne yapacağınıza bağlı. Haklısınız, doğru, konumuzla ilişkili Sayın Bakanım, evet.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Evet dememi mi bekliyorsunuz? Evet(!) Evet olsun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Evet, şimdi şöyle: 51 bin dönüm bir yere normalde bakabilmemiz imkânsızdır yani öyle bir tarlayı diyelim ki düzenlememiz imkânsızdır. Niye bunu söyledim? Şimdi, kurumunuzda görevli olan denetlemeyle ilgili mühendislerin denetlediği alan bir mühendis için 51 bin metrekare yani kastettiğim şey, bir mühendise, bu kadar boşta ve açıkta inşaat mühendisi ya da mimarımız var iken denetleme yetkisinde bir kişiye 51 bin metrekarelik bir yük vermek büyük haksızlıktır. Demek ki denetlemelerde eksikliği belirtmek açısından da bu iyi bir örnekti diye bunu şimdi size onun için sordum özellikle.

Önce, soruyla, sizinle başladım ama tabii, ben de cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ün vefatının 85’inci yılında onu saygıyla özlemle anıyorum ve aynı zamanda şu anda Meclisimizde devam eden, özellikle yargı eliyle girişim yapılarak, âdeta bir darbe yapılmak istemesine, Anayasa’yı tanımayarak, Anayasa’nın kurallarını çiğneyerek yapılan bu çağırımı kınıyorum. Bunun için Cumhuriyet Halk Partisinin Mecliste başlattığı mücadeleyi ve özellikle gece nöbetleriyle sokaklarda da insanlarımızın bu direnişe destek vermesini çok onurlu bir görev olarak addediyorum. Bunu da söylemem lazım.

Şimdi, Sayın Bakanım, 2017 yılında kullanılan cümleyi okuyacağım. Sayın Cumhurbaşkanı geldi, dedi ki: “Ayder’i kirlettik, rezil etik. Ayder’i kentsel dönüşümle şanına yakıştır bir hâle getireceğiz.” Sonra, iki, üç gün evvel de orada fotoğraf verdi Sayın Cumhurbaşkanı ama yapılan inşaatların önünde değil, doğada, çimenin üstünde, bir kuzinenin başında işaret verdi. Bizim Ayder’de ya da yaylalarımızda, kentlerimizde, kentsel dönüşüme ihtiyacımız yok. Ayder gibi bir yerde niçin kentsel dönüşüm yapıyorsunuz? Oralarda yapılması gereken şey Sayın Bakan, yaylalardaki, meralardaki kaçak yapılanmaların önüne geçmektir. Bunu görebileceğiniz teknolojiler sizin önünüzde, her gün hava fotoğraflarıyla bunu yapabildiğiniz hâlde Fırtına Vadisi’nde 6 bin adet kaçak bungalov inşaatının yapılmasını müteakip şimdi bu işi yapan insanlara ceza verircesine, günübirlik kiralamalara ilişkin

çıkarılan yasayla, oraların bu insanların kullanımından çıkartılıp A sınıfı seyahat acentelerine devredilmesini sağlamak üzere yeni bir kanun düzenlemesi yaptınız. Olmuyor, olmuyor yani vatandaşlara yol göstermemiz lazım.

Birincisi, kaçacağı önlemek; ikincisi, onlara rehberlik edip yasalara uygun, ruhsatlı nasıl yapacaklarının proje hizmetlerini verebilmek, ondan sonra da onun takipçisi olmak gerekiyor. Bunu yapamadık. Bu kentsel dönüşüm planlaması içinde herkesin canını sıkan şey rezerv alanları; birçok hatibimiz de aslında değindi buna. Rezerv alanlarıyla ilgili “Evet, doksan günlük sürede istersem seni çıkartırım, bunun için yargı yoluna da başvuramazsın.” düzenlemesi yapmak büyük bir haksızlıktır. Orada insanların iş yerinin, konutlarının nereye gideceğini bilmeden, yargı eliyle veya düzenleme yoluyla bu şekilde bu insanlara kapıyı göstermek büyük bir haksızlıktır.

Şimdi deprem, tabii, bizim için en önemli şey ama depremlere neden olan gerekçeleri sıraladığımızda burada Bakanlığınızın sorumluluğu var. Tam 8 defa Hükümetiniz döneminde imar barışı çıkmış ve bu imar barışıyla birlikte kaçak ve oturulamaz konutlara ruhsatlar verilmiş. Yine, sizin denetiminizde olup kolayca kontrol edebileceğiniz balıkçı barınaklarına ya da yaylalarda olan kaçak yapılara beyana tabi olduğu gerekçesiyle izin verdiniz. Yani, imar barışında birinci taksitlerini aldınız. Oysa biliyordunuz, örneğin balıkçı barınaklarının yerlerinin hazineye ait yer olduğunu biliyordunuz. Yaylalardaki, meralardaki yerlerin hazineye ait olduğu ve bunlara ait yerlerde imar barışına müracaat edilemeyeceği yasalarda belliydi ama bunu bilmeyen vatandaşlar kendilerine iskân verileceğini zannederek buralarda bu harçları ödediler. Aslında sizin yetkinizde olan ve görebileceğiniz bu yetkiyi düzgün kullanıp bu harçları hiç almamanız gerekiyordu.

2019’da “Kahramanmaraş’ta imar barışıyla 144.556 Maraşlı vatandaşımızın sorununu çözdük.” dedi Sayın Cumhurbaşkanı. 24 Şubat 2019 Hatay mitinginde “İmar barışıyla 205 bin Hataylının sorununu çözdük.” 6 Mart 2019’da “İmar barışıyla 88 bin vatandaşımızın sorununu çözdük.” diyerek yaklaşan depremlerle ilgili hiçbir önlem alınmadan ne yazık ki yaşadığımız acı ve drama sebep oldunuz.

Çay fabrikalarının baca filtreleriyle ilgili ben uzun zamandır burada feryat ettim. İnsanlarımız zehirleniyor, bu fabrikalarla ilgili soru önergeleri verdim, araştırma önergeleri verdim ama bu fabrikalara baca takılmasıyla ilgili herhangi bir girişiminiz ne yazık ki olmadı.

Şimdi, Sayın Bakan, bu deprem nedeniyle zarar gören, yıkılan binalardaki kusur zincirini bulabilmek çok kolaydır. Bir inşaat mühendisi olarak söylüyorum bunu, denetimin hangi halkasında kusurun var olduğunu bilmek, yani bunun yer bilimleri raporundan mı kaynaklandığı ya da yapının statüğünden mi, projelendirme aşamasından mı veya kontrol ve denetim yetkisi olan denetim firmalarının veya ilgili belediyelerin yetkililerinin denetim eksikliğinden mi olduğunu belirlemek kolaydır. Biliyorsunuz bütün karot numuneleri alınabiliyor, basınç deneyleriyle demirlerdeki kesitler belirlenip o binanın taşıyıcılığının var olup olmadığını artık bugünkü teknolojiyle belli edebiliyoruz. Şimdi, bunu yapabiliyorsak neden beklenen İstanbul depremi için bu çözümler hazır değil, hâlâ bunlar hazır değil?

Bakın, Vedat Bey biliyor, Sayın Bakan Yardımcımız Vedat Bey’i ben bilgilendirmiştim; hatırlarsanız Vedat Bey; İstanbul Çamlıca’da bir yer söyledim size. Ayakta durması mümkün olmayan, yüzde yüz yıkılacak olan bir siteyi işaret ettim. Hazır bir yer, bir ada. E, dönüşüme buradan başlayabilirsiniz. Kaldı ki buranın insanları “Ya, biz bedelini ödeyelim, yeter ki can güvenliğimiz olsun, bedelini de biz ödeyelim.” diyerek sizden bu ricada bulundular ama hâlâ bu durum çözülmedi. İstanbul’un birçok yerinde benzer olan durumlar var. Onun için Bakanlığınızdan bu hususta biraz daha destek istiyoruz.

Şimdilik benim notlarım bu kadar, söyleyeceğim budur. Bakayım, başka da notum varsa onu da söyleyeyim.

Teşekkür ederim, şimdilik bu kadar, zaten süremi de doldurdum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi HEDEP Grubundan Sayın Gülcan Kaçmaz Sayyığıt, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkanı, Sayın Bakanı, değerli milletvekillerini, basın emekçilerini ve salonda çalışan her bir emekçiyi saygıyla selamlıyorum.

Söz konusu ekoloji olduğunda Cudi'den Akbelen'e, Hevsel Bahçelerinden İkidzere'ye, Dersim'den Kaz Dağları'na kadar her bir yaşam mekânı sadece bizler için değil aslında orada yaşayan tüm canlılar için de hayati önem taşıyor. Bu sebeple ekolojiyi korumak ve çevrenin kirlenmesini önlemek iktidar şahsında devletin anayasal görevlerinden biridir fakat AKP iktidarları döneminde her şeye karşı olduğu gibi doğaya karşı da korkunç bir piyasalaştırma, özelleştirme ve sermaye odaklı politikaların dönemi olagelmıştır. Öyle ki doğanın korunması bir istisna olarak akla gelirken doğanın korunmaması bir kurala dönüştü bu dönemde. Buna itiraz edenler, toprağına, ormanına sahip çıkanlar ise marjinaler yaftasına maruz kalmıştır. Yaşam alanlarını savunmak isteyen insanların karşısına jandarma, polis çıkmıştır her seferinde. Bütçe kaynakları da ekolojik toplumu korumayı esas almıyor, bilakis önceki yıllarda olduğu gibi yine sermayenin önceliklerini gözetten bir şekilde karşımıza çıkıyor.

Bugün maden şirketlerinin, HES şirketlerinin Karadeniz başta olmak üzere girmedığı hiçbir bölge kalmadı. Birçok yerde doğal ekolojik koridorlar tahrip edilmiş durumda maalesef. Bazen şüpheli bir şekilde, bazen de güvenlik gerekçesiyle yakılan ormanlar gerçeğini görmezlikten gelemeyiz hiçbirimiz. Yanan ormanlık alanların yapılaşmaya açılması, yandaşlara peşkeş çekilmesi artık ülkenin normal hâline gelmiştir maalesef.

Ülkede “güvenlik barajları” diye bir kavram var artık, ülkenin normali olmuş bu güvenlik barajları da. Dolayısıyla Kürtlerin yaşadığı coğrafyada barajlar artık sadece baraj değildir. Bakın, Batman'da İlısu Barajı yapılırken on iki bin yıllık bir kültür, coğrafi doku ve zenginlik maalesef gözetilmedi bu dönemde. Hasankeyf sulara gömülürken geride AKP döneminin vesikası niteliğinde bir beton yığını açığa çıkmış oldu. Yine, Hakkâri'de Cilo ve Zap Vadisi'nde 3 tane güvenlik barajı ve HES'ler yapılarak doğa talan edilirken su kaynakları kirlatildi, doğal yaşam alanları yok edilmeye baş başa bırakıldı.

Bugün seçim bölgem Van'ın neredeyse her noktasında bir HES inşa edilmiş durumda. Muradiye'de HES'in üzerine inşa edildiği Bendimahi Çayı maalesef kurumakla yüz yüze. Bendimahi Çayı aslında Van Gölü'nü de besleyen çaylardan bir tanesi ve bu Van Gölü açısından da zaten son süreçte açığa çıkan sorunu iyice derinleştirmektedir. Geliye Zilan'da da aynı politikalar yine devam ediyor. Geçmişte 15 bin insanın katledildiği bir alandan bahsediyoruz ve hâlen orada mevcut olan kemikler var ama ona rağmen oraya HES kararı alınmış durumda.

Peki, ülkenin elektrik enerjisine bu kadar çok mu ihtiyacı var? Aslında EPDK'nin 2020 verilerine baktığımız zaman Türkiye'nin kurulu yedek elektrik gücü yüzde 102'ler civarında, oysaki dünya genelinde bunun yüzde 20-25 arası olmasının yeterli olduğu belirtiliyor. Burada amaç, halkın duyduğu ihtiyaç değil, tam tersine sermayedarlar gözetiliyor, yeni bir rant alanı bu şekilde oluşturulmaya çalışılıyor. Bütün bunlar Türkiye'nin İklim Sözleşmesi'ne, Kyoto Protokolü'ne ve Paris Anlaşması'na taraf olmasına rağmen yapılan uygulamalar. Bu nedenle, son otuz yılda karbon emisyonları yüzde 30'dan fazla artan ülkeler arasındayız. Yine Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin raporunda da en çok karbon salımı yapan 18'inci ülke olduğumuz belirtiliyor. Çünkü sürdürülebilir ve ekolojik

olmayan, tamamen rant odaklı bir enerji politikası var karşımızda. Enerji üretiminde güneş santralleri yüzde 6,6 olmasına karşın HES'lerin yüzde 22,3 ve termik santrallerin yüzde 58,8 gibi yüksek bir oranda olması bunun da bir sonucu olsa gerek.

Biraz da ülkenin nefes borusu olan ormanlara bakalım. Bakalım ormanlarımızda durum ne? Çünkü kuraklık, çölleşme ve su sorunu tehdidiyle karşı karşıyayız. Ama buna rağmen, AKP iktidarı Akbelen Ormanı'nı ranta açmaktan imtina etmiş değil. 2018 yılında bölgedeki kömür madenleri genişletilerek İkişköy boşaltıldı, kısa bir sürede orman yok edildi.

Yine, Dikmece'de zeytin yasası ihlal edilerek hiçbir ihbarname dahi gönderilmeden köylülerin tarım ve zeytinlik arazileri kamulaştırıldı. Ama son gelişmelerle beraber oradaki köylülerin direnişi sonucunda Hatay 3. İdare Mahkemesi tarafından bu TOKİ konutlarının yapılması için yürütmeyi durdurma kararı alındı.

Bugün, Şırnak başta olmak üzere, bölge kentlerinde yasal ve kaçak onlarca maden ocağı açıldığını hepimiz biliyoruz. Öyle ki Dünya Mirası Listesi'ndeki Hevsel Bahçeleri'nin korunması gerekirken etrafında varlığını sürdüren kum ocakları oraya fazlasıyla zarar veriyor. Botan Çayı AKP'li Çatak Belediyesi tarafından dökülen çöplerden dolayı kirlenirken su ve doğa üzerinde ciddi bir etki yaratmaktadır. Yine Şırnak'ta da bir ormansızlaştırma politikası hayata geçirilmiş durumda. Özellikle son üç yılda ormanlık alanlar talan edildi, bu talanlarla ilgili basına yansıyan görüntüler de var. Bu, sadece bu görüntülerden bir tanesi. Her gün binlerce ton ağaç orada katledildi ve kendi istedikleri kişilere kamyonlarla maalesef böyle satıldı.

Sayın Bakan, değerli üyeler; biliyorsunuz, Van Gölü dünyanın en büyük sodalı gölü, endemik bir balık türü olan inci kefalini de içerisinde barındıran bir göl. Etrafında sazlıklarıyla yüzlerce kuş türüne ev sahipliği yapan bu gölün su seviyesi maalesef bugün ciddi oranda azalmış durumda. Ama Van denizi de bugünlerde yok olma tehlikesiyle karşı karşıya çünkü etrafında birçok ilçe ve ilin bulunduğu bu göl kirleniyor, insan kaynaklı kirlenmenin yanında bizzat devlet kurumları eliyle de kıyılar işgal altına alınmış durumda. Mevcut Kıyı Kanunu ve Çevre Kanunu hükümlerine rağmen, Valilik, çimento fabrikası, Karayolları, Devlet Su İşleri, Emniyet, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ve İl Müftülüğünün kampları göl kıyısında. Biliyorsunuz, Ahlat'ta da Cumhurbaşkanlığı sarayı inşa edildi. Van Gölü yok olurken devlet maalesef tatil yapıyor.

Hafriyat yönetmeliğini yok sayan kayyum belediyeler tarafından göle dökülen asfalt ve molozlar, çimento ve kum ocakları, kanalizasyon ve evsel atıklar söz konusu. Bakın, koskoca Aral Gölü bizzat insan eliyle kurutuldu. Bugün yanı başımızda Orta Doğu'nun en büyük gölü olan Urmiye Gölü, barajlar ve yanlış kullanım nedeniyle yok olmayla karşı karşıya. İran hükümeti uzun vadeli politikalarla bunu önleme noktasında bir ilerleme kaydetti. Peki, AKP iktidarı Van Gölü'yle ilgili neden bir şey yapmıyor? Sayın Bakan, Van Gölü Koruma Eylem Planı, Van Gölü için kalıcı ve bütüncül bir çözüm üretilmez. Öncelikle doğrudan maddi kaynakların göl için kullanılacağı bir bütçenin ayrılması gerekiyor, bunu talep ediyoruz. Biz, HEDEP'in 6 Van Vekili olarak Van Gölü'nün korunmasına yönelik kanun teklifimizi de Meclise sunacağız. Gelin, tüm partiler olarak Van Gölü etrafında buluşalım ve içerisinde yeşilin ve mavinin onlarca tonunu barındıran bu gölü hep birlikte kurtaralım diyorum.

Çevre yolu belki sizin çalışma alanınız değil ama 18'inci maddeden dolayı yerelimde birçok insan mağdur olduğu için bunu da ifade etmek istiyorum. Bugüne kadar en az 30 yerde çevre yolları hızlı bir şekilde yapıldı ama maalesef Van'da da bitmeyen bir çevre yolu serüvenimiz var. On üç yıl geçti üzerinden ama 18'inci madde sadece Van'a dayatıldı. 18'inci maddeyle tarım arazileri atıl duruma düştü, yurttaş, kendi arsasına bir çivi çakamaz duruma getirildi. Van'da yurttaşlar şikâyetlerini bize iletiyorlar. Yurttaş kendi arazisine bedelsiz el konulduğunu söylüyor Sayın Bakan çünkü söz konusu

arazilerin değer artışı her yerde aynı olmadığı hâlde herkesten hisselerine göre eşit kesinti yapıldığını belirtiyorlar. Aynı şekilde 18'inci maddeyle "düzenleme ortaklık payı" diye bir başka eziyet biçimi de açığa çıkmış durumda. Bununla yurttaşın hissesinden kesintiler yapıldığı, çeşitli harçlar alındığı ifade ediliyor. Tabii, 18'inci maddenin neden olduğu kriz sadece bununla da bitmiyor, bir yurttaşın arazisine, arsasına haberi olmadan başkaları hissedar yapılmış durumda, birçok mülk sahibi arasında bundan dolayı gerginlik de yaşanıyor maalesef. Bir yurttaşın şu sözleriyle bitireceğim konuşmamı: "Otuz yıllık birikimimi devlet bir gecede 8 ayı kişiye pay etmiş, onlar ne yaparlarsa yapsın ben tapulu arsamı kimseye vermiyorum; madem devlet çevre yolu yaparak hizmet yapmak istiyor, o zaman her yerde olduğu gibi kamulaştırma yapsın." diyor.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Ersoy...

Süreniz on dakika.

MUSTAFA BAKI ERSOY (Kayseri) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli Komisyon üyelerimiz, değerli bürokratlarımız, basınıımızın güzide temsilcileri; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder'imiz Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatının 85'inci yılında Gazi Mustafa Kemal'i özlem, minnet ve saygıyla anıyorum; aziz ruhu şad, mekânı cennet olsun.

Sayın Bakanım, öncelikle yeni görevinizin hem şahsınıza hem yardımcılarınıza hem bürokratlarınıza hayırlara vesile olmasını diliyorum.

"Yüzyılın felaketi" olarak adlandırılan, Göksun ve Hatay merkezli, doğrudan 11 ili, dolaylı olarak 18 ilimizi etkilemiş olan depremlerin ardından oldukça zorlu bir görev üstlendiğinizin farkındayız. Türkiye 6 Şubat sabahı dokuz saat arayla meydana gelen bir dizi depremin sebep olduğu kapkaranlık bir güne uyanmıştır. Bu depremlerde birçoğumuz yakınlarımızı kaybettik ya da kaybetme noktasına geldik. Toplamda 14 milyon insanımızın zarar gördüğü, ölüm ile yaşamı burun buruna getiren bu felaket hem manevi hem de maddi boyutlarda birçok noktada olaylara daha farklı ve dikkatli yaklaşmamız gerektiğini bizlere öğretmiştir.

Sayın Bakanım, Bakanlığınızın hasar tespit verilerine göre, yüzyılın afetinde toplamda 680 bin konut, 170 bin dükkân, depo, ahır gibi bağımsız bölüm hasar görmüştür. Yapılan araştırma ve incelemelere göre depremin sebep olduğu maddi zararın 110 milyar doların üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Küresel olarak dünya ekonomilerine sert bir darbe vuran Covid-19 pandemisinin ekonomik etkileri hâlâ devam ederken bir de öngörülmez olan bu felaketin açmış olduğu hasar maalesef oldukça büyüktür. Buna rağmen depremin ilk anından itibaren devletimiz sahada yerini almıştır. 85 milyon vatandaşımız tek yürek olmuştur; genç-yaşlı, kadın-erkek demeden tüm vatandaşlarımız taşın altına elini koymuştur. Seçim bölgem olan Kayseri de depremden etkilenen iller arasında olmasına rağmen özellikle de sınır komşumuz olan Kahramanmaraş ilimize vatandaşlarımız akın akın yardıma koşmuştur. Kayseri Valimiz Sayın Gökmen Çiçek deprem bölgesine koordinatör vali olarak atanmış, gece gündüz demeden, insani ihtiyaçlarını dahi karşılayacak imkânı bulamayacak şekilde sahada bilfiil çalışmıştır. Bizler de Milliyetçi Hareket Partisi Kayseri teşkilatı olarak o günlerde yine sahadaydık.

Sayın Bakanım, o dönemde AK PARTİ yerel yönetimlerden sorumlu Genel Başkan Yardımcısı sıfatını haiz olan sizlerin talimatlarıyla, Kayseri'mizdeki tamamı Cumhuriyet İttifakı belediyesi olan 1 büyükşehir belediyemiz ve 16 ilçe belediyemizle topyekûn harekete geçilmiştir. Binlerce tır ihtiyaç maddesi, iş makineleri, konteynerler alanlara sevk edilmiştir, bölgeye sevk edilmiştir. Konteyner

kentler altyapılarıyla birlikte, yine sizlerin talimatlarıyla kurulmuştur. Kısacası, Kayseri üzerine düşeni yapmıştır. Hep birlikte çalıştık, yaraları sarmaya gayret gösterdik. Depremin açmış olduğu zarar ve yıkımlara bizzat yaşayarak şahit olduk. Burada hariçten gazel okuyan insanlar gibi sosyal medya üzerinden yapılan provokasyona alet olmaktansa orada canımızı dişimize takarak ne yapabiliriz ruhuyla yardıma ihtiyacı olan insanlara el uzatmaya çalıştık. Tüm bunları yaparken devletimizin de tüm imkânlarıyla nasıl seferber olduğuna bizzat şahidiz. Tüm bunları inkâr etmek riyakârlık olacaktır. O dönemdeki katkılarınızdan dolayı ayrıca size teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, az önce sunumunuzda belirttiğiniz gibi sizlerin üstün gayretleriyle bugüne kadar 200 bin konutun temelleri atılmış bulunmaktadır. Az önce konuşmanızda bahsi geçen, depremden zarar gören şehirlerimizde inşa sürecini hızlandırmak için uygulanmakta olan Yerde Dönüşüm Projeniz takdire şayan bir projedir. Yine, sunumunuzda müjdesini bir kez daha vermiş olduğunuz depremzedelerimiz için verilecek olan hibe ve krediler depremin yaralarını en azından maddi olarak sarabilecek ölçüdedir. İnşallah, devletimiz ve milletimizle el ele vererek deprem bölgesini ayağa kaldıracamız. Bu anlamda, tüm çalışmalarınızda olduğu gibi Milliyetçi Hareket Partisi olarak destekçiniz olacağımızı bilmenizi istiyorum.

Türkiye Yüzyılı'nın güvenli, afetlere dayanıklı, iklim dostu, sıfır atık uyumlu şehirlerini hep birlikte inşa edeceğiz. Ülkemizin olası büyük depremlere gebe olduğunu daha iyi idrak ettiğimiz günlerde kentsel dönüşümle ilgili yapmış olduğunuz çalışmaları oldukça faydalı buluyoruz. Bakanlık görevinize başlar başlamaz Kentsel Dönüşüm Başkanlığını kurmanız ve özellikle de olası İstanbul depremi gündemdeyken İstanbul ilimizde kurulacak olan özel bir birimle buradaki kentsel dönüşüm çalışmalarına hız vermeyi planlamanız oldukça yerinde ve takdir edilesi bir adımdır.

Bunların yanı sıra, iklim değişikliğiyle ilgili mücadelenizde ortaya koymuş olduğunuz vizyon, sıfır atık çalışmalarınızdaki gayretleriniz, mavi bayraklı plajlarımızın sayısının artırılması için yapmış olduğunuz çalışmalar, Marmara'da müsilajla mücadele etmek için izleme noktası sayılarının artırılması, tapu işlemleri için günlerce sıra bekleyen vatandaşlarımızın işlerini çok büyük ölçüde kolaylaştıran "Web Tapu" uygulamasının hayata geçirilmesi ülkemiz ve milletimiz için çok büyük hizmetlerdir. "100 milyon metrekare millet bahçesi" hedefiyle çıktığınız yolda Kayseri ilimize, 1'i tamamlanan, gerek lokasyonu gerekse 1 milyon 260 bin metrekarelik büyüklüğüyle göz dolduran Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi'yle birlikte -kaldı ki bu millet bahçemizin yüzde 97'si yeşil alandır, sabah CHP'li bir hatip konuşmasında millet bahçelerinin beton yığınlarla dolu olduğunu söyledi, kendisini inşallah bir bugün Kayseri'ye davet edelim, birlikte gezelim- alanın yüzde 97'si yeşil alan olmak üzere toplamda 3 millet bahçesini kazandırdığımız için teşekkür ederiz.

Sayın Bakanım, biz, Kayserili hemşehrileriniz sizleri yakından tanıyoruz. Yirmi yılı aşkın Belediye Başkanlığımız sürecinde Kayseri'mize kattıklarınızı gayet iyi biliyoruz. Bu tecrübenizle AK PARTİ yerel yönetimlerden sorumlu Genel Başkan Yardımcılığımız döneminizde imza attığınız başarılarla da şahidiz. Önceki dönem yapmış olduğunuz Çevre ve Şehircilik Bakanlığı görevinizde de yeniden Bakan olduğunuz günden bugüne kadar yaptıklarınızdan dolayı da ayrıca teşekkür ediyoruz. Şahsınızın tecrübelerine güveniyoruz ve inanıyoruz.

İnşallah, bu bütçe döneminin de hayırlara vesile olmasını ben Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Aksoy, teşekkür ederim.

Sayın Güneş, beş dakikalık bir konuşma talep ettiniz.

Buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, çok değerli milletvekillerimiz, Bakan Yardımcılarımız, değerli bürokratlarımız ve basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Türkiye, tabii ki çok zorlu bir süreçten geçiyor. Bir taraftan çok büyük bir deprem geçirdik, bunun çok büyük bir yıkımı oldu, 680 bin konut, 170 bin dükkân, depo gibi yerler ağır hasar aldı. Tabii, bunların büyük bir yükü var. Bütün bu zorluklara rağmen elhamdülillah hükümetlerimiz bu zorluğun altından kalkmaya çalışıyor.

Diğer taraftan da Türkiye'nin yıllar içinde yapılmış olan çarpık bir yapılaşması var. Bunun da ağır bir yükü var, siz de sabah ifade ettiniz yani 6 milyon bağımsız birim risk altında, bunların yapılması lazım. Şimdiye kadar 2 milyondan fazla bağımsız birimin tekrar, yeniden yapılmasını sağlamışsınız. Bunların içinden bir tanesi de Uşak ilimizde bir kentsel dönüşüm yapıldı burada aşağı yukarı 975 dükkân, iş yeri ve 1.200 de daire olmak üzere. Önemli bir projeydi ve belki de Türkiye'de ilk defa uygulanan bir projeydi. Burada emeği geçen Bakanımıza, sizlere ve tüm ekibinize canıgönülden teşekkür ederim.

Tabii, burada arkadaşlardan bazıları sanki Türkiye yurt dışından çöp ithal ediyormuş gibi bir algı oluşturdu.

CAVİT ARI (Antalya) – Algı değil, gerçekleri anlattılar.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bunu açıklamak istiyorum: Arkadaşlar, Türkiye yurt dışından çöp ithal etmiyor.

CAVİT ARI (Antalya) – Olan işleri söylediler İsmail Bey, basında her yerde var.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Burada hem bir taraftan “yeşil dönüşüm” diyeceksiniz hem çevredeki atıkların olmamasını isteyeceksiniz hem de geri dönüşüm için yapılan çabalara karşı geleceksiniz.

Şunu ifade etmek istiyorum: Dünyadaki geri dönüşümün yüzde 1'ini Türkiye yapmakta. Türkiye'deki bu yüzde 1'lik geri dönüşümün de yüzde 70'ini Uşak yapmakta. Bugün Uşak'a aşağı yukarı günlük 750 kamyonla 1.500 ton atık malzeme gelmekte. Bunlar nereden gelmekte? İstanbul'dan gelmekte, Bursa'dan gelmekte, Türkiye'nin çeşitli yerlerinden...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Uşak'ı çöplüğe çevirmişsiniz ya!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bunlar çer çöp değil arkadaşlar, diyelim ki konfeksiyon atıkları bunlar. Konfeksiyon atıklarını biz ne yapıyoruz? Bunları tiftiyoruz, elyaf hâline getiriyoruz, tekrar iplik hâline getiriyoruz.

Diğer taraftan, arkadaşlar, pet şişeleri geri dönüştürüyoruz, bunları tekrar elyaf hâline getiriyoruz ve bunları ip hâline getiriyoruz. Dolayısıyla da zaman zaman bu üreticilerimiz diyelim ki ham maddeden sıkıntı çektikleri zaman bunu yurt dışından da ithal ediyorlar. Siz, işte bunun kötü bir örneği Adana'da yaşadığı için tüm hepsi böyleymiş gibi zannediyorsunuz; öyle bir şey yok arkadaşlar.

PERİHAN KOCA DOĞAN (Mersin) – Mersin'de var, insanlar kalp krizinden ölüyorlar.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Neticede, hem Ticaret Bakanlığımız bunları kodluyor, bakıyor hem de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız bunu oldukça iyi bir şekilde denetliyor. Diyelim ki o ürünlerle verilen kod arasında en ufak uygunluk olmadığı zaman kesinlikle bunun girişini yasaklıyor arkadaşlar. Dolayısıyla da siz bu gibi şeylerle aslında yeşil dönüşüme karşı işlem yapıyorsunuz.

PERİHAN KOCA DOĞAN (Mersin) – Yeşil dönüşümden anladığımız şey Avrupa'nın çöplüğü olmak mı?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Eğer biz bu geri dönüşümü yapmazsak bunu ne yapacağız? Tarlada pamuk ekeceğiz ve bunun için büyük miktarda su kullanacağız. Dolayısıyla da bir taraftan susuzluk olacak, susuzluğu gidermeye çalışacağız, bir taraftan da buna karşı çıkacağız yani bunu anlamakta zorluk çekiyoruz.

Diğer taraftan, tabii ki bazı arkadaşlarımız enerjiyle ilgili yanlış veriler kullandılar. Türkiye’de bundan belki yedi sekiz yıl önce, diyelim ki enerji üretiminin yüzde 30’u doğal gazdandı arkadaşlar. Diğer taraftan, rüzgârdan olan kısmı yüzde 3’lerdeydi. Bugün nereye geldik biz arkadaşlar? Arkadaşlar, 103 bin megavat kurulu gücümüzün 20 bin megavatı rüzgârdan. 2008’e kadar biz bunu ne yapmayı düşünüyoruz? 50 bin megavata çıkarmayı düşünüyoruz arkadaşlar.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – 2028...

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – 2008 mi?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – 2028... 2028...

Ya, 2008’e dönemeyeceğimizi siz de biliyorsunuz arkadaşlar.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Dönmek isteyebilirsiniz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şöyle bir şey: Siz yapılanları gerçekten ya görmüyorsunuz veya görmek istemiyorsunuz. Diyelim ki tüm dünyada kuraklık var, tüm dünyada sorun var ama zannediyorsunuz ki gökten Allah’ın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bir dakikaya bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Süreniz doldu Sayın Güneş.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Tamam, bir dakika...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sen yağmur duasına da mı karşısın yoksa?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, lütfen sataşma yapmayalım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, şöyle bir şey var: Tüm dünyada kuraklık var, tüm dünyada yağmur az yağıyor ve eskiden olduğu gibi Doğu Anadolu’ya da kar yağmıyor; bunu da bizden biliyorsunuz arkadaşlar. Bunu bizden bilmeyin yani böyle bir şey olmaz ki.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Doğanın gücüyle dalga geçmeyin.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Arkadaşlar, zamanım olsa çok şey anlatacaktım ama Başkana beş dakika konuşacağım diye söz verdim.

Sayın Bakanım, bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diler, hepinizi saygıyla selamlarım.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ne kadar sera gazına izin varsa o kadar iklim krizi var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, çok yoğun talep var ama dediğim gibi bizim asıl günümüz pazartesi günü.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bizim beşer dakikaları aradan çıkarın da.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tabii, diğerleri bırakmadığı için, karar aldık biliyorsunuz, onları bitirince size geleceğiz.

Sayın Yegin, buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, bütün ekibinizle beraber hoş geldiniz. Salonda bulunan herkesi de saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, “Sizin dünyanızda, zihin dünyanızda yoksullarla ilgili bir şey yok ki.” diye bir ifade kullandı sabahki hatip. Daha önce de burada, yine biz sermaye temsilcisi olmakla, işte ne bileyim, sermayenin siyasetini yapmakla suçlanmıştık. Bugün ona yeni bir kavram eklendi. Bunun üzerine defalarca konuştuk. AK PARTİ iktidara geldiğinde kimsesizlerin kimsesi olma, sessiz milyonların sesi olma iddiasını ortaya koymuş ve yirmi bir yıllık bütün icraatında tamamen bunun üzerine bir siyaset gütmüş. Bu siyasetin alt başlıkları olarak da bölgeler arası gelişmişlik farklarının ortadan kaldırılmasına dönük hizmet faaliyetleri olarak, İstanbul’da ne varsa, Ankara’da ne varsa Erzurum’da, Diyarbakır’da, Van’da da o olsun anlayışıyla şehirlerin arasındaki gelişmişlik farklarını ortadan kaldırmak, eğitimde hakeza bunu yapmak, sosyal yardımlarda hakeza bunu yapmak, sağlık altyapısında ve hizmet sunumunda bunu yapmak, bütün bunların hepsini ortaya koymuş bir iktidardır. Bu cümleler bizim üzerimize asla yapışmaz. Bu, çevre, şehircilik alanında da çok ciddi bir şekilde ortaya çıkmıştır. Mesela hava kalitesi ölçümü daha önce 8 istasyonda yapılırken bugün 366 istasyona yayarak sonuçları on-line olarak paylaşan şeffaf bir sistem ortaya koymuştur. Bütün ülkemizde sadece belli şehirlerde, nüfusun önemsendiği şehirlerde değil, ülkenin genelinde hava kirliliğinin ne olduğunu ölçen bir sistem oluşturmuştur. 145 atık su tesisiyle nüfusun sadece yüzde 35’ine atık su arıtma hizmeti veren bir ülkeden, 1.209 tesisle nüfusun yüzde 90’ına bu hizmeti götüren bir noktaya getirmiştir ve 550’yi aşan mavi bayraklı plajıyla dünyada 3’üncü sıraya oturmayı da bu anlamda başarmış ve 15 olan katı atık düzenli depolama tesisi sayısını 93’e çıkartarak nüfusun belli bir kesimine, bir yerde seçilmiş kesimine değil, yüzde 90’ına bu hizmeti 1.241 belediyede verir hâle gelmiştir.

Peki, konutta ne yapmıştır? TOKİ’nin otuz dokuz yıllık bir tarihi var arkadaşlar. Otuz dokuz yıllık tarihin on sekiz yılı AK PARTİ döneminin öncesinde geçmiş, yirmi bir yılı AK PARTİ döneminde geçmiş. TOKİ’nin bu süreçte ürettiği konutun sizce yüzde kaç AK PARTİ döneminde üretilmiştir? Bir tahminde bulunmak ister misiniz? Yirmi bir yılı AK PARTİ döneminde, on sekiz yılı AK PARTİ’den önce, toplam otuz dokuz yıllık bir tarihi var TOKİ’nin. Yani yarısından çoğu bizde. Bizim dönemimizde üretilen konutun yüzde kaç üretilmiştir sizce? Var mı bir tahmininiz?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yüzde 85-90.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Güzel, yaklaştın, yaklaştın. Bak, ben size söyleyeyim: Allah hizmet eden herkesten razı olsun. O dönem insanların koşulları oymuş, yöneticilerin ellerindeki imkânları oymuş, onu yapmışlar. Kimseyi kötümek için söylemiyoruz ama bu dönemin farkını da ortaya koymamız lazım. Otuz dokuz yıllık tarihinin on sekiz yılında 44.500 konut üretmiş TOKİ. 44.500, bakın, iyi yazın bunu aklınıza. Yuvarlayın, hatta 50 bin deyin. 50 bin konut üretmiş on sekiz yılda. Yirmi bir yılda 1 milyon 270 bin konut üretmiş, biliyor musunuz? Ve toplamda bugün 1 milyon 313 bin konutu üretmiş bir TOKİ idaresiyle, bir Bakanlık yönetimiyle karşı karşıyayız.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Maliyeti ne? Kaça satıyorsunuz?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ve hâlâ konut problemini çözemediğiniz. İşte esas konu bu.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ve şunu da söyleyeyim arkadaşlar, 38.835 de sosyal donatı üretmiş ha bunun yanında. Şimdi, “sosyal donatı” deyince sizin aklınıza muhtemelen “çay bahçesi, kahvehane, büfe” falan geliyordur. Ben size birkaç örnek vereyim! 1.422 okul üretmiş, 1.422 okulda 30 bin derslik üretmiş TOKİ aynı zamanda, bunların yanında. 26 tane üniversite inşa etmiş, 997 tane spor salonu

inşa etmiş. Toplamda 40.705 yatağa sahip 270 tane hastaneyi de bu bahsettiğim konutların yanında üretmeyi başarmış. 21 stadyum, 217 yurt, 84.137 yatak kapasitesi üretmiş ve daha birçok şey üretmiş. Dolayısıyla buna ben girmeyeyim.

Geçen sene 1 milyon 150 bini TOKİ'nin toplam ürettiği konut sayısı, bütçede konuşmuştuk. Bu sene 1 milyon 150 binden neye gelmişiz? 1 milyon 313 bine; yaklaşık 160 bin-170 bin konutu bir senede üretmiş, yani AK PARTİ kendisinden önce on sekiz yılda üretilen 44.500 konutun 3 katını 2022-2023 arası bir senede üretmiş; Allah razı olsun. Emek veren, katkı veren, uğraşan, didinen, bu ülkenin garipleri, bu ülkenin çalışanları, emekçileri, memurları, asgari ücretlileri TOKİ'nin satış tekniğiyle ucuz bir şekilde ve uzun vadeyle ev sahibi olabilsinler diye uğraşan kim varsa, bunun için temennide bulunan kim varsa, emeği olan kim varsa Allah hepsinden razı olsun. Kimse kalkıp bize “Zenginlerin iktidarı... Yok, sizin olduğunuz yerde şöyle böyle olmaz.” gibi birtakım ifadeler kullanmasın.

Şimdi, geçen yılki bütçede kira artışlarının durdurulacağı müjdelenmişti, insanların ev sahibi olacağı müjdelenmişti; bugün “Ne oldu?” diyenler de oldu. Geçen yılki iddialarımızın bir miktar gerisinde olduğumuz doğrudur ama el insaf, geçen sene 2022 Ekim-Kasım aylarında burada bütçeyi konuşuyorduk, aralıkta Genel Kurulda oyladık, ya, şubatta, işte Bakan Beyin “bin yılın” dediği, bizim de “Uzun zamandır yaşanmayan tarihin en büyük depremi” dediğimiz bir depremi yaşadık. İşte o şehirden vekillerimiz var. Ya, bu ülkenin başına ne geldiğini nasıl bir kenara bırakıp konuşabiliriz, bu ne vicdansızlık yani? Keyiften mi oldu bunlar, oturdu mu herkes yerinde? Biz bir şey yaşamadık mı, bizim başımıza büyük bir felaket gelmedi mi? Bu sadece AK PARTİ'li yöneticilerin mi başına geldi, sadece AK PARTİ'ye oy veren seçmenin mi başına geldi? Hepimizin ülkesi ya, hep beraber yaşadık bu acıyı ve tamir edilsin diye hep beraber mücadele verdik, bütün partiler. Dolayısıyla, bazen insanın, orantının, izanın kaybolduğu cümlelerle de karşı karşıya kalıyoruz.

Şimdi, “Bakanlar ormanları cari açığı kapatacak kereste olarak görüyor.” diyen bir hatip de oldu. Hadi neyse, geçelim; Bakanlar gelir, onun cevabını onlara söylerse verir.

“Kek yiyip millet bahçelerinde yuvarlanacağız. Ne işe yarar bu millet bahçeleri?” denildi. Sayın Bakanım, ne diyelim?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Bir şey demeyelim, Allah’a havale edelim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Peki, kendi hâllerine bırakalım ama siz o millet bahçelerini onların belediyecilikte yaptığı ve akılda kalan tek şey olan heykelciklerle doldursaydınız burada takdir alırdınız.

CAVİT ARI (Antalya) – Rahatsız mısın heykelden?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Gençlik Parkı'nı da mı siz yaptınız yoksa?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Onu yapmadığımız için işte “kek yiyip yuvarlanacak yerler” olarak tanımlanıyor yaptığımız yerler.

Şimdi, bir kafa karışıklığı da var, biri çıkıyor diyor ki: “Yandaşları zengin etmek için ihaleler yapıyorsunuz. Deprem bölgesinde bile bunu yaptınız, fırsata çevirmeye çalıştınız depremi.” Aynı gruptan, aynı hizadan birileri de çıkıp diyor ki: “Bu fiyatlarda müteahhitler ihalelere girer mi?”

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – “Battılar.” diyorlar.

ORHAN YEGİN (Ankara) – “Battılar, keşif...” Ya, arkadaş, Allah'ınızı severseniz, beş dakikada böyle bir tutarsızlık, böyle bir... Ne diyelim Sayın Bakanım?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MEHMET ÖZHASEKİ – Hiçbir şey deme.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Brakalım, peki.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – İsmi ver, genelleme yapma. Bizim müteahhitlerle işimiz yok. Biz sermaye sınıfının karşısındayız.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Evet, sizin de bir ezberiniz var, onu sık sık verip duruyorsunuz.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ezber değil, mücadelelerimiz var.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi, bakın, bizim kimseyi incitmek, kimseyi kırmak gibi bir niyetimiz yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, değerli arkadaşlar, devam edelim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ama böyle orantısız konuşmalar olunca biz de darlanıyoruz, biz de bir iki şey söyleme ihtiyacı hissediyoruz. Niyetimiz sizleri incitmek değil, niyetimiz o perdelemeye çalıştığımız, üstünü örtmeye çalıştığımız hakikatlerin üstünü biraz açmak; belki biraz sert çekip açmaya çalışıyoruz ama amacımız bu, sizleri incitmek, sizleri kırmak değil.

“Yerel yönetimlerin payı ne ki? Ne yaptınız ki belediyelere yönetimlerin payında?” Ya arkadaş, insaf, 2002’de bu ülkede vergi gelirlerinden belediyelere ayrılan payı işte rakamsal olarak Bakan Bey verdi, oransal olarak da zannediyorum yüzde 3 küsür civarlarında falandı. Ya, bugün yüzde 12 veriyor ve parti ayırt etmeksizin veriyor, 3 katına, 4 katına çıkarmış. Tayyip Erdoğan Belediye Başkanırken, şiir okudu diye aldığı görevinde Belediye Başkanırken yerel yönetimlerin aldığı pay işte bu, bahsettik. Adam gelmiş Cumhurbaşkanı olmuş, “Belediyelerin payını artıralım.” demiş, bugün bütçede yüzde 12’nin üzerine çıkarmış bu payı. Hâlâ “Belediyelere ne verdiniz ki?” diyorlar.

HASAN TOKTAŞ (Bursa) – Başka kurumlar da oraya aktarıldı. Örneğin, köyler mahalle olduğu için Köy Hizmetleri bütçesi de orada. Yanıltıcı konuşmalım.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi süremiz bitiyor, ben son olarak şuraya geleyim, şunu söyleyeyim, çekileyim...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, toparlayın.

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi, Otomatik Meteoroloji Gözlem Sistemi’nin 30’dan 2.050’ye çıkarıldığı bir ülkede ve hava tahminlerinin günler öncesinden bas bas bağırlarak, sosyal medya platformlarında, haberlerde, aplikasyonlarda duyurulduğu bir Türkiye’de, günler öncesinden “Kar yağacak, şehirlerin yolları karla kapanacak.” diye uyarıların yapıldığı bir ülkede, yağın karı tuzlamak yerine büyükelçilerle yediği balığı tuzlamayı tercih eden bir anlayışla yönetilen belediyelerin olduğu yerde kimse kalkıp bize yerel yönetim öğretmeye kalkmasın, kimse kalkıp bizim Bakanlığımızın yaptığı çalışmalarını eleştirme öz güvenini kendinde bulmasın diyor, herkesi saygıyla selamlıyorum.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Çıkalım mı Sayın Vekilim, çıkalım mı buradan?

ORHAN YEGİN (Ankara) – O anlamda demiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi konuşmalara devam ediyoruz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Sayın Seyithan İzsiz'in kendi Genel Başkanıyla bir görüşmesi var. Rica etti, muvafakatınız varsa bir beş dakika kendisi söz alıp ayrılacak aramızdan. Muvafakatınız yoksa veremiyorum. Seyithan Bey, görüyorsunuz, muvafakati var herkesin. Sonra Sayın Arı, sonra Sayın Bozdağ, sonra Sayın Kurt, sonra Sayın Aşkın Türelî. Zaten bu kırk dakika falan yapıyor, ondan sonra Komisyon üyesi olmayan milletvekilleriyle devam edeceğiz. Öncelikle de yola çıkacak olanlara söz hakkı vereceğiz.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) – Sayın Başkan, Hatay'a gideceğim, on beş gündür gitmiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Söz vereceğiz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Nermin Hanım'a öncelik tanırsak...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın İzsiz, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

SEYİTHAN İZSİZ (İstanbul) – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, kamu kurum ve kuruluşlarının bürokratları, kıymetli basın mensupları; bugün 10 Kasım. Cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ebediyete irtihalinin 85'inci yılını saygı, minnet ve de rahmetle anıyorum. Sizleri saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

İçinde bulunduğumuz coğrafyanın bir gerçeği var; doğal afetler. Her şeyin bir anda olduğu, farkında olduğumuz ve de zamanın hızla geçtiği bu doğal afetler sürecinde önce kriz yönetimini çözebilecek iradeyi oluşturmak zorundayız. Bu kadar belirgin gerçeklere ve acı tecrübelere rağmen, hâlâ krizleri bilim ve teknoloji ışığında stratejik kararlarla çözmekten maalesef çok uzağız.

Konuşmama, seçim bölgesi, Türkiye'nin kalbi İstanbul üzerinden devam etmek istiyorum. Su tüketim ve "Wi-Fi" kullanım oranlarını baz alarak değerlendirdiğimizde İstanbul'da yaşayan insan sayısının 20 milyon civarında olduğunu biliyoruz. Bu şu demek oluyor: Ülkemizde yaşayan her 4 kişiden 1'i İstanbul'da. Gerek nüfus yoğunluğu gerekse plansız kentleşme İstanbul'u pek çok çevre sorunuyla karşı karşıya bırakıyor ve bu sorunlar yalnızca bir kenti değil ülkenin tamamını ilgilendiriyor. İstanbul demek Türkiye ekonomisi demek, kültürel varlıklarımız demek, tüm ülkeyi kapsayacak politikalar üretmek demek. Ne yazık ki ülkemizde sel, yangın, deprem kolayca afete dönüşebiliyor. Can ve mal kayıplarıyla, dahası, kapanmaz büyük travmalarla sonuçlanıyor. Evet, doğal afetler coğrafyamızın gerçeği, bizim kontrolümüzde değil fakat onları büyük felaketlere kendi elimizle çevirdiğimiz gerçeğini de kabul edelim. Depremden kaçış var mı? Hayır, yok. Bilimsel ve teknik planlamalar yapılarak, dünyadaki örnekler incelenerek büyük bir felakete dönüşmeden yönetilmesi mümkün mü? Elbette mümkün. Kıymetli hazırım, daha geçtiğimiz hafta Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun Genel Kurulda görüşülürken Sayın Abdulhamit Gül "İmar affı yapılamayacağına ilişkin düzenlemeyi anayasal norm hâline getirelim." dedi. Şimdi soruyorum size: Madem imar affı anayasal norm hâline gelecek, o kadar önemli idi -ki bizce de önemli- neden devlet bütçesine üç kuruş sağlamak için sayısız defa imar affını çıkardınız? Sayın Bakan Mehmet Özhaskeki daha geçtiğimiz ağustos ayında sadece İstanbul çevresi için özel bir deprem yasası çıkarmayı hedeflediklerini ifade etmişlerdi. Aylar geçti, kanun teklifi bir türlü hazırlanıp Meclise sunulmadı fakat bir baktık, Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun Teklifi 20/10/2023 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunuldu ve bu hafta başında kabul edildi. Komisyonunda ve Genel Kurulda vekillerimiz bu kanun teklifinin yol açacağı sıkıntıları, eksiklikleri, önerileri dile getirdiler ve buna rağmen İstanbul'a özel değil ama birilerine özel kanun jet hızıyla yasalaştı.

Cumhuriyet tarihimizin en yıkıcı deprem felaketinin ardından dokuz ay geçti, 50 bini aşkın canımızı kaybettiğimiz depremin ardından biz hâlâ “İstanbul depreme hazır mı?” diye soruyoruz, konuşuyoruz ne acı ki. Allah korusun, yarın İstanbul’da deprem oldu -ki bekleniyor- kriz planımız var mı; yedek enerji kaynaklarını, su rezervlerini belirledik mi? 1999 yılından bu yana konuşuyoruz; iletişim, elektrik, enerji gibi altyapı sistemlerini iyileştirme çalışmalarında ne durumdayız? İmara açılan deprem toplanma yerlerinin yerine yeni alanları belirledik mi? Depreme dirençli hâle getirebildik mi İstanbul’u? Şehri güvenli alanlara taşımak için ne yaptık? Marmara sanayisi için bir eylem planı hazırlandı mı? O bölgenin sanayi havzası çok önemli malumunuz, güvenli bölgeye taşınmasıyla ilgili tavsiyeler var mı, çalışmalar var mı?

Değerli hazırun, İstanbul’un ihtiyacı olan şey, verimli arazileri yerleşime ve endüstriye açmak, kısa süreli çıkarlar için doğaya ve yeşile karşı düşman olmak değildir elbette.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın İzsiz, süreniz doldu, toparlayın lütfen.

SEYİTHAN İZSİZ (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Devletten beklediğimiz, İstanbul’la ilgili vaatleri, mevzuatları uygulaması; somut çözüm önerileriyle gerçek ve güçlü politikalar üretmesidir.

Sayın Yegin TOKİ’nin ürettiği stadyumlardan bahsettiler. Sayın Bakanım, ne kadar konunuzdur bilmiyorum ama zamanında Vanspor Başkanlığı yapmış olan bir kardeşiniz olarak Van’a hassaten sizden ricam; bugün birçok ilçemizde var olan ama Van’ın bir büyükşehir olduğu doğrusuyla da hareket ederek elbette bir Van şehir stadyumuna ihtiyaç var, bunu da hassaten paylaşmak istiyorum.

Tüm hazırunu kalbî şükranlarımla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın İzsiz, teşekkür ediyorum.

Sayın Bozdağ, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli kurul üyeleri; 6 Şubat ve 20 Şubat depremlerinde sonuçların ağır olmasının ve müdahalede geç kalınmasının ölümcül sonuçlar doğurmasında devletteki neoliberal dönüşüm politikalarının, kamu hizmetlerinin piyasaya açılmasının, özelleştirmelerin, devletin bir şirket gibi yönetilmesinin, iktidarın devleti âdeta inşaat şirketlerine teslim etmesinin, denetimsizliğin, kamu-özel iş birliği projelerinin, kamuya ve yatırımlara yeterince bütçe ayrılmamasının temel faktör olduğu görülmüştür. Eğer bugün kamu hizmetleri çökme noktasına gelmişse ve müteahhitler bu kadar pervasızca ve kontrolsüzce binalar dikmiş, bu binalar on binlerce insanımıza mezar olmuşsa bu yıkım ve ölümlerde her şeyden önce bu sistemi kuranlar ve bu sistemden nemalananların kâr hırsları ve iktidarın ranta dayalı politikaları sorumludur. Bilim insanlarının bölgeye yönelik yıllardır dile getirdikleri deprem tespitlerine rağmen deprem gerçeğini görmezden gelen kent planlaması, imar ve yapı denetim çalışmaları, iktidarın çıkardığı imar afları yaşadığımız büyük felakete âdeta davetiye çıkarmıştır. Yine, iktidarın izlediği neoliberal politikalar; tarım alanları, dere yatakları ve biyoçeşitlilik açısından önemli olan alanların imara açılması felakete çağrı olmuştur. Yıllardır izlenen rant, talan ve betona dayalı inşaatlar ekolojik yaşam alanlarını yok etmiştir. En son 99 depremi sonrasında oluşan toplumsal duyarlılığı da değerlendirerek ülke genelinde deprem gerçeğine uygun kentleşme politikaları ile buna bağlı imar planları ve yapı denetim faaliyetlerinin hayata geçirilmesi gerekirken depremden

sonra iktidara gelen AKP hükümetleri bunun tam tersini yapmış; kentlerimizi deprem gerçeğinden uzak, sadece ranta dayalı, plansız yapılaşma ve imar uygulamalarıyla beton yığınlarına dönüştürmüş, göstermelik yapı denetim faaliyetleriyle inşaat sektörünü gerekli bilimsel denetimden muaf tutmuşlardır. Bu anlamda, deprem nedeniyle yaşadığımız bu acılar takdiriilahi değil, takdirisiasidir.

6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremler ve sonrasında 20 Şubat 2023'te Hatay merkezli yaşanan deprem sonucu 11 ilde en az 50 bin insan hayatını kaybetti -50 bin insan- bazı kentler neredeyse tamamen yıkıldı. Plansız kentleşme ve denetimsiz yapılaşma uygulamaları nedeniyle depremler felakete dönüşmektedir. Resmî verilere göre, 200 binin üzerinde bina yıkık, acil yıkılacak veya ağır hasarlı durumdadır. Bu büyük yıkık ve yıkılması gereken bina stoku, deprem sonrası ikinci bir felaket olarak tehlikeli atık statüsündeki asbesti de gündemimize taşımıştır. Asbest bir halk sağlığı sorunudur. Şimdi, bu enkazlar kaldırılacak... Yani gönüllü olarak faaliyet gösteren sağlık çalışanları alanda sürekli olarak, sürekli haberleştik ve yaz boyunca Hatay'da bir toz bulutunun kentin üzerinden hiç eksilmediğini söylediler. Asbest bir lif, evet, insanda kanser yaptığı da bilimsel olarak kanıtlanmış; akciğer zarı kanseri yapıyor veya "asbestos" denilen akciğer hastalıklarına neden oluyor. Asbeste maruz kalma süresi ve dozu arttıkça hastalık riski de artıyor; asbest için sağlık açısından güvenli bir limit değer de yok, asbeste maruz kalmak önlenmeli. Bireyde asbeste bağlı hastalıklar, maruz kalmayı takiben on ile elli yıl içerisinde ortaya çıkıyor, hemen açığa çıkmıyor. Asbest, dünya genelinde her yıl 255 bin ölüme neden oluyor, bu ölümlerin yüzde 90'ı iş yerinde asbeste maruz kalma sonucu meydana geliyor. Deprem bölgesinde yaygın olarak asbest var. Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi, 2010 yılından itibaren Türkiye'de de her tür asbest madenciliği, ticari kullanımı ve satışı yasak olmasına rağmen hem eski bina stokunda hem de kaçak kullanım sonucu yeni binalarda yalıtım malzemesi olarak kullanıldığı bilinmekte. Bu bilgiden yola çıkarak, deprem bölgesinde yıkılan ya da yıkılması gereken binalarda asbest varlığının olası olduğu varsayımıyla Temiz Hava Hakkı Platformu ve Türk Tabipleri Birliği tarafından başlatılan çalışmalarda 28 Ağustos ile 16 Eylül 2023 tarihleri arasında Adıyaman, Kahramanmaraş merkez ve Elbistan ilçesinde asbest analizi yapılmış; analizde Avrupa Komisyonu tarafından kullanımı tavsiye edilen elektron mikroskobu kullanılmış; analiz, TÜRKAK tarafından akredite edilmiş ve laboratuvarında gerçekleştirilmiş. Analiz sonucunda, Adıyaman'da 30 örneğin 2'sinde, Kahramanmaraş'ta 21 örneğin 8'inde, Elbistan'da 15 örneğin 2'sinde farklı türlerde asbest tespit edilmiş. Benzer şekilde, Çevre Mühendisleri Odasının Alman Deutsche Welle televizyonuyla birlikte yürüttüğü Eylül 2023 tarihli çalışmada, Hatay ilindeki 4 ayrı beldede yapılan incelemede 45 numunenin 16'sında asbest tespit edilmiş. Deprem bölgesinde asbest mevzuatı uygulanmıyor; Türkiye'deki ulusal mevzuata göre bir bina yıkılmadan önce asbestin varlığına dair incelenmeli, asbest bulunması durumunda ilgili yapı malzemeleri özel eğitilmiş asbest sökümler uzmanları tarafından veya çalışanı tarafından yapılmalı. Asbest "tehlikeli atık" sınıfında. Buna göre, tehlikeli atıkların özel tesislerde nihai bertarafı gerçekleştirilmeli, asbeste maruz kalınan süre boyunca çalışanlar özel kıyafetler giymeli ve solunum maskeleri takmalı. Çalışma yapılan 3 kent merkezinde de solunma tehlikesi olan asbest bulunması, deprem bölgesinde asbest kullanımının olduğunu, enkaz kaldırma çalışmalarında bu tehlikeli maddenin uzaklaştırılmasına dair önlemlerin alınmadığını göstermekte. Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik'e göre, asbestle çalışanlar özel eğitim almış olmalı; solunum maskesi, özel tulum gibi kişisel koruyucu donanımla donatılmış olmalı. Bir başka deyişle, en fazla sekiz saat boyunca asbeste maruz kalınması gerekirken, bu koruyucu önlemler alındığı hâlde orada yirmi dört saat boyunca halkın bu asbeste maruz kaldığı da unutmamak gerekiyor ve limit değeri yok bunun. Tek bir lif dahi asbeste bağlı asbestoz ve mezotelyomaya yol açabiliyor on yıl ile elli yıllık süre içerisinde. Bu bir ölçüm, evet, sivil toplum örgütleri bunu değerlendirmişler ve yapmışlar.

Size sormak istiyorum açıkçası: Bakanlığımızın asbest ölçümüyle ilgili bu şekilde bir çalışması var mı? Herhangi bir şekilde 6 Şubat depremleri sonrasında herhangi bir ilde enkaz kaldırma çalışmaları faaliyetleri sırasında oluşan toza dair veya asbest liflerine dair bir ölçüm yapıldı mı? Şu anda bu şekilde bir asbest araştırması yapılmaktadır mıdır, sürdürülmekte midir? Ne kadar asbest sökülme uzmanı şu anda bölgede faaliyet göstermektedir? Asbeste dönük olarak enkaz kaldırma faaliyetinde bulunan kurumlar, şirketler gerekli önlemleri almakta mıdır; maske ve tulum ve benzeri gibi? Asbest hafriyatında kullanılan kamyonlar örtülü müdür? Enkazı henüz kaldırılmamış tüm binalar asbest risk değerlendirilmesinden en azından bundan sonra geçirilecek midir? Tehlikeli atık sınıfında asbestin güvenli biçimde nihai bertarafına yönelik olarak nasıl prosedür işlenmektedir?

Sorularım da bunlar.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Türelî, buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet, biraz hızlı oldu herhâlde.

Sayın Başkan, konuşacak bir arkadaşımız varsa sonra başlayayım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürban, buyurun lütfen.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kudreti kanında saklı, kuvveti yüreğinde sırlı, kıymeti Tanrı katında, töresi Türk'ün bağrında, bir turan ufkunda, varlığı Türk varlığına armağandır. Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü rahmet ve minnetle yâd ediyorum.

Bir ülkenin şehircilikle imtihanı ve benimsemiş olduğu çevre politikaları, kültürel birikimine duyulan saygı, öz değerlerine atfetmiş olduğu önemi ve en nihayetinde millilik kurumunu içselleştirme düzeyini gözler önüne sermektedir. Siyasi iktidar Bakanlığın yetki alanına giren konularda yandaşlarını kayıran tercihleriyle dikkat çekmektedir. Ayrıca, kurumun işlevi yerine getirilemeyerek aynı zamanda ülkemizin ekonomisinde telafisi mümkün olmayan bir yıkıma sebebiyet vermektedir. Doğal afetlerin olası zararları doğayla savaşarak değil, doğayla iç içe geçmiş, çevreye saygılı politikalarla asgariye indirgenebilir. Siyasi iktidarın şehirleşme stratejileri ve kamu politikaları uygulamaları ivedilikle güncellenmelidir. Günümüz şartlarına uygun güncellenen strateji ve politikalarla riskleri en aza indirmek mümkün olabilecektir.

Deprem coğrafyasında yaşadığımız hepimizin malumudur. Şehirlerimizin ve yapılarımızın depreme hazırlıklı hâle getirilmesi gerekliliğini deprem felaketinde maalesef acı şekilde yaşadık. Bilimin gereklilikleri yerine, sermaye ve rant önceliklerine önem vermenin bedelini çok ciddi mal ve en önemlisi can kaybıyla ödedik. Usulüne uygun yapılmayan binaların enkazı altında kalan vatandaşlarımıza günlerce ulaşılammıştır. Vatandaşlarımız zorlu kış şartlarında enkaz altında hayatta kalmaya ve yakınlarını çıkarmaya çalışmıştır. Yeni inşa edilmiş binaların dahi çökmesi bina sağlamlık standartlarında yetersiz kalındığının en açık göstergesidir. 1999'daki Gölcük depreminden sonra depremlere daha dayanıklı binalar inşa etmek için yeni bina yönetmelikleri çıkarılmıştır. 2018'de güncellenen bina yönetmeliklerinde, mühendislik tasarımı ve inşaat kalitesi ile malzeme kalitesi için yeterli gerekliliklerin düzenlenmesi yapılmıştır.

Bina yönetmeliklerinin yeterince uygulanmadığına dair eleştiriler uzun süre gündemi meşgul etmiştir, esasında konunun özeti manidar bir örnekle açıklamak isterim. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Hatay İl Müdürlüğü binasının dahi büyük bir bölümü depremde hasar görmüş ve yıkılmıştır. İktidar gerekli güvenlik sertifikaları olmadan inşa edilen veya genellikle ilave kaçak katlar inşa ederek yapılan yapılar için yasal muafiyet sağlayan imar aflarını periyodik olarak çıkarmıştır. Etkilenen deprem bölgesinde 75 bin kadar binaya inşaat affı verilmiştir. Uzmanlar imar affıyla şehirlerin mezarlık olabileceği konusunda daha önce uyarılarda bulunmuştur. Uzmanlar, 2018 genel seçimlerinden önce depremden etkilenen 10 ilde 294.165 olmak üzere ülke çapında 3,1 milyon yapıya imar affı verildiğini açıklamıştır.

1999 Gölcük depreminin ardından afet önleme ve acil durum hizmetlerinin geliştirilmesi için alınmaya başlanan deprem vergisinden toplanan 88 milyar liranın depremle alakalı nereye harcandığı hiçbir zaman kamuoyuna açıklanmamıştır. Açıklama sadece deprem için toplanan bu paranın iktidara yakın şirketler tarafından yapılan otoyol ve inşaat projelerine harcandığıdır.

Deprem bölgesinde yapılmakta olan TOKİ konutları en önemli sorunlarımızdandır. 6 Şubatta meydana gelen deprem felaketi sonrası vatandaşlarımız başını sokacak bir ev hayali kurmaktadır. Deprem bölgesinde konteyner ve çadırlarda hayatlarını idame eden vatandaşlarımıza sağlıklı ve güvenilir konutlar inşa etmek Hükümetin en mühim görevidir. Malumunuz, kış ayları yaklaşmaktadır, kış ayları deprem bölgesinde barınma ihtiyacı olan vatandaşlarımızın çok daha zor günler geçirmesine sebep olacaktır. Bir an önce depremden vatandaşlarımızın kış şartlarına uygun şekilde mağduriyetleri giderilmelidir.

TOKİ kuruluş stratejisini terk ederek alt ve orta gelirli vatandaşlarımıza konut ve sosyal alan üretme esasını terk etmiştir. TOKİ, dar ve orta gelirli vatandaşlarımıza sosyal konut üretmek yerine, lüks konut üretimi yapmaya başlamıştır. TOKİ bu anlamda sanırım yüksek kâr elde eden müteahhit firmalara özenmiştir. Ülkemiz genelinde TOKİ'den satılık veya kiralık daire fiyatları ise ciddi anlamda yükselmiştir. Şehirlerin dışına yapılmış TOKİ konutlarında bile dar gelirli vatandaşlarımızın kira fiyatları artışından dolayı ikamet etme şansı kalmamıştır. Genel itibarıyla ortalama kira fiyatları yaklaşık 10 bin TL alt sınır olacak şekildedir, dolayısıyla asgari ücretli, emekli ya da gündelik işlerde çalışan işçilerimizin bu kira fiyatlarını karşılayabilmesi mümkün değildir. TOKİ, son zamanlarda, maalesef, konut projelerini tamamlayamamaktadır, tamamladığı projelerde ise ciddi eksiklikler olmaktadır; bu durum TOKİ'nin kurum kimliğine zarar vermektedir, vatandaşlarımızın artık güven duymadığı, itibarının zedelendiği açıktır. Vatandaş nezdinde oluşan itibar kaybının önlenmesi ve güven duyulması açısından TOKİ'nin tüm sosyal konut projelerine en uygun, en yüksek ihtimamı göstermesi elzemdir. TOKİ, vatandaşlarımızın en temel ihtiyacının giderilmesi için kâr amacı gütmeyen çalışmalıdır.

21'inci yüzyılda ihtiyaçlar piramidinin hâlâ en temel safhasındayız. Aralık 2019'da Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan 100 bin sosyal konut projesini açıklamıştı ve projenin en geç bir buçuk yıl içinde bitirileceğinin sözünü vermişti ancak ihalesi geçen yıl yapılan konutların birçoğunun henüz inşaatının dahi başlamadığı ortaya çıktı. "2019 yılında Türkiye genelinde yapılacağı söylenen 100 bin konuttan ne kadarı yapılmış ve hak sahiplerine ne kadarı teslim edilmiştir?" sorusu net bir cevap bulamamıştır. İhalelerin çoğu iptal edilmiş, gerekçeyse artan inşaat maliyetleri olarak gösterilmiştir ancak siyasi iktidarın bu tür gelişmeler karşısında vatandaşımızın mağduriyetini önleyici tedbirler almaması sosyal devlet anlayışıyla bağdaşmamaktadır.

Meclis çatısı altında alacağımız kararlarla çocuklarımızın insan hakları, doğa ve çevreye duyarlı iyi insanlar olarak yetiştirilmesi hedeflerimizden olmalıdır. Çevre ve doğaya farklı bir açıdan bakmamız gerekmektedir. Takdir edersiniz ki bu durum yalnızca Paris İklim Anlaşması imzalamakla olmamaktadır,

bu anlaşmanın gerekliliklerini iç hukukumuzda uygun şekilde yerine getirmemiz gerekmektedir. Bu doğrultuda, her fırsatta söylemiş olduğumuz ama bir türlü çıkarılamayan iklim kanunu büyük önem taşımaktadır. Yeni dünyanın gerçeklerine, eski dünyanın fikirleriyle bakılamayacağının farkına varmamız gerekmektedir. Öncelikle doğal ve tarihsel çevre korumasına ilişkin yerel ve merkezi yönetime ayrılan bütçe paylarını arttırmak gerekmektedir.

Çevreyi kirlüten ve tahrip eden enerji üretiminden derhâl vazgeçilmesi gerekmektedir. İklim kriziyle mücadelede sera gazı emisyonlarının azaltılması gerekmektedir. İklim değişikliğine uyum için gerekli hukuki ve kurumsal çerçevenin oluşturulması gerekmektedir. Tabiatı ve biyolojik çeşitliliği koruma kanunu günümüz şartlarına uygun şekilde çıkarılmalıdır. Ulusal Katkı Beyanı'nın güncel hazırlanması çalışmalarına başlanmalıdır. Kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanması ve sorumluluklarının belirlenmesi için İklim Değişikliği ve Uyum Koordinasyon Kurulunda alınan kararların bağlayıcı olması gerekmektedir, bu Kurulun çalışma usul ve esaslarının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Ulusal çapta adil geçiş mekanizması inşa etmek gerekmektedir, geride kimseyi bırakmama prensibi güçlü şekilde savunulmalıdır. Mekânsal planlamalara stratejik belgelerde yer alan iklim değişikliğine uyum tedbirlerinin dâhil edilmesi gerekmektedir. İklim değişikliğine uyum sağlanmasında ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte planlar hazırlanmalı, uygulanmasını denetleyecek bir mekanizma oluşturulmalıdır. Ülkemize yönelmesi muhtemel iklim göçü senaryolarını detaylı şekilde araştırarak, riskleri belirleyecek ve bu çerçevede politikaları hayata geçirecek adımlar atılmalıdır. Çevre politikamızın temelini sağlıklı ve dengeli yaşam oluşturmalıdır. Biyolojik çeşitliliği azaltan faaliyetlerle mücadele edecek, biyolojik çeşitliğimizi koruyan eylem planları hayata geçirilmelidir. İçinde yaşanılan çevrenin değeri anaokulundan itibaren geniş kapsamlı ve uygulanabilir olarak müfredat programlarına yerleştirilmelidir.

Doğayla bütünleşme anlayışı yaşamın bir parçası olarak görülmelidir. Yeşil ekonomi modelimizin sürdürülebilir bir kalkınmayı ana eksen olarak alması gerekmektedir. Doğa ve çevreye uyumlu, ekolojik dengeyi gözeten, bizden sonraki nesillere yaşanabilir bir Türkiye bırakmak sorumluluklarımızdandır. Doğru yatırımlarla yeşil dönüşümün kazanan ülkesi hâline gelmemiz gerekmektedir. Çevreye, doğaya ve yeşile uyum düzeyini ölçen bir derecelendirme sistemi kurulmalıdır. Firmaları yeşil dönüşüme uyum çerçevesinde tıpkı enerji verimliliğinde olduğu gibi derecelendirmemiz gerekmektedir, yüksek not olan firmalar kurumlar vergisinden muaf tutulmalıdır. Emisyon ticaret sistemi dizayn edilmelidir, burada elde edilen vergi gelirleri iklim kriziyle mücadelede kullanılmalıdır. ETS'de dinamik bir sistem yaratmak ve karbon kotasını yıllar içinde daraltırken karbon fiyatlarını artırmak yoğun karbonlu sektörlerin karbonsuzlaşmasını hızlandırmak için kullanılabilir yöntemler arasında yer almaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürban, toparlayın lütfen sözlerinizi.

Buyurun.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Çevreye duyarlı ve israf önleyici vergisel tedbirler alınması gerekmektedir. Geri dönüşümü teşvik edecek, çevreyi kirlütenin bedelini ağırlaştıracak adımlar atılmalıdır. Döngüsel ekonomi uygulayan sektörlerle teşvikler sağlanmalıdır. Yeşil organize sanayi bölgesi oluşturmaya yönelik çalışmaların hızlandırılması gerekmektedir. Çevreye duyarlı bir endüstriyel ortam inşa edilmelidir.

Yenilenebilir enerji konusunda da bazı tavsiyelerim olacak: Ulusal yenilenebilir enerji stratejisi oluşturulmalıdır. Fotovoltaik çatı güneş santrallerine yönelik yapısal çalışmalar tamamlanmalıdır. Yenilenebilir enerji sektöründe genç ve kadın istihdamına yönelik düzenlemeler tamamlanmalıdır.

Türkiye'deki en büyük 500 şirketin yenilenebilir enerji kullanımına yönelik teşvik düzenlemeleri yapılmalıdır. Yerli üretimin tanıtımı yapılmalı ve hedefleri belirlenmelidir. Elektrik depolama sorunu ele alınmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürban, toparlayın, ara vereceğim çünkü.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Elektrik depolama sorunu ele alınmalıdır, mevzuat basitleştirilmeli ve kalıcı olmalıdır; bilgilendirme, bilinçlendirme kampanyaları düzenlenmelidir; öz tüketim destek programı hayata geçirilmelidir. Akıllı finans yöntemleri devreye sokulmalıdır. İnşaat sektörüyle entegrasyon sağlanmalıdır. Yenilenebilir enerji kapasitesi kadar akıllı şebeke ve akıllı binalar hayata geçirilmelidir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

17.05'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.55

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 17.08****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 16'ncı Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Sayın Aşkın Türelî'yle devam edeceğiz, akabinde Sayın Arı ve Sayın Kurt şeklinde Komisyon üyesi milletvekillerimizin söz taleplerini karşılamış olacağız. Sonrasında diğer milletvekillerinin taleplerini karşılamaya başlayacağız.

Biraz sabır değerli milletvekilleri, bitmek üzere.

Buyurun Sayın Türelî.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli temsilcileri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün önemli bir Bakanlığımızı ve onların faaliyetlerini görüşüyoruz ve bütçesini görüşeceğiz.

Şimdi, tabii, Sayın Bakan, aslında baktığımız zaman benim en çok dikkatimi çeken bu kurumsal yapı yani ben çevre ve iklim değişikliği ile şehirleşmenin aynı Bakanlık altında nasıl yer alabildiğini anlayabilmiş değilim; siz de herhâlde anlayamadınız ama böyle bir şey bu. Böyle bir şey olmaz. Çevre demek doğayı korumaktır, bir koruyucu faaliyettir yani iklim değişikliği de sonuçta bu yapıyı değiştiriyor. Bu şehirleşme ise tam tersi doğanın dönüştürülmesi, kentsel altyapı, üstyapı faaliyetleri yapılması, insanların orada yaşaması üzerine kurulu. Yani taban tabana birbirine zıt iki tane alanın aynı Bakanlık içinde birleştirilmesinin bir anlamı yok, son derece yanlış bir şey; buna ilişkin mutlaka itirazımız vardır ama bu yanlış, bundan dönülmesi gerekiyor. Yani, bazıları şöyle diyebilir: “Ya, işte, çevreye duyarlı bir şehircilik anlayışı geliştiriyoruz, şehircilik anlayışımızı bunun üzerine inşa ediyoruz.” O zaman “çevreye duyarlı sanayi politikaları” diyebiliriz, “çevreye duyarlı enerji ve tabii kaynaklar politikası” diyebiliriz yani “çevre” ayrı biçimde ele alınır; ha, belki ormanı ekleyebilirsiniz. Sonuç itibarıyla, koruma üzerinden kurulu bir şeyin, doğanın korunması ile doğanın dönüştürülmesinin aynı Bakanlık içinde yer almasının hiçbir mantığı yok.

Diğer taraftan, bu “yeşil dönüşüm” konusu çok önemli bir konu ve önümüze gelen hemen hemen tüm temel dokümanlarda bunu görüyoruz. On İkinci Kalkınma Planı'nda da -planı görüştüğ yakını zamanda- orada da yer alıyordu, hatta 5 öncelikli dönüşüm alanından bir tanesinde -rekabet alanı tabii de- yeşil dönüşümü ve dijital dönüşümü, ikisini birlikte ele almışlardı; aynı şey gene orta vadeli programda da var ve yıllık programda da yer aldı fakat ilginç olan şu: Ben sunuşunuza baktım, sunuşunuzda yeşil dönüşümle ilgili hiçbir şey yok, âdeta yeşil dönüşüm yok. Yani, çevre ve iklim değişikliğine ilişkin bir şeyler söylemişsiniz ve daha çok korunan alanlar, denizlerin temizliği, sıfır atık yönetimi, katı atık artıma tesisleri var, iyi ama yeşil dönüşüm bu değil. Bakın, yeşil dönüşüm dünya çapında, gezegen çapında büyük bir vizyon; enerji kullanımından üretim yapısına, organizasyon

biçimlerine kadar her şeyi temelden değiştiren, dönüştüren bir vizyon var ortada. Bunu yakın zamanda, daha iki hafta, üç hafta öncesinde görüştük planda fakat burada hiçbir şey yok ona ilişkin, âdeta yeşil dönüşüm pas geçirmiş.

Şimdi, tabii, gene sunuşa baktım; mesela ilginç ifadeler var: “İklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir gücümüz olan millet bahçeleri...” Ya, şaka mı yapıyorsunuz? İklim değişikliğiyle mücadelede millet bahçelerinin ne şeyi olabilir? Ha, çevreyi koruma, tabii ki yeşil alan olduğu zaman... İşte, yeşil alan, bitkilerin dikilmesi, ormanlık alanlar; bunlar karbondioksidi emiyor, oksijen veriyor falan ama... Baktım, bir de miktarlara da baktım, çevirdim, toplam alan, Türkiye çapındaki millet bahçelerinin yüz ölçümü 7.400 hektar. E, Türkiye'nin yüz ölçümü yaklaşık 800 bin kilometrekare, hektara çevirdiğimiz zaman 80 milyon hektar. Yani, şunu anlamakta güçlük çekiyorum: Bununla başka şeyler olabilir. Tabii ki şehirlerin içinde, bölgesinde, merkezinde normalde yapılaşmaya gidecek olan alanların yeşil alan olarak bırakılması ve aynı zamanda kentte yaşayan insanların hizmetine sunulması, insanların orada bir araya gelmesi, sosyalleşmesi, elbette bunlar güzel şeyler ama bununla, iklim değişikliğiyle bu kadar önemli bir Bakanlıkta nasıl mücadele edileceğini açıkçası ben anlayamıyorum. Yani, bu yeşil dönüşümün ne yazık ki sunuşa, burada, bütçede yaptığımız görüşmelere yansımadağını görüyoruz.

Tabii “çevre” deyince, aslında bu kentleşmeyi yakın zamanda da konuştuk, gelen bir torba kanun vesilesiyle de özellikle kentsel dönüşüm çerçevesinde zaten konuştuk deprem sonrası, özellikle deprem alanı için ama Türkiye'nin çok ciddi çevre sorunları var.

Bakın, Türkiye'deki madencilik faaliyetleri ile çevre arasında çok ciddi bir çelişki oluştu. Madenler, yer altı kaynakları... Baktığınız zaman tabii ki madenler ülkenin bir zenginliğidir, tabii ki madenler işlenir, ona itirazımız yok. Cumhuriyet kurulduğu zaman ilk yapılan işlerden bir tanesi Etibankın kurulmasıdır. Sümerbank, Etibank önce madencilikle ilgili, Maden Bankası üzerinden kurulmuş, sonra Etibanka dönüştürülmüştür ama sonuç itibarıyla bunu yaparken yer üstü zenginliklerini yok edemezsiniz, çevreye zarar veremezsiniz. Bakın, bugün Türkiye'nin her yerinde, kuzeyinden güneyine, doğusundan batısına her yerinde çok ciddi sıkıntılar var. İnsanlar eylem içinde; oralarda yaşayan, bölgede, alanda yaşayan insanlar her gün eylem yapıyorlar yani Kafkasörden tutun, bütün bu... Aynı şey sadece madencilik faaliyetleriyle ilgili de değil, madencilikle ilgili... İşte, baraj yapılacak, HES'lerle, elektrik santralleriyle ilgili. Ben İzmir Milletvekiliyim, geçmişte İzmir'de de yaşadık bunu, Bergama'da altın arama faaliyetlerinden tutun, her tarafta, Türkiye'nin her yerinde çevre sorunları var ve bu sorunlar çözülüyor. Ben şunu söylemek isterim: Demokrasiyi sadece “Biz seçimle geldik, seçimden siyasi parti olarak önde çıktık, Türkiye'yi biz yöneteceğiz.” diyerek algılamak katılımcılığı ve çoğulculuğu reddetmek demektir. O bölgede, o kentte yaşayan insanların rızaları hilafına bir kısım yatırımların yapılması doğru değil. Bugün artık dünyanın her yerinde daha katılımcı modeller konuşuluyor. Orada yaşayan insanların fikirlerinin alındığı, belki değişik referandum mekanizmalarının devreye sokulabileceği bir demokrasi anlayışına ihtiyacı var Türkiye'nin. Burada bu çevre sorunlarına, yaşadıkları köyün, kentin, çevrenin, ağaçların yok edilmesine direnen insanların üzerinde aynı zamanda kolluk kuvvetlerinin nasıl orantısız güç kullandığını görüyoruz. İki gün önce İçişleri Bakanlığı bütçesinde de aynı şeyleri konuştuk, bunu kabul etmiyoruz. Çevre konuları sizin Bakanlığınızın alanında. Bu anlamda, bu konulara çok ciddi anlamda hassasiyet gösterilmesi gerekiyor. İnsanların yaşadıkları kent, bölge hakkında karar verici olması, buna ve bu doğrultuda kararların, süreçlerin geliştirilmesi gerekiyor. ÇED raporlarının buna uygun biçimde hazırlanması gerekiyor. Çoğu zaman gelen ÇED raporlarının gerçek durumu yansıtmadığını görüyoruz. Derme çatma, hızlı biçimde hazırlanmış ÇED raporlarıyla birçok yatırıma izin veriyor, bunlar olmaz. Lütfen bu konuda gerekli özeni gösterin.

İmar afları: AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılından bu yana imar affı kapsamında 8 kanun çıkmış. En son 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı seçiminden ve genel seçimden önce çıkmıştı ve en sonunda da imar affıyla verilen bu izinlerin, kaçak yapıların affedilmesinin Türkiye'de nasıl sıkıntılara yol açtığını gördük, özellikle deprem bölgesinde de gördük. Onun dışında da son derece çarpık bir yapılaşma var. Yani bu anlamda aslında, ben tabii ilk başta söze başlarken çevrenin ve şehirciliğin aslında aynı Bakanlık kurumsal yapısı altında olmasının yanlışlığını söyledim ama sonuç itibarıyla şu an itibarıyla ikisi de sizin görev alanınızda. O yüzden hem çevrenin korunmasının hem doğru bir kentleşme yapısının, imar afları gibi birtakım böyle düzenlemelerden, özellikle popülist uygulamalardan vazgeçilerek Türkiye'nin gerçekten ciddi anlamda bir konut stokuna, yapı stokuna kavuşmasının önemli olduğunu düşünüyorum.

Birkaç şey daha var ama onları sorular kısmında iletacağım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Türel.

Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakanım, öncelikle merhabalar diyorum, hoş geldiniz diyorum.

Genel olarak, sözlerime başlamadan birkaç tane konu var iletmem istenilen. Onlardan biri KÖYDES projeleri de Bakanlığınız tarafından yürütüldüğü için direkt ilgilendiren bir konu. Ağrı ili Doğubayazıt ilçesi Dalbahçe, Seslitaş, Subeşiği, Yalınaz, Güllüce, Örmeli, Karaşeyh, Sarıbyık köylerinde uzun zamandır sulama suyu ve yaklaşık bir hafta, on gündür de içme suyu sıkıntısı yaşanmakta.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Bir zahmet yazılı verir misiniz? Ben bulamam ki bunları.

CAVİT ARI (Antalya) – Tabii, vereceğim Sayın Bakanım.

Bu köylerin “Balık Gölü” diye ifade edilen su kaynağı kurumuş, burada sorun var ancak Dalbahçe köyünün, başta bu köyün kendi su kaynakları var. Bu köylerin acilen öncelikle içme suyu ve sonrasında da sulama suyuna kavuşturulması ihtiyacı var. Bu listeyi size ayrıca vereceğim Sayın Bakanım.

Yine, geçtiğimiz tarihlerde, 6 Ocak 2022 tarihinde ve sonrasında, Sayıştay Başkanına ve Meclis Başkanına, Cumhuriyet Halk Partisi yerel yönetimlerden sorumlu Genel Başkan Yardımcımız Seyit Torun başkanlığında giderek şikâyetinde bulunduk. Başta İLBANK ve Belediyeler Birliğinin neredeyse yüzde 50'sinden fazla kaynağı -Belediyeler Birliği açısından söylüyorum özellikle- Cumhuriyet Halk Partili belediyelerden aldığı hâlde, yapmış olduğu destekleri, yüzde 94-95 seviyesindeki yardımları AKP'li ve MHP'li belediyelere yaptığına dair bir durum söz konusuydu ve biz bu nedenle şikâyetinde bulunmuştuk. Örneğin, İLBANK'ın kredi hibe desteği için o tarihte 1.156 projenin yüzde 94'ü Cumhuriyet İttifakı ve kayyum belediyelerine, ülke nüfusunun yüzde 51,7'si Cumhuriyet Halk Partili belediyeler tarafından yönetilip, bu kaynağın çoğunluğu da yine aynı şekilde Cumhuriyet Halk Partili belediyelerden gittiği hâlde, yüzde 4 oranında bir hibe desteği vardı. Yine, 191 hibe desteğinin yüzde 98'inin aynı şekilde Cumhuriyet İttifakı'na ait belediyelere, Bakanlığınız tarafından da son dönemde, son üç dört yıl içerisinde 3 bine yakın araç hibesinin yüzde 97'sinin yine Cumhuriyet İttifakı belediyelerine yapıldığına dair veriler vardı. İller Bankası, yine aynı şekilde... Siz de Bakan olarak bu adaletsizliği, bu eşitsizliği sürdürmeye devam edecek misiniz, yoksa Cumhuriyet Halk Partili belediyelere hak ettiği desteği bu kalemler yönünden verecek misiniz Sayın Bakanım; size bunu direkt sormak istiyorum. Yine, İller Bankasında çok sayıda bekleyen, Cumhuriyet Halk Partili belediyeler tarafından gönderilen projeler var ve bu projeler Cumhuriyet Halk Partili belediyelerden geldi diye beklemekte, onaylanmıyor Sayın Bakan. Bu projelerin onaylanmasını istiyoruz.

Sayın Bakan, sunumunuzun ilk bölümünde gerçekten, hani şöyle derler ya, kulağa hoş gelen sözler var; esasen bu sözler benim de hoşuma gitti: “Şehir ve insan birbirinin aynasıdır, aynasıdır. Bir şehre bakış atmak aslında bir insana, bir millete ve bütün insanlığa bakmaktır. Şehirler de onlara anlam katan insanlar gibi canlı organizmalardır, zamanı geldiklerinde doğarlar büyürler, iyi bakılırsa ömrü uzar, bakılmazsa ölür gider. Şehirlere bakım yapılmaz ve ihtimamla yaklaşılmazsa, dünyanın en kadim şehirleri de olsa nafile, kaderine terk edildiklerinde tarihten silinip şehircilik anlamında yok olur gider. Şimdi, şehirlerin gelecekleri, o şehirleri yöneten yerel yöneticilerin ufuklarıyla doğru orantılıdır.” demişsiniz. Ben bu sözlerinize, noktasına virgüline katılıyorum Sayın Bakanım. Gerçekten de çok güzel, hani tabiri caizse edebiyat dolu sözler sarf etmişsiniz ancak size bazı resimler göstermek istiyorum. Bakın, kadim şehirler dedik ya, evet, Türkiye’nin, belki de dünyanın en kadim şehirlerinden biri İstanbul’dur. İstanbul, sizin burada özetlediğiniz hususların tam tersine yaptığımız uygulamalarla bugün mahvedilmiş durumda. Bakın, şurası sizin yarattığımız tablo nedeniyle; şurada çok sayıda görseller var. Yani Tarihî Yarımada diye bizim Osmanlı’dan kalan eserlerin, bugün ülkemizin en önemli değerlerinin olduğu bölgedir. Sultanahmet Camisi’nin olduğu, Ayasofya’nın olduğu yarımada bölgesinin silüetini siz değiştirdiniz, iktidarınız değiştirdi Sayın Bakan. Yani sizin yarattığımız bu tabloyla İstanbul, İstanbul olmaktan çıktı; İstanbul, gökdelenler şehri hâline geldi. İşte, biraz önce, girişte bahsettiğimiz ve sizin sunumunuzda yer alan “Bir şehir -kadim şehir de olsa- eğer onu yönetenler ufkuyla doğru orantılı yönetmezse o şehri, o şehir mahvolur.” söylemiyle işte, İstanbul örtüşmekte. Siz İstanbul’un silüetini, Tarihî Yarım Ada’nın silüetini değiştirip her tarafı gökdelenlerle dolduran bir iktidar oldunuz. Bunun yanı sıra, deprem toplanma alanlarını yine, gökdelenler ve AVM’lerle doldurdunuz ve böylelikle de İstanbullu için en zorunlu alan olarak kabul ettiğimiz yerlerin hepsini gökdelenlerle, AVM’lerle doldurdunuz. Son dönemde yine askerî alanların da aynı şekilde inşaata açıldığı da acı bir gerçek Sayın Bakan. Çok sayıda örnek var. İşte, bu sizin “Şehirlerin gelecekleri o şehirleri yöneten yerel yöneticilerin ufuklarıyla doğru orantılıdır.” dediğiniz cümle işte, burada İstanbul’u mahvettiğiniz cümledir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, süre doldu.

CAVİT ARI (Antalya) – Hayır, dolmadı daha.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Doldu, mikrofonunuz otomatik olarak kesildi.

CAVİT ARI (Antalya) – Sözümlü kesemezsiniz Sayın Başkanım!

(Gülüşmeler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Protesto ha(!)

Evet, mikrofonunuzu açıyorum, sözlerinizi toparlayın.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Daha süre dolmadı Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ya, otomatik oluyor değerli arkadaşlar.

CAVİT ARI (Antalya) – Hayır, elim buraya dokundu da o yüzden.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben bir bakayım, oradan mı olmuş.

CAVİT ARI (Antalya) – Evet, evet, oradan.

Sayın Bakanım, sunumuzda böyle bazı gerçekleri saklayan bir cümleliz var, o da gözümüzden kaçmadı yani siyaset yapmayı da ihmal etmiyorsunuz. “1950 sonrası kırsaldan şehirlere göç, gecekondulaşma, 1990 öncesinde hızlı bir şekilde gerçekleşen gecekondulaşma süreci sağlıksız altyapı

ve kimliksiz şehirler ortaya çıkardı.” cümleliz var. Yani burada biraz önce bahsettiğim başta İstanbul olmak üzere birçok büyükşehir, örneğin, Ankara, hani o parsel parsel satılan, işte, başta Çukurambar olmak üzere birçok yeri gökdelenlerle doldurulan Ankara olmak üzere... Şimdi, bakın, siz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, ben bir şey yapmıyorum, süreniz doluyor gerçekten. Sistemde de problem yok, oradan da teyit ettim.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, beni konuşturmamak üzere varsınız bugün ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayır, estağfurullah. Yani bütün arkadaşlarımızın...

CAVİT ARI (Antalya) – Daha üç dakika olmadı başlayalı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, bakın, Sayın Arı, sırada bekliyor herkes. Yani şu an zamandan da bakıyoruz, sözünüzü toparlayın, öbürünü de geçirdik.

CAVİT ARI (Antalya) – Peki, o zaman. Arkadaşlara sordum, size inanmadım da arkadaşlara sordum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Lütfen. Yani bu benim adaletimi sarsar, olmaz, kabul edemem.

CAVİT ARI (Antalya) – Peki, bunu toparlayarak bitirelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki, toparlayın, açıyorum mikrofonunuzu.

CAVİT ARI (Antalya) – Şimdi, Sayın Bakan, bakın, 1950’ler ve sonrasındaki süreç gerçekten bir sosyolojik vakaydı ve ekonomik nedenlerle gelişen bir vakaydı, o dönemki adına “çarpık kentleşme” desek dahi ama son dönemlerde yani iktidarınız döneminde, yirmi iki yıllık süreçte meydana gelen çarpık kentleşmenin adının ise “ranta dayalı bir kentleşme” olduğunu ifade etmek istiyorum.

Son cümlem şu: Bakın, deprem çok konuşuluyor. Ben bir başka pencereden şunu söylemek istiyorum: Deprem bölgesine devletin imkânlarıyla ve belediyelerin imkânlarıyla çok hızlı bir şekilde, imkânlar çerçevesinde yardımlar götürülmeye çalışıldı. Bunların arasında depremin ilk gününden itibaren 11 Cumhuriyet Halk Partili belediye...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – ...il belediyeleri, ilçe belediyeleri -depremin ilk gününden itibaren- o bölgedeydi ve ellerinden gelen mücadeleyi gösterdiler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Ancak Sayın Cumhurbaşkanını ve iktidara bağlı bazı yetkililer Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin oradaki mücadelesini, gayretini yok saymaya çalıştılar; bu da doğru bir yaklaşım olmadı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan, çok teşekkür ediyorum. Sizlere başarılar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, şunun şurasında dört beş ay kaldı, artık kim başarılı kim başarısız sandıkta millet gösterecek hepimize.

Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, size tarafsızlığınızı korumanızı tavsiye ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tarafsızlığıma hanel getirmiyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Sizi tarafsızlığınızı korumaya davet ediyorum öncelikle.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, buyurun Sayın Kurt.

RESUL KURT (Adıyaman) – Evet, Sayın Başkanım, Komisyonumuzun kıymetli milletvekilleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, çok değerli basın mensupları, kıymetli hazırun; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Vefatının 85’inci seneidevriyesinde Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ü rahmetle ve minnetle anıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; “asrın felaketi” dediğimiz ve Sayın Bakanımızın “bin yılın afeti” olarak adlandırdığı 6 Şubat depremlerinde 11 il, 124 ilçe, 6.929 köy ve mahallede 120 bin kilometrekarelik bir alanda 14 milyon vatandaşımız ağır şekilde etkilenmiş, ayrıca genel hayata etkili afet bölgesi kapsamında da 7 il, 55 ilçe, 4.017 köy ve mahalle etkilenmiştir. Asrın felaketinde 680 bini konut, 170 bini ticari alan olmak üzere toplamda 850 bin bağımsız alan kullanılamaz hâle gelmiştir. Son rakamlarla ortaya çıkan depremin maliyetininin 110 milyar dolar olduğu öngörülmektedir.

Seçim bölgem memleketim Adıyaman depremde en çok hasar gören illerimizden bir tanesidir. Adıyaman’da ağır hasarlı bina sayısı 20.153’tür. 64.811 konut ve köy evi, 17.392 ticari alan, iş yeri, depo, ahır ve tarımsal yapılar hasar görmüştür. Adıyaman’da ağır hasarlı kültürel varlık sayısı 19’dur. Öyle ki binlerce yıldır hiçbir afetten etkilenmeyen Nemrut Dağı’nın eteğinde bulunan Karakuş Tümülüsü de bu kapsamda etkilenmiştir. Karakuş Tümülüsü’ndeki 4 sütundan biri olan Tokalaşma Sütunu yıkılmıştır depremde. Yine, asrın felaketinde Adıyaman’da 8.387 kişi hayatını kaybetmiştir, 17.499 vatandaşımız yaralanmıştır. Hayatını kaybeden kıymetli vatandaşlarımıza Allah’tan rahmet, ailelerine sabır ve başsağlığı diliyorum.

Deprem süresince başta bakanlıklarımız, valiliklerimiz, belediyelerimiz olmak üzere TTK madencileri, orman işçileri, AFAD, DSİ, özel idareler, itfaiye, JAK, PAK, STK’ler, iş adamları yoğun bir destekte bulunmuştur. İyi ki iyi ve güzel insanlar var. Depremin kırk beşinci gününde arama kurtarma faaliyetleri tamamlanmış, hasar tespit çalışmalarında sona gelinmiştir, hâlen deprem bölgesindeki ağır hasarlı binaların yıkım faaliyetleri devam etmektedir. Adıyaman il ve ilçelerinde yıkımı yapılacak olan ağır hasarlı bina sayısı 20.152 olup 14.099’u tamamlanmış ve çalışmalar hızlı bir şekilde devam etmektedir. Kaldırılan enkazın hacmine göre yüzde 78 oranında bir tamamlanma söz konusudur. Bu arada mahkeme sürecindeki ağır hasarlı bina sayısı 1.741’dir.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, hatibi duymakta zorlanıyoruz, lütfen sükûneti tesis edelim.

Sayın Kurt, buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) – Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız, Adıyaman Valiliğimiz ve AFAD çalışmalarını hız kesmeden, aksatmadan devam ettirmektedir. Türkiye genelinde 371 konteyner kent, 199.671 kurulu konteyner var. Bu konteyner kentlerimizde 622.085 vatandaşımız barınıyor. Adıyaman il ve ilçelerinde 41 konteyner kent ve kırsal konteyner olmak üzere toplamda 33.995 konteynerin kurulumu tamamlanmış olup 109.153 depremzede hemşehrimiz barınmaktadır. Ayrıca Adıyaman’da 1.068 adet konteyner iş yeri de tamamlanmış ve faaliyete alınmıştır. Bu şehir merkezindeki ve kırsal alanlardaki konteyner kentlerin sadece bir konteyner olarak değil, aynı zamanda altyapılarıyla ve içerisindeki mobilya, mefruşatla depremzedelerimizin ihtiyaç duyacağı bütün her şeyin içerisine konulduğunu da hatırlatmakta fayda var.

Adıyaman’ın il ve ilçelerinde deprem sonrası 67.223 ev sahibine 5 bin TL’den toplam 358 milyon 747 bin; yine, 111.251 kiracıya da 3 bin TL’den 377 milyon 539 bin kira desteği sağlanmıştır. 7.132 vefat eden afetzedenin yakınlarına 100 bin TL’den 713 milyon 199 bin 974 TL nakdi yardım yapılmıştır.

“Hane yardımı” adı altında 126.805 afetzede aileye 10 bin Türk lirasından 1 milyar 268 milyon; yine, 57 bin afetzede aileye 15 bin TL’den 855 milyon 555 bin TL taşınma yardımı yapılmıştır. Hak sahipliği başvurusunda toplamda 68.450 başvuru yapılmış, bunun 45.173’ü kabul edilmiş; bu sonuçlara göre 10.152 adet de itiraz hâlinde bir düzenleme beklenmektedir, 6.670 itiraz dilekçesi de değerlendirilip sonuçlara bağlanmıştır.

Deprem bölgesinde 6 Şubattan bugüne kadar 200 binden fazla konutun inşasına başlanmıştır. Biz de Adıyaman seçim bölgemize her gittiğimizde deprem konutlarını da yapılan çalışmaları da yerinde görmekteyiz. Adıyaman’da inşasına başlanan konut sayısı 41.292’dir. Tabii, hem şehir merkezlerinde, ilçe merkezlerinde hem kırsal bölgelerde yapılan konut çalışmaları devam etmektedir. Yerinde dönüşüm başvurularında Türkiye genelinde 240 binin üzerinde başvuru yapılmış, Adıyaman’da 20.640 başvuru yapılarak 10 bine yakın hak sahibiyle de görüşme sağlanmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın kararıyla Sayın Bakanımızın da projesi olan Yerinde Dönüşüm’le ilgili konutlar için son yapılan düzenlemelerle birlikte 750 bin TL hibe, 750 bin TL kredi; köy evleri için 750 bin TL hibe, 750 bin TL kredi; ahırlı köy evleri için 750 bin TL hibe, 1 milyon TL kredi; iş yerleri için 400 bin TL hibe, 400 bin TL kredi verilecek; krediler iki yılı ödemesiz olmak üzere on yıl vadeli ve faizsiz olacaktır. Toplam alınan tutarın yüzde 90’a yakın bir kısmı... Bu ötelenmiş ödemeler ve faizsiz olması sebebiyle de neredeyse yüzde 10’luk bir kısmını ödemiş olacaktır. Başvurular e-devlet üzerinden, yapım ve dönüşüm ofislerinden yapılabilir. Devletimiz, milletimizle sırt sırta vererek depremin izlerini ortadan kaldırmaktadır.

Yine, bin yıllık tarihi boyunca nice badireyi atlatmış, sıkıntıların üstesinden gelmiş kahraman bir millet olarak bu aziz milletimizin deprem felaketinin yaralarını da en kısa zamanda saracağına eminiz. Hemşehrilerimizin tekrar normal hayata dönmesi, esnaf ve çiftçilerimizin kalkındırılması için gerekli çalışmaları yapıyoruz ve yapmaya devam edeceğiz. Buradaki hassasiyetin devam etmesi ve bu anlamda deprem bölgemize pozitif ayrımcılığın uygulanarak esnaflarımızın, vatandaşlarımızın huzurunu ve refahını gözetmek adına tüm milletvekillerimizin hep birlikte desteklerini esirgememelerini rica ediyorum.

6 Şubatta yaşanan asrın felaketinde Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya başta olmak üzere, depremi en ağır şekilde yaşayan bu 4 ilimiz için TYP kapsamında bugüne kadar 29.280 kişilik kontenjan tahsis edilmiştir.

Bu vesileyle deprem süresince bölgede büyük destekleri ve hizmetleri olan Sayın Bakanımızın şahsında başta Adıyaman olmak üzere deprem bölgesinde destek ve çalışma yürüten tüm Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı personeline, belediyelerimizin personeline, TOKİ, Emlak Konut, AFAD’a, ilgili kurum ve kuruluşlarımızın hepsine teşekkür ediyor ve hazırunu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece Komisyon üyesi milletvekillerimizin söz talepleri karşılanmış bulunuyor.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanrikulu, siz Komisyon üyesi değilsiniz; merak etmeyin, daha yeni gelecek size söz.

Dolayısıyla şimdi Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz taleplerini karşılamaya başlıyorum. Listeyi okuyacağım değerli arkadaşlar, sırası gelen milletvekiline söz vereceğim. Bir daha geri dönmeyeceğim yani olmayan milletvekilinin söz hakkı gitti, bir daha geri dönüş yapmayacağız. Bunlar temel kurallarımız, bunları başta hatırlatıyorum.

İsimleri okuyorum, sonra geri kalan milletvekillerimizi tekrar okuyacağız arkadaşlarımız hazırlıklarını yapınlar diye: Sayın Nermin Yıldırım Kara'yla başlıyoruz, Sayın Mehmet Taytak, Sayın Sururi Çorabatır, Sayın Evrim Rızvanoğlu -DEVA Partisinden- Sayın Cem Aşar, Sayın Ulaş Karasu, Sayın Adnan Becker, Sayın Abdurrahman Tutdere, Sayın Perihan Koca Doğan, Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Sayın Ömer Fethi Gürer, Sayın Sezgin Tanrikulu, Sayın Mehmet Zeki İrmez, Sayın Hasan Toktaş ve Sayın Ertuğrul Gazi Konal; bu arkadaşlarımız konuştuğuktan sonra diğer arkadaşlarımızla devam edeceğiz.

Şimdi Sayın Kara'dan başlıyorum.

Sayın Kara, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) – Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, değerli hazırım, milletvekili arkadaşlarım; herkese iyi akşamlar diliyorum.

Sayın Bakanımıza da tekrar teşekkür ediyoruz.

Hatay'da hâlihazırda fosil yakıtların kullanımından dolayı çok ciddi bir kirlilik yükü var. Burada hem ulaşımdan kaynaklı hem de sanayinin ağır karbon emisyonlarından dolayı ciddi bir kümülatif etki varlığından söz edebiliriz. Özellikle sivil toplum örgütleri -sürekli- emisyon ölçüm sistemleriyle alakalı birtakım verilere ulaşmak istediği zaman maalesef bu emisyon istasyonlarıyla ilgili, hava kalitesi izleme istasyonlarıyla ilgili, özellikle PM10 ve PM2.5'le ilgili kayıtsız kalınabiliyor. Bazı günlerde bu istasyonlar maalesef çalışmıyor. Bununla ilgili olarak Bakanlığımızın gerekli denetimleri yapmaları hususunda ciddi endişelerimiz oluyor ve taleplerimiz açık. Kirlilik yükünün özellikle ulusal sınır değerlerinin ve Dünya Sağlık Örgütünün sınır değerlerinin, referans değerlerinin üzerinde çıktığını biz birçok kez tecrübe ettik.

Bir başka husus da şu ki Amanos'ları biliyorsunuz, tamamen taş ocakları ve maden ocaklarıyla örülmüş vaziyette. Sayın Bakanım, bu maden ocakları, rezervlerini bitirdikten sonra maalesef buldukları bölgeyi rehabilite etmeden yani o çorak ve çıplak hâliyle bırakarak bölgeyi terk ediyorlar, kaldı ki imzaladıkları taahhütlerde de biliyorlar ki kendileri bu bölgeleri ihya etmeliler ve rehabilite etmeliler. Maalesef bu iş yüklerini yapmıyorlar, gerekli denetimlerden dolayı da cezai müeyyidelerle karşılaşmıyorlar ki dolayısıyla sürekli bunu bir gelenek hâline getirdiler.

Seçim bölgem Hatay, Sayın Bakanım da bölgeyi çok iyi biliyor ve Bakan Yardımcılarımızla birlikte birçok kez bölgede istişare etme fırsatımız oldu. Şu anda en önemli sıkıntımız, insanların konteynerleriyle alakalı kış şartlarına uygun olmayan maalesef bazı hususlar var. Ben bunlar için tekrara düşmek istemiyorum, AFAD Başkanımıza konuyu ilettim geldiğinde buraya. Ancak az hasarlı evleri olan ve hasarsız evleri olan vatandaşlarımızın da gerçekten depremde yurttaşlarımız olduğu bilinciyle.. Bugün, mesela Hassa'dan bir vatandaşımız aradı, Antakya'dan, Narlıca'dan aradılar; evleri hasarsız veya az hasarlı fakat itiraz sürecini yapmışlar. Ancak biliyorsunuz ki iki gün evvel 4,9 şiddetinde tekrardan deprem oldu ve bu insanlar konteynere yerleşmek istiyorlar ama ben biliyorum ki -burada birbirimizle konuşuyoruz- daha ağır hasarlı ve evleri yıkılmış olan insanları bile -özellikle Antakya'da, Defne'de ve Samandağ'da- yerleştirmede sorun yaşıyoruz. O bakımdan, az hasarlı evi olan ve hasarsız evi olan insanların da bu konuda bu hak sahipliğine gerçekten çok ihtiyaçları var, bunu bilmenizi istiyoruz çünkü insanlar zor durumda.

Onun dışında söylemek istediğim şey... Bölgemizde Atlas, Hunutlu, Sugözü ve Tufanbeyli olmak üzere 4 tane kömüre dayalı kurulu gücü olan termik santrallerin çalıştığını biliyoruz. Bu termik santraller havaya ciddi şekilde karbon salımı yapıyorlar. Kümülatif sağlık maliyetleriyle ilgili, bunların

2030 yılında -net- şebekeden çıkışları sayesinde HEAL'ın, Sağlık ve Çevre Birliğinin yapmış olduğu araştırmalarda 100 erken ölümden 86'sının önlenilebileceğiyle ilgili elimizde referans bulgular mevcut. Eğer bununla ilgili çalışmak istersek birlikte bunu münazara edebiliriz. Bu santrallerin bacasından yayılan kirleticiler, emisyonlar, atmosferde diğer kirleticilerle birleştiğinde genellikle hava kirliliğine bağlı olarak ciddi bir sağlık etki maliyeti ortaya çıkıyor. Bunu şundan dolayı söylüyoruz. Biz, birçok kirleticinin, özellikle maden ocağı, taş ocağı veya termik santralin özellikle çevresel etki değerlerine baktığımız zaman bunlara ilişkin birtakım çalışmalar yapıyoruz, değerlendirmelerde bulunuyoruz ama Bakanlıktan şunu istiyoruz ve talep ediyoruz; bunu ciddi şekilde, bunu STK'ler ve çevre örgütleri de çok anlamlı buluyor: Sağlık etki maliyetleri yani SED. SED, sağlık etki değerlendirmelerinin yapılmasını...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kara, teşekkür ediyorum, süre uzatımı vermeyeceğim, çok fazla milletvekilimiz var.

Sözlerinizi toparlayın, mikrofonunuzu açıyorum.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) – SED, Sağlık etki maliyetleri bizim için çok ciddi, önemli. İnsanlar şunu düşünüyorlar: Depremden ölmedik ama hava kirliliği, asbest dolayısıyla ölmek istemiyoruz. Bakanlığın, mutlaka, denetimlerini bu tesislerle ilgili nüfuz ettirmesini özellikle talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Taytak, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ü vefatının 85'inci yılında rahmet ve minnetle anıyorum; mekânı cennet olsun.

Sayın Bakanım, ikinci kez göreve geldiğiniz Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı görevinizde başarılar diliyorum. Allah muvaffak eylesin. Hem sunumunuz için hem de yaptığınız çalışmalar için size teşekkür etmek istiyorum.

Herkesin temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının temin edilebilmesi için kuşkusuz çevre politikasının esasını oluşturmak gerekir. Bu doğrultuda çevre sorunlarını, kalkınma-çevre koruma ikilemi yerine akılcı bir koruma, kullanma ve geliştirmeyi öngören sürdürülebilir kalkınma modeliyle aşarak gelecek nesillere temiz, doğal ve kültürel değerleri korunmuş, yaşanabilir bir çevrenin intikalini sağlayacak politikaların hayata geçirilebilmesi için yapılacak her çalışmanın destekçisi olacaktır.

Özellikle de geride bıraktığımız günlerde yaşadığımız başta depremler olmak üzere süregelen bir dizi doğal afetten sonra Bakanlığımızın çalışma şartlarının ve alanlarının ne kadar hayati bir önem taşıdığını hep beraber yeniden idrak etmiş bulunmaktayız. Bu anlamda, insan sağlığını ve doğayı korumak amacıyla başlatmış ve yürütmekte olduğunuz projeler için minnettarız.

Bugün, sunumunuzda bahsettiğiniz kentsel dönüşüm çalışmaları oldukça önem arz etmektedir, hem çevre estetiği hem de insan hayatını koruma noktasında bir sigorta olacak bu çalışmalar için kurmuş olduğunuz Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğü devletimize ve milletimize hayırlı olsun.

Seçim bölgem olan Afyonkarahisar’ımızda kentsel dönüşüm çalışmalarınız için ayrıca teşekkür ediyorum. Özellikle Mısıri Mahallemizdeki kentsel dönüşüm projesinde hem vatandaşlarımızın beklentilerini karşılayacak bir proje için çalıştığınızı hem de tarihi ve kültürel dokuya zarar vermemek adına hassas davrandığınızı biliyoruz. Bu konuda Afyonkarahisarlı hemşehrilerimiz size minnettardır.

Türkiye genelinde yaklaşık 31 milyon konut ve 5 milyon ticari alandan oluşan toplam 36 milyon bağımsız bölüm vardır. Depremden sonra yapılan çalışmalar gösteriyor ki 6 milyon bağımsız bölüm var risk altında, 2 milyon bağımsız bölümün acil dönüşmesi gerekiyor, 400 bin bağımsız bölümün dönüşüm süreci ise devam ediyor. Böylesine ağır bir iş yükünün olduğu bir Bakanlığa, böylesine kritik bir zamanda sizin gibi işinin ehli ve tecrübeli bir Bakanın görevlendirilmesinden dolayı ziyadesiyle memnunuz.

Bu süreçte, tüm bunların yanı sıra Mavi Bayraklı plajlarımız, sıfır atık çalışmaları, çölleşme ve erozyonla mücadele, yerel yönetimler, İLBANK faaliyetleri, tapu kadastroda yapılan iyileştirmeler, meteoroloji alanındaki çalışmalarınız ve özellikle Afyonkarahisar’ımızdaki belediyelerimize, İller Bankası, Belediyeler Birliği ve Millî Emlak Genel Müdürlüğünün büyük çalışmalarıyla yapmış oldukları desteklerden dolayı gerçekten çok samimiyetle teşekkür ediyoruz. Rabb’im yardımcınız olsun.

Bu duygu ve düşüncelerle 2024 yılı bütçemizin ülkemize, devletimize ve milletimize hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sururi Çorabatır, buyurun lütfen.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli Komisyon üyeleri, değerli Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın bürokratları; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün vefatının 85’inci yıl dönümünde kendisini rahmet, minnet ve saygıyla anıyorum.

Sayın Komisyon Başkanımıza da teşekkür ediyorum, uzun süredir burada beraber çalışıyoruz, biz de milletvekili olarak katılıyoruz, her zaman bize söz veriyor, konularda bilgi alıp bilgi verme şansımızı buluyoruz.

Ayrıca, Sayın Bakanımızın da müzakereye açık olduğunu... Öğlenki yaptığımız ayaküstü görüşmede önümüzdeki haftada sektör temsilcileriyle de sizinle bir istişare toplantısı yapacağımızı duymak bizi memnun etti.

Sayın Bakan, ben size konu başlıklarını söyleyeceğim süreyi kullanamam, yetiştiremem açısından. Konu başlıkları: İklim değişikliği, sıfır atık, çevre, su tüketimi, hava kirliliği, millî emlak -başlıkları-bunun yanında deniz kirliliği ve MUÇEV diye başlıklandırdım.

Bunlarla ilgili önce millî emlakten bahsederek bunu biraz önce de söyledim, turizm sektörü temsilcileri sizinle birlikte bir toplantı yapmak istiyorlar, onlarla birlikte bu konuyu görüşmek üzere sizinle bir istişare toplantısı yapacağız siz de uygun görürseniz, haftaya.

Ondan sonra, MUÇEV’le ilgili, Sayın Varank, herhâlde size bağlı diye biliyorum MUÇEV’i, size bağlıysa... Bu konuyla da ilgili -yine sektörden gelen- Ege ve Akdeniz’deki uygulamalarla ilgili başa konuşmakta fayda görüyorum. Bu iki konu... E, tabii, burada sektör temsilcileri bizim için çok önemli.

Benim bulunduğum Komisyon, Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu. Bu Komisyonunda geçen haftalarda Sayın Vedat Bey’le birlikte yaptığımız bir toplantıda önce bir bilgilendirme, sonra Komisyon toplantısında da Komisyon üyelerimizle birlikte karşılıklı istişarelerde bulduk, ben orada kendisine de söylemiştim, özellikle komisyonlarda, tüm komisyonlarda -burada, Meclis çatısı altında 19 komisyonumuz var- hepsinde, ilgili komisyonların sivil toplum örgütleriyle, sektör temsilcileriyle konuşması, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunması bütün komisyonlara yarar sağlayacaktır, sonra Plan ve Bütçeye geldiğinde veya Genel Kurula geldiğinde daha rahat, daha uygun adımlar atacağımızı düşünmekteyim.

Deniz kirliliği dedim, Sayın Bakan, deniz kirliliği hakikaten çok önemli. Deniz kirliliğinin bütün bölgelerimizde, özellikle Ege ve Akdeniz’de... Bu evsel atıkların, fabrika atıklarının buradan denize ulaşmasından dolayı, ırmakların kirlenmesinden dolayı... Denizde kirlilik hakikaten bizim için çok önemli, bu, bizim en büyük sermayemiz, Allah’ın bize bahsettiği, üç tarafı denizlerle çevrili olan bir ülkede yaşıyoruz. Bunu bir an önce çözmemiz lazım. Özellikle, fabrikalardan atılan atıklarda bu, sizin Bakanlığınızın konusuna giriyor.

Tabii, bununla birlikte müsilaj sorunu vardı, o aldığımız tedbirlerle devam ediyor ama olmayacak diye herhangi bir şey yok. Bunu yine, tekrar gündemimize almamız gerekiyor.

Su tüketimiyle ilgili, su tüketimi hakikaten çok önemli. Size bir örnek vereceğim Sayın Bakan: Daha önce “İsrail’e satılacak.” diye yapılan bir proje vardı, o devreye girmedi, Manavgat Çayı’nda milyonlarca metreküp su boştan yere denize akıyor ama aynı zamanda... Bir de Dim Çayı Projesi vardı Alanya’da. Devlet Su İşlerinin 2021’de tamamlayacağı belirtilen Dim Çayı, o da kamulaştırmadan dolayı denize akıyor, orada da büyük bir kaybımız var; su bizim ilerdeki en büyük sıkıntılarımızdan biri olacaktır, ondan dolayı temiz su çok önemli.

Aynı zamanda, jeotermal suların kullanımı var. Sizin Bakanlığınızı ilgilendirmese de özellikle tarımda ve temiz su yani jeotermal su ile diğer suyun kullanımı açısından birisi sizlere ait, diğeri Enerji Bakanlığına ait olduğu için iki Bakanlığım burada istişare hâlinde olmasını düşünmekteyim.

Çevre bizim çok önemli sermayemiz. Onun için, buna çok önemli bir şekilde sahip çıkmamız lazım. Yapılan bütün işler Türkiye’deki bütün sektörleri ilgilendirmektedir.

İklim değişikliği ve sıfır atık konusuna değinmek istiyorum. Sıfır atıkta önemli bir çalışma başladığımız biz de yakından takip ediyoruz, siz de belirttiniz, Sayın Emine Erdoğan’ın... Bugün öğlen çok güzel Kayseri yemeklerinden bize ikram ettiniz ama masada gördünüz, masadaki geriye dönüşümü hep beraber bugün gördük, bunları hep beraber bir ele almamız lazım. Ben bunu turizmci olarak da söylüyorum çünkü turizmde de hakikaten her şey dâhil sisteminden dolayı -kendim içinde olduğumdan dolayı- bunu değerlendirmemiz lazım, geri dönüşümü sağlamamız lazım.

Tabii, biraz önce de baktım, çok güzel broşürler hazırlamışsınız, yaklaşık 5 kilo. Keşke dijitalleşmeyi konuştuğumuz bu dünyada onu dijital ortamda bizlerle paylaşsaydınız ya da mail ortamında olsaydı daha iyiydi diye düşünüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) – Son bir dakika, müsaade ederseniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Çorabatır, toparlayalım.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) – Toparlıyorum, bir dakika...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yani bir dakika için değil, sözlerinizi toparlayın.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) – Tamam, bir dakika Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayır, tam bir dakika değil.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) – Otuz saniye size teşekkür ettim biliyorsunuz, o hakkımı kullanmak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki, o zaman verdim bir dakika.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) – Sağ olun.

İklim değişikliği çocuklarımıza ve ülkemize yaşanabilir bir dünya için hakikaten çok önemli. Sayın Bakan, burada tüm sektörler, sanayi sektörü, otomotiv sektörü, tekstil sektörü, tarım sektörü, turizm sektörü; hakikaten bu konuda bütün dünya çok önemli çalışmalar yapıyor, biz çalışmaların daha başlangıcındayız. Bunun hem yaşanabilir dünya için önemiyle birlikte, ticaret olarak da baktığımızda, rekabet açısından bütün firmaları etkileyecek bir atılım yapmamız lazım, bunu hep beraber yapmamız lazım.

Ben teşekkür ediyorum. Çok detaylı konular, inşallah baş başa yapacağımız toplantılarda da sizden bunu rica edeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Çorabatır.

Şimdi DEVA Partisinden Evrim Rızvanoğlu, buyurun.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri ve çok kıymetli bürokratlar; aramızdan ayrılışının 85'inci yılında Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü sonsuz minnet ve saygıyla anıyorum.

Öncelikle, bütçenin cumhuriyetimizin 100'üncü yılında çevrenin korunması ve iklim değişikliğiyle mücadelede ülkemizi ileriye taşımamasını temenni ediyorum. Bakanlığın sorumluluklarından belki de en önemlisinin, nesiller arası adalet anlayışıyla daha yaşanılabilir bir Türkiye'yi gelecek nesillere bırakma gerekliliği olduğuna inanıyoruz. İklim değişikliğiyle mücadelenin yolu, yeterli bütçe ve stratejik planlamadan geçiyor; bu, şüphesiz ancak kalkınma planında çevreye dair konuların bütçede maalesef somutlaşmadığını görüyoruz. Örneğin, Bakanlığın 2024 senesi bütçesini bu yılla karşılaştırdığımızda yaklaşık 10 kat bir artış var; tabii, bunun 6 Şubatın yaralarının sarılmasıyla ilgili olduğuna inanıyoruz. Buna karşın sel, yangın, kuraklık gibi çevre felaketlerinin önüne geçmek için ayrılan bütçede ise, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum için ayrılan bütçe sadece yüzde 16. Yıllık enflasyonu resmî açıklamalarında bile ortalama yüzde 61 olan ülkemizde İklim Değişikliği Başkanlığının bütçesi de âdeta buzullar gibi eriyor, resmî enflasyonun da altında kalıyor. Bir başka çarpıcı saptama da İklim Değişikliği Başkanlığı 2022 Yılı Sayıştay Raporu'na yansımış durumda, bütçenin harcanma miktarı sadece yüzde 51,6. Ben, buradan Sayın Bakana sormak istiyorum: Tahsis edilen bütçeyi niçin kullanmadınız? İklim değişikliğiyle mücadelede planlanan çalışmaları yapmadınız mı? Bütçeyi doğru ve etkin kullanmadan Türkiye'nin iklim hedeflerine nasıl ulaşacaksınız? Uluslararası taahhütleri nasıl yerine getireceksiniz? 2038'de emisyonları pik yaptıran 2053'te net sıfır emisyonuna nasıl erişeceksiniz, hem de bütçe dengesini bile sağlayamadan?

Sayın Bakan, sabahleyin sunumunuzda Yeşil Mutabakat süreçlerinden bahsettiniz ve sanayicilerimizle sürekli istişare hâlinde ve bilgilendirme hâlinde olduğunu söylediniz. Sadece bilgilendirme yetiyor mu? Avrupa'nın yüzde 40'tan daha fazla ihracatını yaptığımız Yeşil Mutabakat sürecinden en çok etkilenecek ülkelerden bir tanesi olan ülkemizde KOBİ'lerle ilgili neler yapılıyor, Yeşil Mutabakat süreçleri nasıl ilgilendiriliyor KOBİ'lerle ilgili?

Faaliyet raporunda tutturulamayan başka bir konuya gelince de Sıfır Atık Programı uygulanan bina sayısının 2022 yılındaki hedefinin sadece yüzde 37'sinin gerçekleştiğini görüyoruz. Burada, acaba hedefler doğru tespit edilemiyor mu? Sıfır Atık Projesi'nin Çevre Ajansı bünyesinde yürütüldüğünü biliyoruz ancak Çevre Ajansının 2022 yılına ilişkin faaliyet raporu şu saat oldu herhangi bir yere yüklenmedi. Mevzuata göre "web" sayfasında yayınlanması gerekirken neden yayınlanmadı? Sıfır Atık Projesi için de "Amiral gemimiz." diyorsunuz, geçtiğimiz aylarda ise vakfedenlerin arasında 2 eski bakanın olduğu Sıfır Atık Vakfı kuruldu, acaba bu Vakfın Bakanlığımızla bir ilişkisi var mıdır?

Sayın Başkan, geçen yıl Bakanlığın bütçe sunumunda "Türkiye Yüzyılı'nda bisiklet ağılarıyla örülmüş Türkiye'yi hep birlikte yaşayacağız." denilmişti, bunu duyduğumuza sevinmiştik geçen sene ancak faaliyet raporuna baktığımızda hava kalitesinin iyileştirilmesi ve emisyon azaltımı için önemli olan bisiklet yolu yapımına ilişkin 2022 yılı gerçekleşme oranı sadece yüzde 9. Bu düşük performansa karşın sizin görev süreniz içerisinde bu vaadi gerçekleştirebileceğinize inanıyor musunuz? Ayrıca, stratejik planlarda ve sunumunuzda korunan alanlarla ilgili konulan hedeflere tam olarak ulaşamamışken yüzde 17 hedefine sene bitmeden -ki son iki ayda- ulaşabilecek miyiz? On İkinci Kalkınma Planı'nda ise sadece karasal alanları koruma hedefi yazılmış. Peki, denizel korunan alanlar ve sulak alanlar ne olacak, bununla ilgili bilgi rica ediyoruz.

Faaliyet raporunda dikkatimizi çeken bir diğer husus ise ulusal yeşil bina sertifikasına sahip 2022 yılı için hedeflenen bina sayısı hiç gerçekleştirilememiş yani performans yüzde sıfır. Diğer yandan gürültü bariyeri alanına ilişkin başarı performansı ise yüzde 350. Bir tarafta hiç tutturulamayan diğer tarafta ise aşırı gerçekleşen hedefler. Bakanlığın proje planlama ve etkin projeksiyon yetkinliklerinde bir sorun mu var?

Sayın Başkan, yine sunumunuzda 7/24 izlenen ve denetlenen sanayi tesisleri rakamlarını verdiniz hava kalitesi bazında. Ancak Yatağan ve Afşin Elbistan gibi zehir saçan tesisler de bu sayıya dâhil mi? Eğer öyleyse halk sağlığı verileri niye bu durumu yansıtmıyor? Hükümetin öncelikle çevre konusunda bakış açısını değiştirmesi gerekiyor. Sunumunuzda ve web siteniz dâhil her yerde çevre konularına çok az yer verilmekte. Çevre konularını odağına alan, denetimi öncelikleyen Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının münferit bir Bakanlık olarak yeniden yapılandırılması en iyi çözüm olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Lütfen sözlerinizi toparlayın.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) – Toparlıyorum.

Sunumunuzda da söylediğiniz gibi, çevre, siyasetüstü konular... Ki kesinlikle katılmıyoruz. Belki münferit Bakanlık olursa tam da siyasetin kalbi olan ve siyasi irade gereken Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı gerekli, işlevsel bir Bakanlık hâline gelir.

Teşekkür ediyorum.

Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de yine DEVA Partisinden Cem Avşar.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyeleri, kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü vefatının 85'inci yıl dönümünde saygı, rahmet ve minnetle anıyorum.

Bildiğiniz üzere bütçeler aslında kurumların beş yıllık hedefler üzerine oluşturdukları stratejik planlara dayanmaktadır. Bakanlığın da 2022-2023 Stratejik Planı'nda -güncellediği stratejik planında- 7 amaç, 29 hedef, 144 proje ve faaliyet yani performans programı var. Bu dağıtmış olduğunuz bütçe sunumunda da ilk sayfalarında bunu görüyoruz fakat 144 göstergeden biz 73'ünü bu programın içerisinde bulabiliyoruz. Bununla birlikte, 2023 Yılı Performans Programı'nda, 2024 yılı bütçe teklifine baktığımızda hedeflenen ve gerçekleşen veriler arasında sapmalar mevcut. Bir iki örnek vermek gerekirse, mesela performans programında "Ekonomiye kazandırılmak üzere uygulayıcı kurumlara devredilecek taşınmazın değeri." denmiş. Burada deprem öncesinden bahsediyorum, 2022'de hedef 17 milyar TL'ymiş fakat gerçekleşen 30 milyar TL yani 2 katına çıktığını görüyoruz.

Bir diğer konu, Millî Emlak gelirlerinin bir önceki yıla göre artış oranı, bütçenin yüzde 10'u oranında artması gerekirken 7 kat yani tam yüzde 71 oranında arttığını görüyoruz. Bu programda tutturulamayan hedefler böyle uzayıp gidiyor.

Bir diğer konu da hedeflenenler arasında, burada sosyal konutta bugüne kadar yapılan 1 milyon 170 bin konuttan bahsedildi. Şimdi, evet, 1 milyon 170 bin konut yirmi iki yılda yapıldı fakat bizim kalkınma planına baktığımız zaman aslında On Birinci Kalkınma Planı'nda sosyal konut olarak 2023 yılında rakamın 270 bin olduğunu görüyoruz fakat biz nerede kalmışız, 125 binde kalmışız. Dolayısıyla, evet, yirmi iki yılda birçok işler yapıldı, birçok şeyler oldu fakat burada bizim başarı kriterimiz yapılanların üst üste toplanması değil, hedeflenen kalkınma planlarında ve bütçede hedeflenenlerin gerçekleştirilmesi olmalıdır, bu bize daha iyi bir ışık yaratacaktır diye düşünüyorum.

Bir diğer konu da bütçeye gelecek olursak... Sayın Zeybek sabah buna değindi "Bu bütçeyle bu yük nasıl taşınacak?" diye. Taşınması zor fakat hazine arazilerinin satışına cinsine bakılmaksızın devam edilirse bu bütçe bir şekilde bir yere getirilebilir.

Bakın, tabii, para havadan gelmeyecek, 110 milyar dolar çok ciddi bir rakam, çok büyük bir rakam; bunun da oluşturulması çok kolay iş değil fakat bu iş, bu yeni yasayla da gelen rezerv alanlarının açılmasıyla alakalı süreç de istismara açık çünkü geçmişte bu rant meseleleriyle alakalı kabarık bir sicil var.

Bu yasanın bir diğer konusuysa alelacele çıkarılması dolayısıyla bu imar affi yarasındaki mağduriyetlere yol açabilme potansiyelinde olması. Bizim sizlerden istihhamımız, isteğimiz, hem bu işin rant meselelerine dönüşmemesi için iyice üstüne düşülmesi, bir de imar affi yarasındaki mağduriyetlerin açılmaması.

Sayın Bakanım, bu İlk Evim, İlk İş Yerim Projesi'nin -geçen sene Sayın Cumhurbaşkanının da söylediği üzere- iki yılda tamamlanacağı söylendi fakat bir yıl kaldı o sürenin tamamlanmasına, bugün geldiğimiz noktada bu işin çok mümkün olmadığını görüyoruz; bununla alakalı da -tabii, bir deprem yaşadık ama- bu konutların iki yıl içinde teslim edilmeyeceği konusunda kamuoyu bilgilendirilirse bu faydalı olacaktır diye düşünüyorum.

Bu ve buna benzer Kahramanmaraş merkezli depremler, askerî alanların imara açılması, koku sorunu, dere yataklarındaki yapılaşmaya dair biz sizin Bakanlığınıza 7 adet soru önergesi verdik fakat Sayın Bakanım, bunlara cevap alamıyoruz. Biliyorsunuz, bunun on beş günlük bir yasal süresi var; sizlere de bu iletiliyor mu, onu da sormak istiyorum.

Bir de bizim denetim görevimizi sağlıklı yapabilmemiz için önergelerin yasal süre içerisinde ve ciddiyetle yapılmasını sizlerden talep ediyorum.

Bir diğerkonu, benim kendi seçim bölgem olan Tekirdağ'la alakalı. Bizim Çorlu ilçemiz Trakya'nın en kalabalık nüfusa sahip ilçesi, bu ilçemizin de ekonomiye çok ciddi bir katkısı var, ülkemizde sanayinin baş ilçelerinden biri biliyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Avşar, toparlayın.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) – Toparlıyorum.

Burada yerel yönetimler, il müdürlüğünüz, ilçe müdürlüğünüz, bütün ticaret odaları vesaire toplanıp yıllardır sanayinin yarattığı bu koku sorunuyla uğraşiyor. Bundan partinizin milletvekillerinin de bilgisi var, size iletmış de olabilirler. Biz 8 milletvekili olarak, bu konuyla alakalı artık son noktaya gelmiş durumdayız; ben sizlerden Tekirdağ adına, Çorlu adına bu koku sorununa el atmanızı, çoluğun çocuğun gece vakti uyurken yatağında bu kokuya maruz kalmamalarını ve sokaklarında rahat gezebilmeleri için bu konuya müdahalenizi istirham ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Avşar.

Değerli milletvekilleri, şimdi de Ulaş Karasu konuşacak, sonrasında Adnan Beker.

Sayın Ulaş Karasu, buyurun lütfen.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, cumhuriyetimizin kurucusu, ülkemizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü ölümünün 85'inci yılında bir kez daha şükranla, minnetle anıyorum.

Sayın Bakan, depremler, afetler her gün kendini hatırlatıyor. Yoksul vatandaşlarımızın oturduğu mahallelerde, ilçelerde afet endişesi çok yüksek, bunu biliyoruz. Bu konuda hâlâ mevzuat tam olarak hazırlanmadı. Yapı dönüşüm, güçlendirme süreci, vatandaşlarla yapılan uzlaşmalar, envanter kayıtları, bütün bunlarla ilgili olarak dahi alınması gereken yasal düzenlemeler ne zaman gündemimize gelecek?

Peki, ne getirdiniz siz buna karşın? “Rezerv yapı alanı” diyerek kentlerde rantı yüksek olan alanların, yurttaşın evine el koymanın yolunu açan, mülkiyet hakkını gasbedecek bir düzenleme getirdiniz. Bir açıklamamızda “Bütün aksaklıkları giderecek ne varsa hepsi kanun teklifinde mevcut.” demiştiniz, bütün aksaklıkların giderileceğini ifade etmişsiniz. Hiç de öyle değil Sayın Bakanım, bunu Genel Kurulda da söylemiştim; siz teklifinizi vatandaş odaklı değil, hep rant odaklı getiriyorsunuz.

Az önce sunuş konuşmanızda bizim belediyelerimize ve bizlere bununla ilgili laf attınız. Ben size şimdi bunlarla ilgili birkaç örnek vermek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – CHP demedi.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Kentsel dönüşüme de afetlere de rant odaklı bakmamak zorundayız çünkü derdiniz gerçekten deprem olsa, dönüşüm olsaydı bu kadar yıl beklemezdiniz. Az önce bizim belediyelerimize, beş yıldır bizim yönettiğimiz belediyelere laf atarken, Türkiye’de 6 milyon dönüştürülmesi gereken konut varken, İstanbul’da 1 milyonun üzerinde konut varken kendi döneminizde, on yedi yıllık İstanbul Büyükşehir Belediyesi döneminde bu kentsel dönüşümü niçin gerçekleştirmediniz?

Depremden sonra 300 bin konutu bir yılda bitireceğinizi ifade ettiniz, şu anda 50 bin konutu dahi bitiremediniz, yıl sonunda teslim edeceğinizi ifade ediyorsunuz. Bir yıl içinde 330 bin konutun sözünü vermişsiniz, bir yıl içinde bitirileceğini ifade etmişsiniz, şu anda hâlâ 200 bin konutun ihalesini

yaptığınızı ifade ediyorsunuz. Bu konutların ihaleleri ne zaman yapılacak? Bu konutların bitim süresi ne zaman olacaktır? Önümüzde kış var, kış ayında insanlar hâlâ çadırlarda, konteynerlerde yaşamaya ne yazık ki devam edecek. Bu hızla devam ederseniz -bizim başta söylediğimiz gibi- bu konutları sekiz yıldan önce bitirme şansınız gözüküyor Sayın Bakanım.

Şimdi de İstanbul'da birkaç senede 500-600 bin konut yapacağımızı ifade ediyorsunuz. Bu konutları şu anda... Yani ülkemizdeki inşaat sektörünün yaşamış olduğu krizden hiç mi haberiniz yok, yoksa sadece sunuş yapmak için mi söylüyorsunuz? İnşaat maliyetlerinin üç yılda 10 katına çıktığı, kalıpcının, demircinin dahi bulunamadığı bir ülkede, İstanbul'da birkaç yıl içinde 500-600 bin konutu nasıl yapacaksınız? Depremde yıkılan binaları nasıl yapmayı planlıyorsunuz?

Şimdi, size başka bir konudan bahsetmek istiyorum, İstanbul'da ve ülkemizin dört bir yanında konut mağdurları var; bu vatandaşlarımızın mağduriyetleri yıllardır sürüyor. İktidar eliyle kasalarını dolduran müteahhitler ülkenin dört bir köşesinde peş peşe devasa konut projelerinin temelini attı ancak birçok konut projesi üzerinden geçen yıllara rağmen bitirilemedi; bu projeler nedeniyle yüz binlerce kişi mağdur oldu, siz de biliyorsunuz. İktidarınızın göz yumduğu bu şekilde 21'inci yüzyılın en büyük soygunu yapıldı.

Geçen dönem Dilekçe Komisyonu bir rapor hazırladı, bakanlıkların yapması gereken düzenlemeleri tek tek sıraladı, yerel seçim döneminde hatırladınız, sonra unuttunuz. Murat Kurum Esenyurt ziyaretinden sonra "Yol haritamızı belirledik, süreci vatandaşlarımızla birlikte yöneterek bu sorunu çözeceğiz." demişti ama unutuldu. Siz bir adım atacak mısınız, bu konuda bir düşünceniz var mıdır? On binlerce kişi, aileleriyle birlikte yüz binlerce kişi sizden bir açıklama bekliyor. Bakın, size bir örnek vermek istiyorum: Az önce bizim belediyelerimize "rant odaklı" derken rant odaklı belediyelerin ne yapmak istediğinin en güzel örneği sizin döneminizde Esenyurt Belediyesi tarafından yapılan projelerdir. Yeşil Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı AŞ İstanbul Esenyurt'ta inşa edeceğini açıkladığı Innovia isimli 6.500 konutun yer alacağı projesiyle 2010-2011 yılında ev sahibi olma hayali kuranlardan milyonlarca para topladı, hatta şirket Halkbanktan 600 milyon kredi kullandı, dönemin AKP'li Esenyurt Belediye Başkanı Necmi Kadioğlu garantör sıfatıyla projede yer aldı. 2013 yılında dairelerin tamamlanarak teslim edileceğinin belirtilmesine rağmen aradan geçen on yıla rağmen teslim edilmedi. Mağdur olan 4 bin kişi ise hukuk mücadelesi başlattı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ulaş, toparlayın lütfen çünkü çok fazla milletvekilinin söz talebi var.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Tamamlıyorum Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Dairelerin ortalama 140 bin TL'ye satıldığı ve Yeşil GYO'nun o dönem 4 bin kişiden yaklaşık 300 milyon dolar topladığı ifade edildi. Vatandaşların suç duyurusunda, şirketin sahibi Kamil Engin Yeşil'in -Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'ın dostu olduğu- uzun yıllar şirketin yönetim kurulu üyesi olan ve 14 Mayıs seçimlerinde Adıyaman Milletvekili olan Resul Kurt'un, İhlas Holdingin patronu Ahmet Mücahid Ören'in, Halkbankın üst düzey yöneticilerinin de cezalandırılması istendi. Ama ne oldu tahmin edersiniz, tam dört yılın ardından 19 Ekim 2023 yılında kamu adına kovuşturmaya yer yok kararı verildi ve milyarlarca vurgun devam etti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ulaş, toparlayın lütfen.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Tamam, topluyorum efendim, kapatıyorum.

Konuşacağım çok şey var da Bakanım, beş dakikada konuşma şansımız yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Plan Bütçeye üye yapacağız sizi.

Teşekkür ediyorum.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Çevre şehircilikte toplanamadığımız için ne yapalım!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan şöyle bir ifade kullandı -Sayın Ulaş Karasu, siz yoktunuz başta, ben size söyleyeyim de- “şu parti, bu parti belediyesi” demedi, “bazı belediyeler” dedi, dolayısıyla üzerinize alınmanıza gerek yok.

ULAŞ KARASU (Sivas) – O bazı belediyelerin kimler olduğunu biz biliyoruz Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – CHP’ye çektiniz siz, ben bir şey diyemiyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MEHMET ÖZHASEKİ – Alınmakta çok haklı arkadaş.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, teşekkür ediyoruz.

Şimdi...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – O zaman da cevabı verin, işte böyle Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MEHMET ÖZHASEKİ – Hiç cevap değildi ki onların hiçbirini.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Olur mu öyle!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MEHMET ÖZHASEKİ – Biraz sonra vereceğim hepsini.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, olur mu, verin tabii.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Adnan Beker...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MEHMET ÖZHASEKİ – Heyecanla konuştu sadece, yazdıklarını okudu arkadaş, o kadar; ayıp olmasın diye ben de sözünü kesmedim.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Yazdıklarımı okumuyorum Bakanım. Siz on dakika verin, ben konuşayım, konuyu anlatayım size.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Olur mu, kendi hazırlıyor Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MEHMET ÖZHASEKİ – Bütün arkadaşların söz hakkını al sen konuş.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Sayın Bakanım, bakın dediniz ki...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ulaş, bitirdim, Sayın Beker’e söz verdim, olmaz...

ULAŞ KARASU (Sivas) – Sayın Başkanım, bu konuda bir şey söylemek istiyorum...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Olmaz...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Biraz sonra soru-cevap var, orada şey yaparsanız...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Soru-cevabı bekleyin, Sayın Beker’e haksızlık oluyor.

Sayın Beker, buyurun.

ADNAN BEKER (Ankara) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarım, kıymetli bürokratlar ve çok değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ulu Önder’imiz, Başbuğ’umuz, Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ü vefatının 85’inci yılında rahmet ve minnetle anıyorum.

Sayın Bakanım, 6 Şubatta maalesef çok ciddi bir felaketle karşı karşıya kaldık. Hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan bir kez daha rahmet diliyorum.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; ben de 6 Şubattan sonra Maraş'ta Ankara Büyükşehir Belediyesi Grup Başkanı olarak görev aldım, orada on beş gün kaldım. Gerçekten bu yaraların sarılması tabii çok kolay değil, bütün -o günün şartlarında- vatandaşlarımız, belediyelerimiz, devletimiz, bakanlıklarımız el attılar, belli bir noktaya getirdiler.

Şimdi, tabii, bu işin içinde olanlar daha iyi bilir yani "sermaye düşmanlığı" diyenler, sermaye düşmanlığının ahlaksız sermayedarlarıdır. Şimdi örnek söyleyeyim size: Evinizi badana yaptırırsanız bir ayda bitiremiyorsunuz çünkü burada 250 bin konuta, devletimiz, Bakanlığımız buraya el atmış. Gerçekten ben Sayın Bakanı ve bürokratlarını takip ediyorum, kendim oraya gidiyorum, oradaki vatandaşlarımıza elimizden geldiği kadar yardımcı oluyoruz ama kolay bir olay değil yani üç senede beş senede bitecek bir olay değil.

Bir de ne var? Fiyatlar çok artıyor. Niye artıyor? Çünkü Bakanlık bütün imkânlarıyla giriyor. Devlet girdiği zaman kalıpcı oraya giriyor, betoncu oraya gidiyor, çimentocu oraya gidiyor; malzeme eksikliği oluyor. Tabii, bu arada Sayın Bakanım da söyleyeyim, fırsatçı tüccarlar var; betonu artırıyor, demiri artıyor, malzemelere de zam geldiği zaman maliyetler de artıyor. Arkadaşlarımız, sayın milletvekillerimiz; gerçekten şu an Bakanlık ve devletimiz veya bütün hayırsever vatandaşlarımız deprem bölgesine çok büyük destek oluyorlar. Deprem bölgesinde altyapı yok, organize sanayileri bitmiş, binlerce insanımız evsiz kalmış. Biliyorsunuz, bu evsiz insanlarımıza yer bulmak, yerleştirmek de gene Bakanlığın görevi, belediyelerin görevi olmuş. Onun için burada emeği geçen tüm Bakanlık personeli olsun, devletimizin diğer birimleri olsun, hangi belediye olursa olsun belediyelere huzurunuzda teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, 2014 yılında yapılan yerel yönetim kanunlarındaki değişikliklerde çok büyük eksiklikler var. Yani bu yasa değişikliği büyükşehirlerde çok sıkıntılı oluyor. Nedeni de şu: Mesela, Kalecik'in Kınık Köyü ile burada, Çankaya'da bulunduğumuz bir mahallede bütün; kayıt belgesi olsun, su olsun, altyapı olsun veya ruhsat olsun bedeller aynı ödeniyor. Yani düşünün ki Çankaya'da 15 milyon liraya daire satılan yer ile Kalecik'teki bir köyde yani eskiden köy olan bir yerin mahalleye dönmesiyle beraber oranın yükünü aynı bindirdiğiniz zaman vatandaşlarımızda çok büyük sıkıntı oluyor. Bunu bir değerlendirirseniz Sayın Bakanım.

Bir de kentsel dönüşüm gerçekten olması gereken bir dönüşümdür ama yerinde kentsel dönüşüm yanlış bir dönüşümdür. Bunun örneği İstanbul Bağdat Caddesi'dir. Çünkü oradaki dönüşüm yerinde bir dönüşümdür Sayın Bakanım. Yani bina yıkılıyor, binanın üstüne 2 kat fazlasını yapıyorlar. Bu sefer ne oluyor? Caddesi, yolu genişlemiyor, otoparkı kalmıyor, nüfus artıyor, kentsel dönüşümden bu sefer köy dönüşümüne dönüşüyor. Onun için mevcut olan binaların yıkıldığı yerde ada bazında kentsel dönüşümün daha faydalı olacağını, bu, ada bazındaki dönüşümlerde de yeşil alanın, sosyal donatıların, altyapıların, otoparkların böyle daha sıhhatli, sağlıklı olacağını ve şehirlerin şehirlere benzeyeceğini de... Bununla ilgili de bir hassasiyet gösterin Sayın Bakanım.

Şimdi, tabii, bizim Ankara'mız veya İç Anadolu'muz üvey evlat. En büyük teşvikler Doğu Anadolu, Güney Anadolu'ya yapılıyor fakat Yozgat, Çorum, Çankırı, Kırşehir, Ankara olmak üzere biz bu teşviklerden faydalanamıyoruz. Sayın Bakanım, biraz da bu İç Anadolu'ya bakın. Kayseri zengin bir memleket, sizin ora iyi ama Yozgat'tan göç buraya geliyor, Kırşehir'den buraya geliyor. Gerçekten çok sıkıntılı bir durumdayız. Bunlara lütfen bir el atın, biz de üvey evlatlıktan çıkalım. Gerçekten bu şehirlerimizin köylerinin yolu yok, okulları yok. Yani Ankara'mızda bile 300'e yakın köyümüzde su yok. Yani bunlara devletimiz olarak, Bakanlığımız olarak lütfen el atın.

Ankara'mızın bir fuar alanı var, 2015 yılında başladı. Bu fuar alanı başta Ankara Valiliği, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Ankara Sanayi Odası, Esnaf Odası ortaklığı olan bir Fuarçılık AŞ tarafından kuruldu fakat Sayın Bakanım, sekiz senedir bu fuar bitmedi. Bu fuar Ankara için çok önemli. Bakın, Ankara'daki bankaları götürdüler İstanbul'a, götürdünüz İstanbul'a yani.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ADNAN BEKER (Ankara) – Sürem bitti mi Sayın Başkanım?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Süreniz doldu, lütfen toparlayalım.

ADNAN BEKER (Ankara) – Tamam, bitiriyorum.

Bizim fuarımıza bir el at Sayın Bakanım, bir toplantı yap.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MEHMET ÖZHASEKİ – Biz yaptık bir toplantı, ben size aktarırım.

ADNAN BEKER (Ankara) – Tamam Sayın Bakanım.

Ben teşekkür ediyorum hepinize.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Tutdere, süreniz beş dakika.

Buyurun.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) - Sayın Bakan, Sayın Başkan; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, öncelikle deprem yaşayan bir ilin milletvekili olarak sahada yapmış olduğunuz çalışmalar için teşekkür etmek istiyorum ama Sayın Bakanım, çalışmalar var ancak iyiye gitmeyen işler de var. Şunu söyleyeyim: Adıyaman'da öncelikle kırsaldaki köy evleriyle başlamak istiyorum. Adıyaman'da kırsaldaki vatandaşlar depremde çok büyük kayıplar yaşadılar, evleri hasar gördü. Kırsaldaki konutlar konusunda sizin de sunumunuzda sadece yıl sonunda 362 konutu teslim edeceğiniz gibi bir hedef var. Bu çok düşük çünkü zor coğrafyada yaşayan köylü vatandaşlarımızın barınma sorununun bir an evvel çözülmesi lazım. Kaldı ki kırsaldaki köylülere dağıtılan konteynerler de Çin konteyneri, barınma ihtiyacını karşılamaktan uzak, yalıtımı yok. Dolayısıyla bu bölgede konutları teslim etmeyecekseniz bile en azından oradaki konteynerlerin yalıtımlı konteynerlerle değiştirilmesi gerekiyor, aksi takdirde bu kış kırsaldaki vatandaşlar için çok zor geçecek.

Sayın Bakan, TOKİ eliyle yapılan evler var, Adıyaman Örenli'de başladınız, Karadağ bölgesinde yapıyorsunuz. Burada da işler gerçekten hızlı başladı ancak istenilen seviyede değil, ben yerinde zaman zaman incelemeler de yapıyorum. Özellikle Karadağ'daki, Örenli'deki konut alanlarında evlerin inşaatına başlandı, temeller atıldı ama okul, hastane, sağlık ocağı ve sosyal tesislere ilişkin ihaleler yapılmadı, bunların aslında atbaşı gitmesi lazım. Yarın siz evleri yapacaksınız, çocuklar hangi okula gidecek, vatandaş hangi yollardan gidecek? Bu konuda bir gecikme var, bunun hızlandırılmasını biz talep ediyoruz. Eğer siz bu konuda müdahil olursanız, işler hızlanırsa en azından işler bittiğinde yeni mağduriyetlerle vatandaşlarımız karşı karşıya kalmaz.

Sayın Bakan, bir de Adıyaman'da en büyük sorunlardan bir tanesi ağır hasarlı binaların inşaat enkazlarının döküldüğü saha. Bu saha gerçekten yerleşim yerlerinin içinde, belki siz de gördünüz, tam organize sanayinin kapısının içerisinde, etrafında yerleşim alanları var ve bu yerleşim alanlarından dolayı vatandaşlarımız burada tozdan çok ciddi anlamda mağdur oluyorlar. Asbest tehlikesi var, biz bu asbest tehlikesine defalarca dikkatlerinizi çektik, sahada siz de talimatlar verdiniz ama şunu üzülerek

söyleyeyim ki müteahhitler sizi dinlemiyor Sayın Bakan, ne sizi dinliyorlar ne İçişleri Bakanını dinliyorlar. Bunlar gözünü paraya dikmişler, halkın sağlığını tehlikeye atıyorlar. Bir taraftan devletin imkânlarıyla mağduriyeti gidermeye çalışırken bir taraftan da müteahhitler eliyle vatandaşlarımızın sağlığı tehlike ve tehdit altında.

Yine, Sayın Bakan, bizim Mara ve Musalla Mahallesi'nde 2015 yılında kentsel dönüşüm kararları çıktı, bu alanlar risk alanları ilan edildi, Resmî Gazete'de yayımlandı; adımlar atılmadı ve bu risk alanında 6 Şubat depreminde binlerce yurttaşımız vefat etti. Aynı tehlike ve tehdit devam ediyor çünkü bölgede yeni depremlerin olacağı söyleniyor. Bu konuda elinizi çabuk tutmanızı ve yeni kayıpların yaşanmaması için tedbir almanızı bekliyoruz.

Sayın Bakan, hasar tespit çalışmalarında da sorunlar var. Özellikle depremden sonra alelacele yapılan tespitler vardı, çoğu ağır hasarlı binanın sonradan hasarsız olduğu ortaya çıktı, orta hasarlıların ağır hasarlı olduğu ortaya çıktı. Hasar tespiti yapılamayan binalar var. Mesela, Adıyaman'da sizin de verilerinize göre 4.713 binanın tespiti yapılamamış. Bu nedenle vatandaşların da imkânları yok. Mahkemelerde dosyalar şişti. Şimdi, idare mahkemesine yapılan başvurularda yargılama süreçleri de doğru yürümediği için vatandaşlar mağdur. Sayın Bakan, bu konuda Adıyaman'da sizden talebimiz bu hasar tespitlerine ilişkin yeniden komisyonlar oluşturmanız ve sorunlu olan, şaibeli olan veya tartışmalı olan binalarda yeniden tespit yapmanızı biz öneriyoruz çünkü duyumlar var, ağır hasarlı binaların oradaki çeşitli ilişkiler kullanılarak az hasarlıya çevrildiği şeklinde iddialar var, tabii ben bunları iddia olarak değerlendiriyorum ama vatandaşın da en azından vicdanının rahat edebilmesi için sizin Bakanlığımızın öncülüğünde böyle bir tespit yapılırsa en azından vatandaşın can güvenliğini de sağlamış oluruz.

Sayın Bakan, bir de ağır hasarlı binaların yıkım işleri de sizin vadettiğiniz süreç çerçevesinde ilerlemiyor, çok gecikme var. Bizim, özellikle, Adıyaman'da normalde bu kısım ayına doğru ağır hasarlı binaların enkazlarının kaldırmış olması gerekiyordu, bu işler de istenilen hızda gitmiyor. Burada gerekirse yeni müteahhitlere araç gereç desteği sağlanması ve bu enkazların bir an evvel şehirden uzaklaştırılması gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Başkanım bir müsaade ederseniz...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen toparlayalım.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sayın Bakan, bir de müteahhitler demiri alıyorlar, temeli yerinde bırakıyorlar. Yani temizlik yok, belediyeler de kaldırmıyor, o yerinde kalan tozlar, rüzgârla birlikte vatandaşların yaşam alanlarına akabiliyor ve burada tedbir alınmıyor. Tam bir şekilde, yani depremin tüm izlerinin silinerek bu işlerin yapılması gerekiyor.

Meteorolojiden de bir şikâyetim var Sayın Bakan. Yani yaz boyunca toz bulutları altında insanlar yaşam mücadelesi verdiler. Meteoroloji bir hava ölçümü yapmıyor, yaptığı hava ölçümlerini paylaşmıyor. Nedir, bizdeki, mesela, deprem illerinde, Adıyaman'da, Malatya'da, Hatay'da havayla ilgili durum nedir? Çünkü biz ciddi endişeleniyoruz, biz havanın kirli olduğunu görüyoruz, çıplak gözle görüyoruz ama Meteoroloji bu konuda çalışma yapmıyor. Burada analiz yapmasını, hava ölçümlerini düzenli yapmasını bekliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Bir şey kaldı, bunu da söyleyeyim otuz saniye verirsiniz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Buyurun.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sayın Bakan, bir de 2017’de ve 2018’de biz Samsat’ta deprem yaşadık, inanın ki Samsat’ın birçok köyünde hâlâ konutlar yapılmadı yani aradan çok uzun süre geçti. Bu, ülkemiz için de cumhuriyetimiz için de cumhuriyetin 100’üncü yılı için de büyük bir ayıptır, bu konuda da gerekli çalışmaların hızlandırılmasını talep ediyoruz.

Çalışmalarınızda başarılar diliyoruz. Olası depremlere ülkemizin hazırlığı için de mutlaka sizin bütçenizin daha da artırılması gerekiyor. 6 milyon evin risk altında olduğu bir ülkede bu bütçeyle bu işlerin yapılma olasılığı yoktur. Hükûmete de çağrı yapalım: Çevre, Şehircilik Bakanlığının bütçesinin daha da artırılmasını talep etmiş olalım.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Sağ olun, teşekkür ederim.

Hepsini not aldım, bir kısmını da özelde anlatacağım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Perihan Koca, süreniz beş dakika.

Buyurun.

PERİHAN KOCA DOĞAN (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan, ben de tüm hazırını saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Konuşmamda deprem bölgesinde hâlâ giderilemeyen sorunlara dair birkaç vurgu yapacağım değerli hazırım. Öncelikle, bir kez daha, 6 Şubat depremlerinde yaşamını yitiren tüm canlarımızı saygıyla sevgiyle anarak başlamak istiyorum. Bildiğiniz gibi, bugün itibarıyla depremin üzerinden koca bir dokuz ay geçmiş durumda. Aradan geçen dokuz koca aya rağmen, depremin yarattığı yıkım ne yazık ki birçok krizle beraber sürüyor, devam ediyor, derinleşerek devam ediyor. Deprem bölgelerinde yaşayan insanlarımız en temel yaşamsal ihtiyaçlarına bile bugün geldiğimiz aşamada erişmekte ne yazık ki zorlanıyorlar.

Sabahki sunumunuzda, Sayın Bakan, depremin ilk dakikasından itibaren devletin tüm imkânlarının seferber edildiğini ve bütün millet olarak ayakta olduğumuzu ifade ettiniz. Keşke böyle olsaydı Sayın Bakan, ben de depremin ilk günlerinden itibaren oradaydım. Evet, emekçi halkımız ayaktaydı, bir aradaydı, duygudaşlığıyla bir seferberlik içerisindeydi ancak ne yazık ki günlerce siz yoktunuz. Bunu bizler ne yazık ki çok acı bir şekilde deneyimledik. Bakın, dokuz ay sonra hâlâ deprem illerinde barınma, sağlık, temiz içme suyu, elektrik, ulaşım, eğitim gibi temel hizmetler karşılanamaz vaziyette. Deprem bölgesinde, özellikle de yıkımın en ağır yaşandığı Hatay’da, dokuz ay gibi çok ciddi bir zaman dilimi geçmiş olmasına rağmen, gündelik yaşamın sürdürülemediği bir tabloyla karşı karşıyayız. Bu, gerçekten, Türkiye Cumhuriyeti açısından büyük bir skandal olarak tarif edilmelidir.

Yine, sunumunuzda defalarca “Önceliğimiz deprem bölgesi.” dediniz ancak ne yazık ki pratiğe baktığımız zaman, rant dışında başka hiçbir öncelik gütmendiğinizi çok net bir şekilde görüyoruz. Hâlâ deprem vergilerinin, hâlâ “Türkiye Tek Yürek” şovunun, o şovda toplanan paraların nereye aktığını, nerelere harcandığını ne yazık ki bilmiyoruz.

Yine “Önceliğimiz deprem bölgesi.” diyorsunuz ama bakın, daha dün depremin 275’inci gününde...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Size kalsa vatandaşın vay hâline.

PERİHAN KOCA DOĞAN (Mersin) – Hamaset yapmayın lütfen. Biz sizin yalanlarınızı çokça dinliyoruz.

(Gürültüler)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen karşılıklı konuşma olmasın.

Devam edin, süreniz gidiyor.

PERİHAN KOCA DOĞAN (Mersin) – Depremın 276'ncı gününde Hatay'da üst üste enkazlardan cenazeler çıkarıldı; bunu hep beraber gördük, hep beraber tanıklık ettik. Peki, siz bunun karşısında ne yaptınız? Hatay'da enkazların üzerinde, insanlarımızın acılarını dekor yaparak bir propaganda filmi çekiyorsunuz; büyük bir bütçeyle bir propaganda filmi çekiyorsunuz. İçeriği maddi meseleniz olan "Şahsi Meselemiz" isimli bir propaganda filmi iktidarın felakete çevirdiği süreci aklamak için ne yazık ki ve ne yazık ki kullanıyorsunuz, bunu özellikle ifade etmek isterim.

Öte taraftan, enkazların kaldırılması ve yıkım kararı alınan binaların yıkılması deprem bölgesinde yaşayan yüz binlerce insanı doğrudan etkiliyor, tehdit ediyor; defaatle dile getirdik, burada bir kez daha dile getirelim. Yıkımlar esnasında ne yazık ki hiçbir önlem alınmıyor, devasa toz bulutları bugün geldiğimiz aşamada -birçok hatip de ifade etti- deprem illerinde gündelik yaşamın bir parçası hâline gelmiş durumda. Molozların kaldırılma işlemleri yasalara uygun bir şekilde yürütülüyor, bunun da çokça örneğini ne yazık ki gördük. Asbest başta olmak üzere kirletici ağır metaller, kimyasallar havaya, toprağa ve suya karışıyor ve bu konuda yıkım firmaları denetlenmiyor. Yerde ayrıştırmanın yasak olduğu yine defalarca sizler tarafından da belirtilmişti ama bu yasağa uyan hafriyat firması bulmak da çok zor.

Yine deprem bölgesinde, özellikle Hatay'da kalıcı konut inşa politikası bir başka büyük soruna dönüşmüş durumda değerli hazırım. Hatay Dikmece'deki acele kamulaştırma projesi bunun en önemli örneklerinden bir tanesi. İdari mahkeme Dikmece halkının direnişi sonucu yürütmeyi durdurma kararı verdi; buradan, direnen Dikmece halkının onurlu direnişini bir kez daha selamlamak istiyorum ama bu karar verilene kadar istimlak ve zeytinlik katliamındaki ısrar gerçekten bizim anlayacağımız bir şey değil, bunu da ifade etmek isterim. Özellikle Dikmece'yle ilgili şunu sormak istiyorum: Neden bunca alan varken, bunca hazine arazisi varken köylülerin zeytinlikleri yok edilmek isteniyor? Yine yerel halk özellikle bunu ifade ediyor...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

PERİHAN KOCA DOĞAN (Mersin) – Bir dakika verebilir misiniz?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Toparlayın lütfen.

PERİHAN KOCA DOĞAN (Mersin) – Teşekkür ediyorum.

Neden yerel halk bunun mezhepçi bir tutum olduğunu sürekli dile getiriyor? Bu sorunun cevaplanmasını istiyorum Sayın Bakan.

Öte yandan, deprem bölgelerinde eğitim başlı başına bir sorun. Öğretmenler barınamıyor, öğrenciler ulaşım sorunundan kaynaklı okullara gidemiyorlar ve derinleşen başkaca problemler var.

Son olarak -sürem çok azaldığı için- kentsel dönüşüm yasasına dair birkaç vurgu yapmak istiyorum. Biliyorsunuz Van depreminden hemen sonra çıkarılmıştı mevcut yasa ama kentsel dönüşümün sadece ve sadece yüzde 10'u depremle ilgili gerçekleşmiş durumda. Hâl böyleyken bu hafta apar topar Meclisten geçirilen bu yasanın afetle, depremle uzaktan yakından bir ilgisi olmadığını bir kez daha ifade etmek isterim. Görüyoruz ki bu bir yeni rant kapısı olarak açılmak isteniyor ve yurttaşlar açısından yasal bütün zeminler tasfiye ediliyor.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Osmanağaoğlu, buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Sözlerimin başında, varlığını aziz Türk milletinin varlığına adanmış, Türk milletinin istiklal ve istikbal mücadelesinin önderi, cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü rahmet, minnet ve özlemle anıyorum; ruhu şad, mekânı cennet, makamı ali olsun.

6 Şubat tarihinde meydana gelen, 50 binin üzerinde vatandaşımızın hayatını kaybettiği, 107 binin üzerinde de vatandaşımızın yaralandığı Kahramanmaraş merkezli deprem felaketi hiç şüphe yok ki hepimizde asla unutulmayacak derin izler bırakmıştır. 18 ilimizde 14 milyon vatandaşımızın etkilendiği felakette hayatlarını kaybeden deprem şehitlerimizin aziz hatıralarının yaşatılması, devletimizin şefkatli ellerine ve milletimizin engin yüreğine emanet depremede vatandaşlarımızın yaralarının ivedilikle sarılması başta Bakanlığınızın ve koordinasyon içinde çalışan diğer kurum ve kuruluşlarımızın birincil önceliği olmuştur. Bu sürecin bugünlere gelmesinde Türk milletinin millet olma hukukunun ve birlik olma bilincinin getirdiği dayanışma ruhunun da etkisi büyüktür. Bu vesileyle, hem sizlere hem sizlerin koordinasyonunda deprem bölgesinde yaraların sarılması için çaba sarf eden kurum, kuruluş ve STK temsilcilerine ve yüce Türk milletine teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca, depremin ardından liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Bey'in talimatlarıyla çalışmalarına başlayan ve hâlen devam eden parti teşkilatlarımıza ve Türk milletinin 57'nci alayı Ülkü Ocaklarımıza da teşekkür ediyorum.

Biliyor ve inanıyorum ki uzmanlar tarafından “asrın felaketi” hatta “bin yılın felaketi” olarak adlandırılan, bıraktığı maddi hasar 110 milyar doların üzerinde olan depremin açtığı yaralar en kısa sürede sarılacaktır. İnşallah, yıl sonunda 41 bin konut ile 5 bin köy evi hak sahiplerine teslim edilecektir. Yerinde Dönüşüm Projesi'ni de ziyadesiyle önemsemekteyiz. Proje kapsamında vatandaşlarımıza konutlar ve köy evleri için 750 bin TL hibe, 750 bin TL kredi; ahırlı köy evleri için 750 bin TL hibe, 1 milyon TL kredi; iş yerleri için 400 bin TL hibe, 400 bin TL kredi verilecek olması ve başvuru sayısının 240 bini aşması göz önünde bulundurulursa vatandaşlarımız tarafından ziyadesiyle kabul gördüğü ortaya çıkmaktadır. Yarısı Bizden kampanyasıyla en az 200 bin konutun dönüşümünün sağlanacak olması ve 350 bin konutun rezerv alanlarda inşa edilmesi büyük bir adımdır. Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli depremin ardından “Gün vakit kaybedecek gün değildir; gün, siyasi ve ideolojik kutuplaşmalara, asılsız inat ve ithamlara çanak tutulacak bir gün hiç değildir.” ifadesiyle Türk milletine seslenmişti. Dolayısıyla bu konuda atılacak adımların tam bir koordinasyon ve siyasetüstü bir anlayışla desteklenmesi gerektiğini de hatırlatmak isterim.

Sayın Bakanım, 30 Ekim İzmir depremiyle birlikte İzmir'in acil bir kentsel dönüşüm ihtiyacı olduğu, çarpık kentleşmenin telafisi imkânsız zararlara yol açabileceği acı bir şekilde tecrübe edilmiştir. Elbette gerçekleştirilecek çalışmaların bir ayağını yerel yönetimler oluşturmaktadır ancak seçim bölgem İzmir maalesef yönetimler açısından oldukça talihsiz bir dönemden geçmektedir. Bu manada, Bakanlığınızın ve bağlı kuruluşlarımızın attığı adımlar İzmirli hemşehrilerimiz tarafından çok önemsenmektedir. Hâlihazırda yıkılması gereken binaların belediye tarafından yıkılmaması, metruk binalarının sayısının gün geçtikçe artması toplum sağlığını ve güvenliğini de yer yer tehdit etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen toparlayalım.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Toparlıyorum Başkanım.

Mesela, Bayraklı ve Karşıyaka ilçelerimiz kentsel dönüşümle ilgili beklentileri olan ilçelerimizden sadece birkaçıdır.

Son olarak, sanayi alanında gerçekleştirdiğimiz yeşil dönüşümle birlikte, iklim değişikliğiyle mücadeleyi hafife alan ülkelere karşı büyük bir avantaj elde edeceğimiz muhakkak bir gerçektir. Türk milletinin, Türk töresinin doğaya bakışımı, tabiata verdiği kıymeti bütün dünyaya göstermek büyük sorumluluğumuzdur.

Bu düşüncelerle, Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın marka şehirlerinin temeli olduğunu düşündüğümüz 100'üncü yıl bütçemizin -Çevre, Şehircilik Bakanlığımızın- hayırlara vesile olmasını diliyor, hepimize teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Başkanım.

Öncelikle, liderimiz, önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü rahmet ve şükranla anıyorum.

Sayın Bakan, daha önceki Bakanlığınız döneminde, Ekim 2017'de sorduğum bir sözlü soru önergesi üzerine, asbestli içme suyu borularıyla ilgili kürsüde yaptığınız konuşmada aynen şöyle demiştiniz: "Hâlen bir belediye başkanı beldesinde insanlara asbestli borulardan su veriyorsa o belediye başkanını Allah ıslah etsin." Aradan geçen sürede, bölgeye ben gittiğimde, özellikle belediye olup da köye dönen yerlerde bu asbestli içme suyu borularının değişmediğini öğrendim. Ayrıca, birkaç belediyeye de sizin sözleriniz üzerine müracaat ettirdik ama buralarda bir gelişme sağlanamadı, hatta şu anda da Türkiye genelinde yüzde 27 oranında asbestli içme suyu borusu olduğu verilen bir yazılı yanıtta yer alıyor; onu ifade edeyim.

Millî Emlakin hazine arazilerini sattığı köylerde sorunlar var, çok sayıda köyde bu satış gerçekleşmiş ve vatandaş diyor ki: "Benim evimin önündeki arsayı başka şehirdeki bir insana satmışlar; kapımın önüne çıkıyorum, yabancının arsasına girmiş oluyorum." O köyün içindeki kişilere...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hangi köy?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Niğde'nin Obruk köyü.

Obruk köyünde yurttaşımızın evinin önündeki arazi dahi satılmış, burada büyük bir gerginlik oluşuyor; bununla ilgili, doğru olan şey o köy halkına bu arazilerin satılması. Onun için, yapılan çalışmada, köy dışındaki değil köy içindeki yurttaşların bunları alabileceği olanakların yaratılması gerekli. Tapu Kadastro da bölgede otuz kırk yıl önce gittiği yerlerde ölçüm yapmış, birilerinin üstüne yazmış. Şimdi, bizim bölgemizde yaşanan şu: Arazi değersizdi, başkasının üstüne yazılan araziye bir insan otuz kırk yıl ekmiş ama arazi değerlendirince gidip bakıyor ki arazinin tapusu başkasının üstüne; bu yönde, insanlar birbirini vuracak derecede gerginler. Onun için, Tapu Kadastro bölgeye gittiği zaman bazı değerlendirmeler içinde oluyor ama bu sorunları çözmek lazım. Çok köyde bu yönden önemli ölçüde sorun var, bununla ilgili çalışma yapılmalı.

Ayrıca, yabancılara ciddi arazi satılıyor, bunlar da verimli tarım arazileri. Bunlar araziye aldığı zaman kuyu suyu filan sorun olmuyor, suyu da buluyorlar, her türlü olanağa da erişiyorlar ama bizim ülkemizin insanı, çiftçimiz araziye sahipken su sorunu, kuyu suyu sorunu devam ediyor. Soruyoruz, Tapu Kadastro verilerine göre bize yanıt veriyorsunuz ama bu yanıtlardaki rakamlar sürekli değişkenlik gösteriyor. Türkiye'de şu an toplamda ne kadar yabancıya arazi satıldı? Yani tümüne... Orada -işte, cevizdi, elmaydı, üzümdu- ayrılarak yanıtlar veriliyor ama bütünü yok, rakamsal olarak verileri bir görelim. Yabancılar niye bu kadar tarım arazisi alıyor ve de en verimli tarım arazileri niye yabancılara satılıyor? Neden kendi çiftçimizin buralarda varlığı sürdürülüyor?

Bakınız, Anadolu'nun çoğu yerinde ruhsatsız kuyu suyu var, siz de biliyorsunuz ki İç Anadolu bunda başı çekiyor. Ruhsatsız kuyulardan çekilen sularla tarım yapılıyor. Daha önce önerdim, size de öneriyim: Bunlara ruhsatı olmadığı için bankalar kredi vermediğinden vahşi sulama yapılıyor, modern sulamaya geçilemiyor; eğer burada yağmurlama ve damlama yöntemiyle tarım yapılırsa ruhsatı olmasa da bunlara kredi verilsin ki suyun lüzumsuz israfının önüne geçelim. Bu tür düzenlemeler Türkiye'nin genelinde ihtiyaç. Kuyu suları ruhsatlandırılmıyorsa dahi kuyu suyunu kullanana modern sulama için kapı aralayalım, böylece suyun israfı daha sınırlı olur. Biliyorsunuz, Konya başta olmak üzere oluşan obruklarla bir gün sabah kalktığımızda bir köy eğer ortadan kalkmış olursa ona da şaşırılmak lazım çünkü kuyu sularının derinliği giderek düşüyor.

Sayın Bakan, daha önceki Bakanlığınızda konuştuğumuz bir konu da bu çatı suları ile gri suların sitelerde değerlendirilerek bahçedeki sulama amaçlı kullanılmasına ve atık suyu olarak kullanılmasına yönelik projelerin geliştirilmesi yönündeydi. Şu anda Türkiye'de kaç sitede çatı suyu ya da gri su kullanılarak değerlendiriliyor? Bunun da yolunu açmak lazım. Su fakiri bir ülke olarak önümüzdeki dönemde suda ciddi problemler yaşayacağız; bugün göletlerin çoğu kurumuş durumda. Bunu açmanın bir yolu da elimizdeki olası olarak ortaya çıkacak su kaynaklarını doğru kullanabilmek; bunu da gerçekleştirmemiz lazım.

Niğde depremde büyük etkilenim içinde olmasa da bine yakın bağımsız bölümde sorun oluştu ve bunların bir bölümü yıkılıyor. Yıkılan yerdekilerle görüştüğümüz zaman "Birden çok yere gidiyoruz, bize bir açıklama yapılmıyor." diyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Toparlayın lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ayrıca, Sayın Bakan, bu KÖYDES'le ilgili güzel resim gördüm. Cumhuriyet Halk Partisine yüksek oy çıkan köylerimize ne yazık ki bu sıcak asfalt atılmıyor, örneğin Beyağıl köyü. Siz Niğdeli sayılırsınız, ne kadar Kayserili olsanız da hanım tarafından da Niğdelisiniz. Onun için, şu bizim köylerimizin asfaltlarını yapsınlar. Beyağıl köyü, adını da veriyorum köyümüzün.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MEHMET ÖZHASEKİ – Başkanım, özelde sizinle görüşelim de gerçekten alayım, ben yardımcı olayım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Tamam.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MEHMET ÖZHASEKİ – Yani birtakım isimler verdiniz de aklımda tutamıyorum, özür dilerim. Onları ben sizden alayım, yardımcı olayım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – KÖYDES'te yani oradaki köylü yurttaştan... CHP'nin yüksek oy aldığı yerde -İl Özel İdaresi Müdürünü kaç kere aradım, Vali Beyi arıyorum- diğer partilere oy veren insanlar da var. Burada da mağduriyetin ortadan kaldırılması için bir çalışma yapılmasını yararlı görüyorum.

Bütçeniz hayırlı olsun.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Tanrıkulu, süreniz beş dakika.

Buyurun.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, tabii, sizin oturduğunuz makam, Türkiye’de kentsel ve imarsal rantın merkezi konumundaki yer ama bu konudaki eleştirileri ilgili Komisyon üyelerimiz yapmışlardır, o nedenle ben bu konulara girmeyeceğim. Vekili olduğum Diyarbakır’la ilgili olarak çok sorun var gerçekten yani kısmen onlara değineceğim, değinmeye çalışacağım.

Tabii, Diyarbakır da deprem bölgesi, depremden etkilenen kentlerden biri. Her ne kadar, işte, Hatay, Adıyaman, Malatya, Kahramanmaraş gibi etkilenmese de 400’den fazla yurttaşımız yaşamını yitirdi, binlerce bina hasar gördü ve binlerce bağımsız bölüm boşaltılmak zorunda kaldı. Ancak benim kişisel gözlemim bu çalışmaların çok ağır aksak ilerlediği ve doğru ilerlemediği yönünde ve kentin bileşenleriyle, mağdurlarıyla ortak bir strateji içerisinde yapılmadığı yönünde; bana gelen şikâyetler o kentin vekili olarak bu şekilde. Mesela, benim ofisimin karşısında olan, 90’a yakın yurttaşımızın vefat ettiği “Galeria” adlı binanın -ki siz de hatırlarsınız- hâlen enkazı kaldırılmış değil yani. Kentin en merkezî yeri, Dağkapı Meydanı’na sadece 200 metre uzaklıkta; bina yıkıldı ama enkaz olduğu gibi yerde duruyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Bir tek o mu duruyor, onun gibi olan başka yerler var mı?

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Onun gibi çok şey var ama kentin en merkezî yeri olduğu için söylüyorum. Ya, bu çalışmalar zamanında ve iyi bir biçimde yapılmıyor yani nasılsa, nasıl planlanıyorsa o konuda... Sonuçta, bu planlamanın daha doğru yapılması lazım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Cevap vermek için değil de sadece konu anlaşılın diye söylüyorum. Bu AFAD tarafında valilerimiz ihale yapıp enkazları kaldırıyorlar; biz sadece gidip “Ya, şurayı da hızlandırın, bunu da yapın.” falan diyoruz. Oradaki yıkıntıların kaldırılması, molozların bir yere götürülmesi, dökülmesi hususu bizim Bakanlığımızın dışında geliştiği için biz de takip edip rakamları alıyoruz orada ama özel olarak dediklerinizle ben ilgileneyeceğim.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Evet ama sonuçta, muhatap olarak Çevre, Şehircilik Bakanlığı bizim muhatabımız...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Olur, olur, devreye girerim.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – ...çünkü Diyarbakır’da bizim de muhatap olacağımız bir yer, yönetim birimi yok.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Oraya çok emek verdiğim için gözüm orada.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Evet, o orada duruyor.

İkinci olarak; bakın, Sayın Bakanım, benim de bütün çocukluğumun geçtiği mahalleler var Sur içerisinde. Mesela, bir tanesi Melikahmet Mahallesi’nde Anzele bölgesidir; yeni kamulaştırıldı ve Ahmed Arif’in şiiirlerinde adı geçen mahalledir orası. İşte, orada çok önemli bir kaynak suyu var ve Sur’un dibidir. Kamulaştırma yapıldı, ben Valiyle konuştum, yetkililerle konuştum, bir iPhone fiyatına kamulaştırma yapıldı, 60 bin liraya daireler kamulaştırıldı ve insanlar perişan edildi, 500’den fazla hak sahibi.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Sur’un içinde mi?

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Sur’un içinde, evet.

Orası kentsel dönüşümle dönüştürüldü. Ben soru önergesi de verdim ama -benim bütün çocukluğumun geçtiği yer ve çok önemli bir merkez orası- insanlar gerçekten çok mağdur oldular. O mağduriyetlerin giderilmesi noktasında Sayın Valiyle konuştum ama -yani burada bir şey söylemek istemiyorum, Sayın Valimiz emekliliğe çok yakın bir yaşa gelmiş, Diyarbakır'dan emekli olacak-kendisi maalesef böyle meşakkatli işlere girme eğiliminde değil. Dolayısıyla, o mağduriyetlerin giderilmesi yönünde başka bir inisiyatifin devreye girmesi lazım.

Bakın, Sur'la ilgili olarak sizinle geçmiş dönemlerde talihsiz bir biçimde karşı karşıya gelmiştik. İnanın, şunu söylüyorum: Sur bir dünya mirası ve hepimizin karşı çıktığı bir biçimde oralar maalesef şiddet ve terör nedeniyle yıkıldı, yıkıldı. O zaman en şiddetli biçimde karşı çıkanlardan birisi bendim ama sesimi çıkartamadım, neyse onu o tarafta bırakıyorum. Fakat oradaki imarlaşma ve yeniden yapılaşma ticaret üzerine oldu.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – O taraftan girilen yeri mi diyorsun?

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Evet efendim.

Bakın, ticaret üzerine oldu ve hak sahipleri büyük mağduriyet yaşadı. Şimdi, bugün itibarıyla Diyarbakır'dan gelirken işte, 2 tane otel binası, 12 tane bilmem ne binası orada, Sur içerisinde satılığa çıkarılmış ama hak sahipleri hâlen haklarını alamadılar ve konutları yok. Orası açık bir biçimde kendi kimliğinden koparıldı. Kentin bileşenlerine, muhtarlara, hak sahiplerine danışılarak yapılamadı maalesef.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Ekleyecektiniz Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Buyurun.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Dolayısıyla siz de gelseniz, görseniz dışarıdan gelenler bakımından, yeni görenler bakımından “aa, ne güzel olmuş.” falan filan denilebilir ama gerçekten o kentin kimliğini yansıtmıyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Turizme açıldı orası.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Orayı yeniden başka bir planla -yani sonuçta bu görevlerimiz buralarda bitecek- kentin dinamikleriyle gerçekten o kimliğe ve kültüre uygun bir biçimde yeniden planlanması lazım. Olan olmuş ama henüz olmayan yerler var. Onların planlanması lazım. Bunu da ifade etmiş olayım.

Şunu söyleyeyim: İmar uygulamaları bakımından, Sayın Bakanım, bakın, herhangi bir yerde imar değişikliği için ne yapmak lazım? İşte, Kayapınar Belediyesinin İmar Komisyonuna başvuracaksınız, İmar Komisyonu karar verecek, Kayapınar Belediyesinin Meclisi karar verecek, Belediye onaylayacak; Büyükşehir gidecek, Büyükşehir İmar Komisyonuna gidecek, oradan Büyükşehir Meclisine gidecek, oradan Büyükşehir Belediye Başkanı onaylayacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen toparlayın.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Hemen toparlıyorum.

Şimdi, Diyarbakır'da ne oldu? Yani sonuçta kayyum nedeniyle bunların tümü tek elde toplandı; bir kişi, bir kişi bütün bu imar yetkilerine karar veriyor. Diyarbakır gerçekten imar bakımından, yeni imara açılan yerler bakımından büyük bir talana uğradı. Böyle söyleyebilirim.

Sizlere soru da sordum, daha cevaplarımı almadım. Diyarbakır'ın çevresindeki bütün köylerin mera alanları Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı veya Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından satıldı ve imara açıldı. Diyarbakır'da bunları denetleyen meclisler yok, imar komisyonları yok. Daha geçen hafta Bağlar Belediyesinin İmar Müdürü tutuklandı, tam da bu nedenlerle tutuklandı.

Son olarak, Sayın Bakanım, çok özür dilerim, Diyarbakır'la ilgili şunu da ifade edeyim: Diyarbakır Ticaret Odasından ve Esnaf Odasından bana bugün içinde aktarılan bilgiyi aktarıyorum size. Kent merkezinde birinci, ikinci, üçüncü sanayi siteleri var. Burası için “Kent merkezi içinde kaldı ve buradan çıkması lazım...”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Bu bilgi notunu size aktaracağım Sayın Bakanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MEHMET ÖZHASEKİ – Sayın Vekilim, biz sizinle konuşarak notlar alalım olur mu?

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) – Tamam, peki.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın İrmez, buyurun.

Süreniz beş dakika.

MEHMET ZEKİ İRMEZ (Şırnak) – Teşekkürler Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Adından da anlaşılacağı gibi üstlendiği misyon ve politika alanları hesaba katıldığında yaşamımızla ve geleceğimizle ilgili Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçe görüşmeleri için burada bulunmaktayız. Tabii, söz alan arkadaşlarımızın tümü mevcut ekolojik sorunları, küresel ısınmayı; kent, doğa ve kültür kırımını, Bakanlığın sorun alanlarına karşı takındığı tutumu, politik tercihlerini; bu tutumun ideolojik yanlarını ve de toplumsal etkilerini güzelce anlattılar, bahsettiler, özetlediler. Doğanın zapturapt altına alınmasının hikâyesini neoliberal politikalar ve sermaye iş birliğiyle ekosisteme verilen tahribatın boyutlarını aktardılar. Ben ise irade gasbıyla belediyelerimize atanan kayyumların yarattığı büyük çaplı kent ve çevre tahribatına ilişkin somut bilgileri sizlerle paylaşmak istiyorum.

Arkadaşlarımız tarafından günlerdir kayyumların politikalarına ilişkin Plan ve Bütçe Komisyonuna ayrıntılı bilgiler de verildi, demokratik ve meşru yerel yönetimlere karşı yargı araçsallaştırılarak yani kılıfına uydurularak belediye yönetimine nasıl el konulduğunun, halk iradesinin nasıl sayıldığıının detaylıca aktarımları yapıldı. Kayyumlar, AKP iktidarının doğa ve kültür kıyım politikalarının sadık bekçileri olarak, gasbettikleri tüm belediyelerde hem AKP mimarisini hem AKP kent politikalarını hem de ağaç ve doğa katliamını, düşmanlığını âdeta merkezî bir kararla harfiyen uyguladı.

Elbette ki kayyumların kültür ve kent kırım politikalarına bazı örnekler vereceğiz ama tüm bu örnekleri burada kısa bir süre zarfında aktarmak mümkün değil maalesef. Özetleyecek olursak, Sur Belediyesi kayyumunun talimatıyla, UNESCO tarafından sit alanı ilan edilen Hevsel Bahçeleri'ne ve Dicle Nehri yatağına iş makineleriyle, kepçelerle girilip doğal yaşama zarar verme pahasına nehir yatağından maalesef kum ve çakıl çıkarılmakta. “Aileler doya doya Van Gölü'nün güzelliklerinden yararlanacak.” vaadiyle kayyum eliyle Van Gölü'ne yapılacak 16 kilometrelik sahil yolunun yaratacağı doğa katliamının farkında mıyız acaba? O alanlar nesli tehlikede olan ve korunması gereken birçok

nadir kuş türünün barınma yeri maalesef. Bir başka örnek daha, “Batman’a vizyon katacak dev imar planı.” diye duyurulan projeye Batman’ın temiz su ihtiyacını karşılayan 47 su kuyusundan 44’ünün bulunduğu Batman Çayı ve havzası yapılaşmaya maalesef açılmak istenmekte.

Seçim bölgem Şırnak’ın Cizre ilçesinde Dicle Nehri kenarında bulunan ve içinde nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan su samuru ve turaç kuşu başta olmak üzere birçok kuş türünün yaşadığı çalılıklar maalesef kayyum tarafından iş makineleriyle yerinden söküldü. Aynı şekilde, Cizre’nin en büyük sorunlarının başında çöp ve atık yönetimi gelmekte. Çöp toplama alanına bizzat kendim giderek -şurayı göstermek istiyorum- videosunu çektim, gördük. Çöp toplama istasyonuna -maalesef, görüyorsunuz- 2021 yılında normalde kayyum tarafından katı atık aktarma istasyonu yapılması gerekirken yapılmadı, herhangi bir çalışma dahi yapılmış değil. Şöyle bir görüntü ortaya çıkıyor: Şurası çöp toplama alanı, yakıldığı zaman şurada da normalde Bozalan TOKİ konutları mevcut, burada bulunan vatandaşlarımız hakikaten ciddi sağlık sorunlarıyla karşılaşmakta, çok kötü bir koku yayılmakta, oraya gittiğimizde de hakikaten o kötü kokuyu bizzat kendimiz de hissettik; vatandaşlarımız hiçbir şekilde pencerelerini açamamakta, çocuklar dışarıya çıkamamakta, parklarda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sözlerinizi toparlayın lütfen.

Buyurun.

MEHMET ZEKİ İRMEZ (Şırnak) – Yani tabii, bu tür sorun ve sıkıntıları dile getirmek elbette ki dakikalar içerisinde mümkün değil. Dediğim gibi, hakikaten bu katı atık aktarma istasyonunun bir an önce hayata geçirilmesi gerekiyor. Hani, Bakanlığın da Sıfır Atık Projesi normalde var yani böyle bir proje var mı, yok mu? Bilmiyorum artık, müsterih mi olalım, relaks mı olalım, hakikaten abartmayalım mı? Bakanlığın bu konu üzerinde durması gerektiğini belirtiyoruz.

Ayrıca, kentsel dönüşüm sorunlarıyla ilgili hakikaten Şırnak’ta da ciddi sorunlar var. Bizzat kendim bu projenin, bu kentsel dönüşüm sorunlarının bir mağduru olarak, altı yıldır maalesef “kentsel dönüşüm projesi” adı altında yapılan konutlarla ilgili kendim dahi konutunu almış birisi değilim ve onlarca, yüzlerce vatandaşımız hâlâ beklemekte.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, sürelere riayet edelim lütfen. İlaveleri sözlerinizi tamamlamak üzere veriyorum.

Hasan Toktaş... Yok.

Sayın Ertuğrul Konal, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

ERTUĞRUL GAZİ KONAL (Giresun) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli Komisyon üyeleri, değerli bürokratlarımız, basınımızın güzide temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ü bir kez daha rahmet ve minnetle anıyorum.

Seçim bölgem Giresun adına söz almış bulunuyorum. Öncelikle 2020 yılında büyük yıkım ve can kaybına yol açan Giresun afetinden sonra Dereli ve Doğan kent ilçelerimizde çok kısa ve sağlıklı bir şekilde yapı yapan ve vatandaşlarımızın mağduriyetini gideren Çevre, Şehircilik Bakanlığı ve TOKİ Başkanlığına teşekkürü bir borç biliyorum. Aynı şekilde merkez, Çalıdağ, Yağlıdere ve Espiye’de devam eden kentsel dönüşüm ve afet konutları süreçlerinin de biteceğine inanıyor ve arzu ediyorum. Biliyoruz ve hak veriyoruz ki Bakanlığımızın yatırımları bu dönem öncelikle deprem bölgesinde olacaktır,

öyle de olmalıdır. 6 Şubat itibarıyla tüm benliğiyle afet bölgesinde vatandaşlarımızın mağduriyetini gidermeye çalışan tüm Bakanlık personeline ve bürokratlara kolaylıklar diliyorum. Naçizane seçim bölgem Giresun adına da bir iki talebi iletmek istiyorum.

Sayın Bakanım, Karadeniz'in yeşili ve mavisıyla en güzel illerinden biri olan Giresun'unuzun yıllardan beri gelen sorunu çöp tesisidir. Diğer vekil arkadaşlarımızın da söylediği üzere birçok ilimizde problem olan çöp tesisinin en acısı bizce Giresun'dadır. Önceki yıllarda Giresun merkezde maalesef denize dökülen şehrin çöpü ulusal gündeme gelmiş ve Bakanlığımızın uğraşlarıyla Görele, Çavuşlu beldemizde bir çöp alanı tespit edilmiştir. İlgili yönetmeliğe göre bir çöp tesisinin en yakın yerleşim yerine mesafesi 250 metre olmalıdır. Karadeniz'in coğrafi yapısı itibarıyla bunu sağlayan nadir yerlerden biri olan Çavuşlu çöp alanı ne yazık ki yerleşim yerine 252 metre mesafededir. Yani 2 metre mesafeyle uygun raporu alınan Çavuşlu çöp tesisi, hangi siyasi parti olursa olsun tüm belediyelerimizin problemi hâline gelmiştir ve her yıl aralıklarla mahkemeler, eylemler, protestolarla, vatandaşlarımız ile belediye başkanlarımız ve bürokrasimiz arasında problemler yaratmaktadır. Çavuşlu ilçemizin tümünü kışın rüzgârın, yazın güneşin etkisiyle maalesef nahoş çöp kokusu sarmaktadır. İçme sularımız çevre şehircilik müdürlüğümüzce ne kadar tahlil edilerek "içilebilir" dense de psikolojik olarak vatandaşlarımız tarafından kullanılmamaktadır. Dahası ekmeğiyle meşhur olan Çavuşlu ekmeği artık tüketilmemekte, fırınlarımız kapatılmaktadır. Çözüm noktası -geçmiş dönem bakanlarımızın ve genel müdürlüklerimizin de bilgisi dâhilinde- aynı kaderi yaşadığımız komşu şehrimiz Ordu'yla Ordu-Giresun ortak çöp yakma tesisi kurulması için alan tespiti ve çöpün yakma tesisinde rehabilite edilmesi bölge halkımız tarafından beklenmektedir. En azından daha teknolojik bir tesisle Giresun'un düğümlemiş sorunu olan bu ana sorunun çözülmesini sizin döneminizde beklediğimizi belirtmek isterim. Bu manada sizden beklentimiz büyüktür Sayın Bakanım.

Ayrıca, Karadeniz'in en bakir kalan yaylalarına sahip olan Giresun'da tarihi dokusu ve günümüzde yaylacılık kültürünü devam ettiren çiftçilerimiz ile birçok yerleşim alanı bulunmaktadır. Bölgenin en eski ve büyük kır pazarı olan Bektaş Yaylası, uluslararası misafirleri ağırlayan Kümbet Yaylası, Giresun'un tek sit alanı olarak tescillenen Gölyanı Yaylası, üzerinde yüzyıllar önceye dayanan mezar ve yapılar bulunan Sis Dağı Yaylası bunlardan birkaçıdır. Bakanlığımız tarafından Giresun yaylalarımızda yerleşim yerlerinin tespit edilerek konaklama içermeyen, günübirlik kullanımlara yönelik, içerisinde mescit ve lavabolar, park alanları bulunan piknik alanları yapılmasını, yayla ve obalarımızın içinde bulunan mevcut yolların doğal taş ve ahşaplarla düzenlenmesini, eski yayla evlerimize de ihtiyaç duyulan bakım, onarım ve dış cephe düzenlenmesinin yapılmasını ve peyzaj çalışmalarıyla yaylalarımızın korunmasını arzuluyoruz.

Bu vesileyle, 2024 bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Gülcan Kış...

Sayın Kış, buyurun lütfen.

GÜLCAN KIŞ (Mersin) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli Komisyon üyeleri, Bakanlığın değerli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin başında, cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü vefatının yıl dönümünde sevgi, saygı ve şükranla anıyorum.

Sayın Bakan, 2023 yılını bitirirken görüyoruz ki tıpkı 2022 yılı ve önceki yıllarda olduğu gibi, doğamızın, çevremizin, kentlerimizin başına gelenler hiç değişmedi, aksine artarak devam ediyor. Depremler, orman yangınları, sel felaketleri yüz binlerce insanımızın hayatına mal olmaya devam

ediyor. Bunun sebebi de siyasi kararlar alan ve uygulayan AKP iktidarının ta kendisidir diyoruz. Daha bu hafta Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun Teklifi Meclisten geçti. Görüşmelerimizde de belirtmiştik, bu kanunda riskli yapıların tespitinde, tahliyesinde, yargı aşamasında, yıkım süreçlerinde Anayasa'ya aykırılıklar söz konusu; muhalefete, sendikalara, meslek odalarının görüşlerine hiçbir şekilde yer verilmemiş ve de verilmiyor. Peki, sonra sonuç ne oluyor? İçinde afet tanımına bile yer verilmeyen bir kanunla sadece ranta hizmet eden bir düzenlemenin bedelleri ödeniyor.

Sayın Bakan, insanı merkez alan, hizmet belediyeciliği, sosyal belediyecilik ve marka şehirler hedefiyle hareket ettiklerini söyledi. Son yıllarda bakıyorsunuz, bakanların burada, Plan ve Bütçe Komisyonlarında yaptıkları sunumlarda ne çevre var ne şehircilik var ne de iklim var, sadece vaatler sıralanıyor, bir hizmet üretilemiyor, bir çevre politikası yok, şehircilik politikası yok.

Şimdi, bakıyoruz Türkiye'nin hâline, depremlerde yüz binlerce insanını kaybetmiş, deprem sırasında halkını yalnız bırakan, afet anında sınıfta kalan bir yönetim anlayışı var. Sayın Bakanın da sunumunda ifade ettiği gibi, resmî rakamlara göre Türkiye, son yüz yılda toplam 130 bin vatandaşını yitirmiş. Ne yazık ki çok acı bir durumu aktarmak istiyorum, Sayın Bakanın burada en azından bir öz eleştiri yapmasını beklerdik. Çünkü yüz binlerce insanımız 6 Şubat depremlerinde kaderine terk edildi, kurtarma ekipleri birçok bölgeye ulaşamazken AFAD ekipleri gönderilemedi, enkaz altında binlerce insanımız kaldı, depremedeler birçok ilde kendi başlarına bırakılırken yakınlarını enkaz altından çıkarmaya çalıştılar. Sosyal medyada yüzlerce kişi eş ve dostlarını enkaz altında kaldığını ve kurtarma çalışmalarının başlamadığını belirterek isyan etmişlerdi ama Sayın Bakan "Depremi ilk dakikasından itibaren sahadaydık, afet bölgesindeydik." diye belirtti, bu doğru değil maalesef. Çünkü yakın bir bölge olarak biz tamamen bunun böyle olmadığına şahit olanlarız. Sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşama hakkını tesis etmekle görevli olan iktidar, bu sorumluluğunu yerine getirmek bir yana, binlerce depremedemizi mağdur etmiş, hâlâ da sorunlarını çözememiştir.

Depremi ilk anından itibaren seçim bölgem Mersin Büyükşehir Belediyemiz başta olmak üzere, Cumhuriyet Halk Partili 11 büyükşehir belediyemiz ve ilçe belediyelerimiz deprem bölgesine ilk el uzatanlardan oldular. 6 Şubat depremleri sonrası Mersin Büyükşehir Belediyemiz binlerce depremedeye de ev sahipliği yapmıştır. Olağanüstü bir dönem yaşadık; ulaşım, içme suyu, kanalizasyon, arıtma gibi ilave teknik altyapı yatırımlarına acil ihtiyaç duyulduğunu, yerel yönetimlerin mevcut bütçeleriyle kısa vadede bunların hayata geçirilmesinin mümkün olmadığını defalarca ilettik. Mersin'deki sivil toplum örgütleri ve kurumlar, Mersin'e özel statü verilmesini ya da afet bölgesi ilan edilmesini önermişti, davet mektubu yazılmıştı ancak Mersin'imizin bu çağrısı da yanıtız kalmıştır. Yerel yönetimler projelerin tamamlanmasını bekliyor, bahsettiğiniz desteği siyasi amaç gütmeksizin yerel yönetimlerin sizden beklediğini buradan belirtmek istiyorum.

Mersin'in nüfusu göçlerle bir yılda yaklaşık yüzde 35 artmıştır. Çöp depolama alanları ve arıtma tesislerinin kapasiteleri iki üç yıl içerisinde kapasitelerini dolduracaklardır. Bu nedenle Bakanlık olarak yeni yapılacak olan altyapı projelerine destek beklenmektedir.

Yine, Mersin'de Büyükşehir Belediyesi ve diğer ilçe belediyeleri arsa sahipliği konusunda da çok mağdur durumdadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLCAN KIŞ (Mersin) – Başkanım lütfen...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın sözlerinizi.

Buyurun.

GÜLCAN KIŞ (Mersin) – Tabii ki.

Belediyelerin elinde sosyal konut yapabilecek bir arsa stoku da bulunmamaktadır. Son dönemde, özellikle Maliye hazinesine ait birçok mülkiyet arsa vasfı kazanmış, ancak bu arsalar TOKİ kanalıyla satışa sunulmaktadır. Mersin kent merkezi sahil şeridinde 250 bin kişinin yaşamakta olduğu binaların ortalama yaşı 50-60 civarında olup, dönüşüm yapılması beklenmektedir. Bu nedenle Mersin özelinde planlı alan içerisinde yer alan Maliye hazinesine ait arsaların satışlarının durdurulması gerekmektedir. Çarpık kentleşme, denetimsizlik, ranta yönelik uygulamalar gibi birçok etkeni bir arada değerlendirdiğimizde sonuç olarak, bilimi ve mühendisliği yok sayan anlayışın can ve mal güvenliğini tehdit ettiğini bir kez daha hatırlatmak istiyorum. Kentleşmeden imara, yapılaşmadan afet sonrası planlamaya, yapı denetiminden kentsel altyapıya kadar her alanda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kış.

GÜLCAN KIŞ (Mersin) – Başkanım bitireyim sözümü.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bitirmeniz için uzattım.

GÜLCAN KIŞ (Mersin) – Bir cümle, bitiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bitirmeniz için uzattım Sayın Kış, teşekkür ediyorum, sağ olun.

Değerli milletvekilleri, normalde satışmadan dolayı, yani fikrî tartışmalardan dolayı söz vermiyorum fakat bugün Sayın Ulaş Karasu doğrudan Sayın Resul Kurt'un şahsını alarak bazı ithamlarda bulundu. "İşte, yargılandı, bazı işler çevrildi, onun içindeydi." dedi, "Mahkeme kararı var." dedi. Aslında bunların burada konuşulması bile doğru olmayan şeyler, onu açıkça söyleyeyim size. Bunu -ne demek istediğimi- belli bir zaman sonra buradaki milletvekili arkadaşlarım daha iyi anlayacaklardır. Dolayısıyla Sayın Resul Kurt'a bundan dolayı söz vereceğim.

Sayın Kurt, buyurun lütfen.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Adıyaman Milletvekili Resul Kurt'un, Sivas Milletvekili Ulaş Karasu'nun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki şahsına yönelik bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

RESUL KURT (Adıyaman) – Evet, Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın hazırım, bir milletvekiline yakışmayacak şekilde Ulaş Karasu isimli Milletvekili "yönetim kurulu üyesi olduğum bir şirketin 300 milyon dolar piyasayı dolandırdığı, 600 milyon lira kredi kullandığı" gibi tamamen iftira, yalan ve itibarsızlaştırmaya yönelik bir iddiayı dile getirmiştir. Hayatımın hiçbir döneminde Halkbankla ne şahsi bir ticari ilişkim oldu ne de Halkbankla kredi ve benzeri bir durumum söz konusu oldu. Bahsettiği konu, Esenyurt'taki yapılaşmayla ilgili. Benim Esenyurt'ta SPK mevzuatına göre çok kısa bir dönem bağımsız yönetim kurulu üyeliği yaptığım, SPK mevzuatına göre halka açık bir şirkette, SPK mevzuatına göre denetim göreviyle sınırlı bir görevi yürütürken bu şirketin benim yönetim kurulundan ayrıldığı üç yıl, dört yıl, beş yıl sonraki yapmış olduğu bir işle ilgili dile getirilen bir iddiadır. Bu iddiayı dile getiren bir gazetedir, bu gazeteye tekzip gönderilmiştir, tazminat davası açılacaktır, aynı şekilde Ulaş Karasu'ya da pazartesi günü tazminat davası açılacaktır. Biz burada milletvekiliz, bir ithamınız varsa gelip söyleyebilirsiniz, burada çok değerli bir Grup Sözcüsü var CHP'nin. Burada ekonomi bilen insanların çok rahatça anlayabilecekleri gibi, SPK mevzuatına göre, bir şirkette sadece denetim görevi olan bir yönetim kurulunun hiçbir imza yetkisi olmaz, hiçbir icrai yetkisi olmaz, hiçbir faaliyeti olmaz, hiçbir görevi de yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RESUL KURT (Adıyaman) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

RESUL KURT (Adıyaman) – Dolayısıyla da bu iddiaların tamamı yalandır, yanlışır, iftiradır; kendisine tazminat davası da açılacaktır. Bu İnnovia sitelerinin 1, 2, 3'üncü etapları tamamlanmıştır. O bölgede onlarca yıldır, 2010-2011'den beri oturulmaktadır. Sadece İnnovia 4 sitesi yüzde 55 seviyesindedir. 100 bin liraya daire satmış ve ticari olarak bunu tamamlayamamış, bunu bir dolandırıcılık gibi anlatmak da ahlaka aykırıdır, doğru bir şey değildir. Dolandırıcılık olsa hiç yapmaz.

Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kurt, teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleleri (Devam)

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

d) Türkiye Çevre Ajansı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, değerli milletvekilleri, Komisyon üyesi olmayan milletvekillerine geçtikten sonra geri dönmüyorum, biliyorsunuz kurallarımızı. Sadece Sayın Ağbaba bir hafta yoktu, benimle konuştu, kendisine bir istisna tanyacağımızı o zaman kendisiyle konuştuk; onun haricinde kuralı esnetmiyoruz, o da bilgimiz dâhilindeydi, benimle konuştu.

Bizden de alacağı var ama “Ben on dakikaya razıyım.” diyor; tamam, nasıl derse. Süre kısıtı koymuyoruz.

Buyurun lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Peki, çok teşekkür ederim. Çok sağ olun, burada bulunan arkadaşlarımdan da özür diliyorum.

Sayın Bakan, öncelikle bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Malatya'yla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Malatya hem depremde önce hem depremde sonra büyük bir trafik problemiyle karşı karşıya maalesef. Malatya'nın Kışla Caddesi'nden yeni devlet hastanesine gitmek belki bir saat alıyor; büyük bir problemle karşı karşıya Malatya. Depremden sonra da trafik problemi devam ediyor.

Yine, hep söylüyoruz, Malatya, yeşil Malatya, güzel Malatya ama maalesef son on yılda Malatya'nın o yemyeşil dokusu belediyeler eliyle yok edildi. Tarım arazileri imara açıldı, Malatya'nın “meyve ve bostan ambarı” dediğimiz Bostanbaşı bölgesi, Tecde bölgesi âdeta yok edildi. Bu tarım arazilerinin imara açılması sadece oradaki güzelliği ve tarımı yok etmedi, sonrasında büyük problemler doğurdu; bunu da depremde, 6 Şubat depreminde hep birlikte yaşadık. Maalesef 5 katlı, 6 katlı, 7 katlı, 10 katlı, 15 katlı binaların yapıldığı o tarım arazilerinde Bostanbaşı bölgesinde yeni binalar depremde ağır hasar gördü, birçoğu toprağın içine gömüldü.

Burada -tarım arazileri yok edildi ama- maalesef bu imar uygulamalarını veren insanlar yüzünden fakir fukara da mağdur edildi. Daha önce eski yerleşim yerinde 2-3 dairesini satarak Bostanbaşı'nda daha sosyal olsun, daha temiz binalar olsun, yeni binalar olsun diye daire alanların da daireleri yok edildi; onlar da büyük bir mağduriyetle karşı karşıya. Burada tabii, devletin verdiği parayla bu insanların orada bina yapmaları mümkün değil, imkânı yok; onu dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Depremle birlikte de tabii, Malatya büyük bir yıkımı yaşadı, Sayın Bakan da Malatya'ya birkaç kez geldi, Malatya'yı da yerinde gördü. Yerinde görmeyenler Malatya'da bir deprem yaşanmadığını düşünüyor ama Malatya şehir merkezi âdeta yok olmuş durumda; bunu da söylemek istiyorum. Enkaz kaldırma çalışmalarına başlandı ama biraz önce Adıyaman Milletvekilimizin de ifade ettiği gibi hem toz toprak hem asbest gibi büyük problemlerle karşı karşıya. Maalesef yazın Malatya'nın üzerinde toz bulutu hâkim durumdaydı, hâlâ da enkazların kaldırıldığı yerlerde bile bir düzenleme yapılabilmiş değil, tarla görünümü sürüyor. Molozlar, çevreye zarar veren yapılar hâlâ durmaya devam ediyor; bunu da sizin dikkatinize sunmak istiyorum.

Şimdi, ekim ayı başında Bakanlığınız "Yerinde Dönüşüm" kampanyasıyla hibe ve kredi miktarlarının artırıldığını açıkladı ve konutlar için 750 bin TL hibe, 750 bin TL kredi; iş yerleri için 400 bin TL hibe, 400 bin TL kredi verileceği belirtildi. Bir köy evinin 3,5 milyon civarında ihale edildiğini biliyoruz, şehir merkezindeki evlerin 2 milyon 800 bin lira civarında ihale edildiğini biliyoruz. Malatya'da 1 metrekare evin maliyeti ortalama 20-25 bin lira. Beton fiyatlarının yüksekliğini size de dile getirdiler, bizzat ilettiler. Dolayısıyla, bu paralara; 1,5 milyon liraya bir ev yapılması mümkün değil. 150 metrekarelik bir evin maliyeti en az 3 milyon TL; yine, Bakanlığın köy evi olarak yaptığı tek katlı evlerin maliyeti ise 3,5-4 milyon TL civarında. Bunlara 750 bin TL hibe veriliyor, bunun çözüm olmadığını size ifade etmek istiyorum, bu paralalar insanların ev yapması kolay değil.

Yani özetle söylemek gerekirse, yerinde dönüşüm yerine "yerinde sayma"yı daha doğru bir ifade olarak söyleyebiliriz, âdeta yerinde dönüşüm yerinde saymaya benzemiş durumda. 7.500 TL maaşla geçinen emeklinin, 11.400 lira alan asgari ücretlinin 1-1,5 milyon lira denkleştirmesi mümkün değil. Dolayısıyla, Malatyalılar ve deprem bölgesi büyük bir mağduriyetle karşı karşıya.

Bir başka sorun da müteahhitler sabit fiyat veremiyorlar. Enflasyon her gün arttığı için, yerinde dönüşüm için başvuran depremzedelere müteahhitler tam fiyat veremiyorlar; hem demir, beton, PVC kapı fiyatlarının da yerinde durmadığını biliyoruz.

Yine, bir başka problem: 29 Kasım 2015, Malatya Hekimhan-Kuluncak depreminin üzerinden sekiz yıl geçti; Hekimhan ilçesinde 892'si ağır hasarlı 1.155 konut, Kuluncak ilçesinde 122'si ağır hasarlı 168 konut tespit edildi; sekiz yıldır hâlâ bu konutlar teslim edilmedi. Buna bakarak Malatya depreminin de nasıl ilerleyeceğini anlamak mümkün aslında. Hekimhanlı ve Kuluncaklı depremzedeler yıllardır hak ettikleri evlerin yapılmasını bekliyor. "Bürokrasiyi bitireceğiz." diye iktidara gelen AK PARTİ, depremzedeleri bürokratik engellere boğup ortada bıraktı. Şans eseri yapılan konutlar ise yörenin iklim ve yaşam koşullarına uygun değil. Köylerde tek katlı yapılan konutların deposu yok; vatandaşın varsa traktörünü, ekipmanlarını, kayısı ve diğer ürünlerini koyacağı yer yok. Sekiz yıl önceki deprem konutlarının hâlâ yapılıyor olması da aslında bir utanç durumu, AKP döneminde maalesef bu hâlâ yapılmadı. Hekimhan ve Kuluncak öteleniyor, bu ilçeler Türkiye Cumhuriyeti'nin ilçeleri değil mi? Bunu da sizin takdirlerinize sunmak istiyorum. Malatya'da, 2015 depremine bakarak, 6 Şubat depremine bakarak neler yaşanacağını aslında görebiliriz. Malatya'da, belirlenen bölgenin iklimine ve yaşam şartlarına uygun olmayan tipte projeler yapılmaya başlandı, özellikle Doğanşehir ve Akçadağ'da kayısı üreticileri evlerinin altına depo yapılmasını beklerken tek katlı köy evleriyle karşılaştılar. Vatandaş traktörünü, mahsulünü koyacak yer istiyor.

Yine, tabii, burada konuşuluyor; bizim Malatya'nın kendine özgü kültürü var -mutlaka birçok arkadaşımız gitmiştir- Yeşilyurt gibi, Konak (Banazı) gibi, Polat gibi yerlerin kendine özgü kültürü var, bu kültürün yok edilmemesi lazım. Örneğin, uygunsu Polat kendi yerleşim yerinde bir yerleşim yapılmasını istiyor ama çok uzağa, Mızgı köyünün yakınına yapılıyor, Polatlılar buna itiraz ediyor. Bizim Yeşilyurt ilçemiz çok tarihi bir ilçe hem kültürüyle hem yemek kültürüyle, orada fırınlarımız var, kasaplarımız var. Yeşilyurt'un da Bostanbaşı'nın da Gündüzbey'in de bu şekilde imar edilmesi gerekiyor, bunu da söylemek istiyorum.

Kurumlar arasındaki kopukluk da çileye dönüşmüş durumda. Örneğin, yıkılan evin kapı numarası belediyede değiştirilmiş, değişen numara AFAD'a, Çevre, Şehircilike bildirilmemiş; vatandaş kurum kurum, kapı kapı dolaşım yaşadığı yeri ispat etmekle uğraşılıyor. Aynı sorun Tapuda da geçerli maalesef; dokuz ay sonunda depremedeler ya hak sahibi olduklarını ya da o evde oturduklarını, tapusunu, kendisine ait olduğunu ispat etmeye çalışıyor.

Siz, 29 Temmuz günü, ilk temeli Malatya'da attınız, bir yerinde dönüşüm çarşısı merkezinde Malatya'da. Ticari faaliyetlerin yeniden canlandırılması amacıyla, enkazların kaldırılmasının ardından, 29 Temmuz günü "Bakırcılar Çarşısı" dediğimiz bölgede bir temel atıldı. 200 araçlık otoparkı olmak üzere, 295 dükkânlı çarşının temel atma töreninden önce temel atılacak yerin kazısı sırasında su çıkmış, temel atma töreni de sulu temel çukurunun etrafında yapılmıştı. Aradan üç ay geçti, kazılan temel çukurunu yer altı suları doldururken henüz bir çözüm bulunmaması nedeniyle alan maalesef gölete dönüşmüş durumda. Türkiye'de ilk kez temel attığımız yerinde dönüşüm ticari alanının Malatya'daki son durumu bu, bu sorunun çözümü için ne yapmayı planlıyorsunuz? Üç aydır maalesef bir arpa boyu yol gidilemediğini de söylemek istiyorum.

Biraz önce söyledim sözlerimin başında, bu imar durumunu dün de söyledim İçişleri Bakanlığında, maalesef bu imar durumunu veren hiçbir yerel yönetici yargılanmadı; müteahhidi, mühendisi tutuklandı, gözaltına alındı ama bu imar durumunu verip milleti mağdur eden bir tane yerel yönetici yargılanmadı. Bu imar durumunu nasıl verdi? Bu cezasızlık olduğu sürece de bu devam edecek.

Yine, bizim dillere destan bir Yeşilyurt Belediyemiz var -geçtiğimiz yıl sizin elinizden ödül aldı- gri pasaportla insan kaçakçılığı yapan. Yapmış olduğu bir şey daha var, dün söyledim yine burada, "yapay zekâ" dediğimiz... Yapay zekânın aslında düzgün yerlerde kullanılması lazım, bu arkadaşlar yapay zekâyla, bir programla sahte belediye meclisi kararı, daha doğrusu, yapay zekâyla belediye meclisi kararı geliştirerek Yeşilyurt Belediyesinin arazilerini satmış durumda. Burada hiç belediye başkanının sorumluluğu yok, bu cezasızlık devam ettiği sürece bu tür yolsuzluklar devam edecek. Yine, Yeşilyurt Belediyesinin -siz çok iyi biliyorsunuz yerini- "Topsöğüt Konutları" dediğimiz, depreme dayanıklı diye geçtiğimiz yıl yapılan ama 6 Şubat depremiyle ağır hasarlı olan binalarda da maalesef vatandaşlar, fakir fukara, Belediye Başkanının sorumsuzluğu yüzünden büyük mağduriyet çekmekte. Aynı Malatya Yeşilyurt Belediyesi eski SSK hastanesinin yerine bir belediye binası yaptı; gözle görülür yüzde 50'si yapılmamış "Yüzde 80'i yapıldı." diye ilan ettiler, müteahhide parayı verdiler, gitti. Bu konunun da bir denetlenmesi gerekir. Nasıl ki Cumhuriyet Halk Parti belediyelerin belediye başkan yardımcısı, imar müdürü gibi odaları var ve yanında mutlaka müfettiş odası varsa mutlaka...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Başkanım, hemen bitiriyorum.

...bu belediyelerin de denetlenmesi gerektiğini söylemek istiyorum. Malatya'da belediyecilik anlamda tam bir kepezelik yaşandığını da ifade etmek istiyorum.

Bir başka konu -sadece deprem bölgesini ilgilendiriyor ama biz de bu kiracı meselesi çok büyük sorun. Malatya’da kiralar depremden önce bin, 1.500, 2 bin lirayken, lüks konutlarda 3 bin lirayken şu anda en kötü dairede, TOKİ’nin 1+1’lerinde bile asgari ücret seviyesinde kiralar. Maalesef, insanların kira ödeyecek güçleri yok, ev sahipliği oranı yıldan yıla düşmeye devam ediyor, Türkiye bir barınma problemiyle karşı karşıya. Büyükşehirlerde 15-20 bin lira kira, hatta üniversiteye yakın -İstanbul gibi- yerlerde 30 bin liradan, 40 bin liradan aşağıya kiralık konut bulunamıyor, maalesef, yüzde 100’ün üzerinde artışlar var. Malatya’da yüzde 156 kira artışı var, Ankara’da yüzde 173, İzmir’de yüzde 114; buna da dikkat çekmek istiyorum. Büyük bir barınma sorunuyla ve kira sorunuyla karşı karşıya kaldığımızı da ifade etmek istiyorum.

Tekrar Malatya ve deprem bölgesiyle ilgili de mutlaka -Abdurrahman Vekilimiz de söyledi- daha fazla bütçenin ayrılması lazım, daha fazla paranın ayrılması lazım ve insanlar mağdur edilmeden, can kaybı yaşayan insanlar mağdur edilmeden bir an önce kış evlerinde geçirmesi lazım. Bu kış geçecek gibi gözüküyor, onu da ifade etmek istiyorum.

Ben tekrar Sayın Başkanın nezaketine çok teşekkür ediyorum.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri; şimdi kalan milletvekillerimizle devam edip inşallah nihayete erdireceğiz ve isimleri okuyorum, arkadaşlar hazırlıklarını ona göre yapınlar: Sayın Ednan Arslan, Sayın Yavuz Aydın, Sayın Harun Özgür Yıldızlı, Sayın Ayten Kordu, Sayın Ediz Ün, Sayın Ali Gökçek, Sayın Hüseyin Yıldız, Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu, Sayın Talat Dinçer, Sayın Suat Özçağdaş ve Sayın Hasan Baltacı. Bu şekilde sıramız, sonrasında on beş dakika Sayın Bakana soru kısmına geçeceğiz.

Sayın Ednan Arslan? Yok.

Sayın Yavuz Aydın? Yok.

Sayın Harun Özgür Yıldızlı, buyurun.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, sayın bürokratlarımız, basınınızın güzide temsilcileri, kıymetli milletvekillerimiz; bütçemiz hayırlı olsun. Hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakanım, Kocaeli’nin sorunlarıyla ilgili birkaç konuyu aktarmak istiyorum. Biliyorsunuz, Kocaeli 99 depremini yaşamış, çok ciddi hasarlar almış ve birçok yakınımızı kaybetmişiz. Aradan yirmi üç, yirmi dört sene geçmiş, Kocaeli’deki yapı stoku, yaklaşık 100 bine yakın binanın hasarlı olduğunu Mühendisler Odasıyla birlikte Büyükşehir Belediyesinin yaptığı çalışmada... Daha net olmamakla birlikte böyle bir durum Kocaeli’de var.

Sayın Bakanım, Kocaeli’nin kentsel dönüşümü... Daha Gölcük Meydanı’nda daha yeni kentsel dönüşümle ilgili çalışmalara başlandı, yaklaşık bir senedir Gölcük Meydanı’ndaki binalar yıkıldı. Bizim sizlerden talebimiz, Kocaeli’de... İstanbul’da büyük Marmara depremi yaşanacağı bilim adamları tarafından söyleniyor. Bununla ilgili, İstanbul’da yapılacak çalışmalar dâhilinde Kocaeli’nin de bu çalışmalar içine sokulması sizden, Bakanlığınızdan talebimizdir çünkü Kocaeli ile İstanbul iç içe girmiş iki kenttir.

Evet, Kocaeli’nin bir diğer özelliği de bir tarafı Karadeniz, bir tarafı Marmara Denizi, bir tarafı Sapanca Gölü’dür, bir tarafta da Kartepe’si vardır. Bir tarafına baktığınızda hem sanayi kentidir hem turizm kentidir. Fakat Kartepe’de yapılmak istenen demir çelik fabrikasıyla ilgili bölgede ciddi sıkıntılar vardır. Tarım arazisine yapılmak istenen demir çelik fabrikasında sıcak haddeleme işlemi

yapılacaktır. Bununla ilgili ciddi anlamda, çevresel anlamda sıkıntılar vardır Sayın Bakanım. Çünkü bir kentin planlaması yapılırken buraya konut alanları, şuraya yeşil alanlar, şuraya fabrika alanları diye bunların planlanması gerekir. Bir kentin planlaması için metropolitan bir plana ihtiyaç vardır. Aklımıza geldiği zaman “Şuraya şunu yapalım, buraya bunu yapalım.” demeyle bir planlama yapılamaz. Buraya bir fabrika yaptığımız takdirde ne altyapı bunu kaldırabilir ne ulaşım bunu kaldırabilir ne de çevresel etkenlerden dolayı burayı kaldırması mümkün değildir. Sayın Bakanım, çevresel anlamda ciddi tehditler oluşturan bu fabrikayı, demir çelik fabrikasını bölge halkı istememektedir, bilgilerinize sunuyorum.

Sayın Bakanım, millet bahçelerinden bahsettiniz. Kocaeli Derince’de, Çenesuyu mevkinde millet bahçesi yapıldı, millet bahçesinin işlevi yok. Orada İsmetpaşa Stadı vardı, İsmetpaşa Stadı kaldırıldı ve Kocaeli Stadyumu olarak çöp fabrikasının dibine Kocaeli Stadyumu yapıldı. Biliyorsunuz, ulaşılabilirlik her şeyden önemlidir Sayın Bakanım. Sizler Büyükşehir Belediye Başkanlığı yaptınız, bizlerden daha iyi biliyorsunuz ulaşım mevzuatını. Bakın, ben size birkaç örnek göstereceğim. Çevreyle ilgili, inanın, Kocaelispor taraftarı maç çıkışlarında büyük eziyet çekiyor Sayın Bakanım. Ulaşılabilirlik burada çok önemli. İnanın çöp fabrikasının dibinde olan stadyum... Sayın Bakanım, bu Kocaeli Stadyumu, bu da Sakarya Stadyumu. Sayın Bakanım, Sakarya Stadyumu’nun etrafında otoparklarıyla, her şeyiyle geniş bir çevresi var. Fakat Kocaeli Stadyumu hem çöp fabrikasının dibinde hem de ulaşım ile ilgili Kocaelispor taraftarı çok ciddi sıkıntı çekiyor Sayın Bakanım.

Evet, kentlerin metropolitan planları olması gerektiğini söylemişim, ulaşılabilirlik olması gerektiğini söylemişim. Sayın Bakanım, önceki dönem İl Başkanymdım, “Kocaeli’nin sorunları nedir?” diye araştırdığımızda en büyük sorun, problem deprem çıkmıştı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yıldızlı, süreniz doldu, toparlayın, uzatmayalım, çok kişi var.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) – Toparlıyorum hemen.

Depremle ilgili Kocaeli halkının ciddi hassasiyeti var, kentsel dönüşüm kapsamında mutlaka İstanbul’la birlikte Kocaeli’yi de düşünmenizi rica ediyorum.

Bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ayten Kordu, buyurun.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Teşekkürler.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın hazırun; teşekkür ederim.

Öncelikle, bulunduğum, vekili olduğum Dersim’de çevre ve iklimden bir türlü bilgi alamadık kendilerinden, kendi bulunduğum ilde bile doğru düzgün veri elde edemiyoruz; bunu belirtmek istedim Bakan buradayken.

Yine, Bakanıma şunu söylemek istiyorum: Bir soru önergesi verdim bunun üzerine, deprem bölgesinde ilimiz, Dersim ili ama soru önergesine cevap alamadım. Belki bugün, Sayın Bakanım, bu soru önergesini uygun görürse alır ve cevaplarını bize verir diye düşünüyorum.

Bir bütçe daha maalesef ne kadınların ne toplumun ne de ezilenlerin bütçesi olabildi, bunu söyleyerek başlamak istiyorum. Çünkü bütçedeki yaklaşım ne kadar toplumu sömürebilirim, ne kadar sermayeye kazandırma politikası uygulamam politikasıdır. Bu nedenle toplumun büyük bir kesimi ekonomik olarak yaşamını sürdürememekte, yoksullukla ve açlıkla baş başa bırakılmaktadır. Çünkü AKP, çevre politikasıyla başta kadınlar olmak üzere, işçilerin, emekçilerin, emeklilerin ve öğrencilerin dâhil olduğu tüm toplumun yaşam varlıklarını yok etmektedir. Doğamız sömürülmekte, suyumuz,

toprağımız, yaşam alanlarımız, içine alınan bütün ekolojik döngüyle birlikte, aslında zehirlenmeye devam etmektedir. Ekolojik yaşam; sistematik şekilde tarım alanlarının ve ormanların yağmalanması, suyun ticarileştirilmesi... Verimli topraklar başta termik santraller olmak üzere her türlü enerji projesine, sanayi kuruluşlarına, maden ocaklarına yani sermaye lehine verilmektedir. Daha fazla kr saldırganlığından hareketle doğamız tüketim nesnesi hâline getirilmiştir. Devletin sermaye lehine ortaya koyduğu bu anlayış, 21'inci yüzyılda çok daha derin bir noktaya evrilmiştir. Tam da bu sebeple Maden Kanunu 10 kezden fazla değişikliğe uğratılmıştır. Yandaş firmalar, bu maden alanındaki rant uğruna bütün ekosistemi yok sayan bir tutumla bu alanda rekabete girmişlerdir. Yaşanan facialar göz önüne getirildiğinde, devletin madencilik alanındaki denetleyici ve düzenleyici rolü askıya alınmış ve tersine, denetlemeyen ve düzenlemeyen bir politikaya brnmştir.

Enerji Bakanlığı, 2020 yılında, sahaların mera mı, orman mı, tarım alanı mı, doğal ya da ekolojik sit alanları ya da su havzaları olup olmadıklarına bakmadan, 68 il, 766 bölgede, Türkiye'nin yüz ölçümünün yüzde 1,14'n kapsayan 892.814 hektar alanda maden arama ve işletme ihaleleri yapmıştır. Sermayeye peşkeş çekilen maden sahalalarının işletmesiyle tarım alanları, meralar, sular, kısacası bütün ekolojik hayat zehirlenerek yavaş yavaş lme terk edilmektedir.

Bu anlayış bağlamında, iktidarın ekonomi politikaları "kalkınmacılık" diye başlayarak, özellikle madencilik, inşaat sektörü ve kentsel meknların yeniden dağıtımı üzerinden sermaye sınıfının ortak ıkartı olan rant kavramı, iktidarın kalkınmacı politikasının temel anlayışını oluşturmaktadır. AKP iktidarı, bu anlayışla doğayı ve kültürü yok ederek gıda güvenliğini riske atıp, başta kadın yoksulluğunu daha da derinleştirip, işsizliği yaygınlaştırıp insanları yerinden yurdundan etmektedir. Çünkü maden politikaları gibi yaşam alanlarını yok eden politikalar... Aynı zamanda bu politikalar, bulunan bölgelerde bir insansızlaştırma politikası olarak da sürdürülmektedir.

Bu yaklaşımla, vekili olduğum Dersim dâhil pek çok ilde, özellikle maden politikaları yürütülmeye devam etmektedir. Vekili olduğum Dersim'de katliam ve sürgünlerle Kürt ve Alevi halkına yaşatılan insansızlaştırma, asimilasyon politikası şimdi de madencilik ve güvenlik barajları politikalarıyla aslında sürdürülmeye devam etmektedir. Pek çok ilimizde uzun süredir devam eden maden çalışmaları, özellikle belirli şirketler tarafından sürdürülmektedir. Dersim coğrafyasında yani Sivas, Erzincan, Elziğ, Bingöl gibi pek çok ilimizde maden arama çalışmaları büyük oranda yürütülmeye devam etmektedir. Özellikle altın madenciliği, çevresel sorunların yaratılması... Yani sonuçları ölümcül olarak ortaya çıkacak projelerdir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kordu, süreniz oldu.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Rica ediyorum, bitireceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sözlerinizi toparlamak için açıyorum.

Bakın, değerli arkadaşlar, rica ediyorum, sreye uyalım. Arkadaşlarımız yorgun bekliyorlar, on iki saattir buradayız.

Buyurun.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Maden kullanımı belli bir kamusal denetime ve planlamaya tabi olmadan topraktan ağır kimyasallar alınarak yaşam alanları zehirlenmekte ve çeşitli şirketler aracılığıyla sömürge madenciliği geliştirilmekte.

Özellikle Erzincan İli bölgesi Munzur havzasında, Anagold Madencilik denilen ve Kanada menşeli olan madencilik faaliyeti, hiçbir kamu yararı olmayan, kamuoyunda siyanür sızıntısıyla gündeme gelen... Munzur havzası denetime kapatılmış; oraya gitmek isteyen Dersim Konseyi dâhil pek

çok STK engellenerek sorun çeşitli para cezalarıyla kapatılmak isteniyor. Bu havza çok büyük bir alan. Siyanürün su kaynaklarına sızması hâlinde çevre illerle birlikte Fırat havzasından Bafra Körfezi'ndeki suya kadar karışma riskiyle karşı karşıya. Dersim, kendine has bir endemik bitki örtüsüne sahiptir. Bu bitki örtüsünün korunması gerekmektedir, maden ocakları bu bitki örtüsünün yaşam alanlarını tahrip etmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kordu, teşekkür ediyorum.

Sayın Ediz Ün... Yok.

Sayın Gökçek, buyurun.

ALİ GÖKÇEK (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, kamu kurumlarımızın kıymetli bürokratları; konuşmama başlamadan önce “Biz doğayı korudukça o da bizi korur.” diyerek çevre ve doğa haklarının önemine dikkat çeken bir lider olan Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü 85'inci ölüm yılı dönümünde bir kez daha saygı, minnet ve özlemle anıyorum.

Geçtiğimiz yılın bütçe toplantısının tutanaklarına baktığımda Sayın Bakan Murat Kurum'un sunuş konuşmasında “Afetlerin ardından da yeni hayatları kurmada gösterdiğimiz hızdan rahatsız olanlarla karşılaştık. Depremin insanımız için bir felaketle sonuçlanmasını önlemek mümkündür. Bunun da yolu önce deprem bilinciyle yaşamaktan, dirençli şehirler inşa etmekten geçmektedir.” ifadelerini kullanmış. Bu konuşmanın üzerinden iki ay geçmeden ne yazık ki 6 Şubat depremini yaşadık, binlerce canımızı yitirdik, aileler yok oldu, çocuklarımız öksüz, yetim kaldı, analar babalar evlatlarının bir mezarı olduğu için şükredecek hâle geldiler. Yirmi yıldır kesintisiz yönettiğiniz bu ülkede dirençli şehirler inşa etmediğiniz için deprem insanımız için bir felaketle sonuçlandı. Depremin üzerinden geçen dokuz aya rağmen deprem bölgesi hâlâ çok büyük sıkıntılarla mücadele ediyor. Tüm vatandaşları sıcak ve güvenli konutlara geçirmek şöyle dursun konteyner bulamayıp hâlâ çadırda kalan yurttaşlarımız var. Konteyner başvurusu yaptığı anda kira yardımının kesildiği iddiaları var. Bu iddialar doğru mudur Sayın Bakan? Kesilen yardımlar da bizzat AFAD'ın sitesinde yayınlanan broşüre göre ev sahiplerine aylık 5 bin lira, kiracılara ise aylık 3 bin lira ve süresi de on iki ay yani üç ay sonra bu yardım da kesilecek. Bu, depremedeye hak mıdır, reva mıdır?

Sayın Bakan, bakın, 20 milyon vatandaşımızın yaşadığı ülkemizin en büyük metropolü İstanbul için de Marmara için de uzmanlar sürekli olarak deprem uyarısında bulunuyor. Geçtiğimiz günlerde Genel Kurulda da vurguladım, İstanbul'da 99 depremi sonrası yapılan binaların bile yüzde 30'unun büyük İstanbul depreminde ayakta kalma ihtimali yok. Yıllardır hem meslek örgütlerinin hem bizlerin dile getirdiği önemli bir uyarıyı bir kez daha hatırlatmak istiyorum: İstanbul'da yeterli deprem toplanma alanı bulunmuyor. Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı, kişi başı metrekaare standardını 1,5 metrekaare olarak kabul ediyor ancak İstanbul'da tam 376 mahallede bu standardı sağlayamıyoruz. Örneğin, Beyoğlu'nun 45 mahallesi var, bunun 31 tanesinde yeterli toplanma alanı yok, Fatih'in 57 mahallesinin 26'sında ve yine seçim bölgem olan Ümraniye'nin 37 mahallesinin 21 tanesinde yeterli toplanma alanı yok. 2009 yılında 1/100.000 ölçekli plana göre İstanbul'da tam 15.304 hektar askerî alan vardı. 15 Temmuzun ardından kapatılan askerî okulların, kırsal alanların yeşil alan ya da deprem toplanma alanı gibi hizmet vermesi beklenirken bu alanların ticari rant aktarıldığını üzülerek görüyoruz. Askerî alanların yüzde 46'sına karşılık gelen 10 bin futbol sahası büyüklüğünde alanı askerî alan olmaktan çıkardınız. Konuya ilişkin sizden şeffaf verileri talep ettiğim soru önerge Meclis İçtüzüğü'ne rağmen hâlâ bir yanıt vermediniz. Bilgi edinme başvuruma ise Millî Savunma Bakanlığı devlet sırrı gibi bir gerekçenin arkasına saklanarak cevap vermedi.

Şimdi, bir de burada sormak istiyorum: İstanbul'da hangi askerî alanlar imara açıldı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gökçek, toparlar mısınız sözlerinizi.

ALİ GÖKÇEK (İstanbul) – Teşekkürler.

Neden şehrin akciğeri vazifesi gören bu yeşil alanları apar topar imara açıyorsunuz? Bu alanlara dar gelirli için, öğrenciler için, sosyal devlet çatısı altına alınması gereken yurttaşlarımız için sosyal konutlar, sosyal donatı alanları inşa etmek varken neden lüks konutlar dikiyorsunuz?

Dün, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Ekrem İmamoğlu da açıkladı: İstanbul'da Cumhuriyet Halk Partisi öncesi on beş-on altı yıllık dönemde 85 milyar dolarlık rant üretilmiş. Niyetiniz, bu vahşi rant düzenini tekrar hayata geçirmek olabilir ancak İstanbullular olarak buna izin vermeyeceğiz.

2024 yılı bütçemizin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Herkese saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyon salonunda çekim yapılması konusunda alınan karara ve izinsiz bir şekilde çekim yapan danışman hakkında işlem yapılmasına ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, burada karar okutup bazı kararlar aldık. Özellikle, izinsiz bir şekilde başka milletvekillerinin çekilmemesiyle alakalı karar alındı. Burada Sayın Ulaş Karasu'nun danışmanı izinsiz bir şekilde başka milletvekilini çekti; salon dışına çıkarttırdım ve siz zorla buraya soktunuz. Lütfen, danışmanınızı dışarı çıkartın, yasal işlemleri de başlatın.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Telefondaki görüntüleri...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, bir saniye...

Meclis Başkanına gerekli uyarılarda, bildirimlerde bulunun. Yasal ne yapılması gerekiyorsa yapacaksınız. Lütfen, salonun dışına çıksın arkadaşımız.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Sataşmadan söz istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Söz vermeyeceğim size Sayın Karasu.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Niçin?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Karasu, gündemime hâkimim, devam edeceğim.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Zorunuza gitti değil mi?

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

d) Türkiye Çevre Ajansı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Hüseyin Yıldız, buyurun.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Bakanım, değerli milletvekilleri, siyasi parti temsilcileri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben ilk önce, Türkiye Cumhuriyeti'mizin kurucusu Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü vefatının 85'inci yıl dönümünde saygı, sevgi, özlemle anıyorum.

Değerli arkadaşlar, özellikle 6 Şubat depreminde Pazarcık ve Türkoğlu ilçesine ilk varan milletvekillerinden biriyim. O depremi orada yaşadık ve gerçekten depremin ülke için ne kadar zararlı ve sıkıntılı olduğunu gözlerimle gördüm; o insanların haykırıışlarını gördüm, o hayvanların bağırıışlarını gördüm. Özellikle bu deprem konusunda iktidar partisi AK PARTİ yirmi iki yıldan beri iyi bir çalışma yapmadı. Şöyle yapmadı; deprem vergileri alarak o deprem vergilerinin paralarını başka yerlere, kaynaklara aktardılar ve güçlendirmesini yapmadılar. O bölgede deprem olacağını bilim adamlarının söylemesine rağmen herhangi bir tedbir de almadılar maalesef; 70-80 bin insanımız hayatını kaybetti.

Sayın Bakanım, özellikle Aydın bölgesi deprem bölgesi ve JES'lerin en yoğun olduğu bölgedir. Yaklaşık 2 bin tane kuyu yapıldı, yaklaşık 14 tane JES santralimiz var. 280 derecedeki su özellikle mahalle aralarından, sağlık ocaklarının aralarından ve okulun bahçelerinden geçerek -üzülerek söylüyorum- santrale gidiyor. Sayın Bakanım, en önemli konumuz: Eğer yarın Aydın'da bir deprem olursa inanın ki insanlar belki binalardan kurtulacak ama o cayır cayır yanacak. Bu konuyu Mecliste defalarca gündeme getirmeme rağmen özellikle bu konuyla ilgili Çevre İl Müdürünüz hiçbir işlem yapmadı, bir şey yapamadık. Hatta komisyon kurulması için kanun teklifi verdik, onu da reddettiniz.

Sayın Bakanım, ben, özellikle bir Aydın Milletvekili olarak önümüzdeki dönemde Aydın'daki JES'lerle ilgili bir komisyon kurulup Aydın bölgesinin incelenmesini rica ediyorum çünkü ben depremi gördüğüm için depremin ne olduğunu biliyorum.

Değerli arkadaşlar, yine, çevre konusunda maalesef AK PARTİ iktidarının çevreyle hiçbir ilgisi yok. Size bir örnek vereyim: Murat Dağı için defalarca müracaat etmemize rağmen, eylem yapmamıza rağmen... İptal etik oranın ruhsatını ama duyduğumuza göre maden aramak için veya altın çıkarmak için tekrar ruhsat verilmiş.

Sayın Bakanım, Ege Bölgesi'nin su kaynağını sağlayan Murat Dağı'dır. Eğer siz birilerinin, firmaların zengin olmasını istiyorsanız Ege'nin, bütün İzmir, Aydın ve Denizli bölgelerinin özellikle içme suyunu ve tarım suyunu yok edersiniz. Bununla ilgili bir defa daha düşünmenizi özellikle istiyoruz Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, ikincisi, özellikle hazine arazileri satılırken -kanunda yeri var- o ilçe sınırları içindeyse veya il sınırları içindeyse satıldığında belediyelere yüzde 33 pay aktarılıyor. Ama ne hikmetse -ben Didim'de yaşıyorum, Aydın Milletvekiliyim- Didim'in yüzde 80'i, hazine arazileri satıldı, belediyeye gelen katkı payını vermemek için ya TOKİ'ye ya Özelleştirme İdaresine devrettiniz.

Sayın Bakanım, siz büyükşehir belediye başkanlığı yapan insansınız. Bugün Türkiye'de özellikle turizmin gelirleri dış ticaretin yüzde 99'unu karşılıyor. Didim'de, Kuşadası'nda veya Aydın bölgesinde satılan hazine arazilerinin payını belediyeye vermediğiniz takdirde o belediyeler altyapısını, yollarını nasıl yapacak?

Üçüncüsü, turizmden çok beklentiniz var. Şimdi, Didim'le örnekleyelim: Kış nüfusu 120 bin ise yazın 600 bin-700 bin kişi oluyor. Siz nüfus oranına göre İller Bankasından pay veriyorsunuz Sayın Bakanım. Belediye başkanlığı yaptınız, peki, size soruyorum: 100 bin nüfuslu bir yerde 100 bin nüfusa

göre pay verdiğiniz takdirde, o belediye başkanı ve yerel yönetimler -bu, AK PARTİ'li olur, MHP'li olur, CHP'li olur, fark etmez, belediye başkanları için konuşuyorum- 600 bin kişiye nasıl hizmet edecek?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Bir dakika daha Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yıldız, toparlayalım lütfen.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Biz turizmde de yükselmek istiyoruz. Eğer bu şekilde giderse önümüzdeki yaz, özellikle küçük ilçelerde, turizm bölgelerinde o belediye başkanlarının hizmet etme şansı yoktur. Bununla ilgili acilen bir kanun çıkarmanızı rica ediyorum.

Hepinize saygılarımı sunuyorum.

Bütçeniz hayırlı uğurlu olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yıldız, teşekkür ediyorum.

Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu...Yok.

Sayın Talat Dinçer, buyurun.

TALAT DİNÇER (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Komisyon üyeleri, basınımızın değerli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, konuşmama başlamadan önce, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün aramızdan ayrılışının 85'inci yılında kendisini özlemle, minnetle, saygıyla yâd ediyorum.

Sayın Bakan, kitapçığı inceledim. Kitapçıkta yazılışı çok güzel şeyler var ama fiiliyata geldiğimizde tabii biraz sıkıntılar var. Şimdi göçlerin kentlere verdiği zararlardan bahsettiniz. Tabii, kentlere kontrolsüz gelen göçler kentleri her yönüyle olumsuz etkiler, doğrudur. Öncelikle yapılaşma yönüyle, gecekondu yönüyle, altyapı yönüyle ve bunun verdiği zararlar yönüyle o kentlileri de sıkıntıya sokar.

Ben şimdi ilim Mersin'den bahsetmek istiyorum. Mersin'in nüfusunun büyük bir bölümü göçle geldi. 1980'lerden sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden, terörden kaçan insanların Mersin'e gelmesiyle bize göç başladı ve göç bize çok aşırı, yoğun geldi Sayın Bakanım. Bir gecede mahalleler oluşmaya başladı, gecekondu furyası aldı başını gitti; tabii, bu gecekondu kurulduktan sonra da altyapı yok, yol yok, hizmet yok ve dolayısıyla bizim Mersin'imize çok büyük olumsuz bir etkisi oldu. Ne hükümetler olarak ne de kent olarak biz bu göçleri kontrol edemedik, yönetemedik açıkçası. Şimdi, güneydoğudan gelen vatandaşlarımızın ilimize gelmesiyle beraber bunların bir taraftan sosyal uyumunu sağlamaya çalıştık, bir taraftan kültürel yapılarını oluşturmaya çalıştık, bir taraftan ekonomiyle alakalı ekonomik uyumsuzlukları uyumlu hâle getirmeye çalıştık; Mersin olarak bayağı emek verdik biz.

Ama hemen akabinde, tabii, zaman ilerledikçe göç, bizde başka evrelerde de gelmeye başladı. Şimdi, özellikle, tabii, nükleerin yapılmasıyla beraber bir taraftan Ruslar indi, Ukrayna savaşıyla kaçan Ukraynalılar indi ve bununla beraber tabii, hiçbirimizin arzu etmediği bir 6 Şubat depremi yaşadık. Bu depremde, tabii, insanlarımız çok mağdur oldu ve en yakın il olarak da Mersin'e hücum ettiler. Şimdi, biz elimizden geldiğince bunlarla ilgili mücadelelerimizi verdik, yardımlarımızı yaptık. Ancak ben, Bakanlık olarak, Hükümet olarak görevin yapılmadığını düşünüyorum. Şimdi, bu kadar insan Mersin'e gelmişken -Mersin gibi benzer kentler de var, tabii ki sadece Mersin de değil- burada -olumsuz bir şekilde- su kullanımında inanılmaz bir artış oldu, konut fiyatlarında inanılmaz bir yükseliş oldu,

konut bulunamaz oldu, yapı stoku bitti. Bununla beraber, ekonomiyle alakalı belli sıkıntılar yaşadık. Esnaf bir taraftan elinden tuttu, tacirler bir taraftan elinden tuttu. Hükümetten biz o dönemle alakalı özellikle Mersin’le ilgili bir özel statü istedik. Tabii ki deprem bölgesine her türlü teşviki yapacağız, her türlü imkânı sağlayacağız ama bu arada o kente hizmet verecek yerel idareyi de düşünmek lazım. 2 milyon nüfusumuz varken bir anda 2 milyon 600 bine su yetiştirmeye çalışıyoruz, enerji yetiştirmeye çalışıyoruz, hizmet yetiştirmeye çalışıyoruz. Bu konuda biraz dikkatinizi çekmek istiyorum.

Hani diyorsunuz ya yazınızda “Bu konu siyasetüstüdür.” Ama maalesef biz siyaseti hâlâ Mersin’de yaşıyoruz çünkü bir belediyede bir karar çıkaracağımızda bile diğer siyasi parti mensupları o hizmetin verilmemesi adına inanılmaz bir şekilde mücadele ediyorlar.

Diğer önemli bir sorun Sayın Bakanım, bir kentin anayasası 1/100.000’liktir. 1/100.000’likle alakalı Mersin’de büyük sıkıntı var. Biz 6 bin iş yeri yapacağız, sanayi sitesi kuracağız ama maalesef planlamanın içerisinde sanayi alanı yok, hâlâ da yok. Çok küçük bir alan var, orada da işte Mersin’in yapısını biliyorsunuz, bir taraftan lojistik şirketlerimize yer bulmaya çalışıyoruz, bir taraftan diğer firmalara ama şehrin içerisinde küçük esnaf, sanatkâr tıktı kaldı. Bunlarla ilgili bir plan yok, program yok Sayın Bakanım. Biz buna on yıldır...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen sözlerinizi Sayın Dinçer.

Buyurun.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Biz bunlarla ilgili aşağı yukarı uzun bir süredir mücadele ediyoruz ancak maalesef ne Çevre, Şehircilik Bakanlığımızdan ne Valiliğimizden ne ilgili kurumlardan bu konuda bir yardım görmedik. Dolayısıyla, bu 1/100.000’liklerde özellikle Mersin bu kadar yükü çekerken en azından istihdam yaratacak olan sanayi alanlarını yaratmamız gerekir. Bu yüzden de Çevre, Şehircilik Bakanlığımızın, bu yönüyle, Mersin’e biraz daha farklı bakması gerektiğini düşünüyorum.

Sayın Bakanım, “sıfır atık” “geri dönüşümcüler” diyoruz, geri dönüşümcülere biz yer veremiyoruz ve bu insanlar Mersin’in içerisinde elde ettiği atıkları bir başka yerde geri dönüşüme çevirmek için il dışına çıkıyor, bu da bizim ilimiz için büyük kayıp. Dolayısıyla Mersin’le alakalı bu konuda biraz dikkat çekelim diyorum.

Bütçeniz hayırlı uğurlu olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Dinçer.

Sayın Hasan Baltacı? Yok.

Sayın Suat Özçağdaş...

Buyurun.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ü ölümünün 85’inci yıl dönümünde rahmetle ve şükranla anıyorum.

Sayın Bakan, öncelikle, bütçenizi On İkinci Kalkınma Planı çerçevesinde değerlendirmek isterim. Kalkınma, hepimizin bildiği üzere, sosyal refahı arttırmak ve doğal varlıkları korumak adına üstün kamu yararı anlayışı benimsenerek yaratılmalıdır. Bir kalkınma planı da sektörel gelişimi düzenleyip koruma-kullanma dengesi sağlamak için elimizde olan en üst düzey planlama aracıdır. Toplumsal ve doğal değerlere uzun dönemde hizmet edecek ve sahip çıkacak şekilde sektörel dengeler kurulmalıdır. Ancak bu planda sektörler arası dengeyi ve toplumun gelecekteki yararlarını göz ardı eden politikalar benimsenmiştir. Örneğin, enerji ve iklim politikalarında, kalkınma planının 513.2’nci maddesinde

yer aldığı gibi ya da 134 ve 275'inci maddelerde nükleer enerjinin de bir çözüm olarak sunulduğu görülmüştür. Ancak nükleer, içinde birçok riski bulunduran bir teknoloji olup bunun Türkiye'nin yeşil dönüşümünde bir rol oynamaması gerekmektedir.

Ülkemizde yapılan nükleer santraller oldukça büyük bir radyoaktif atığı geride bırakacaktır. Güncel tartışmalarda öne sürülen küçük modüler nükleer reaktörler de büyük reaktörler kadar tehlike barındırmaktadır. Yine, 255'inci maddede nükleer enerji "temiz" olarak sınıflandırılmıştır. Bu, tamamen hatalı bir sınıflandırma olup nükleer reaktörlerin işlemesi sonucunda ortaya çıkan radyoaktif atıkların yerin altında kurulacak depolama tesislerinde on yıllarca depolanması gerekmektedir, bu durum da büyük bir kirlilik oluşturacaktır.

Yine, raporda yer alan karbon yakalama teknolojilerinin dünya çapında öne çıkacağı hatalı bir biçimde ifade edilmiştir. Uluslararası Enerji Ajansının 2023 yılı Ekim ayında yayımladığı 1,5 derece yol haritası raporunda görüleceği üzere, şu ana kadar havadan karbon yakalayarak karbondioksit oranını azaltan hiçbir teknoloji geliştirilmemiş, bu gibi teknolojilere ilişkin beklenti ise 2021 yılındaki rapora göre ciddi oranda azaltılmıştır Sayın Bakan.

Kalkınma planının 509'uncu maddesinde yerli kömürün kullanımına devam edileceği belirtilmiştir. Ülkemiz tarafından yayınlanan Nisan 2023 tarihli NDC revizesi uyarınca ülkemiz 2053 yılında net sıfıra ulaşmayı hedeflemektedir. Bunun olabilmesi için ülkemizin kademeli olarak en yoğun sera gazı salımına sahip sektörlerde azaltım yapmaya başlaması gerekmektedir ve maalesef, sizin bu kömür ısrarınız, kömür aşkınız, memleketi tamamen bir tür Mars gezegenine döndürmektedir. Şurada gösteriyorum Sayın Bakan; birinci resim Akbelen'in önceki hâlidir, ikinci resim de Hükûmetinizin Akbelen'i Mars gezegenine çevirmiş hâlidir. Hükûmetinizi tebrik edemiyorum çünkü Akbelen gibi turizmin merkezi olan bir yerde ömrü dolmuş kömür santrallerine devam etme ısrarınız ve bunu özel sektöre satarak ve özel sektörle iş birliği yaparak ülkenin tarım arazilerinin, turizm arazilerinin bu şekilde yağmalanmasına izin vermeniz, bu bütçenin de bu çalışma planının da en temel sorunları arasında yer almaktadır.

Yine, özellikle kalkınma planında biyokütleden değerli kimyasallar üretileceği ifade edilmektedir ancak biyokütleden enerji üretimi de yakma işlemi nedeniyle hava kirliliğine ve yakıt olarak kullanılan zirai ürünlerin pestisit içermesi nedeniyle toprak kirliliğine sebep olmakta. Biyokütle üretimi su varlıklarını ve biyolojik çeşitliliği olumsuz etkilemekte, arazi kullanımını nedeniyle, tarım topraklarının işgal edilmesi nedeniyle de gıda fiyatlarında artışa neden olmaktadır Sayın Bakan.

Madencilik faaliyetleri, maalesef Hükûmetinize en çok eleştiride bulunulacak alanlardan bir tanesi budur. Bir vahşi madencilik durumu söz konusudur Türkiye'de. Alanlarımızın tamamına yakını madencilğe ayrılmıştır. Madencilikle ilgili olarak belirlenen politika ve tedbirler içerisinde, 595.1'inci maddesinde "Her bir maden grubunun özelliklerini ve ihtiyaçlarını gözeterek şekilde yeni bir maden kanunu hazırlanacak ve arama faaliyetleri kamu yararına faaliyet olarak tanımlanacak." ibaresi bulunmaktadır. Madencilik faaliyetleri, arama süreçlerinden başlamak üzere işletme ve kapatma dönemlerine kadar ekolojik dengenin bozulmasına, ekonomik zorlukların artmasına ve toplumsal problemlerin derinleşmesine yol açmaktadır. Buna rağmen maden aramalarının herhangi bir sorgulama veya değerlendirme süreci olmaksızın toplumun genel faydasına uygun olduğu varsayımıyla yaklaşılması mevcut durumun ciddiyeti düşünüldüğünde kabul edilebilir bir yaklaşım değildir. Dahası, geçmişte kamu yararına olmayan şekillerde özel haklar ve imtiyazlar elde edilmiş olan madencilik sektörünün çıkarları doğrultusunda yeni yasal düzenlemelerin yapılacağına işaret edilmesi, bu sektörün diğer sektörler üzerinde önceliklendirildiğini ve özel bir muameleye tabi tutulduğunu göstermektedir. Bu durum, ekolojik değerlerin ve kamu yararının zarar göreceğini işaret etmektedir.

Yine, kalkınma planının vizyonu; “Türkiye Yüzyılı, çevreye duyarlı” ifadesiyle başlamaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Lütfen toparlayın sözlerinizi.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Bu yaklaşım oldukça önemlidir fakat sizin bütçenize baktığımızda, Bakanlığınızın, iklim değişikliği ve çevreden çok tamamıyla kentleşme, betonarme bir kent yaklaşımı üzerine olduğu görülmektedir. Bakanlığınızın yaptığı çalışmaları çevreye duyarlı, ekolojik dengeyi sürdürebilecek şekilde bütçelendirmeniz gerektiğini düşünüyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Böylece, bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır. Sayın milletvekillerine çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, soru bölümüne geçiyoruz, on beş dakika süreyle Sayın Bakana soru sorulacaktır. Sonrasında Sayın Bakana hem değerlendirmeleri hem de sorulara cevap vermesi için otuz dakika süre vereceğim.

Değerli milletvekilleri, şu an çok fazla giriş yapıldı, soru talebi var. Lütfen bir dakika içerisinde bitirelim, ilave süre vermeyeceğim çünkü bütün milletvekillerinin soru taleplerini karşılayalım istiyorum. Öncelikle Komisyon üyelerinden başlamak suretiyle süreci başlatıyorum.

Sayın Sayyığıt, buyurun lütfen.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, öncelikle, Van Gölü’yle ilgili hemen yazılı cevap verdiğiniz için teşekkürlerimi sunuyorum.

Konuşmamda da değindim, biliyorsunuz, Van’da 18’inci maddeyle ilgili ciddi mağduriyetler var.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Çevre yoluyla ilgili olanı diyorsunuz.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Evet, çevre yolundan dolayı. Hani bunun uygulanmasının sebebi nedir? Bu mağdurların şikâyet ve talepleri acaba size ulaştı mı? Bir de çevre yolu yapımından etkilenen arsa ve tarım arazisi oranı ne kadardır? Vasfi değiştirilen hazine ve mera alanları kime tahsis edilmiştir?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Ulaştırma yapıyor 18’leri, o yüzden bilemiyorum.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Tamam Bakanım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) – Sayın Bakanım, Değerli Başkanım; teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, yaşanan küresel ısınma, farklı etkenlerle birlikte Akşehir Gölü de ne yazık ki tamamen kurumuş, sonraki yıllarda göl havzasının ortasında küçük bir alanda göl oluşmuştur. Yağış rejimi, düzensiz sulama, diğer faktörler dışında göl havzasının rehabilite edilmesi gerekmektedir. Çünkü göl havzası dolu olduğunda da en derin yeri 1-2 metre idi. Bu bakımdan çanak kısmının temizlenmesi ve gölün tekrar canlandırılması için Bakanlığın da yapması gerekenler olduğunu düşünüyorum. 2024 yılı programı ve bütçesinde bu konuda bir çalışmanız var mı?

Bütçeniz hayırlı olsun.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Altınsoy...

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Sayın Bakanım, Aksaray ilimize yapmış olduğunuz yatırımlar için ben özellikle teşekkür ediyorum. Aksaray ili Hürriyet Mahallesi’nde ihalesi yapılan TOKİ konutlarına ne zaman başlanacaktır? Bir de Aksaray’a atık su tesisi yapılması konusunda Bakanlığımızın desteğine ihtiyacımız vardır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ederim.

Sayın Açıkkapı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Çok Kıymetli Bakanım, öncelikle, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımıza... 2020 Elâzığ depremi sonrasında -yaklaşık 25 bin konuta yakın- TOKİ eliyle çok güzel bir çalışma yapıldı. Bundan dolayı başta Sayın Cumhurbaşkanımıza ve tüm, Çevre, Şehircilik Bakanlığımızın kıymetli mensuplarına teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Elâzığ’da 25 bine yakın konut yapıldı ancak farklı sebeplerden, ya mirasçılar arasındaki sıkıntılar ya yer sıkıntılarından dolayı birkaç yüz tane köy evi eksik kalmıştı, ihalesi yapıldı da müteahhidin yapmadığı yerler vardı. Bu evleri biz yerinde dönüşüme dâhil etme imkânı bulabilir miyiz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırlıoğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sayın Bakanım, Paris İklim Anlaşması’na imzayı attık ve Ulusal Katkı Beyanı’mızda artımdan azaltım söz konusu ve ayrıyeten de 2053’le ilgili karbon net sıfır hedefimiz bulunmakta, On İkinci Kalkınma Planı’nda tekrardan revize edileceği söylenmekte. Biz baktığımız zaman şu anki şartlar altında Paris İklim Anlaşması’nda yapmış olduğumuz taahhüdü yerine getirmek zor gibi gözüküyor. 2053 yılındaki bu, karbon net sıfırı yerine getirmek zor gibi gözüküyor. Yeni revize edeceğimiz planda herhangi bir net sıfır hedefi olacak mı, olmayacak mı? Onu sormak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tutdere...

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sayın Bakan, öncelikle Adıyaman’da kalıcı konutların ilk etabını ne zaman teslim edeceksiniz? Buraya yerleştireceğiniz vatandaşları neye göre belirleyeceksiniz? Adıyaman’daki inşaat atıklarının depolandığı atık tesisi dere yatağında bulunuyor. Atatürk Barajı’nda yağışlarla birlikte kirli atıkların baraja akma durumu var. Atatürk Barajı’nı kirlilikten kurtarmak için ne tür bir çalışma yapacaksınız?

Sayın Bakan, Adıyaman halkı adına kurallara uymayan müteahhitleri sizlere şikâyet ediyorum. Kurallara uymayan müteahhitler hakkında ne tür işlemleri yapacaksınız, denetimleri artıracak mısınız?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) – Sayın Bakan, depremde en çok hasar gören illerden biri olan Adıyaman’ın Milletvekiliyim ben de.

Şehrimizde özellikle ampüte vakalarımızın çok olması... Şehrimizde fizik tedavi ve rehabilitasyon hastanesine büyük bir ihtiyaç var. Bununla ilgili, Adıyaman Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüz, Millî Emlak Müdürlüğü tarafından TOKİ’ye bir talepte bulunulmuş. Bununla ilgili, hastane yer tahsisi konusunda bilgi ve desteklerinizi rica ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler Başkan.

Sayın Bakan, son on yılda kaç göl iklim değişikliği nedeniyle kurumuştur?

Yine, İstanbul’da daha önce ayrılan deprem toplanma alanı olup da bugün ortadan kalkan var mıdır? Buralarda yeterli malzemeler bulunmakta mıdır? Çünkü bundan on beş yıl önce vardı, son gittiğimde çoğu toplanma alanının ortadan kalktığını gördüğüm için bu soruyu sormak istiyorum.

Ayrıca, depremde gidip gördüğümüz bir şey de tuvalet olgusu depremde çok öne çıkıyor. Depremi öncelikleyerek okul bahçelerinde de genelde okul içinde olduğu için belli yerlerde tuvaletlerin bugünden yapılması yönünde bir çalışmanız olacak mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Bakanım, Rize’nin İkizdere ilçesinde Dereköy HES Projesi mahkeme kararıyla iptal edilmiş idi ancak şimdi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının “web” sitesinde bilgilendirme toplantısının yapılacağı asıldı. Bu projeyi durdurmayı düşünüyor musunuz? Rize milletvekillerinin tümünün istemediği, Rize İkizdere halkının da istemediği bu projeyi durdurmanızı istiyoruz.

Ayrıca, Rize Pazar ilçemizin Hamidiye köyünde uzun yıllardır süren bir içme suyu sorunu var. Pazar’ın Hamidiye köyünde içme suyu sorunu çözülmemiş. Görüştüğümüz İller Bankası yetkilileri sadece Cumhurbaşkanlığının talimatıyla ödenek ayrılabilceğini söyledi. Bu durumun düzeltilmesiyle ilgili desteğinizi bekliyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kordu...

AYTEN KORDU (Tunceli) - Sayın Bakan, Dersim’de iki vadi var, Pülümür ve Munzur Vadileri. Foseptik atıkların hepsi vadilere akıyor, suya karışıyor. Buna ilişkin bir çalışmanız var mı, bir projeniz var mı?

Diğer sorum da Dersim’de kaç tane maden sahası var? Proje aşamasında olan maden sahası çalışması var mı?

Yine, depremle ilgili, kentimle ilgili verdiğim soru önergesini uygun görürseniz tekrar size burada vermek istiyorum çünkü depreme ilişkin sorularıma dönüş yapılmadı. 7’nci ayda verdiğim bir soru önergesidir bu. Buna ilişkin de tekrar dönüş rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu...

ERSAN AKSU (Samsun) - Sayın Bakanım, kırsaldaki kontrolsüz yapılaşmayla ilgili bir sorum olacak. Değerli Bakanım, deprem bölgesinde zarar gören, yıkılan ve hasar alan kırsaldaki yapıların da ciddi sayıda olduğu beyanlarınızdan anlaşılmaktadır. 100 bin hafif çelikten ve taş yünü yalıtımlı şekilde köy evi inşa edeceğinizi de ifadelerinizde belirttiniz. Covid-19 pandemisi ve benzeri gerekçelerle tüm Türkiye’de son zamanlarda köye dönüş ciddi anlamda ivme kazanmış durumdadır. Köylerine dönenlerin veya köylerde yaşayanların, 1980’lerde şehirlerdekine benzer bir kontrolsüz yapılaşmaya bu sefer köylerde sebebiyet vermesi durumuna maalesef şahitlik etmeye başladık. Köylerimizin bugününü ve yarınlarını tehdit eden bu konudaki değerlendirmeniz nedir?

Size ve değerli Bakanlık ekibine teşekkür ediyor, bütçenin aziz milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Karasu...

ULAŞ KARASU (Sivas) – Başkanım, öncelikle adil davranmanızı talep ediyorum.

Sayın Bakanım, Sivas’ta, Yüceyurt Mahallesi’nde 2018 yılında başlayan bir öğretmenevi inşaatı var. Üzerinden beş yıl geçmesine rağmen bu öğretmenevinden vazgeçilmiş gibi duruyor ve proje tamamlanamadı, ortada kaldı proje. Bu projeye ilgili bir çözüm öneriniz var mıdır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan...

MURAT BAKAN (İzmir) - Sayın Bakan, üç tane sorum var.

Birincisi: Biz burada üç sene önce Türkiye Çevre Ajansını kurduk. Ajansın asıl hedefi depozito iade sistemiydi. Üç yılda bununla ilgili ne adım attınız? Ben siteye de baktım, hiçbir şey göremedim yani plastik atıkların geri dönüşümüyle ilgili. Ajans maaş ödemek dışında ne yapıyor?

İkincisi: Tek kullanımlık plastikler. Sekiz yıldır ben bunu Parlamento gündemine getiriyorum. Avrupa Birliği 2021 yılında tek kullanımlık plastikleri yasakladı, bizde hâlâ bunlar kullanılmaya devam ediyor. Bununla ilgili bir yasal düzenleme yapma gibi bir düşünceniz var mı Bakanlık olarak?

Üçüncüsü: Geri dönüşüm tesisleri, bu geri dönüşüm tesislerinde çıkan yangınlar... Dünyada en çok bizim ülkemize geri dönüşüm tesisinde yangın çıkıyor her ne hikmetse. INTERPOL bununla ilgili bir rapor yayınladı ve Türkiye’yi bu geri dönüşümde “suç rotasında” olarak tarif etti; geri dönüşmesi mümkün olmayan atıkların Türkiye’ye ithal edildiğini ve bunların yakıldığını söyledi. Bununla ilgili aksiyon alacak mısınız?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan, teşekkür ediyorum.

Sayın Türel...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, 3 sorum var.

1’inci sorum: İzmir Bergama’daki Kozak Yaylası’nda çam fıstığı üretiminde verim düşüklüğü sorunu uzun yıllardır devam ediyor. Bu konuda yapılan çalışmalarda, bölgedeki madencilik faaliyetlerinin ve iklim krizine bağlı kuraklığın etkililerinin bu soruna neden olduğu tespit edilmiş. Bu sorunu çözmeye yönelik olarak, Bakanlığınız olarak veya diğer bakanlıklarla ve üniversitelerle ortak bir çalışmanız var mı?

2'nci sorum: İzmir Bergama'daki Sarıcalar köyünde, güneş enerjisi santrali projesi için ihaleye çıkılmış ve ormanlık alan GES için, GES projesi için verilmiş ve ağaç kesimine başlanmış. Buna, Bergama'da yaşayan vatandaşlar, Bergama Çevre Platformu, çevreciler ve İzmirliiler şiddetle karşı çıkıyor. Bu bölge ne yazık ki İzmir'in Akbelen'i olmaya aday. Bu konuya ilişkin olarak Bakanlığınızın düşüncesi nedir?

3'üncü sorum: İzmir'de yer gök RES oldu. Tabii ki yenilenebilir enerji önemli ama bunun yer seçimi çok önemlidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitireceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Özellikle ormanlık alanlarda, tarım arazisi, çayır, mera gibi alanlarda rüzgar santrali yapılmasının çok ciddi olumsuz etkileri var; Karaburun, Foça, Dikili, Urla, Seferihisar'da bu problemler var. Bu konuya ilişkin bir düşünceniz, planlamanız var mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan, hızlı şekilde soruyorum: Antalya'da AK PARTİ'li bir belediye başkanı, büyükşehir belediye başkanı döneminde belki de Türkiye'nin en kötü kentsel dönüşüm projesi gerçekleştirildi ve bunun sonucunda da hâlâ 2.800 hak sahibine konut teslim edilemedi. Sur İnşaat tarafından devam ettirilen inşaatta hâlihazırda ciddi mağduriyetler devam etmekte; iki aydır kira ödenmiyor, 4 bin lira üzerinden kira ödense de bugün Antalya'da 4 bin liraya kiralık daire bulmak mümkün değil; 31/12/2023 tarihi itibarıyla süre uzatımı olsa da bu süre içinde de teslimlerin yapılması mümkün gözüküyor. Daha öncesinde de defalarca Bakanlığınıza bu konuyu bildirdiğim hâlde Bakanlığınız tarafından hiçbir işlem yapılmadı. Bu konuda acil müdahaleye ihtiyaç var ve ayrıca buraya bir okul ihtiyacı da bulunmakta.

Ayrıca, TOKİ ve Millî Emlak tarafından 2024 yılında kaç taşınmaz satacaksınız?

Yine, Sayın Bakan, satılan bu taşınmazlara değer veren, taşınmazların değerini artıran, getirdiği hizmetlerle o taşınmazlara değer katan belediyeler, özellikle Cumhuriyet Halk Partili belediyeler bu satışlardan pay almasın diye TOKİ üzerinden satış yapmaya, adaletsizliğe devam edecek misiniz, siz de bu şekilde mi satış yapmaya devam edeceksiniz?

Son olarak, deprem bölgesinde, özellikle Adıyaman'da kiracılara konteyner verilmediği konusu çok önemli, büyük sıkıntı yaratmakta.

Ayrıca, deprem bölgesindeki konutlara vatandaşlar kaç para ödeyecek? Bu konuda da bir açıklama yaparsanız vatandaşlarımız da bu konudaki merakını gidermiş olacaktır .

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Zeybek ve bitiriyorum...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, İstanbul Eyüp Kemerburgaz’da, Ziraat Bankasına ait olan arazi üzerinde, Şehircilik Bakanlığı tarafından yapılan imar planıyla elde edilen, plan değişikliğinden kaynaklanan imar rantından değer artış vergisi almayı düşünüyor musunuz ya da -bu konularda herhangi alabildiğiniz, aldığımız- Çevre Şehircilik Bakanlığının imar planı yaptığı yerlerde değer artış vergisi bugüne kadar aldınız mı?

2981 sayılı Yasa’yla hak sahibi olmuş olan tapu sahibi yurttaşlarımızın, sokak rayiç bedelleri üzerinden tapularını alabilmeleriyle ilgili yasal süre tamamlanmıştı, bu süreyi uzatmayı düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece soru kısmı tamamlanmıştır.

Şimdi, görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız Sayın Mehmet Özhaseki’ye söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Bugün bizim Bakanlığımıza ait konularla ilgili 50’den fazla konuşmacı oldu zannedersem. Ben sadece soruları biraz not almaya çalıştım, arkadaşlarımız tespit ettiler ama 400’den fazla soru var veya itham var, suçlama var. Bunların her birisine yetişmek... Bazıları çok aşırı itham düzeyinde eleştiriler. Şu başımın üstünde: Hoşuma giden çok güzel fikirler vardı, not da aldım, dönüp arkadaşlarıma bilgi de vereceğim. Bu konuda olumlu katkılarda bulunan arkadaşlarımızın hepsine gerçekten teşekkür ediyorum. Ama hâliyle, bildiğimiz ideolojik kalıplar içerisinde suçlamalarla devam eden cümlelere de çok cevap vermeye niyetim yok.

Ben kentsel dönüşüm konusundaki söylenenleri derli toplu bir hâle getirip şimdi cevap vermeye çalışacağım müsaadenizle. Benim belediye başkanlığım 5 seçim dönemini kapsıyor neredeyse. O dönemde yasa yok, destek yok, bol bol da köstek var. 50’den fazla mahalleyi, emin olun; gece, akşam briketlerle yapılmış, sabaha kadar bitirilmiş, içine çoluk çocuğu atılmış, altyapısı hiç olmayan o bizim bildiğimiz malum yapıyı -doğru- yıktım ama bir tek Allah’ın kulunun bedduasını almadım, hepsine de ev verdim. 50’den fazla mahalle. Şimdi, yasa var, bu konuda epeyce bir çalışma var, destek var fakat isteksiz arkadaşlar çok fazla. Bundan dolayı da üzgünüm, bunu da söylüyorum zaten.

Değerli arkadaşlar, son çıkan yasayla ilgili kimi arkadaşımız diyor ki: “Hızla çıktı.” Kimi arkadaşımız diyor ki: “Hiç düşünülmemiş.” Kimi arkadaş diyor ki: “Ranta dayalı bir şeyler yapıldı.” vesaire vesaire. Değerli arkadaşlar, bu yasaya ben Bakan olduktan sonra ilk günlerde başladık hem de 3’üncü, 4’üncü günden itibaren aylarca bu yasa üzerinde bizim uzman arkadaşlarımız -ki Türkiye’de kentsel dönüşümü yapan uzmanlar bizim Bakanlıkta- aylarca emek verdiler. Sonra, Sayın İmamoğlu Bakanlığımıza gelmişti, kendisine de söyledim; ilçe belediyeleri dâhil, Cumhuriyet Halk Partili, hepsini toplantıya davet ettik, 15 toplantıya katıldılar. Ne kadar önerileri varsa hepsini aldık ama. Saatlerce dinledik, günlerce dinledik ve onları da mutlaka bu yasa içerisine dercettik. Arkasından eylülde bir şûra yaptık; akademisyenler, uygulayıcılar, STK’ler, hatta bizlere ulaşp da “Ben katılmak istiyorum, emekli öğretim üyesiyim, beni çağırmadılar.” diyen insanlar dâhil herkesi çağırdık. Ve orada uzunca çalışmalar, istişareler neticesinde birtakım tavsiyeler çıktı. Sonra, özel olarak Abdullah Bey’e de rica ettim, diğer başka parti gruplarını da çağırarak sadece AK PARTİ’yi bilgilendirmeyelim, diğer partilerimiz de gelsinler, arkadaşlarımız bu yasa hususunda ne düşünüyorlarsa anlatsınlar, katkıları

varsa elimizdeki taslak, hepsini değiştirebiliriz, baştan sona değiştirebiliriz, hiç önemli değil, yeter ki katkıda bulunsunlar diye de burada özelde toplantılar yaptık. Bazı arkadaşlarımız katıldılar, teşekkür ederiz, önerileri de oldu, içine dercettiklerimiz de oldu ve neticesinde buraya geldi.

Arkadaşlar, bu yasa ne hızlı, ne alelacele, ne de herhangi birisine rant sağlamak amacıyla yapılmış bir yasadır. Bu, Türkiye'nin birikimi yasadır; bizim hepimizin, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan bütün vatandaşların birikimidir arkadaşlar bu, bu kadar biliyoruz. Eğer güzel önerileriniz varsa, Meclis açık, üç beş gün sonra, on gün sonra yeniden teklif verelim, yeniden getirelim. Amacımız gerçekten deprem ülkesi olduğuna inandığımız şu memlekette bir daha ne olur ağlamayalım, evlerimiz yıkılmasın, bir an önce yapalım, kimse mağdur olmasın. Bunun için çırpınıyoruz, senelerce de bu işin uygulamasını yapan birisi olarak bu konuda da ben müsterihim.

Ayrıca, değerli vekilim "Kocaeli" dediniz, doğru, sadece "İstanbul" demedik adına, dikkat ederseniz "Marmara Bölgesi Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğü" dedik. Niye? Kocaeli'yi beraber tuttuk. Aynı şekilde Tekirdağ'ı da Yalova'yı da bu işin içerisine almayı düşünüyoruz. Orada ne varsa aynı şekilde istifade etsinler diye gayret ediyoruz.

Depremle ilgili de bazı arkadaşlarımız gerçekten güzel şeyler söylediler ama bazı arkadaşlarımız o kadar haksız isnatlarda bulundular ki "Kimseler yoktu, günlerce uğranmadı." işte "İnsanlar öldü bağıra bağıra." vesaire falan. Arkadaşlar, şöyle düşünün: Gerçekten büyük bir sıkıntı var; 260 bin tane bağımsız birim yıkılmış. Siz Hükümet olsanız, on gün önceden de haberiniz olsa, biri size "Şu tarihte, on gün sonra deprem olacak, 260 bin tane bağımsız birim de yıkılacak, tedbirinizi alın." dese ne yapardınız, düşünün şimdi.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bakanım, CHP'li milletvekilleri üç yıl önceden uyardı, Maraş'ta deprem olacağı söylendi.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Müsaade edin arkadaşlar ya. Müsaade edin, ben size söyleyeceğim, o CHP'li belediyelerin neler yaptığını da söyleyeceğim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Belediyeden bahsetmiyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Müsaade ederseniz söyleyeceğim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – CHP'li milletvekilleri üç yıl öncesinde bu bilgiyi bildirmişlerdi, on gün önce değil.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Ey güzel Allah'ım! Türkçe konuşuyorum ama anlatmakta zorluk çekiyorum, dilim de açık ama anlatamıyorum demek ki.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yok, gayet iyi anlıyorum, anlamakta bir problem yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu, değerli milletvekilleri, müsaade edin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Arkadaşlar, her birine 10 kişi bağlayacak olsanız 2 milyon 600 bin kişiyi orada hazır etmeniz gerekir, 50 insan bulundurmamak istesenez her bir bina başında 13 milyon insanı orada hazır bulundurmanız gerekir. "Her bir binada iş makineleri hazır edelim." desenez "Onar tane iş makinesi lazım." desenez orada şimdi 2 milyon 600 bin iş makinesini bulundurmanız gerekir, kolay mı? 850 bin tane bağımsız birimden bahsediyoruz, biraz insafılı olalım bu işte.

Gerçekten de ilk saatlerden itibaren bütün Hükümet ayaktaydı, Bakanlar oradaydı, bizim belediyeleri de gönderdim. Antakya'ya, Hatay'a gönderdiğimiz belediyeleri söyleyeyim, en büyük belediyelerimiz hangileri? Bursa, Kocaeli, Konya, Denizli oradalarđı yani daha doğrusu 800 de oradaydı da en büyüklerini Hatay'a gönderdik, en büyük sıkıntı orada diye ve bundan dolayı da arkadaşlarımız orada aylarca çalıştılar, buna herkes şahit zaten. Bizler de gayret ettik, orada birçok CHP'li belediye de vardı, bunu da söyleyelim ama nüfusu milyonları aşmış bazı belediyeler var ki "deprem turisti" gibi geldiler, görüntü verdiler, "selfie" çektiler, bırakıp gittiler; benim sitemim de onlara, bunları da söylemek benim hakkım, bunu söylüyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Haksızlık yapmayın Sayın Bakanım. O dediğiniz AK PARTİ'li belediyeler olabilir, Cumhuriyet Halk Partili belediyeler bütün gücüyle oradaydı. Bırakın, ayıp etmeyin Sayın Bakan. Sayın Cumhurbaşkanını bu lafı dedi diye siz de aynı şeyi söylemeyin yani.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Ya öyle bir konuşuyorsun ki, öyle bir takıntılı partililik yapıyorsun ki sanki herkes melekler ordusu sizde değil mi?

CAVİT ARI (Antalya) – Gerçekten çok ayıp ediyorsunuz Sayın Bakanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Ya, bırak Allah'ını seversen ya! Sen de biliyorsun gayet iyi de burada öyle konuşuyorsunuz.

CAVİT ARI (Antalya) – Bütün Cumhuriyet Halk Partili büyükşehir belediyeleri de oradaydı. Ne kadar ayıp ya! Gerçekten çok ayıp ediyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Değerli arkadaşlar, bakın, çok net söylüyorum, bazı arkadaşlara teşekkür ediyorum, Allah razı olsun diyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Başta İstanbul, Antalya, Ankara, hepsi oradaydı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Siz de biliyorsunuz gitmeyenleri, ya siz de biliyorsunuz gitmeyenleri, tembelleri, artistlik yapanları siz de biliyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

CAVİT ARI (Antalya) – Artistlik yapan AK PARTİ'li belediyeler! Hepimiz oradaydık biz, hepimiz oradaydık! Ne kadar ayıp ediyorsunuz ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin, bitirsin vereceğim; değerli milletvekilleri, bir saniye...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Vay, vay, vay! Senin vicdanın müsterihse diyecek hiçbir şeyim yok.

CAVİT ARI (Antalya) – Ben müsterihim ama siz iftira atıyorsunuz, iftira!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Vicdanın kurumuş senin, kurumuş, senin vicdanın kurumuş, o yüzden müsterih olabilirsin sen.

CAVİT ARI (Antalya) – Senin vicdanın kurumuş Sayın Bakan, senin vicdanın kurumuş! Ayıp ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Bu konuşma doğru bir konuşma mı? Bu ülkenin bir Bakanının belediye ayırması doğru bir konuşma mı?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – İnsafızlık etme.

Ya, kardeşim sen konuştun, ağır suçlamalarda bulundun, ben sana bir cümle söyledim mi?

CAVİT ARI (Antalya) – Ne söyledim?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Sakince bekle, biraz sonra sana da cevap vereceğim, biraz bekle.

CAVİT ARI (Antalya) – Cumhuriyet Halk Partili belediyeleri yok sayamazsınız, iftira atıyorsunuz, ayıp!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Sayın Bakan, siz Bakanlık mevkisinde bir insansınız, rica ediyorum, belediyeler arasında böyle bir ayırım yapılabilir mi? Bütün ülke seferber olmuş.

CAVİT ARI (Antalya) – Ayıp ya! Ne kadar ayıp ya! Orada herkes elinden gelen katkıyı koymaya çalıştı, bütün gücüyle oradaydı.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Konya'dan da Allah razı olsun, İstanbul'dan da!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Sayın Bakanım, bir saniye...

CAVİT ARI (Antalya) – Ne kadar ayıp ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ya, o da bir eleştiri yapıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) – İnkâr etmek ayrı, inkâr, inkâr! İnkâr edemezsiniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Gördüğü bir şeyi söylüyor, konuşamayacak mı?

CAVİT ARI (Antalya) – Biz de gördüğümüzü anlatıyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Tamam kardeşim, tepkinizi verdiniz, susun, tamam, adam cevap verecek.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım, bir müsaade eder misiniz.

CAVİT ARI (Antalya) – Ya, sen niye karışyorsun ya?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Karışırım, ben bu ortamdayım.

CAVİT ARI (Antalya) – Ya, sen niye karışyorsun, biz Bakanla konuşuyoruz, sen mi ayar veriyorsun ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar, değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) – Sen mi ayar veriyorsun kardeşim! Sen mi ayarcısın kardeşim? Biz Bakanla konuşuruz, tartışırız.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sen kimsin, haddini bil, sus işte, tepkini verdin konuştun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sana ne!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sayın Bakanın bu üslubu yanlış, fotoğraf çekirtmeye geldi diye bir üslup Bakana yakışmıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım, sakin olur musunuz.

CAVİT ARI (Antalya) – Ne kadar iftiracı ya!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Burada bu üslup yanlış. Konya da geldi, ben gördüm; İstanbul da geldi, ben gördüm.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım, Sayın Bakırlioğlu...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sen bağır çağır burada, terör estir.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ben Pazarcık'taydım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, Sayın Güneş, Sayın Bakırlioğlu, bir saniye...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Konuşmasına izin verme, bir şey demeyelim sana, senin özelliğin ne?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) – Senin ne? Sen ayaracı mısın?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Yerini bil!

CAVİT ARI (Antalya) – Sen kendini bil!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sıranı bil, yerini bil!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki, değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) – Sen bil!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ağa mısın burada sen?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bitirdiğiniz zaman söyleyin, ben konuşayım o zaman olur mu? Peki, devam edelim bakalım, birbirimizi anlayabilecek miyiz?

CAVİT ARI (Antalya) – Fazla konuşma be!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ben Pazarcık'taydım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Güneş, bir saniye... Sayın Güneş...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Kırıkkale Belediyesi orada bir ay kaldı, Ankara Belediyesi bir iki gün geldi ve gitti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, peki...

CAVİT ARI (Antalya) – Ya, sen nereden biliyorsun ya?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Oradaydım.

CAVİT ARI (Antalya) – Nereden biliyorsun ya! Bütün gücüyle, bütün imkânlarıyla oradaydı belediyeler, ayıp ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) – Bütün gücüyle belediyeler tüm imkânlarını oraya seferber etti ya!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bu üslup yanlış, bu üslup yakışmaz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Bakırlioğlu, Sayın Bakan Bey burada bir tespitini paylaşıyor; tepkinizi verdiniz, tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) – Gece gündüz hepsi oradaydı, niye ayrıştırıyoruz?

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Ben oradaydım, Hatay'da Kızılay çadır satıyordu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Dördüncü gün belediyeler sayesinde benim boğazımdan, kursağımdan sıcak bir şeyler geçti.

CAVİT ARI (Antalya) – Ayırtırmak kadar yanlış, ayırtırmak kadar ayıp bir şey yok yani.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bu konuda “sizin belediye, bizim belediye” muhabbetlerine girmeyelim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Fedakârlık edenlerden Allah razı olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bitti mi değerli arkadaşlar? Peki, devam ediyorsunuz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir dakika Sayın Başkan...

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Efendim, Sayın Bakandan, belediyelerden ve belediye çalışanlarından özür dilemesini bekliyorum, orada cansiparane çalışmış belediye çalışanlarından özür dilemesini bekliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Türkiye'nin bütün belediyeleri orada çalıştılar, yazıktır, günahtır!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Sayın Bakana yakıştırmıyorum bunu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Devlet Bakanının böyle bir dili olmaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – “Deprem turisti”lerine diyor, siz niye üzerinize alındınız? Siz deprem turisti misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Niye üzerinize alınıyorsunuz?

CAVİT ARI (Antalya) – Biz alınmıyoruz, belediyelere iftira atıyor Sayın Bakan, onu söylüyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Deprem turisti gördü demek ki Sayın Bakan.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

5.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi görüşmelerinin soru-cevap bölümünde Bakanın konuşması esnasında çıkan tartışmaya ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ersoy, değerli arkadaşlarım; şimdi, bir müsaade edin. Şimdi, burada saat 10.00'da başladık, Sayın Bakana otuz dakika süre verdim, ondan sonrasını milletvekilleri kullandı; Komisyon üyesi olan milletvekillerimiz, diğer milletvekillerimiz pek çok ifade kullandı.

Değerli arkadaşlar, şimdi, genelde burada şöyle bir usulümüz var: Kimin ne kadar çalıştığı, az mı çalışmış, çok mu çalışmış; değerli arkadaşlar, bunlar hem milletin gözü önünde kaydedildi hem de en son hesap vereceğimiz yerde kaydedildi. Şimdi, bundan “Ben çok çalıştım, sen az çalıştın.” diye bir şey çıkmıyor. Az önce ben bir şey söyledim yani değerli arkadaşlar, 30 Marta az kaldı, hep yaptığımız faaliyetlerin muhasebesini vatandaş değerlendirecek, bir karar verecek. Dolayısıyla yani “O az yaptı, bu çok yaptı.” noktasına girmenin bir manası yok. Ben de Bakandım, Adıyaman'daydım. Değerli arkadaşlar, bütün 11 ilde, yardım intikal ettireceğiniz bütün illerde deprem olmuş, iş makinelerini batıdan intikal ettiriyorsunuz, kış, Nur Dağı'nı aşamıyorsunuz, tırlar tıkamış, girişlerde problemler var; bire bir o krizi yönetmeye çalışıyorsunuz. Şimdi, orada Sayın Tutdere de vardı.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Biz de vardık, beraberdik Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tutdere de vardı, geldi, bana aktardıkları vardı, benim müdahale ettiklerim vardı, onlar da uğraşıyordu.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bir taraftan -hatırlıyorsunuz değil mi- o tırları sokmakta zorlanıyorduk çünkü trafik tıkanmış, binalar yatmış. Şimdi, “Tırlar nerede?” diyorum, değerli arkadaşlar, yolda, yoldan intikal edemiyor. İki gün, hem esiyor hem kar tipi, bu şartlar altında çalışıldı ve o intikal çok zordu. Malatya’dan Adıyaman’a destek gönderemiyorsunuz çünkü Malatya’da da deprem olmuş. Nereden gönderiyorsunuz? Konya’dan gönderiyorsunuz. Nereden gönderiyorsunuz? Kayseri’den, diğer illerden gönderiyorsunuz; böyle bir durum vardı.

Değerli arkadaşlar, bir kere şunu da söyleyeyim: Ben Komisyonunda genelde -genelde değil, kural olarak- bir konu varsa sözcülere söz veriyorum, mesela sizden sayın Komisyon sözcüsü kim? Sayın Türelî. Pek çok şeyi ben onunla konuşuyorum zaten. Bu sistem nasıl çalışıyor sanıyorsunuz? HEDEP’ten Sayın Temelli, İYİ Partiden Sayın Özlale, Sayın Temurci, buradan Sayın Aksu ve bizim gruptan da Sayın Erdem. Dolayısıyla, onlara zaten ben söz veriyorum. Dikkat ederseniz onlar söz talep ettikleri zaman da esneklik gösterip onlara söz veriyorum. Şimdi, burada Sayın Bakanın söyledikleriyle alakalı Sayın Türelî isterse ben ona söz veririm, mikrofonunu açarım, o da değerlendirmelerini yapar, Sayın Bakanın konuşmasına yönelik varsa dile getireceği bir husus dile getirir ama böyle yaparsak -yani ayağa kalkarak, bağırarak- anlayamayız.

Değeri arkadaşlar, elimizdeki bütün imkânları seferber ettik, Allah bir daha yaşatmasın; bunu söyleyeyim. Değerli arkadaşlar, şimdi, İstanbul’la alakalı konuşuluyor, bugün olacak, yarın olacak, on sene sonra olacak; bunun bir tarihi yok. Bir de bu kaynak meselesi, elden gelen bütün imkânlar seferber ediliyor. Ben Sayın Bakanın bu dönem değil, daha önceki dönemde, 2018’den önce İstanbul’la alakalı ne yaptığını da biliyorum çünkü o zaman da Grup Başkan Vekilidim, İstanbul Milletvekilidim. Sayın Bakanın ne kadar uğraştığını, o bölgede rezerv alanı oluşturmaya çalıştığını, hatta oluşturduğunu, diğer belediyeleri de topladığını, bunun içerisinde muhalefet belediyeleri de vardı “Oradan nasıl taşırız?” diye uğraştığını da biliyorum. Lütfen, meramını bir ilan etsin, açıklasın, sonra Sayın Türelî’ye söz vereceğim, Sayın Türelî açıklamalarda bulunsun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ben şu anda açıklamada bulunmak istiyorum, ondan sonra devam etsin Sayın Bakan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, şöyle: Bakanın konuşmasını kesip söz vermem doğru değil, konuşmasından sonra size söz vereceğim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamam ama bakın, Sayın Bakan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Doğru değil Sayın Türelî.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MEHMET ÖZHASEKİ – Arkadaşlar, müsaade ederseniz ben sözlerimi toparlayayım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bu tartışma Sayın Bakanın tavrından kaynaklandı yoksa böyle bir tartışma yoktu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, bir saniye, ben açıklamayı yaptım, size sonrasında söz vereceğim; sizin sözünüzü de kesip hiçbir zaman söz vermedim, bu doğru bir yöntem değil.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

- a) *Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)*
 b) *Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)*
 c) *Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)*
 ç) *İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)*
 d) *Türkiye Çevre Ajansı (Devam)*

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan, buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MEHMET ÖZHASEKİ – Değerli arkadaşlar, ya, gerçekten o kadar ağır ithamlar oldu ki sessizce dinledik. Sadece biraz önce “Orada gelip hizmet eden sadece AK PARTİ’li değil, birçok belediye geldi, hepsinden Allah razı olsun ama bir de deprem turistleri vardı.” dedim. Niye birdenbire böyle bağurmaya başladınız? Gerçekten anlamadım ya. Niye üstünüze alındınız birdenbire? Ya, böyle değil miydi? Ben kendi partimizin içinden bile “Oraya git, çalış.” dediğim hâlde gitmeyen adamların canına okudum o dönemde deprem turisti olduğu için. Gitti “selfie” verdi, geldi. “Sadece onu mu söyledim?” diyorsunuz. Hayır ama milyonlarca nüfusu olan bazı belediyeler gitmediler, yine söylüyorum. Rahatsız etmemek adına da hiçbir partiyi de kastetmedim ve ismini vermedim burada.

Ben size bir olay anlatayım şimdi peki: Hatay’da, Antakya’da, 2016 yılında kentsel dönüşüm olması için Başkan beni çağırdı. Ben de gittim ekibimle birlikte. Bir ikindi vaktiydi. Antakya Belediyesi AK PARTİ’liydi, doğru. Vatandaş toplanmış, bir soğuk ortam var, epeyce pankartlar var, protestocular var, Başkan çıktı “Bugün burada yüzde 90’ları ikna ettim, işe başlıyoruz.” Emek ve İstiklal Mahallesi olduğunu zannediyorum “İnşallah burayı kentsel dönüşüme sokuyoruz.” derken küfür başladı Başkana ve Başkan “Hoş geldiniz.” bile diyemedi. Bağırıcılar çağırıcılar protesto edenler. İsimlerini söyleyeyim mi? İnan, çok rahatsız olursunuz ama biraz sonra Değerli Başkanına ben bunları yapanların isimlerini tek tek söyleyeceğim, Grup Başkanımıza. Çıktım, -yuhalanmak sırası bizde herhâlde; protestocular orada, pankartlar hazırlanmış- dedim ki: Arkadaşlar, şu pankartları elinde tutanlar yorulduklar. Pankartları okuyayım, lütfen indirin. Pankartları tek tek okudum, ne dediklerini. Ya, istemiyor musunuz siz bu kentsel dönüşümü? “Hayır, istemiyoruz.” Tamam, yapmayız. Ne yapalım? Rızasız lokma haram. Bırakır gideriz, yapacağımız tek şey bu. Ben buraya “Her şey hazır.” dediler, onun için burada bu kentsel dönüşümü yapmaya geldim ama siz “Yok.” diyorsanız emin olun bir çivi bile çakmayacağız, sessizce gideceğiz. Ama müsaade ederseniz bir derdimi anlatayım, rica ediyorum sizden, ablalar oturun dedim. Sakinleşti herkes. Sonra başladım: Van Gölü civarından başlayan bu Doğu Anadolu Fay Hattı’nın Hatay’dan denize doğru indiğini, çok yakın bir gelecekte orada deprem olacağını, Allah korusun, bu deprem olursa hepimizin evlerinin yıkılacağını, altında çocuklarımızla beraber can vereceğimizi emin olun biraz da ajite ederek anlattım. İnternette hâlâ bu duruyor. Sonra dedim ki: Eğer haksızlık yapılmışsa, eğer Belediye Başkanı size az vermişse yemin ediyorum hepsini bir daha bozacağım, bu işin matematiğini değiştireceğim, içeride bir daha başlayalım, baştan sona bu işi yapalım ama bu işin tek yolu var Türkiye’de, kentsel dönüşüm, o çürük yapıların bir an önce yıkılması; çaremiz yok. Kimi 1960’lı yıllarda yapılmış, kimi 1970’li, kimi 1980’li. Bir partiyi suçlamanın da manası yok. Değişik dönemlerde değişik arkadaşlar gelmişler, o göçler karşısında çoğu da tedbir alamamış, yapılmış, her neyse olmuş bitmiş; bunlar bizim evlerimiz. Orada epeyce bir uzun izahtan sonra büroya gittim oturdum, dört saat, beş saat kadar herkesin itirazını dinledim fakat protestocular ve yaptırmak istemeyenler galip geldiler. Deprem olduğunda ilk baktığım yer orasıydı, birkaç bin kişi yok oldu ve öldüler; Allah rahmet etsin hepsine. Arkadaşlar, acı değil mi? Buna mâni olanların şimdi acaba vicdanları rahat mı orada? Oradalar, yetkililer o arkadaşlar; isimlerini de size söyleyeceğim biraz sonra. İstanbul’dan yine ilçe Belediye Başkanımız geldi, rica ettim ona “Gel seninle başlayalım.” diye,

Cumhuriyet Halk Partili bir arkadaşı, zorladım ama yaptıramadık. Başka bir fasıl da orada geçiyor, onu da Değerli Başkanımıza söyleyeceğim ben bilmesi için ama çok fazla polemige girmek için adımı söylemiyorum.

Değerli arkadaşlar, gerçekten bu zor bir iş. Gerçekten bu zor işin içerisinde çıkmak da biraz gönül ister, gece gündüz demeden de çalışmak ister. Şimdi, şehirlerimizin bir tarafında bizler rezerv alanlara başladık ama şehrin 3 kilometre ötesinde hazine arazisi bulabiliyoruz, 5 kilometre ötesinde buluyoruz, bulabildiğimiz hazine arazilerinde başlıyoruz. Özel mülkiyete konu olan yerlerde başladığımızda ya karşımıza büyük istismak davaları çıkıyor veyahut da engeller çıkıyor; çaremiz yok. Oralarda da sosyal donatılar yapılmaya da devam ediyor. 200 bin civarında ihale yapıldı. Bir taraftan da vatandaşa biz dedik ki: Eğer yerinde evinizi yapmak istemiyorsanız, mahallenizde kalmak istiyorsanız biz size destek verelim. Biraz önce rakamlar söyledi de arkadaşlar, herhâlde inşaatçı değil; TOKİ'nin yaptığı en son inşaatlara da baktım ben, şu anda herhangi biriniz 100 metrekaresel bir ev yapmak isterseniz, cebinize parayı koysanız, çarşıya gitseniz, ustalar bulup yaptırsanız taş çatlasa metrekaresi 14-15 bin lira, 100 metrekaresel ev için de gidecek para 1,5 milyon lira. 1,5 milyon lirayı biz vatandaşa verelim.

ULAŞ KARASU (Sivas) – O zaman köy evlerini niye pahalı ihale ediyorsunuz Başkanım? Köy evlerinin ihalesi niye pahalı yapılıyor?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Onu da söyleyeyim müsaade ederseniz.

Burada, eğer isterseniz yüzde 10 avans verelim, sonra da iş bitti, iki sene sonra geriye kalanın 750 bin lirasını faizsiz olarak bize ödeyin. Herhâlde vatandaşın cebinden -bugünkü enflasyon oranları gider mi gitmez mi çok bilmiyorum ama- olsa olsa en fazla 100-200 bin lira gibi bir para çıkar; geriye kalanın tamamı neredeyse hibe gibi olur.

Şimdi, bizden önceki dönemde -elbette ki arkadaşlarımızın yaptığı kötü bir şey yok orada- köy evleri yapılmış fakat bunların altyapısı var, bunların çevre düzeni var, buranın her birinin, oradaki mahalle düzeninin kurulmasında yollar var, okullar var, sosyal donatılar var; hepsini koyduğunuz zaman neredeyse inşaat maliyetinin 2 misline çıkıyor fiyat. Şu anda da Kentsel Dönüşüm Şurası'nda hocalarımızın bize tavsiyesi: "Lütfen tek katlı köy evlerini çelikten yapın." dediler. Ne kadar çelik gideceğini çıkardık, çelikçilerle konuştuk, fiyatlarını aldık ve zannedersen önümüzdeki haftadan itibaren ihaleler çıkmaya başlıyor. Ne kadar çelik ev üreten arkadaş varsa buyursun, 100 bine yakın çelik ev yapılacak arkadaşlar.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Prefabrik ev mi Sayın Bakanım, yoksa...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Hâliyle çelik karkaslı, 4-4,5 ton kadar sadece hafif çelik diye geçiyor bu. Dış duvarlar arasında 10 santimetre kadar taş yünü olan, dışında betopan, iç tarafta alçıpan olan, SBS'yle çevrilmiş.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Prefabrik ev.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – O özel yani 9 şiddetinde bile deprem olsa yıkılmayacak bir ev tipi ve 1 metreden fazla da en az, temel, su basmanı gibi bir zemin üzerine yapılacak şekilde ihaleye çıkıyoruz. 100 bin civarında...

ULAŞ KARASU (Sivas) – Vatandaşın yaptırmak istediği evleri de TOKİ'nin müteahhitleri 1,5 milyona yapsınlar; altyapısını siz, teslim etsinler.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Yani ona da cevap veririm, ona da cevap veririm; merak etmeyin ya. Cevapsız bir şey yok, müsaade ederseniz.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – 2,5-3 milyonun altında yok maliyet...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Arkadaşlar, madem öyle, yapmasınlar, beklesinler bizi, ihaleye çıkıyoruz, hepsini yapacağız zaten, köy evlerinin hepsini yapıyoruz zaten. Ama bir şey söyleyeyim; Adıyaman’da, arkadaşlar dün söylediler bana, düzgün bir müteahhit gitmiş, Tut tarafında, Sincik tarafında 200 kadar vatandaşla anlaşmış, demiş ki onlara: “Bakanlık size 1,5 milyon veriyor; sizinle anlaşalım, sözleşme yapalım, ben 1,5’a yapacağım evlerinizi.” Arkadaşlarımız verdiler, ben size kim olduğunu da söyleyeyim. Yani arkadaşlar, rakamları böyle yükseltmenin de âlemi yok, orada...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yapamaz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Yapamazsa biz yaparız o zaman.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Yapıyorlar. Bakın, Denizli’de de deprem oldu...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – O zaman için şartlar çok ağırdı. Acıpayam’da 200 bine çok güzel köy evleri yapıldı, yapılıyor yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, devam edin lütfen.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Değerli arkadaşlar, eğer yapamıyorlarsa beklesinler, biz zaten 100 bin konutluk ihaleye çıkıyoruz. Bunu da yapmak çok kolay, bu teknolojinin de Türkiye’ye kazandırılması lazım, aslında çok katlılarda bile bizim bu teknolojiye geçmemiz lazım; bu da bir başlangıç olur inşallah. Çünkü çelikten yaptığımız bu evlerle ilgili 9 şiddetinde depreme dayanacak kadar çok sağlam bir konut tipi ortaya çıktığını bilelim. Biz bunları yapacağız. Geçmiş dönemlerde bazı arkadaşlar -Veli Bey herhâlde söyledi- birkaç yerde verilmediğini söylediler. Evet, verilmediyse onlar da müracaat etsinler, o vatandaşlarınıki de veririz. Herhâlde, büyük ihtimalle altı sekiz ay içerisinde biz köy evlerinin tamamını bitiririz, bunda sıkıntı olmaz. İnşallah bittiği zaman da vatandaş rahat eder.

Başka bir karar daha aldık biz. Evet, biz rezerv alanlarda bu evleri yapıyoruz fakat şehir merkezlerinde bir sıkıntımız var. O da, bir an önce hafriyatın kaldırılması, temizlenmesi, sonra bizim orada zemin etütleri yaparak statik çözümler neticesinde nasıl bir bina tipi yapacağımıza karar verilmesi hususu. Daha temizlik devam ediyor, çoğu yerlerde yüzde 70-80 civarında diye biliyorum ben ama bir taraftan da biz merkezlere başladık. Mesela, Malatya’da Bakırcılar Çarşısı’nın da bulunduğu 22 tane çarşı var Valiliğin karşısında; tamamını biz yapalım istedik, meydanını biz yapalım istedik, özellikle Prestij Caddesi, İnönü Bulvarı veya İnönü Caddesi, orayı da yapalım, tertemiz bir çıkaralım, arka taraflarda yerinde dönüşüm için devam edecek vatandaşlar da bunları örnek olarak alsınlar ve yapsınlar diye düşündük. Aynı şekilde, Adıyaman’da da Mara ve Musalla tarafında müteahhit de başladı, Atatürk Caddesi’nde başlıyoruz zaten, orada meydan projesini de yapıyoruz. Bütün ilçelerimiz dâhil, bir meydan ve çevresindeki binaların daha sağlıklı bir şekilde yapılması adına biz bir karar aldık, devam ediyoruz inşallah.

Evet, bazı arkadaşlar “Yirmi bir yıldır hiçbir şey yapmadınız, ne oldu?” falan diyorlar “Bunu da bitiremezsiniz zaten, bütçeniz de yetersiz. Zaten bol bol söyleniyor ama yerine gelmiyor.” gibi de ifadelerde bulundular. Evet, şu anda Adana’da 3.424, Adıyaman’da 41.292, Diyarbakır’da 6.758, Elâzığ’da 1.887, Gaziantep’te 24.977, Hatay’da 45.186 -yerinde dönüşüm için de Hatay’da zannedersen 99 bin civarında müracaat var- Kahramanmaraş’ta 39 bin, Kilis’te 2.340, Malatya’da 23.861, Osmaniye’de 5.501, Şanlıurfa’da da 5.653 olmak üzere yaklaşık 200 bin konutun inşaatına

başlandı. Doğru, 47 bin konutu sene başına kadar vereceğiz; ondan sonra da her ay biten konutların tamamı verilmiş olacak. Beklediğimiz, ihale yapmadığımız biraz da şundan: Yerinde dönüşümde birtakım ufak tefek problemler kulağımıza geliyor; onları da çözerek vatandaşın eskiden hatırasının olduğu ve ayrılmak istemediği mahallesinde yerini yapmasını bekliyoruz. Bu konuda da her türlü kolaylaştırıcı tedbiri aldık zaten; tip projeler de veriyoruz, her türlü harçtan muaf olmasını da öngördük, orada yapı denetimini biz yapacağız. Eğer anlaştığı müteahhit vatandaşı yarı yolda bırakıp giderse TOKİ bu işin teminatı olacak ve TOKİ yapacak eksik kalırsa. Bunun gibi de vatandaşları bu tür işlerde kolaylaştırıcı biçimde zorlamaya devam ediyoruz.

Bütçemizle ilgili, bütçemizin çok yetersiz olduğu söylendi; doğru. Bütçemizin bugün Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğüne aktarılması işinin gecikmesi, yasa çıkıp Resmî Gazete’de yayımlanmasından kaynaklanıyor. 219 milyar, biraz sonra herhâlde önergeyle sizlerin oylarına sunulacak. Bu arada, 200 bin konutun bedelini AFAD vereceği için bizim bütçelerimizde gözüküyor. Yani şu ana kadar ihalesi yapılmış olan konutlar herhâlde 25 milyar dolarlık diyelim -öyle, tahmini söylüyorum, rastgele kaba rakamlar bunlar- bu bizim bütçelerde gözüküyor, onu AFAD verecek. Biz bu arada Bakanlık olarak bir karar aldık; Emlak Konut, TOKİ, İller Bankası bütün imkân ve kabiliyetlerimizin tamamını bu bölgelerde kullanacağız. Zaten İller Bankası tarafında -biraz sonra rakamları da vereceğim ben- kredi vermiyoruz, hibeleri kaldırdık; bu sadece A partisine, B partisine has bir şey değil, elimizdeki imkânları sadece ve sadece o bölgeye kullanalım diye. Arada gelip ısrar ediyorlar bize “Niye vermiyorsunuz? İller Bankası belediyelerin bankası değil mi?” Doğru, belediyelerin bankası diyorum. Ancak arkadaşlar, şu anda 1 milyon 900 bin kadar vatandaş evinin dışında veya konteyner kentlerde yaşıyor. Sizin elinizde bir imkân olsa bunlara mı kullanırsınız, yoksa “Şurada bir sosyal tesis yapacağım, alt geçit yapacağım.” diyen belediyeye mi verirsiniz? Vicdan meselesi bu da ya! O yüzden ben elimde ne var ne yok durdurdum arkadaşlar, vermiyorum, o tarafa doğru yönlendirdim; ne kadar bütçemiz varsa hepsini oraya gönderiyoruz.

Bu arada birkaç arkadaşımız imar barışına vurgu yaptılar. Değerli arkadaşlar, bakın, İmar Kanunu’na eklenen geçici 16’ncı madde aynen şöyle söylüyor: “Afet risklerine hazırlık kapsamında ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların kayıt altına alınması, bu yapıların kentsel dönüşüm uygulamalarına tabi tutulmasının sağlanabilmesi, bu yapıların yıktırılıp yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar malikleri ile idareler arasında imar mevzuatından kaynaklanan problemlerin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır.” Bu, gerçekten bir imar affı değildir, vatandaşın devletle olan mahkemelik sorunlarını ortadan kaldırmaya yöneliktir. Bunu en çok isteyenler İstanbul’daki belediyelerin tamamıdır ve bu yasa geldiği zaman da Cumhuriyet Halk Partisi tamamıyla oy verdi, oy birliğiyle geçti. Sadece 2-3 arkadaş -orada böyle bir karşılıklı atışma çıkmıştı, onlar- şerh koydular, onun dışında bütün Meclis “Evet, çıksın.” dedi. Bakın, şöyle bir yola gidiyorlar: Şimdi, varıyorsunuz...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Affa girmiyor mu?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – İmar afları ayrı bir şey, ben bu yapı kayıt belgesinden bahsediyorum şimdi. İmar afları ayrı bir şey. Bana soruyorsanız, çıkmasın. İmar affı doğru doğru bir şey değil.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Bu da af.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Yok, değil işte bu.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Nasıl değil Sayın Bakanım?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Müsaade ederseniz söyleyeyim.

İstanbul’da şimdi dışarıya çıkın, Sarıyer Belediye Başkanınız Şükrü Bey’i arayın, deyin ki: “Senin elinde tespitli kaç tane kaçak yapı var, ne yapıyorsunuz?”

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Hepsini, yüzde 90’ı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – “Ne yapıyorsunuz?” deyin. Bakın, şöyle yapıyorlar arkadaşlar: Bu bir belediye için değil sadece, ısrarla söylendiği için ben belediye ismi verdim yoksa Şükrü Bey’le ilgisi yok bu işin. Her birisinin bölgesinde 30 bin, 40 bin, 50 bin tespitli kaçak yapı var, hepsine dava açılmış. Su bağlayamıyorlar, kanalizasyon hizmetini veremiyorlar, veriyorlar da veremiyorlar. Müfettişler geldiğinde “Niye yıkmadın kardeşim onu?” dediklerinde bir şey yapıyorlar. Biz kendi kendimizi kandırıyoruz. “Efendim, ben ihaleye çıktım, benim bölgemde 60 bin tane kaçak yapı var, ‘Yıkacak kimse var mı?’ dedim, müteahhit bulamadım.” Peki, bulamayınca bırakıyor, bir ay sonra bir daha çıkıyor. “60 bin yapıyı yıkacak kimse var mı, bir Allah’ın kulu var mı?” Yok tabii, kendisini sadece kurtarmak için bunu yapıyor. Yapı kayıt belgesi sadece mahkemelik durumların düşmesine yaramıştır, oradaki vatandaşın, garibanın kafasını soktuğu yerde hizmet almasını, belediyeye kavgalı olmaktan uzaklaşmasını sağlamıştır, bu kadar. Bu ruhsat yerine geçmez, bu binanın sağlamlığı manasına gelmiyor; kanunun başında da aynen böyle ifade ederek geliyor.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Sayın Bakanım, ama ondan sonra da iskânlar var.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ - Bu depreme yıkılan yerlerle ilgili. Arkadaşlar, depremin en çok hasar açtığı veya büyük zarar verdiği binalara baktığımız zaman -bizde bunların yüzdeleri de var da buraya getirmemişim- 2000 öncesi mevzuata uygun olarak yapılanların yani Türkiye’nin daha önceki birikimleri, şehircilik birikimiyle yapılan binaların çoğu bu şiddette bir depreme dayanmıyor. Eğer siz 1980 yılında, 1990 yılında gidip ruhsatınızı almışsanız ve mevzuata da uygun bir bina yapmışsanız 7,5-8 arasındaki şiddette bir deprem geldiğinde o mevzuata uygun binayı da yıkıyor, buradaki en büyük sıkıntımız bu.

İkincisi, yapım hataları var; daha doğrusu kasti olarak veyahut bilerek veya bilmeyerek verilmiş o kadar çok zarar var ki malzemenin kaçırılanlar mı dersiniz veyahut daha sonra kullanım sırasında dükkânların kolonları keserek büyütme, cephe açma, bazı evlerin altında havuz yapma gibi istekleri; yeni yapılan binalarda bu rahatsızlık var. Yoksa deprem, geldiği zaman şu binaya bakıyor da yapı kayıt belgesi var mı yok mu falan demiyor arkadaşlar.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Ama sizin engel olmanız lazım bunlara Bakanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Arkadaşlar, belediyelerin işine karıştığımız zaman “Niye karıştınız?” diyorsunuz. Belediyeler ne iş yapar? Bakın, ben depremden sonra o bölgedeki bütün belediyeleri çağırdım, Bakanlığımıza davet ettim. Bütün belediye başkanlarına -A, B, C, D, E partili- kendilerine dedim ki: Yirmi bir yıl Belediye Başkanlığı yaptım, vallahi de billahi de bir tane kaçak yapıya göz yummadım, subasmanımı 30 santim yüksek yaptı diye gittim, binayı yıktım. Ya, sizin hatalarınızdan bu hâle geldi burası, şimdi yeni dönemde yeni ruhsatlar verilecek, dimdik durabilir misiniz duramaz mısınız? Orada birçok arkadaş şahittir buna, dediler ki: “Vatandaş çok üstümüze gelir, biz her gün yüz göz oluyoruz, mümkünse bize ruhsat verdirmeyin, siz verin.” Onun içindir kentsel dönüşüm ofisleri yaptık orada. Ama tespit yaparsak elbette ki bir şikâyet varsa yakın diye de gönderiyoruz, bu da ayrı bir şey.

Bu arada belediye gelirleri hakkında ya bu “yüzde 0,40” falan gibi şeyler söylendi ama arkadaşlar, bu genel bütçeden ayrılan pay yüzde 12’sini oluşturuyor. İller Bankasında bir adaletsizlik olduğu söyleniyor. Bakın, 2023 yılında İller Bankasına müracaat edenlerin, taleplerin yüzde kaç karşılandığını söyleyeyim. AK PARTİ’liler müracaat ettiğinde yüzde 49’u karşılanmış, kayyumlar müracaat ettiğinde yüzde 42’si karşılanmış, MHP’li belediyeler müracaat ettiğinde yüzde 38’i karşılanmış, özel idarelerin yüzde 62’si, Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin de yüzde 20’si. Niye diyeceksiniz? Arkadaşlar, yeni işe başlayana kredi vermiyoruz, ondan dolayı. Sadece yarım kalan iş varsa ve devam etmek istiyorsa, bitirmek istiyorsa kredi veyahut da çoğuna, son dönemlerde teminat mektubu veriyoruz, kredi de vermiyoruz. Niye? Elimizdeki imkânları oraya göndereceğiz diye.

Enerji projeleri gelmişti, enerji projelerinde 254 milyon avroluk Dünya Bankasından bir kredi elde ettik. Enerji için, YES için müracaat eden belediyelerden AK PARTİ’lilerin yüzde 91’ine, kayyum belediyelerimizin yüzde 71’ine, Milliyetçi Hareket Partili belediyelerin yüzde 100’üne, Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin de taleplerinin yüzde 100’üne “Evet.” dedik ve Dünya Bankası kredilerini kullanmalarına izin verdik. Şu da son dönemde yine bizim dört beş tane bankadan, yurt dışından elde ettiğimiz krediler; 1,35 milyar avroluk bir kredi, altyapı için temin ettik. Nereye verdiğimizize dikkat ederseniz, şu Hatay arkadaşlar, şu Kahramanmaraş, şu Adıyaman, Gaziantep, Malatya, Şanlıurfa, Adana, Diyarbakır, Osmaniye, Mersin...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Siz onu kredi alıp hibe ettiniz, değil mi Sayın Bakanım?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Biz bunu kredi aldık.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ama hibe verdiniz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Evet, bu arkadaşlara hibe verdik.

Mersin’le ilgili de biraz önce bir vekilimiz sormuştu, içme suyu projesi; herhâlde çıktı arkadaşımız. Orada bir içme suyu projesi varmış, o içme suyu projesinin tamamını karşıladık. Ben buradaki belediye başkanlarımızın tamamını aradım, Adana dâhil, Zeydan Bey dâhil, hepsini aradım. Onlara da kendilerine de ifade ettim. “Eğer su, kanalizasyon, arıtma tesisi projesi varsa verin, tamamını karşılayacağız, hibe.” dedim ama kimisi demiş ki “İtfaiye aracı alacağım.” kimisi demiş ki “Burada binamda bir çatlak var, bu hasarı gidermeye çalışıyorum.” Ya, doğru ama onları kendileri başka kaynaklardan yapsınlar arkadaşlar.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – İstanbul’un susuzluk problemi var Sayın Bakanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Daldan dala atlamasak ya, şu işimizi bir bitirsek biz ya.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Ama su diyorsunuz. 16 milyon, nüfusun beşte 1’i.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Arkadaşlar, şu, deprem bölgesiyle ilgili elde ettiğim bir krediydi. Sadece “Adaletsizlik var mı?” denildiği için ifade ediyorum; bu, deprem bölgesiyle ilgili benim elde ettiğim bir kredi yani yaklaşık 40 milyar liralık bir proje ve gördüğünüz gibi en çok payı da Cumhuriyet Halk Partili belediyeye verdik.

Biraz önce Seyit Bey söyledi, doğru. Seyit Bey’le konuştuk, geçtiğimiz dönemde Genel Başkan Yardımcılığım sırasında “Ya, belediyelerin birtakım sıkıntıları var, özellikle gelir adaletsizliği var, bunu giderelim.” dedik. Ben size şimdi bir tablo göstereceğim. Şu tablo, Maliyeden gelen payların dağılımı. Çok eşit bir şeye benziyor mu arkadaşlar? Hiç eşit bir şeye benzemiyor. Niye? İlk 4 belediyeyi okuyayım, kişi başına düşen paydan aldıkları para: Kocaeli, İstanbul, İzmir, Ankara. En sondaki, bu belediyelerin aldıklarının üçte 1’i, dördte 1’i oranında pay alan belediyeleri söylüyorum: Gaziantep,

Sakarya, Şanlıurfa, Ordu. Seyit Bey'e de ifade ettim. Şimdi, bunu düz bir çizgide buluştursak şuradaki 4 büyük belediyeden 3'ü size ait. "Ne derler Allah aşkına?" dedim ya. "Önümüzü de kesiyorsunuz, paramızı da kestiniz, bu AKP'liler böyle der zaten.' derler değil mi?" dedim. En iyisi gelin, şunu seçim sonrasına bırakalım da seçimlerden sonra kim geliyorsa şunu adaletli bir hâle getirelim ya. Bu gerçekten adalet değil. Neden? Çünkü o illerde toplanan vergilerin geri dönüşümü şeklinde oradaki bütçe oluşuyor. Mesela, rastgele söylüyorum şimdi, Denizli'de adam imalat yapıyor, Anadolu'da yapanların büyük bir çoğunluğu -Gaziantep, Kayseri, Konya, Malatya falan- gidiyorlar vergi dairelerini İstanbul'da açıyorlar. İstanbul'da açınca vergiyi orada ödüyorlar ve para orada birikiyor. Kocaeli'nin fazla almasının sebebi de TÜPRAŞ'tan kaynaklanıyor. Böyle bir adaletsizlik var, bunun giderilmesi lazım. Bununla ilgili iki üç tane daha öneri çalıştık ama doğrusu o dönemde siyasal koşulların çok uygun olmaması nedeniyle de getiremedik. İnşallah, önümüzdeki dönemde de getirmiş oluruz.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) – Kocaeli eksik alıyor Sayın Bakanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Eksik almıyor Sayın Vekilim, almıyor.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) – Neden? Çünkü Kordsa, Brisa Lassa, bütün sanayinin başkenti Kocaeli.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Eyvallah.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) – Baktığımız zaman, bütün merkezleri İstanbul'da, Ankara'da. Yani bütün merkezler...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – İşte, aynı şey Denizli'de de var, aynı şey.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Değerli Vekilim, şöyle: Kocaeli'ye benim de özel bir muhabbetim var, eşim oralı çünkü, Kocaeliliyim. Kocaeli, adam başına 4.370 TL para alıyor.

Kayınpederim Niğdeli, soruyorsan eğer. Adamcağız bakmış ki "Niğde'nin kurağından bu tarafa gideyim en iyisi, yeşil yerlere." demiş, gitmiş.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sonuçta Niğdeli.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Yani Kocaeli kişi başına 4.370 TL para alıyor. Yaşayan nüfus kaçsa bununla çarpın, bu kadar pay alıyor. Gaziantep'teki vatandaş 1.318 lira alıyor, Sakarya'daki 1.343 lira, Şanlıurfa'daki 1.368 lira alıyor. Böyle bir dengesizlik var ama bunun düzeltilmesi lazım, buna da katılıyorum.

Bir taraftan da iklimle ilgili epeyce güzel sözler de duydum, not da aldım. Bazı arkadaşlara da dönüp zaten neler yaptığımızı, onların taleplerini karşılama cihetinde neler yapılabileceğini de konuşacağız ve orada da kendilerine malumat da vereceğim. Bu ilgiden dolayı da gerçekten teşekkür ediyorum. Yalnız, mesela bazı sözler doğru değil. Aynen şöyle söylendi: "Bütün dünya kömürden çıkarken..." Arkadaşlar, kimsenin kömürden falan çıktığı yok ya! Kendimizi kandırmayalım ya, vallahi kandırmayalım. Çıkılsın, kömürden üretilmesin.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – Çıkalım Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ - Her ne kadar üretim yapılırsa da filtreleri olsa da denetim sonuna kadar devam etse de o ara ara arızalandığı için tabiiatta bir tahribat yapabilir ve bunun içindir ki kömürden çıkılması lazım ama bakın, şimdi

söylüyorum arkadaşlar, 2022 yılında dünyada kömür tüketimi 8,3 milyar tona çıkmış. Burada en yüksek pay Çin'e ait yüzde 53'le, arkasından Hindistan geliyor yüzde 14'le ve Almanya'nın çıktığı falan yok, bir arkadaş "Almanya" dedi de.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Almanya kapatılan tesisleri yeniden açıyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ - 2022 yılındaki toplam kömür tüketimi 164 milyon ton ve Türkiye'nin de kullandığı 119 milyon ton. Bu konuda inşallah önümüzdeki günlerde öyle güzel yenilenebilir enerjiye geçerez ki bunlara da ihtiyaç kalmaz.

Yenilenebilir enerji konusunda da yine yanlış rakamlar söylendi "yüzde 5-10 civarında" dedi bir arkadaş. Arkadaşlar, şu anda Türkiye'nin 105 bin MW'lık kurulu gücü var, 2000'li yılların başında 33 bin MW'ydı. Eğer o 105 bin MW'ya çıkmasaydı şu ışıklarda oturamazdık herhâlde şimdi. Bunun yüzde 56'sı yenilenebilir enerjiden; ülkemizle iftihar edelim ya, inşallah daha yüksek oranlarda olur. Eğer siz yenilenebilir enerji veya kömür kullanmazsanız müracaat edeceğiniz tek yol doğal gaz. Doğal gaz için dışarıya para vereceksiniz. Harp çıkıyor, 10 misline çıkıyor fiyat ve altından kalkamıyorsunuz, bir sürü sıkıntı var. O yüzdendir ki bizim bu konuda daha da gayretli olarak devam etmemiz gerekiyor diye düşünüyorum ben.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) – İklim değişikliği hedeflerine veda edelim o zaman Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ - Ona da veda etmeyiz, bu mücadeleyi sürdürürüz arkadaşlar.

Dediğim gibi, Türkiye'nin kirletme oranı yüzde 1'ler civarında. Ki asıl kirletenler dışarıdalar, kendileri dışarıya fetva veriyorlar ama kendilerinin de çok uydukları yok bu konuda.

Bizim iklim değişikliğiyle ilgili bütçemizin çok düşük olduğu söylendi fakat İklim Değişikliği Başkanlığımız var, doğru, başında da burada yıllarca bu işe emek vermiş akademisyen, profesör bir arkadaşımız var. Bütçe sadece 178 milyon değil arkadaşlar. 8-10 kurumda daha bizim iklimle ilgili çalışmamız var. Bu çalışmalar neticesinde -biraz önce arkadaşlarımız çıkarmışlardı- 13 milyar lira civarında bununla ilgili mücadeleye ayrılmış olan para var.

"Avrupa'nın atıklarını ithal ediyoruz." diyor bir arkadaşımız. Çevre Kanunu gereğince tehlikeli atıkların ithalatı yasak arkadaşlar. Sadece ekonomik değeri haiz bazı tehlikesiz atıkların ithaline izin veriliyor, o da geldiği zaman bizim atık tesislerinde belirli işlemlerden geçiyor ama Basel Standartları'nda olmayan hiçbir atık da buraya yaklaşılmıyor. Karışık türde plastiklerin ithalatı yasaklanmıştır. İthal edilecek plastik atıkların gümrükten tesise varıncaya kadarki süreci Mobil Atık Takip Sistemi'yle takip edilmeye devam etmektedir.

Özelde de birkaç şey söylendi, mesela "Bergama" denildi. Bergama'dan ben bilgi istedim biraz önce, şu bilgi geldi, doğru olduğunu zannediyorum, değilse de takip ederiz zaten: Bölge GES Yapı Mimarlığı... İmar planı yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesis alanı yapılmak amacıyla İl Tarım Orman Müdürlüğü ve Kültür Varlıklarını Koruma Kurulundan izinler alınmış, 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı önerisini İzmir Büyükşehir Belediyesi 15/1/2021 tarihinde oy birliğiyle uygun görmüş...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, süreniz doldu. Daha önce de bir süre vermiştik, tartışmadan dolayı kesmiştik. İlave...

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Biraz daha süre verelim Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, yeteri kadar süre verdim.

İlave beş dakika vereceğim Sayın Bakanım, bu süre zarfında toparlayabilirseniz... Sayın Bakanım, geri kalanını sizden yazılı olarak yedi gün içerisinde istiyoruz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – İki üç dakika daha müsaade var mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Veriyorum, beş dakika daha veriyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Arkadaşlar, şunlar Ayder’de yapılanların resimleri. On beş gün önce de oradaydım.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Neresi?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Ayder; yöresel mimariye uygun olarak yapılmış bir durumda. Şu da Ayder’deki otopark alanı; görüldüğü gibi tepenin altı oyulmak suretiyle yüzeyi yine yemyeşil yapılıp tabiata asla zarar vermeden yapılmış bir ortam. Bazen arkadaşlar şunları söylüyorlar da hayretler içerisinde kalıyorum ben de ya, bazı rakamlar veriyorlar, ona da şaşıyorum yani; bunların hiçbiri doğru değil.

Tozla ilgili vesaire bütün arkadaşlarımız değerler getirdiler, asbestle ilgili getirdiler. Değerli Başkanım, bu konuları, bunların hepsini ben olmazsa yazılı olarak arkadaşlara göndereyim.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Çok merak ediyoruz; asbestle ilgili durum nedir? Gerçekten bölgede çok ciddi bir tedirginlik var halk arasında. Bir açıklama yaparsanız eğer kamuoyu bilgilenebilir.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Şöyle arkadaşlar: Adıyaman’a gittiğimizde özellikle “Valilik ihaleyi yerinde ayırıştırarak götürmek üzere yaptı.” diye bir şey söylediler oradaki il koordinasyon toplantısında. Ben ve Vali Bey de oradaydı, ondan sonra “İhaleyi değiştirin, iptal edin, yeniden açın gerekirse.” dedim. Burada günlerce bekleterek içinden demirini al, bilmem nesini al, bir de asbest varsa onun tehlike saçmasına rıza göster ve ondan sonra da git, devam et; olmaz öyle şey. “Bunları alın, götürün depo alanlarına, dökün oraya, orada ayırıştırın, değere dönüşecekleri alın, ondan sonra da bu işi bitirelim.” diye talimat da verdim. Sonra takibimde bunun böyle yapıldığını söylediler ama...

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Değil Sayın Bakanım, gerçekten sizin talimatınız havada kaldı, üzülerek söylüyorum ve keşke gereğini yapsalardı, biz de bugün bunu söyleseydik.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Şöyle bir bilgi var arkadaşların bize verdiği, bizim ilgili arkadaşlarımız verdiler: “Yıkıntı atıkları il genelinde belirlenen alanlara taşınarak yönetimi sağlanmakta olup her türlü çevresel tedbir alınmaktadır. Ayrıca, toz nedeniyle yaşanan hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla toz bastırma tedbirlerinin alınması sağlanmaktadır. Bakanlığımızın ilgili birimleri tarafından...”

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sulama bile yapılmıyor Sayın Bakanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Ben bir okuyayım.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Siz okuyun ama sulama bile yapılmıyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Bana verilen cevabı okuyorum zaten ben şimdi, yine takip ederiz.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Siz de ona katılmıyorsunuz, evet.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – “... Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıyla koordinasyon içerisinde asbest tespitine yönelik ortak saha çalışmaları yürütülmüştür. Kişisel koruyucu ekipmanların kullanılması ve alınması gereken tedbirler ayrıca bildirilmiştir. Deprem bölgesindeki illerimizde havada asbest örnekleme çalışması yapılmış olup -bana dün sayısını da vermişlerdi ama aklımda değil- hem numune alma çalışmaları hem de analizleri yapılan saha ölçüm sonuçlarına göre havada risk teşkil edecek oranda asbeste rastlanılamamıştır.”

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Türk Tabipleri Birliği ve Temiz Hava Hakkı Platformu bir hafta önce rapor açıkladı, Adıyaman’da, Maraş’ta, Elbistan’da maalesef asbeste rastlandığı söylendi. Bunun derinleştirilmesini istiyoruz, bu ölçümlerin derinleştirilmesini...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Sayın Vekilim, ben bir daha üzerine düşeceğim bu olayın. Ben alayım onu da bir daha işin üzerine düşeyim, takip edelim; insanlar bizim insanlarımız, günahdır. Ben bir bakayım, takip edeyim, sizi arayayım olur mu Sayın Vekilim?

Sayın Başkanım, değerli üyelerimiz, milletvekili arkadaşlarımız; evet, ilgi iyiydi, bundan dolayı çok teşekkür ederim, özellikle çevre ilgisinden dolayı. Ara ara biraz tansiyonumuz yükselse de neticesinde epeyce faydalı bir görüşme olduğu kanaati var bende. Not da aldım, istifade edeceğim yerler de var, döneceğim arkadaşlar da var ama hâliyle katılmadığımız da epeyce eleştiri ötesinde, haksızlık oranına varan ithamlar da var, bunların da hiçbirine katılmadığımızı zaten ifade ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sayın Bakanım, Atatürk Barajı’nda büyük bir kirlilik tehlikesi var, Urfa’ya içme suyu veriyorsunuz oradan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Nereden?

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Atatürk Barajı. Bu bizim atık alanı tam dere yatağında, oradan yağmurla beraber sular Atatürk Barajı’na akacak, Urfa’ya da oradan içme suyu veriyoruz, tarımda kullanıyoruz. Büyük bir tehlike var, büyük bir çevre felaketi olabilir, dikkatlerinize sunuyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Sayın Vekilim, birkaç gün içinde ben size telefonla döneceğim efendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Geçici faaliyet izniyle çalışan termik santraller vardı, daha önce kapanmışlardı bunlar. Bunlar şu anda geçici faaliyet izniyle çalışıyor ve herhangi bir yatırım yok, o konuda da bir bilginiz varsa...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Şu anda mı var, devam eden?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tabii, tabii. Soma mesela şu anda geçici faaliyet belgesiyle çalışıyor. Herhangi bir baca filtresi takılmadı, 2027 yılına kadar takmayacaklar. Elbistan’da da aynı şekilde. Bu konuda...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MEHMET ÖZHASEKİ – Sayın Vekilim, konuşalım. Ben sizinle bunu görüşeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Türelî’nin bir söz talebi var. Değerli arkadaşlar, sonra oylamalara ve önerge işlemlerine geçeceğim. Biraz daha sabrınızı istirham ediyorum.

Sayın Türelî, buyurun lütfen.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- İzmir Milletvekili Rahmî Aşkın Türelî'nin, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi görüşmelerinin soru-cevap bölümünde Bakanın yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

RAHMÎ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, tabii, Sayın Bakan, deprem gerçekten çok müthiş bir ulusal felaketti hepimiz için fakat şunu söylemek lazım: Sizin söyledikleriniz hoş olmadı ve bizim milletvekillerimiz tarafından da o şekilde algılandı, sanki Cumhuriyet Halk Partili belediyeler çalışmamış gibi. Bakın, şunu söylemek isterim: Genel Başkanımız, deprem haberini duyar duymaz derhâl yanına Cumhuriyet Halk Partili büyükşehir belediye başkanlarını alarak deprem bölgesine gitti, önce Hatay'a, oradan Adıyaman'a.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – İki gün Maraş'ta yattık.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii, tabii, bölgede kaldı.

Ve deprem bölgesindeki illerin hepsinde iki büyükşehir belediye başkanı görevlendirildi. Hepsinde bütün ekipmanlarıyla, kadrolarıyla oradaydılar. Mesela İstanbul Büyükşehir Belediyemiz tüm kadrosuyla birlikte Hatay'daydı, Adıyaman'daydı. Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı kendisi de bizzat geldi, öbür tarafta da gene Sayın İmamoğlu, Sayın Yavaş. Mersin öyle. Adıyaman'da hem Mersin hem İzmir vardı. Bütün belediyelerimiz bölgede bulundular ve çok ciddi anlamda yardımlar yaptılar. Belediyeler kendi imkânlarıyla yardım yaptılar. Yani merkezî hükümet olarak... Tabii merkezî hükümetin kaynakları çok daha fazla ama yerel yönetimlerimiz kendi kaynaklarıyla müthiş bir biçimde bölgenin içindeydiler. O yüzden yani böyle sanki "olmamışlar" gibi bir şey yaratılması hoş olmadı. Bu şekilde de algılandı. Onu söyleyecektim aslında.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Türelî.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

d) Türkiye Çevre Ajansı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerleri milletvekilleri, böylece gündemimizdeki kurum bütçesi üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi okundu)

Değerli milletvekilleri, 5 önerge vardır, Komisyon Başkanlığımıza ulaşmıştır, bunları okutup işleme alacağım. Önergeleri lütfen dikkatle dinleyelim.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR(TL)
Şehircilik ve Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi Programı(2)	20.34	01	05.03	100.000.000.000

Rahmi Aşkın Türelî

Veli Ağbaba

Tahsin Ocaklı

İzmir

Malatya

Rize

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu

Cavit Arı

Manisa

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle alakalı izahat?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet, Sayın Bakırlioğlu yapacak.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Gerekçeyi okutalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Mekânsal planlama, etüt, arsa ve arazi düzenlemesi çalışmalarının yürütülmesi ve ülke genelinde afet riski altındaki alanlar ile riskli yapıların tespit edilerek kentsel dönüşümünün sağlanması gerekmektedir.

Kentsel dönüşümle, özgün kimliğini koruyan, deprem ve afetlere hazırlıklı, estetik ve çevre dostu dönüşüm anlayışıyla zayıf ve dayanıksız olan bağımsız birimlerin dönüşümünün gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Vatandaşların can, mal güvenliğinin ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla 6306 sayılı Kanun kapsamında riskli alan ilan edilen alanlara ilişkin imar planı ve uygulama işlemleri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca yerine getirilmektedir.

Bakanlığın Şehircilik ve Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi Programlarının uygulamada daha etkin olmasını sağlamak için, Çevre ve Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesinin Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi Programı'nın ilgili alt tertibinde yer alan 214.280.205.000 TL tutarındaki yetersiz ödeneğin 100.000.000.000 TL artırılması amacıyla söz konusu önerge verilmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Cumhuriyet Halk Partisini önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
21	20.31	01	03.07	50.000.000.000

Gülcan Kaçmaz Sayyığıt

Sezai Temelli

Heval Bozdağ

Van

Muş

Ağrı

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle alakalı açıklama mı?

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Gerekeçe.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekeçeyi okutuyorum:

Gerekeçe:

İnsan ve canlı yaşamı için hayati öneme sahip olan suların kullanılabilir olması için tehlikeli kimyasallardan ve bakterilerden temizlenmiş olması gerekir. Derelerden, ırmaklardan ve göllerden alınarak yerleşim yerlerindeki insanların kullanımına sunulan suların belirli standartlara uyması zorunludur. Aksi hâlde bu suların kullanımı insan ve canlı yaşamı için tehlikeli sonuçlar doğurabilmektedir. Günümüzde teknolojinin gelişmesi, bilinçli bir şekilde sulara akıtılan fabrika atıkları, sel taşkınları, nüfus artışı gibi etkenlerden dolayı su kaynakları olan dereler, göller ve yer altı suları aşırı kirlenmeyle yüz yüze kalmaktadır. Yerleşim yerlerinin ve fabrikaların atık suları derelere veya göllere bağlanmaktadır.

Atık sularındaki kimyasal maddeler ve organik bileşikler suda çözünmüş olan oksijen miktarının azalmasına sebep olmakta, bu da suda yaşayan canlıların ölüm oranlarını artırmaktadır. Bu sebeple atık su dökülen göller ve ırmakların temizlenmesi ve kirletilmesinin engellenmesi tüm canlılar için hayati bir öneme sahiptir. Ekolojik yıkımın engellenmesi ve suların temizlenmesi için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına ödenek ayrılması gerekmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN Tutar TL
Sürdürülebilir Çevre ve İklim Değişikliği Programı (21)	20.31	01	07.03	10.000.000.000

Rahmi Aşkın Türel

Veli Ağbaba

Tahsin Ocaklı

İzmir

Malatya

Rize

Ahmet Vehbi Bakırloğlu

Cavit Arı

Manisa

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle alakalı açıklama...

Sayın Ocaklı, buyurun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Sayın Bakanım, burada bütçe artırmayı talep etmemizdeki neden, özellikle, Karadeniz Bölgesi'nde sıkça rastlanan heyelanlarla ilgili gerekli temizleme alanlarının olmaması nedeniyle... Mesela, Çayeli'nde hâlâ heyelandan dolayı yolu kapalı olan köylerimizin olduğunu biliyoruz. Özellikle, -heyelandan dolayı- arıcılıkta zarar gören vatandaşlarımız var. Bu nedenle, bu bütçenin az olduğunu düşünüyoruz. Bu bütçenin 700 bin TL'den 3 milyon TL'ye çıkarılarak sel ve heyelanlar için biraz daha bütçe ayrılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN Tutar (TL)
Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi Programı (24)	20.41	01	06.09	3.000.000.000

Rahmi Aşkın Türel

Veli Ağbaba

Tahsin Ocaklı

İzmir

Malatya

Rize

Ahmet Vehbi Bakırloğlu

Cavit Arı

Manisa

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Açıklama için Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, Bakanlığın Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi Programı'nın uygulamada daha etkin olmasını sağlamak için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinin Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi Programı'nın ilgili alt tertibinde yer alan 700 bin TL tutarındaki yetersiz ödeneğin 3 milyar TL artırılması amacıyla söz konusu önerge verilmiş bulunmaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

BÜTÇE YILI: 2024

İDARE ADI: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

AÇIKLAMA	EKLENEN	DÜŞÜLEN
2- ŞEHİRCİLİK VE RİSK ODAKLI BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİ PROGRAMI	219.740.028.000	
20.23-STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI	219.740.028.000	
F.01-Genel Bütçeli İdareler	219.740.028.000	
E.05.02-HAZİNE YARDIMI	219.740.028.000	
2- ŞEHİRCİLİK VE RİSK ODAKLI BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİ PROGRAMI		219.740.028.000
20.34-ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		219.608.028.000
F.01-Genel Bütçeli İdareler		214.481.051.000
E.OI.OI-MEMURLAR		174.600.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL		1.772.000
E.01.04-GEÇİCİ SÜRELİ ÇALIŞANLAR		23.000
E.02.01-MEMURLAR		18.325.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL		324.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI		3.324.000
E.03.03-YOLLUKLAR		1.253.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ		86.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI		679.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ		30.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ		305.000

E.03.08-GAYRİMENKUL MAL BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ		125.000
E.05.03-KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA YAPILAN TRANSFERLER		214.280.205.000
F.06-Özel Ödenekler		1.942.977.000
E.05.03-KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA YAPILAN TRANSFERLER		1.942.977.000
F.07•Dış Proje Kredileri		3.184.000.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI		70.000.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ		5.000.000
E.05.03-KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA YAPILAN TRANSFERLER		3.109.000.000
20.67-İL MÜDÜRLÜKLERİ		132.000.000
F.01-Genel Bütçeli İdareler		132.000.000
E.OI.OI-MEMURLAR		100.000.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL		10.000.000
E.02.01-MEMURLAR		10.000.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL		3.000.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI		7.000.000
E.03.03-YOLLUKLAR		1.000.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI		1.000.000

Orhan Yegin

Resul Kurt

Nilgün Ök

Ankara

Adıyaman

Denizli

Ejder Açıkkapı

Seydi Gülsoy

Elâzığ

Osmaniye

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle alakalı izahat...

Sayın Yegin, buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Başkan, Bakanlığın hizmet birimi olan Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kapatılarak Kentsel Dönüşüm Başkanlığının kurulması nedeniyle Bakanlığın 2024 yılı bütçe teklifinde değişiklik yapılması gerektiğinden önergemizi veriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Söz istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önerge sahibine verdim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bittikten sonra söz istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Vereceğim.

AK PARTİ Grubunun önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Sayın Türelî, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şimdi, bakın, değerli arkadaşlar, biz başladığımızdan beri önergeler veriyoruz; bütün önergeleri reddediyorsunuz. Şimdi de bir önerge verdiniz, değişiklik yaptınız; böyle gayriciddi bir şey olmaz. Bakın, demokrasi sadece bir oyun yani “Biz iktidar olarak her şeyi yaparız, muhalefetin hiçbir şeyine, fikrine ihtiyacımız yok.” diyorsunuz; böyle gayriciddi bir şey olur mu? Bize niye danışmıyorsunuz? Belki bizim de fikirlerimiz olacak önergede. Biz de destek verebiliriz, beraber... Hep söylüyoruz “Birçok şeyde destek vermiyorsunuz...” Niye burada destek vermeyelim size? Bakabiliriz, yanlış bir şey varsa bunun için de biz de size katılabiliriz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Türelî, miktarda bir değişiklik yok, yer değiştirme...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Fark etmez, onun için ne olursa olsun. Yani orada bir biçimde biz bunu geçmişte birçok kanunda yaptık, torba kanunlar geldiği zaman da birlikte, ortak imzaladığımız... Hatırlarsınız, Sayın Kalaycı burada hatırlar, hep beraber imzalardık, birlikte konuşulurdu, bir şeylere karar verilirdi. Yani birlikte yapalım bir şeyleri. Muhalefet olarak... Yani siz iktidar olarak her şeyi yapıyorsunuz. O zaman ne yapıyoruz burada, ne yapıyoruz, oyun mu oynuyoruz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, ben anladım dediğinizi.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yani ben böyle şey... Lütfen, lütfen...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Konu anlaşılmıştır.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yani bir şey olacaksa da arttırma ya da şey, bize danışın, beraber yapalım, bizim de fikrimiz olsun burada. Biz muhalefet olarak diyebiliriz, belki biz başka bir şey söyleriz sizin için “Aa, ne güzel, böyle yapsak daha güzel olur.” da diyebilirsiniz yani onun için...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, ben konuyu anladım, konu anlaşılmıştır, kayıtlara da girmiştir.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Usuli bir şey olduğu için.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır ama...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ortak önerge verebilirdik.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii ki verilebilirdi.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bu değişikliği zaruri kılan kanun düzenlemesine karşı oy verdikleri için biz de muhtemelen yine karşı dururlar diye...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir danışın, bir bakalım, belki gene karşı çıkabiliriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Sayın Türelî, ben anladım. Değerli arkadaşlar, konu anlaşılmıştır.

Şimdi, kabul edilen önerge doğrultusunda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının kesin hesabını okutuyorum:

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Meteoroloji Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İklim Değişikliği Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(İklim Değişikliği Başkanlığının 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(İklim Değişikliği Başkanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 2 adet önerge vardır, sırasıyla okutup işleme alıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/276) esas numaralı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'ne bağlı (A) işaretli cetvellere, Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bütçesi olarak aşağıda yer alan bütçe tertipleri ve karşılığı ödeneklerin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

BÜTÇE YILI: 2024

İDARE ADI: KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI

AÇIKLAMA	EKLENEN
KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI	219.740.028.000
2- ŞEHİRCİLİK VE RİSK ODAKLI BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİ PROGRAMI	219.684.619.000
108.30-KENTSEL DÖNÜŞÜM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	140.543.823.000
F02-Özel Bütçeli İdareler	137.359.823.000
E.01.01-MEMURLAR	30.105.000
E.01.02-SÖZLEŞMEÜ PERSONEL	1.515.000
E.02.01-MEMURLAR	3.000.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	1.500.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	270.000
E.03.03-YOLLUKLAR	270.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	100.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	280.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	20.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	180.000
E.05.03-KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA YAPILAN TRANSFERLER	137.322.583.000
F07-Dış Proje Kredileri	3.184.000.000

E.03.05-HİZMET ALIMLARI	70.000.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	5.000.000
E.05.03-KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA YAPILAN TRANSFERLER	3.184.000.000
108.31-MARMARA KENTSEL DÖNÜŞÜM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	78.938.200.000
F02-Özel Bütçeli İdareler	78.938.200.000
E.01.01-MEMURLAR	30.105.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	1.515.000
E.01.04-GEÇİCİ SÜRELİ ÇALIŞANLAR	20.000
E.02.01-MEMURLAR	3.000.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	1.500.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	520.000
E.03.03-YOLLUKLAR	370.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	150.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	700.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	20.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	200.000
E.03.08-GAYRİMENKUL MAL BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	100.000
E.05.03-KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA YAPILAN TRANSFERLER	78.900.000.000
108.32-TAŞINMAZ VE KAYNAK GELİŞTİRME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	37.290.000
F02-Özel Bütçeli İdareler	37.290.000
E.01.01-MEMURLAR	30.105.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	1.515.000
E.02.01-MEMURLAR	3.000.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	1.500.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	270.000
E.03.03-YOLLUKLAR	320.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	100.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	280.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	20.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	180.000
108.33-RİSKLİ YAPILAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI	24.210.000
F02-Özel Bütçeli İdareler	24.210,000
E.01.01-MEMURLAR	21.105.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	315.000
E.02.01-MEMURLAR	1.400.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	600.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	150.000

E.03.03-YOLLUKLAR	220.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	100.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	200.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	20.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	100.000
108.34-İMAR PLANLAMA DAİRESİ BAŞKANLIĞI	24.210.000
F.02-Özel Bütçeli İdareler	24.210.000
E.01.01-MEMURLAR	21.105.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	315.000
E.02.01-MEMURLAR	1.400.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	600.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	150.000
E.03.03-YOLLUKLAR	220.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	100.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	200.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	20.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	100.000
108.35-YAPIM VE PROJE DAİRESİ BAŞKANLIĞI	24.210.000
F.02-Özel Bütçeli İdareler	24.210.000
E.01.01-MEMURLAR	21.105.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	315.000
E.02.01-MEMURLAR	1.400.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	600.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	150.000
E.03.03-YOLLUKLAR	220.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	100.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	200.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	20.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	100.000
108.36-İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRESİ BAŞKANLIĞI	24.210.000
F.02-Özel Bütçeli İdareler	24.210.000
E.01.01-MEMURLAR	21.105.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	315.000
E.02.01-MEMURLAR	1.400.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	600.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	150.000
E.03.03-YOLLUKLAR	220.000

E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	100.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	200.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	20.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	100.000
108.67-KENTSEL DÖNÜŞÜM MÜDÜRLÜKLERİ	68.466.000
E.02-Özel Bütçeli İdareler	68.466.000
E.01.01-MEMURLAR	56.430.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	3.015.000
E.01.04-GEÇİCİ SÜRELİ ÇALIŞANLAR	20.000
E.02.01-MEMURLAR	5.399.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	1.500.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	550.000
E.03.03-YOLLUKLAR	402.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	150.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	700.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	200.000
E.03.08-GAYRİMENKUL MAL BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	100.000
98- YÖNETİM VE DESTEK PROGRAMI	55.409.000
108.4-DESTEK HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI	12.390.000
F02-Özel Bütçeli İdareler	12.390.000
E.01.01-MEMURLAR	9.105.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	165.000
E.02.01-MEMURLAR	350.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	300.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	550.000
E.03.03-YOLLUKLAR	420.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	150.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	700.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	150.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	200.000
E.03.08-GAYRİMENKUL MAL BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	100.000
E.05.03-KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA YAPILAN TRANSFERLER	200.000
108.5-PERSONEL VE EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI	10.650.000
F02-Özel Bütçeli idareler	10.650.000
E.01.01-MEMURLAR	9.105.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	165.000
E01.04-GEÇİCİ SÜRELİ ÇALIŞANLAR	20.000

E.02.01-MEMURLAR	350.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	300.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	150.000
E.03.03-YOLLUKLAR	140.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	100.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	200.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	20.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	100.000
108.23-STRATEJİ VE FİNANSMAN DAİRESİ BAŞKANLIĞI	10.630.000
F.02-Özel Bütçeli İdareler	10.630.000
E.01.01-MEMURLAR	9.105.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	165.000
E.02.01-MEMURLAR	350.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	300.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	150.000
E.03.03-YOLLUKLAR	140.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	100.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	200.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	20.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	100.000
108.24-HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ	10.630.000
F.02-Özel Bütçeli İdareler	10.630.000
E.01.01-MEMURLAR	9.105.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	165.000
E.02.01-MEMURLAR	350.000
E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	300.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	150.000
E.03.03-YOLLUKLAR	140.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	100.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	200.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	20.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	100.000
108.25-BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER MÜŞAVİRLİĞİ	10.710.000
F.02-Özel Bütçeli İdareler	10.710.000
E.01.01-MEMURLAR	9.105.000
E.01.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	165.000
E.02.01-MEMURLAR	350.000

E.02.02-SÖZLEŞMELİ PERSONEL	300.000
E.03.02-TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	150.000
E.03.03-YOLLUKLAR	220.000
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	100.000
E.03.05-HİZMET ALIMLARI	200.000
E.03.06-TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	20.000
E.03.07-MENKUL MAL, GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	100.000
108.31-MARMARA KENTSEL DÖNÜŞÜM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	200.000
F.02-Özel Bütçeli İdareler	200.000
E.05.03-KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA YAPILAN TRANSFERLER	200.000
108.67-KENTSEL DÖNÜŞÜM MÜDÜRLÜKLERİ	199.000
F.02-Özel Bütçeli idareler	199.000
E.05.03-KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA YAPILAN TRANSFERLER	199.000

Orhan Yegin

Resul Kurt

Nilgün Ök

Ankara

Adıyaman

Denizli

Seydi Gülsoy

Ejder Açıkcapı

Osmaniye

Elâzığ

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Az önce bahsettiğimiz ve kurulumu gerçekleştiren Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bütçesinin (A) işaretli cetvellere belirtilen ödenekler kapsamında eklenmesi gerektiğinden dolayı önergemizi vermiş buluyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/276) esas numaralı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 2'nci maddesine bağlı (B) işaretli cetvellere aşağıda yer alan cetvelin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

BÜTÇE YILI:2024

KURUM ADI:KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI

GELİRLER				AÇIKLAMA	EKLENEN
I	II	III	IV		
04				Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	219.740.028.000
	2			Merkezi Yönetim Bütçesine Dahil İdarelerden Alınan Bağış ve Yardımlar	219.740.028.000
		1		Cari	219.740.028.000
			01	Hazine Yardımı	219.740.028.000

Orhan Yegin

Resul Kurt

Nilgün Ök

Ankara

Adıyaman

Denizli

Ejder Açıkkapı

Seydi Gülsoy

Elâzığ

Osmaniye

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İzahat...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Kentsel Dönüşüm Başkanlığının özel bütçeli bir idare olarak teşkilatlanması nedeniyle (B) işaretli gelir cetvelinin oluşturulması gerekliliğinden kaynaklı olarak önergemizi vermiş bulunmaktayız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylece Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bütçesine ilişkin teklifin (A) ve (B) işaretli cetvellerinin ilgili yerlerinde değişiklik yapılması hakkındaki önergeler kabul edilmiştir.

Hayırlı olsun.

Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Bütün katılımcılara teşekkür ediyorum.

13 Kasım 2023 Pazartesi günü saat 11.00'de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati:21.25

